

Coperta colecției:
VASILE SOCOLIUC

Această ediție, deosebită de cele anterioare, este rezultatul modificărilor pe care George Murnu le-a introdus în ultimii ani ai vieții. *Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii Univers*

Homer

ODISEEA

Traducere de
GEORGE MURNU

Studiu introductiv și note de
D. M. PIPPIDI

1

Ediție definitivă

București • 1971

Editura UNIVERS

miraculoase, am continuat munca mea, am lucrat zi și noapte cu o bucurie și plăcere unică. N-am cruțat nici o efortare, nici o jertfă de timp și nici o osteneală pentru ca, făcînd tot ce-i omenește cu putință, să înfățișez un Homer transfigurat așa încît să fie al nostru, al poporului nostru, și care, dacă Be poate, să fie mai bine actualizat decît în orice altă limbă străină.

GEORGE MURNU

I I

CÎNTUL I

O, muză, cîntă-mi mie pe bărbatul
Viteaz și iscusit, care-ntr-o vreme,
Cînd el cu măestria lui făcuse Pustiul
din ziduri sfinte de la Troia, 5
Nemernici amar de ani pe lume » Și
cunoscu pe drumul lui tot felul De
oameni, de orașe și de datini, Și
pătimi așa de mult pe mare Silindu-se să
scape de primejdii
10 Și înapoi să-și ducă pe tovarăși*.¹
Dar tot la urmă nu putu pe-aceia Să-i
mîntuie, oricît se străduise; Pieriră
din păcatul lor cu toții, fr C-au
lăcomit a ospăta, netoții, s
15 Din boii sacri ai Soarelui, și-acesta r.

¹ Nelipsită din nici un poem al antichității, invocarea muzei sau a muzelor oglindește convingerea cîntărețului homeric despre natura tainică a inspirației poetice. Cf., mai departe, VIII, 657-658 și Hesiod, *Theogonia*, 22-34.

² în originalul grec, singurul epitet aplicat lui Odiseu: *polytropos* („cel cu multe aspecte”, „cel în stare să se adapteze la felurite situații”) exprimă trăsătura de căpetenie a eroului care folosește nenumărate șiretlicuri, prototip al inteligenței mai curînd decît al forței.

¹⁰ Cum s-a observat deseori, această sumară evocare a cuprinsului *Odiseii* lasă la o parte lungi episoade ale poemului, așa CAim îl citim azi: călătoria lui Telemah (cînturilejeri” și întîmplările lui Odiseu în Itaca (cînturile XIII—XX

Deșert făcu întorsul lor acasă. JDin toate
 aceste spune-ne și nouă vCeva, o, muză,
 fiică de-a lui Joe. Vitejii toți ceilalți care
 scăpară 20 Pe mare și-n război de cruda
 moarte Acum erau acasă. Doar Ulise, Deși
 cu dor de țară și soție, j Qpxit era-ntr-o
 peștera-adîncată >L £*& a. zînelor frunțășă,
 închinată, 25 Galifsp care-a vrut bărbat să-i
 fie. Dar cînd rotirea vremilor aduse Și ziua-n
 care zeu sorociră Întorsul lui la insula Itacș^,
 El nici atunci nu fu scutit de lupte 30 Și
 chiar între ai lui. De-aceea zeii Se îndurară
 toți, afară numai De-al mării domn Neptun,
 care pe dînsul Grozav fu îndîrjit pîn' la
 sositul în, țara lui. Ci-n vremea asta zeul 35
 Era plecat departe, la poporul Etiopean ce stă
 la- capul lumii Și e-mpărțit în două, într-o
 parte

¹⁷ Aluzie, poate, la faptul că înaintea lui Homer alți poeți
 populari sau culți cîntaseră suferințele fiului lui Laerte.

²¹ Numele *Ulise* derivă din *Ulixes*: forma latină a numelui
Odiseu. Pășaniile învingătorilor Troiei în drumul lor spre
 casă formau în antichitate subiectul unei epoei cunoscute
 sub numele de. *IS'ostoi (întoarcerile)*, atribuit lui Hagias
 din Trezene.

²⁷ în traducere exactă, expresia folosită de poet e „toarseră”
 (*ephehlosanto*), ceea ce presupune credința după care „firul”
 fiecărei vieți ar fi tors de zeițele „torcătoare” — *Moirele*,
 mai cunoscute sub numele latin de *Parce*.

²⁸ Identificarea insulei astăzi numită Thiaki cu patria lui
 Odiseu, admisă în virtutea unei tradiții milenare și abia
 în veacul nostru pusă la îndoială de unii specialiști ai pro-
 blemelor homerice, poate fi acum socotită sigură, în urma
 săpăturilor arheologice executate în insulă începînd din
 anul 1930.

⁸⁴ „Zeul” — e vorba de Poseidon, pomenit cu puțin înainte.
 Neptun e numele latin al divinității. ³⁶ „Poporul
 etiopean” — în original *Aithi-opes* („Fețe-arse”):
 populații africane de localizare anevoioasă, numite astfel
 din pricina înfățișării lor neobișnuite pentru grecii coborîți
 din nord.

Locuitori spre răsărit și de alta
 Spre-apus de soare. Acolo zeul
 40 Se duse să ia parte la un praznic
 De-o sută de berbeci și boi. Și-n vreme
 Ge-acolo petrecea în ospetie
 Ceilalți nemuritori la Joe-n sală
 Se strînseseră-n Olimp, la sfat cu toții.
 45 Intîi și-ntîi Părintele-omenirii
 Și-al zeilor luă-ntre ei cuvîntul Gîndind
 la soarta lui Egist măritul, Ucis de
 tînărul Orest, vestitul Lui Agamemnon
 fiu, și zise: „Vai mie,
 50 Cum oamenii mereu pe zei defaimă
 Și-nchipuie că de la noi vin toate
 fr Necazurile lor, ci dînșii singuri
 Cu-a lor păcate și-nrăiesc ursita. Așa
 Egist acum, în ciuda soartei,
 55 Luă-n căsătorie pe femeia
 Lui Agamemnon și-i ucise soțul La-
 ntoarcerea din Troia, și el totuși Știa
 năprasna ce urma să fie, Căci noi îi
 trimisesem pe-al lui Argus

⁴³ „Joe” — Zeus, divinitatea supremă a panteonului homeric.

⁴⁴ Munte înalt în nordul Greciei; în Homer și în mitologia
 greacă îndeobște era socotit reședința obișnuită a zeilor.

⁶² Părerea după care zeii ar fi singurii care împart binele și
 răul, în chipul cel mai arbitrar, e afirmată cu tărie în *Iliada*,
 XXIV, 527 — 533 și în numeroase alte locuri ale poemelor
 homerice. Sub acest raport, pasajul pe care-l comentăm
 oglindește o concepție mai nuanțată, ceea ce a îndemnat
 pe unii cercetători să vadă în el „cea dintîi afirmare a libe-
 rului arbitru din istoria eticii europene”. (Gf. Introducerea
 pag. 14.)

⁵⁴ „In ciuda soartei”: adverbul *hypermoron* implică nesocoti rea
 rînduiei din totdeauna stabilite, epcprimată de poet prin
 termenul *moira*, din a cărui accepție nu lipsește ideea unei
 ordini superioare voinței arbitrare a zeilor antropomorfi.

⁵⁶ După legendă, Agamemnon, regele Micenei, a fost ucis, în
 ziua întoarcerii victorioase de la Troia, de Egist și del
 propria-i soție Glitemnestra; episodul formează subiectul
 primei drame din trilogia lui Eshyl, *Orestia*.

⁶⁹ în mitologia greacă, Argus este paznicul cu o sută de ochi
 al tinerei Io, transformată în juncă de gelozia Herei,
 soția lui Zeus.

- 60 Ucigător pîndeț, pe zeul Hermes, Și-l
prevestise el să nu-l omoare Și nici să-i
ia soția, căci Oreste Pe-Atrid va
răzbuna, cînd va fi mare Și jindui-va
țara lui pierdută.
- \$5 Dar sfatul bun el nu vru sa-i asculte
Și toate acum și le plăti grămadă."
Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:
„Părinte al nostru, tu, Saturniene,
Mai mare peste domnitorii lumii
- 70 Egist înalte-avu o moarte dreaptă;
Așa să piară păcătoși ca dînsul! Dar
pieptul mi se sfîșie de jale Gîndindu-
mă la bietul, înțeleptul Ulise, care-
acum de multă vreme
- 75 Tot suferă nenorociri departe
De dregii lui, pe la mijlocul mării,
Într-un ostrov silhui, bătut de valuri,
Pe unde sade zîna cea născută Din
Atlas cel avan, care cunoaște
- 80 Adîncurile mării și singur
Proptește stîlpii nați ce poartă cerul
De la pămînt. Gopila-acestui Atlas, Gu
sila-l ține-acasă de tot plînge
Nenorocitul, și-l descîntă-ntr-una
- 85 Cu vorbe blînde, dulci și mîngîioase

^{6*} Îndepărtat din Argos de sora-i Electra în momentul uciderii
lui Agamemnon, Orest e, unicul fiu al regelui asasinat, avea
; să revină în patrie pentru a-și răzbuna părintele, ucigînd
la rîndu-i pe Egist și pe Clitemnestra. Episodul constituie
V cel de-al doilea moment al trilogiei lui Eshyl: *Choephoroi*
(*Prinosul la mormînt*)

⁶⁷ Numele latin al zeiței *Pallas Athena*. Interpretii mai vechi
redau adjectivul *glaukopis* prin „cea cu ochi de buhă” sau
„de eucuveică” (cum / traducea Ion Caragiani), yăzîndu-se
în acest epitet supraviețuirea unui stadiu primitiv al reli
giei grecești, cînd Athena era adorată sub înfățișarea unei
bufnițe.

⁶⁸ După* legendă, fiu al lui Saturn, străveche divinitate ita
lică, identificat cu Cronos, numele grec al tatălui lui Zeus.

⁷⁹ Se credea că Atlas, fiul lui Iapet și al Glimenei, frate al lui
Prometeu, ar sprijini coloanele pe care se înalță cerul, sau,
după o altă tradiție, cerul și pămîntul.

Doar va putea să-și uite de Itaca. Dar el a,r
vrea măcar și fum să vadă Ieșind din vatra
lui, și-apoi să moara. Tu însă stai cu
inima-mpietrită, 90 Olimpiene. Nu-ți făcea
pe voie Cu jertfele-i Ulise-n larga Troie La
tabără-ntre-ahei lîngă corăbii? De ce l-ai
urgisit așa pe dînsul?"

Dar Joe furtunosul îi răspunse: *——^

95 „Ce vorbă ți-a scăpat din paza gurii, I

Copila mea? Cum pot uita vreodată

s^ Pe acel dumnezeiesc Ulise care E

omul cel mai chibzuit și-aduse

Prisos de jertfe zeilor din slavă?

100 Neptun, el singur, cutremurătorul. I-

amar pornit asupra lui; nu-l iartă! Ca

de-al lui ochi orbi pe uriașul \

Ciclop, pe Polifem, cel mai puternic/

Din toți ciclopii, odrăslit din fiica.

105 Lui Forchis, domn al mării, de zeița

Toosa, care-n fundul unei peșteri Trăise cu

Neptun împreună. De-atunci Neptun nu-

1 pierde pe Ulise, li Ci-1 poartă-n veci

departe de-a lui țară.p

110 Dar noi să chibzuim aici cu toții Să

mijlocim întorsul lui Ulise. Se va

dezmînia Neptun la urmă, Doar nu

va cuteza el, unul singur, Să deie

piept cu toți nemuritorii."

115 Adaose sclipind din ochi Mîixeră:

„Părinte-al nostru, tu7 Saturniene, Mai

mare peste domnitorii lumii, E bine, dacă

zeilor le place întoarcerea napoi a lui

Ulise,

120 Pe vestitorul Hermes să-l trimitem Să

spună zînei cea cu mîndre plete Nenfrînta

noastră, vrere, ca Ulise Prea-mult-pățitul

să se întoarne-acasa. Eu mă răped la

insula Itaca

¹⁰³ Episodul e povestit mai departe, IX, 238 și urm.

125 Spre a-ndemna și-mbărbăta mai tare Pe
Telemah, feciorul lui Ulise, Să cheme
pe ahei la adunare, S-alunge el pe
toți ai Penelopei Obraznici pețitori
cari avuția-i

130 Părăduie și cu nemiluita
înjunghe oi și boi cornaci și dugleși,
Benchetuind mereu. Apoi pe dînsul
La Sparta-l voi petrece și la Pilos,
Orașul nisipos, să-ntrebe acolo;

186 Poate-ar afla ceva despre întorsul
Iubitului său tată, și-ntre oameni
Umblînd ar dobîndi el bună. vază.."

Așa vorbește Palas și încalță
Sandale dalbe veșnice de aur,

140 Cu care ea se poartă tot ca vîntul Pe
apă, pe uscat fără hotare. Și-apucă
arma-i cea cu bold de-aramă O sulită
ffirtoasă, grea și mare, Cu care cete
de voinici doboară

145 Cînd ea, născuta din puternic tată,
S-avîntă-asupra lor înverșunată. Și
năvălind de pe Olimp se duse Și la
Itaca se opri-n cetate, Pe prag la
poarta curții lui Ulise.

Cu lancea-n mîna ea părea că-i Mentis,

f 150

Al casei vechi prieten, domnitorul

¹²⁷ în lumea zugrăvită de *Iliada* și de *Odissea* ahei reprezintă
seminția cea mai numeroasă din Grecia Centrală și Pello-
pones, în schimb, numele *Hellenes*, sub care totalitatea
triburilor grecești aveau să rămîna cunoscute în istorie,
la Homer servește să indice pe locuitorii unui restrîns
teritoriu din Tessalia, *Hellas*.

¹³⁴ Situat în regiunea de nord-vest a Peloponesului, între gurile
riurilor Alfeu și Neda, Pilos-ul lui Nestor prezenta parti-
cularitatea de a se găsi în singurul punct al peninsulei
unde țărmul stîncos face loc unor dune de nisip: de unde
epitetul locului.

140.116 Versurile erau înlăturate în antichitate de criticul
Aristarch, care sublinia puțina lor legătură cu contextul
unde se citesc. Fiecare în parte figurează de altminteri
în locuri felurite ale *Iliadei* sau ale *Odisseii*.

Poporului din Tafos. Dete-acolo De pețitorii
cei trufași. Pe prispă Cu toții petreceau la
joc cu zarul Șezînd pe piei de boi uciși de
dînșii, în jurul lor stăteau, slujindu-i,

crainici Și harnici slujitori; de o parte
155 unii Amestecau cu apă-n oluri vinul, *

Ceilați spălau la mese cu bureții Și le-
așezau năntea lor în pripă Și împărțeau la
160 toți belșug de carne. Pe oaspe-l vede

Telemah întîiul De unde sta-ntre pețitori,
cu suflet îndurerat, gîndind de-ar fi să-i vie
Cumva viteazul tată, din palatu-i Sa-
mprăstie pe pețitori, să-și ieie Din nou

domnia și stăpîn să fie Pe-averea lui. Și
165 cum sta el pe gînduri Așa-ntre pețitori,

zări pe zîna 170 Și-ntins la poartă merse
plin de ciudă, Că mult stătuse nepoftit
străinul, S-apropie și-l apucă de mîna Și
sulița-i primînd, îi zise astfel:

„Noroc și bun sosit la noi, străine! (
175 Poftim la masă-ntîi și-apoi vei spune
Nevoia ce te-aduse.” Așa grăindu-i,
Porni-nainte și-l urmă Minerva.

Cînd amîndoi intrară-n casa mare,
La stîlpu-nalt se duse el și lancea O
180 strînse-n toc frumos cioplit, pe unde

¹⁵² Tafos, insulă lîngă țărmul vestic al Greciei Centrale, la
vărsarea în Marea Ionică a riului Acheloos. Corăbieri și
negustori, ca toți vecinii lor din aceste părți, tafenii și-au
cîștigat în lumea veche faima de pirați cutezători.

¹⁵⁴ Textual: „cu pietre”, folosite ca jetoane într-un joc al cărui
caracter exact nu-l cunoaștem. Zarurile ajunse pînă la
noi din antichitate datează dintr-o vreme mai nouă.

¹⁷⁸ Încăperea centrală a palatului homeric, așa cum e descris
de poet și ni l-au pus sub ochi săpăturile arheologice, e o
sală mare lipsită de ferestre, avînd în mijloc vatra și slujind
ca loc de petrecere pentru oaspeții stăpînului. Femeile își
aveau iatacul lor retras, de care va fi vorba în alt loc al
poemului.

Erau și alte suliți, o grămadă, Lăsate de Ulise, și pe zîna O duse și-o pofti aci să șadă Pe scaun învelit c-o frumusețe 185
De lăicer cu feluri de podoabe, Cu scăunaș de răzimat picioare, Și-apropie de dînsa pentru sine Un scaun împeștrit.
Stătu departe De pețitori, ca nu cumva străinul, 190 De zarvă supărat între obraznici, La masa lui nemulțumit să fie
Și mai deoparte dînsul pe-ndelete Să-ntrebe despre dusul său părinte.

Aduse apă de spălat pe mină 195 O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele Și-nt inse-o masă bine geluită. Apoi cinstita chelăriță-âduse Și-i dete pine și bucate
multe Și-l omeni cu tot ce-aveau păstrate. Și-un bucătar aduse-apoi friptura De carne felurită și mai puse Pe lîngă ei
cîte-un pocal.de aur Și un paharnic se purta pe-aproape 205 Și vin le mai turna amîndurora.

Lirtrară-apoi și pețitorii mîndri, Pe rînd șezură-n scaune și-n jețuri, Iar slujitorii apă le turnară Pe mîini ca să
200 &e spele; în panere 210 Ticsiră pine roabele, feciorii Ulcioarele cu vin încununară. Cu mîinile-ncepură-apoi mesenii
Să umble la gătittele bucate,

Iar cînd de-ajuns mîncară și băură 215 Ei mai avură grijă și de alta,
De cîntec și de joc, dichisul mesei. O strălucită liră puse-un crainic

²¹⁷ „Liră”, în grecește *kitharis* sau *phorminx*: instrument muzical cu șapte coarde de lungimi egale și cutie de rezonanță, folosit de cele mai multe ori pentru a acompania cînturi monodice sau corale.

lr

în mînile lui Femiū, care bietul Cînta silit de pețitori la mese, 220 Și el frumos din strune sta să cînte.

Iar Telemah s-apropie cu capul, Ca nu cumva vrun altul să-l audă, Și zise-așa Minervei: „Dragă oaspe, Te-ai supăra de ce-am să-ți spun eu ție? 225 Acești netrebnici au numai o grijă, Să cînte și să joace; nu le pasă Căci din avutul altuia sembuibă Nepedepsiți, avutul celui care Va fi pierit, iar oasele-i albite 230 Zac putrezind pe undeva-ntr-o țară Sau sînt roșogolite de talazuri. De l-ar vedea-n Itaca-ntors pe dînsul, Cum ar dori ei toți să fie-ndată, În groaza lor, mai sprinteni de picioare 235 Decît bogați în aur și-n veșminte! Dar el muri acum de moarte crudă Și nu mai tragem noi nici o nădejde, Să spuie-oricine-ar fi că el se-ntoarnă. E dus de pe pămînt și nu mai vine. 240 Dar spune-mi drept, răspunde-mi la-ntrebare: De unde, cine ești? Și cum se cheamă Orașul și părinții tăi? În care Corabie-ai sosit? Și cum vîslașii Te-aduseră-n Itaca? Cine-s dînșii? 245 Că n-ai venit pe jos, de bună seamă. Mai spune-mi una drept și fără-nconjur, Căci voi să știu de vii înțîia oară Ori ești prieten părintesc? Și alții Prea mulți se perindară-n casa noastră, 250 Căci tata-a fost un om umblat prin lume.” Răspunse zîna cea cu ochi albaștri:

„Adevărat îți voi grăi. Sînt Mentēs, : / Și înțeleptul Anhiāl mi-e tată.

²¹⁸ Numele revine și în cîntul XXII, 402 și urm.

²⁴⁸ într-o vreme cînd drumurile în afara propriului teritoriu puneau în primejdie libertatea și avutul călătorului, asemenea legături de ospetie ofereau unica posibilitate d* întreținere a unor relații pașnice de schimb.

Sînt domnul tafienilor, poporul
255 Călătoreț pe ape. Aici cu soții Corabia mi-am abătut acum Călătorind pe-ntunecata mare Spre alte seminții, după aramă De
la Temesa și duc fier cu mine.
260 Corabia mi-e lîngă mal oprită, Departe de oraș, în schela Reitron Sub pădurosul Neion. Noi prieteni De mult sîntem, de la
părinții noștri. . Ți-ar spune dacă-ntrebi pe moș Laerte,
265 Bunicul tău viteazul, despre care Aud că nu mai calcă prin cetate, Ci stă departe tot **fălind la** țară, C-o slujnică bătrînă ce-
i dă hrană Și de băut, cînd bietul nu mai poate
270 De ostenit, după ce-abia se trage
Prin țarină și-n vie. Venii acumă,
Căci auzii că tatăl tău e-n țară.
Dar vād că zeii calea i-o curmară,
Caci nu e dus de pe pămînt Ulise,
275 Ci-i viu, împiedicat pe largul mării,
Într-un ostrov. Bărbați haini, sălbatici Acolo-1 țin pe undeva cu sila. Eu nu sînt ghicitor și nici de semne Tîlcuitor, dar iată-ți
dau de veste
280 De mai nainte cum mă-nvață zeii Și cum socot că trebuie să fie. El n-o să mai rămînă multă, vreme Răznit de țară. Chiar de-o
fi cu lanțuri

258.259 Localizarea Temesei a prilejuit discuții încă din antichitate: Tamassos în Cypru sau Tempa în Italia de Sud, e vorba oricum de un loc bogat în aramă, deosebit
de prețioasă într-o vreme cînd majoritatea armelor și a uneltelor era încă de bronz. Pasajul presupune o mai mare răspîndire în lumea greacă a fierului decît se
putea crede după celelalte date ale epopeii, ceea ce a fost interpretat ca un indiciu de nouăte a întregului cînt.

261 262 Pomenite în acest unic text, nici Reitron, nici Neion nu pot fi localizate cu exactitate.

278.279 Ai_{uz}le i_a cunoașterea viitorului prin interpretarea zborului păsărilor, practică de-a lungul întregii antichități.

De fier legat, va născoci un mijloc 285 De-ntoarcere, că prea-i dibaci și vrednic. Dar spune-mi tu adevărat și mie De ești cumva chiar fiul lui Ulise. Grozav îi semeni după ochi și față, Gă-l știu pe el, ne întâlneam adese 290 Nainte de plecarea lui la Troia Cu alți viteji din Argos pe corăbii; De-atunci eu nu-l văzui, nici el pe mine." Iar Telemah cuminte-așa-i răspunde:

„Ți-oi spune-adevărat, cinstite oaspe. 295 Sînt fiul lui, c-așa îmi spune mama, Dar știu și eu? Că nimeni de la sine Pe tatăl său nu-l poate ști vreodată. Mai bine însă mă nașteam pe mine Un om mai norocos, rămas acasă, 300 Stăpîn pe-avere pîn'la bătrînețe.

Dar vai, cel mai de plîns din toată lumea Se zice-a fi părinte-al meu, că, asta Voiai să știi." Grăi atunci Minerva:

„Dar zeii au făcut ca neamul vostru 305 Și-n viitor să aibă tot un nume, Căci are Penelopa fiu cuminte. Ci lămurește-mi mie încă una Și spune-mi drept. Ce-nseamnă lumea as Și-acest ospăț? Ce caută la tine? 310 E praznic ori e nuntă? Căci desigur Nu-i cislă-aici. Cum ei petrec în sală Benchetuind, îmi par de tot obraznici. S-ar mînia oricare om de treabă, Venind pe-aici, cînd ar vedea atîta 315 Neobrăzare." Telemah răspunse:

„Fiindcă-ntrebi și mă descoși, străine Să-ți spun. Bogată, binecuvîntată Fusesse casa asta cîtă vreme Bărbatul cel vestit trăia în țară. 320 Dar altfel vrură-acum nemuritorii

lui.

Cei scornitori de rele, că pe dînsul Necunoscut cu totul îl făcură, Mai mult decît pe-oricare om din lume, Căci nu l-aş fi jălit aşa de tare, 325 De-ar fi pierit alături de tovarăşi Pe cîmpuî de la Troia sau la sinul Prietenilor lui, după ce dînsul Ar fi gătat războiul. Toţi aheii Aveau să-i nalte un mormînt şi însuşi 330 Lăsa un nume bun ca moştenire La fiul său. Dar azi fără mărire Vîntoasele-l răpiră şi se duse Necunoscut şi neştiut de nimeni, Lăsîndu-mi mie numai dor şi jale. 335 Dar nu-l jălesc, nu-l plîng numai pe dînsul,

Că şi-alt blăstem mi-au pus la cale zeei. \Toţi tinerii fruntaşi de prin ostroave Din Same, din Dulichion, din Zachintos Gel păduros, precum şi toţi mai-marii 340 Din ţară, din Itaca cea pietroasă,

Pe maica mi-o peţesc şi-mi toac-averea. De teamă, ea nu poate să-i respingă Şi nici să-ncheie-asa căsătorie Şi ei îmi risipesc avutul casei, 345 Ba în curînd m-or pierde şi pe mine." Se mînie Minerva-atunci şi zise:

„Vai, cum ţi-ar trebui acum Ulise U Gel dus, ca el să puie-o dată mîna A Pe-aceşti sfrunţaţi de peţitori! Dă, Doamne, 350 Pe loc să vie şi să stea la uşă

Gu chivără, cu scut, cu două sulîţi,

⁸²⁸ Ga în *Iliada*, numele *Panachai* slujeşte să indice totalitatea seminturilor greceşti asociate în expediţia împotriva Troiei.
⁸³² Personificări monstruoase ale mişcărilor din atmosferă, în greceşte: *Harp yiai*.

⁸³⁸ Împreună cu Itaca-Thiaki, ostroavele pomenite în text (toate mai întinse şi mai rodnice decît patria eroului) alcătuiau probabil o uniune asupra căreia domnise Odiseu înainte ca prelungita-i lipsă să fi slăbit legăturile ce uneau cele patru insule. Zachintos e Zante de astăzi; Same e Ghefalonia; localizarea insulei Dulichion e mai puţin sigură.

Aşa cum îl văzui înţîia oară
Cînd bea şi petrecea în casa noastră.
Pe vremea cînd venea de la Efiră,
355 De-acasă de la Ilos Mermeridul, Căci
şi acolo merse el cu vasul Umblînd
după otravă pierzătoare De uns săgeţi
pe boldul de-aramă. Dar Ilos nu-i
dădu, fiindu-i teamă
360 De cei-de-sus, doar tatăl meu îi dete,
Căci prea-l iubea pe el. Aşa Ulise,
De s-ar ivi-ntre peţitori acum, Ce
moarte grabnică şi nuntă-amară Le-
ar da el tuturor! Dar stă în mîna
305 Celor-de-sus ca el să vie-n ţară
Spre-a-i pedepşi. Deci te îndemn pe
tine, Să chibzuieşti cum ai putea din
casă / Pe peţitori s-alungi. Ascultă
dară Şi ia aminte sfaturile mele.
370 Pe-aheii cei viteji poşteşte-i mine
La sfat şi spune-ţi în vileag cuvîntul Luînd
pe zei ca martori. Sfătuieşte Pe peţitori la
casa lor să plece împrăştiindu-se. Iar dacă
mama
375 Rîvneşte-a se nunti, să se întoarcă La
tatăl ei cel mare şi puternic. Părinţii
ei au s-o mărite-acasă Şi au să-i deie-
aşa de multă zestre

³⁵⁴ Homer cunoaşte cel puţin două aşezări cu acest nume: una în ţinutul thesproţilor (Epirul de astăzi), alta în Argolida — Corintul de mai tîrziu.

³⁵⁸ În ciuda faptului că în *Iliada* şi în *Odiseea* nu se folosesc săgeţi otrăvite, tradiţii pomenite întîmplător sau etimologia anumitor termeni dovedesc că într-o epocă mai veche otrăvirea vîrfurilor de săgeată era practică în chip obişnuit. Numele grec al otrăvii — *toxikon* — e un adjectiv format de la substantivul *toxon*, care înseamnă „arc”.

364.365 Textual: „pe genunchii zeilor”, expresie a stilului formular, epic.

⁸⁷⁸ Riguros vorbind, *eedna*, cuvîntul aci tradus prin „zestre”, înseamnă darul făcut de ginere socrului în schimbul miresei, obicei curent în lumea descrisă de Homer (mai departe XVIII, 354-360; cf. *Iliada*, IX, 146; XI, 242-244). Instituţia zestreii propriu-zise (*phernē*, *proix*) e mai recentă

Cum i se cade fetei lor iubite.
 380 Iar pentru tine am un sfat temeinic,
 De vrei s-ascuți. Alege-ți cea mai bună.
 Corabie cu douăzeci de oameni (Și pleacă-n
 lume,-ntreabă și pe alții • De tatăl tău cel
 dus de mult, că poate
 885 Ți-or spune ei ceva ori auzi-vei
 Vrun zvon purces din slavă, care face Pe
 oameni și mai lăudați să fie. Întîi te du
 la Pilos și întreabă Pe luminatul Nestor
 și de-acolo
 390 La Sparta, la bălanul Menelaos. Căci el
 din toți oștenii din Ahaia Sosi cel mai
 din urmă de la Troia. De-auzi că-n viață-
 i tatăl tău și vine, Mai poți s-aștepti un
 an, cu tot necazul;
 395 Dar dac-auzi că-i mort și nu mai este,
 Venind napoi, să-i nalți mormînt în țară,
 Să-i faci o strălucită-nmormîntare, Cum
 ești dator, și să măriți pe mama. Gînd
 isprăvești și pui la cale asta,
 400 Gîndește-atunci cum vei putea mai bine
 Pe-acești nemernici să-i omori în casă Pe
 față sau cu vicleșug. Nu-ți sade Să fii
 copil, cînd ești așa de mare. N-auzi tu ce
 vestit ajunse-Oreste
 405 În toată lumea, după ce răpuse

în societatea greacă, și această confuzie de termeni îndrep -
 tățește presupunerea că versurile 377 — 379 ar fi interpolate.
³⁸⁹ Domn în Pilos, cel mai bătrîn dintre capii de oști porniți
 împotriva Troiei, Nestor e o figură neuitată în galeria de
 eroi ai *Iliadei*. În *Odiseea* rolul lui e redus, dar nu mai
 puțin simpatetic, cum se va învedera în cîntul al III-lea[^]
³⁹⁰ Al doilea fecior al lui Atreu, fratele lui Agamemnon și soțul
 Elenei, a cărei răpire de către Paris dăduse naștere, după
 legendă, războiului troian.
³⁹⁶ Firește, un mormînt gol (*kenotaphion*), așa cum obișnuiau
 grecii să ridice celor căzuți printre străini, multă vreme după
 ce credința care dăduse naștere acestui rit încetase de a
 mai avea rădăcini în sufletele lor.
³⁹⁹ 410 Autenticitatea acestor versuri, care prelungesc în chip
 nefiresc sfaturile Athenei, contrazicînd îndemnul din ver-
 surile 369 și urm., a fost cu drept cuvînt pusă la îndoială.

Pe-acel viclean Egist care-ucisese
 Pe tatăl său? Și tu, dup-arătare,
 Prietene, ești prea frumos și mare
 Și deci destul de tare ca urmașii
 410 De bine să vorbească și de tine. Dar
 eu te las și mă cobor la mare, La
 vasul meu, căci oamenii m-adastă Cu
 nerăbdare-aeolo. Tu ai grijă Și ține
 minte sfaturile mele."
 415 Iar Telemah la rîndu-i zise: „Oaspe,
 Cu drag mi-ai cuvîntat ca un părinte Și
 vorbele-ți eu nu mai scot din minte, Mai
 stai însă puțin, cu toată graba Plecării
 tale, pînă faci o baie
 420 Să-ți răcorești și inima și trupul, Și-n
 urmă% plecare să te bucuri Primind un
 dar de preț și foarte mîndru, Odor de
 amintire de la mine Cum se cinstesc
 prietenii-ndesine."
 425 Minerva cea cu lucii ochi răspunse:
 „Nu mă sili să stau, că-i zor de ducă.
 Iar darul care-ți place să mi-l dăruie, Mi-
 l dai la-ntors să-l duc la mine-aeasă, De
 este-așa frumos, și eu pe urmă
 430 Să mă plătesc precum ți se cuvine."
 Așa vorbi Minerva și se duse,
 Ca pasărea zbură pe nevăzute.
 Ea-i dete lui curaj și bărbăție
 Și-n suflet îi trezi un dor și-o jale
 435 De tatăl său mai tare ca-nainte.
 Și-n sine socotind, uimit rămase; i
 Simți că fuse-un zeu și-ndată merse
 La pețitori el arătos ca zeii.

V

Iar între pețitori cînta cu lira-i
 440 Faimosul cîntăreț. Ei stau in juru-i
 Și-i ascultau cîntarea despre soarta
 Cea jalnică ce le ursi Minerva

⁴²⁵ Vezi mai înainte nota la versul 67.

Aheilor la-ntoarcerea din Troia.
Din casa ei de sus luînd aminte
445 (Dumnezeiescul cîntec Penelopa,
popila preacuminte-a lui Icariu,
înduioşată iese din odaie —Şi
se coboară jos pe nalta scară, Nu
singură, ci întovărăşită
450 De două slujitoare. Cum ajunsese
La peţitori mîndreţea de femeie,
Stătu pe pragul sălii măiestrite,
C-un luciul văl acoperindu-şi faţa.
Alături stau femeile-i cinstite,
455 Şi zise-atunci de lacrimi podidită La
înzeitul cîntăreţ: „Tu, Femiu, Mai ştii şi
alte cîntece vrăjite, Isprăvi de oameni şi
de zei, slăvite De cîntăreţi. Din ele cîntă
unul
460 La cei de faţă stîndu-le aproape, Iar ei
să-şi beie vinul pe tăcute, Dar mîntuie-
acest cîntec de durere, Căci nu mai pot
de jalea ce m-ajunse. Mi-e dor în veci şi
tot mi-aduc aminte
465 De sufletul acela, de bărbatul A cărui
veste merse pretutindeni Şi-i răspîndită-n
Argos şi-n Helada." Dar chibzuitul
Telemah răspunse:
„De ce tu, mamă, nu laşi după voie
470 Iubitul cîntăreţ să ne desfete.
De-nvinuit doar nu sînt cîntăreţii, Ci
Joe care-aşa cum vrea şi-i place

⁴⁴³ Episoadele răzleţe ale acestor suferinţe, în antichitate cîntate în lungul poem al *Întoarcerilor*, atribuit lui Hagias din Trezene, se citesc în cînturile III şi IV ale *Odiseii*.

⁴⁴⁴ Iatacul femeilor (*thalamos*) face parte din planul obișnuit al oricărei locuințe nobile din epoca homerică; el era situat deasupra sălii bărbaților (*megaron*), cu care comunica prin scara pomenită în versul 448.

⁴⁵⁷ în credința poetului, plăcerea procurată de poezie nu-i străină de oarecare vrăjă (*thelxis*). La fel se exprimă Hesiod în versurile 96—103 ale *Theogoniei*.

In lume fiecărui parte-i face. Să
nu ne fie cu bănat că Femiu
475 Ne viersuie-a danailor răstriște,
Căci oamenii mai bucuros ascultă
Cîntarea cea mai nouă ce s-aude,
îndură-te şi-ascultă şi tu, mamă,
Că nu numai Ulise, ci şi alţii
480 Aşa de mulţi au mai pierit în Troia.
Dar du-te tu-n cămara ta şi vezi-ţi
De stative, de furcă, şi sileşte Pe
roabe ca să deie zor la lucru. De
cuvîntări vor îngriji bărbaţii
485 Şi mai cu seamă eu, stăpînul casei."
Uimită ea se napoie-n odaie;
Luase-aminte cu ce rost vorbise
Băiatul ei. Suindu-se pe urmă
Cu roabele-mpreună ea în catul
490 De sus al casei, îşi plîngea bărbatul Cel
dus de mult, pînă ce somn prielnic Pe
pleoape lin îi picură Minerva.
Făcură larmă-atunci şi gură multă
în sala cea umbroasă peţitorii
495 Cu toţii ahtiaţi după femeie. Dar
Telemah aşa le zise-nţîiul:
„Voi, peţitori ai mamei mele, care Vă
bateţi joc de noi din cale-afară, Să stăm
acum la masă să petrecem
500 În linişte şi zarva să-nceteze,
Că-i bine s-auzim pe cîntăreţul
Dumnezeiesc cu viersu-i plin de farmec.
Iar mîne toţi să ţinem adunare Ca să vă
spun cuvîntul meu pe faţă
505 Şi fără-nconjur să ieşiţi de-aicea, * Din
casa mea. Vă pregătiţi aiurea I, Ospetele,
mîncăţi avutul vostru (/ Poftindu-vă
pe rînd unii pe alţii, Iar de vă pare vouă
mai cu cale
510 Şi cu folos să irosiţi averea
⁴⁷³ E concepţia îndelung expusă de Ahile în *Iliada*, XXIV,
527 şi urm.

- De la un singur om, dați iama-ntr-însa* Dar eu într-ajutor chema-voi zeii, Ca dînșii să vă dea răsplată dreaptă, La mine-n casă moartea să v-ajungă
- 515** Și nimenea să nu vă mai răzbune."
- Așa el se răsti, iar ei cu toții^ Mușcînd de ciudă buzele cu dinții, Se minunau cum Telemah rostise Guvintele-ndrăznețe.
- Dar îndată
- 520** Răspunse Antinou Eupitianul:
- „De bună seamă, Telemah, chiar zeii Te-nvață să ne iei de sus și-obraznic Așa să cuvîntezi. Să nu dea Joe Vreodată să fii domn peste Itaca,
- 525** Cu toate că ai drept la moștenire." Dar Telemah lui Antinou îi zise: „Ți-oi spune verde, chiar dacă te mîinii: Aș vrea să-mi deie Cel-de-sus domnia. Socoti că ăsta-i răul cel mai mare
- 530** Ce pot să-l aibă oamenii pe lume? Dar nu e rău să cîrmuiești poporul, Că-ndată ți se-mbogățește casa Și ești mai prețuit de lumea toată. Ci domni mai sînt și alții în Itaca,
- 535** Bătrîni și tineri. Dintre dînșii unul Domnească, dacă-i mort acum Ulise. Eu vreau să fiu aici stăpînul casei Și-al robilor ce tata-i dobîndise." Iar Evrimah, feciorul lui Polibos,
- 540** Grăi-mpotrivă: „Telemah, se ține De zei cine să fie domn în țară.
- 625** Propriu vorbind, regalitatea homerică nu e ereditară, ci electivă, deși — în cele mai multe cazuri — între membrii aceleiași familii. Gf. mai departe versurile 534—536.
- ⁵³¹ în regimul de democrație militară descris în *Iliada* și în *Odissea* „regele” (*basileus*) nu e un monarh: puterile și inițiativa lui sînt mărginite de autoritatea unei adunări obștești și a unui sfat compus din capii unor grupe sociale în» subordine. Gf. situația din Scheria, descrisă în cîntul VIII, 536 și urm.
- 640** 541 Nu în înțelesul că regalitatea ar fi de drept divin, ci în același fel că singuri zeii pot ști cine va ocupa locul lui Odiseu»

- Tu stăpînește-ți casa ta și-averea. Păzească Dumnezeu pe cine silnic Te va prăda de-avere, câtă vreme
- 545** Itaca-i locuită! Dar din parte-mi,
Preabunule, vreau să te-ntreb de oaspe, De unde veni el, din care țară Și unde-i s-află neamul și moșia? Ți-aduse știre de sosirea tatii?
- 550** Sau vine după treburi de-ale sale? Cum se sculă și repede o șterse Și n-așteptă o clipă să-1 cunoaștem! Părea că-i om de seamă după față." Iar socotitul Telemah răspunse:
- 555** „E dus pe veci și nu se mai întoarce Părintele-mi, o, Evrimah. De-acuma Nu cred în știri, să vie de oriunde, Și nici nu iau în seamă prevestirea Prorocului la noi chemat de mama
- 560** Și întrebat anume. Dusul oaspe E Mentis, are tată pe-Anhialos Cel ortoman și-i domn peste poporul Din Tafos cel călătoreț pe mare." Așa vorbi, măcar că el știuse
- 565** Că-n oaspe a fost zeița întrupată
Iar peștorii iarăși se porniră La chef nebun, la cântec și la jocuri, Și petrecură pînă pe-nserate. Dar cum îi apucă la chef amurgul,
- 570** Plecară toți acasă să se culce.
Căzut pe gînduri, Telemah se duse Să doarmă în iatacu-i nalt, deoparte Clădit anume,-mprejmuit de-o curte De toată frumusețea. După dînsul
- 575** Păși cu facle-aprinse Evriclea,
-
- ⁶⁷⁵ Aluzii izolate lasă să se înțeleagă că „palatul” lui Odiseu, înconjurat de o vastă incintă, cuprindea mai multe clădiri de locuit și cel puțin un „celar”, destinat păstrării avuțiilor stăpînului (cf. II, 454-469). „Iatacul” lui Telemah euna din clădirile risipite în curtea palatului, în legătură cu care săpăturile arheologice efectuate în Itaca n-au adus nici o lumină.

O roabă-a lui de treabă ce-a fost fiica Lui Op, odrasla lui Pisenor, și pe care Odată, când era în floarea vârstei, Cu-averea sa Laerte-o cumpărase

580 Cu preț de douăzeci de boi, și-n casă O prețuia la fel cu-a *lui soție; Dar nu s-apropie nicicând de dînsa, De teamă să nu-și supere femeia. Cu Telemah a mers atunci bătrîna

585 Cu facle aprinse-n mînă; dintre roabe Doar ea-l iubea mai mult, că din pruncie Pe Telemah la sînu-i îl crescuse. Deschise ușa la iatacul trainic, Pe dăltuitul pat șezu flăcăul,

590 își scoase straiul moale și-l întinse În mînile bătrînei pricepute. Ea straiu-mpături și, netezindu-l, în cui pe lîngă patul lui îl prinse. Ieși pe urmă din iatac și ușa

595 De o verigă de argint o trase
Și de curea împinse-apoi zăvorul.

Iar Telemah acolo peste noapte, \ Culcat sub cerga-i moale de tigaie, M Visa la drumul ce-i croise zîna.

CÎNTUL II

A doua zi, cînd se iviră zorii Trandafirii, feciorul lui Ulise Din patu-i se sculă, își puse haina, Cu sabia-?scutită se încinse, 5 Și după ce pe dalbele-i picioare Legă frumoase tălpi, ieși din casă întocmai ca un zeu la-nfățișare. Și porunci la crainicii cu glasul Răsunător să strige și să cheme

10 Pe aheii cei pletoși la adunare. Crăiniră ei și-aheii s-adunară.

Iar cînd apoi era în păr soborul, Veni și el la sfat cu lancea-n mîină, Nu singur, că era-nsoțit în urmă
16 De doi ogari fugaci, în vremea asta Minerva-asupra-i revărsa din slavă Un har dumnezeiesc. Și toată lumea, Cînd el s-apropia, privea uimită, în jețul părintesc șezu voinicul,

20 Bătrînii îi făcură loc. Egiptiu

⁶⁸⁰ Valoare considerabilă, dacă ne gîndim că în *Iliada* o **sclavă** dată ca premiu și lăudată pentru iscusința ei în tot **soiul** de munci e prețuită patru boi (XXIII, '705).

¹⁰ Cum s-a relevat în nota la I, 531, în regimul de **democrație** militară, care e forma de organizare politică a **lumii homerice**, adunarea poporului are căderea de a lua **hotărîri în toate** problemele interesînd obștea.

²⁰ Capii grupelor sociale subordonate autorității **lui Odiseu**, în unele cazuri și ei purtători ai titlului de *basileus*. **Numele** *Aigyptios* („Egipteanul”) lasă să se bănuiască **legături între**

- Deschise vorba cel dintîi, moșneagul
Ingheboșat, de-multe-știutorul. Căci fiul
sau plecase în corăbii La Troia sub
povața lui Ulise,
- 25 Războinicul Antif, pe care-n urmă.
Ciclopul cel sălbatic îl ucise În peșteră
și-l pregăti de cină în urma celorlalți
ai lui tovarăși. Gi mai avea trei fii, pe
Evrinomos,
- 80 Un pețitor și el; ceilalți acasă Vedeau
numai de-a tatălui moșie. Dar tot pe-
acela nu-l uita moșneagul, Ci-l tînguia
și-l căina de-a pururi. De-aceea-
nlăcrimat luă. cuvîntul:
- 35 „Itacieni, voi dați-mi ascultare. De
cînd plecă măritul crai Ulise Cu armia-
n corăbii, niciodată. Noi n-am avut nici
sfat, nici adunare. Și cine-acum ne
strînse? Ce nevoie
- 40 Așa-l sili pe el, bătrîn sau tînăr, Ga să
ne-adune? Auzi el oare t Vreo veste că
oștirea noastră vine Și răspicat vrea
nouă să ne-o spuie Ga unul care-o știe
de nainte?
- 45 Sau despre alte treburi de-ale obștii Va-
nștiința și va întinde vorba? Un om de
preț îmi pare cine-aduce Mulțimii un
folos. Să deie Domnul Sa fie după
gîndul bun ce-l are!”
- 50 Așa vorbi, iar fiul lui Ulise Se
bucură că i-a venit a bine. Deci
scoală-se voind să cuvînteze Și
merge în mijlocul adunării
- familia acestui fruntaș itacianlși Valea Nilului, a cărei
legendară bogăție atrăgea — în adoua jumătate a mileniu-
lui al II-lea î.e.n. — nu numai pe negustorii, dar și pe **piratii**
din întreaga lume egeeană. Gf., mai departe, XIV, 328
și urm. ²⁶Gf. IX, 370
și urm.

„Sfatul” — *thokos*, de cele mai multe ori *boule* — **format**
din „bătrînii” pomeniți în versul 20; pentru „**adunare**”
(*agora*), vezi nota la versul 10.

Și stă-n picioare. Crainicul Pisenor,
5 Chitit la minte-i pune sceptru-n mînă,
Iar el întîi moșneagului răspunse:
„Bătrîne, aci-i și-l poți cunoaște-ndată Pe
cine-a strîns poporul; eu sînt doară, Căci
prea mă doare jalea ce m-ajunse. &• N-am
nici o știre despre-ntorsul oastei S-o spun
curat aici ca unul care Ar ști-o de nainte,
nici mi-e gîndul Să cuvînteze de treburile
obștii, Ci numai de nevoia mea, de răul Cfc
Ce-n casă mă lovi în două chipuri. Pierdui un
tată bun, cîrmuitorul De-odinioară-al vostru,
cel de-a pururi Ca un părinte blînd cu toți
supușii. Și iat-acum un rău cu mult mai
mare 70 Stă casa să mi-o năruie și-avutul
Să-mi spulbere cu totul. Năvăliră Ca pețitori
asupra maicii mele Și-n ciuda ei o tot pețesc
feciorii Frunțașilor de-aici, din toată țara.
75 Ei nu-ndrăznesc să meargă la Icaru, La
tatăl, ei ce singur poate fiica Să și-o-
nzestreze el și s-o mărite Cu cine-ar vrea și
i-ar veni mai bine, Ci-mi tabără la noi în
toată ziua SO Și-mi taie oi și boi și capre
grase, Benchetuiesc și beau fără măsură Și-n
mare parte-averea-i risipită, Căci nu-i un om
precum a fost Ulise Să-ndepărteze de la noi
blăstemul. 85 Să ne-apărăm noi nu sîntem în
stare

^M în alte împrejurări simbol al
sceptru servește aci să exprime caracterul »uie^« «*-----
venției în discuție. La fel, în Atena secolelor V—IV î.e.n.,
— vorbitorul chemat la tribună își va pune pe cap o **cunună**
de laur. Frate al lui Tyndareus, personaj al lui
neînscut. Cf. XV, 22.

⁷⁷ Originalul grec spune: „să hotărască darurile” (**pe care cel**
ales ca ginere era ținut să le ofere socrului). **în legătură cu**
această deprindere, vezi nota la I, 378.

Și dac-am face-o, vai de noi, căci bieții
 Sîntem cu totul nedeprinși la arme. M-
 aș apăra, dacă mi-ar sta-n putere, Căci
 prea-i nesuferită starea asta; în
 90 chip înjositor îmi piere casa. Să
 vă-nciudați și voi, s-aveți rușine, Că
 vede lumea de prin țări vecine. Vă
 temeți și de-a zeilor mînie, Ga nu
 cumva,-ndîrjiți de-așa păcate, Pe voi
 95 acum să prindă dușmănie. în numele lui
 Joe și-al dreptății Ce întrunește oameni
 și-i desparte, Curmați, prieteni, jaful și-n
 cumplita-mi Durere mă lăsați să sufăr
 singur, Că nu vă dușmăni preabunu-mi
 100 tată Și nici un rău nu vă făcu vreodată,
 Ca voi acum să vă răstoarceți răul Și să
 mă dușmăniți lăsînd în voie Și păsuind
 așa pe-acei nemernici. Mai folosit aș fi
 eu dac-avutul Și turmele de voi mi-ar fi
 105 mîncate, Căci poate m-aș alege-apoi c-o
 plată. Doar m-aș ținea de voi prin tot
 orașul Și tot aș stărui pînă ce-averea De-
 a binelea mi-ar fi înapoiată. Dar astăzi
 mi-e zadarnică durerea, De voi, de
 110 nepăsarea voastră dată."
 Așa vorbi răstit cu ochii-n lacrimi Și la
 pămînt apoi trînti toiagul, 115 Și-a fost
 cuprins de milă tot poporul. Tăcură molcom
 toți; cu graiuri aspre Nu cuteză nici unul sa-i
 răspundă, Doar Antinou așa-l primi din
 gură! „Hei, tinere, care vorbești cu ifos, 120
 Tu, nenfrîinate, ce ne spui palăvre Ca să ne
 faci de rîs și de ocară? De loc nu ți-s de vină
 pețitorii, Ci maică-ta, mehenghe nentrecută.
 Căci iată sînt trei ani și-acuma patru De
 cînd cu șiretenie ne'înșală, Dă tuturor
 nădejde și trimite

125

La fiecare vorbă, și momeală, Pe
 cînd ea are gînduri osebite. Mai
 născoci și-o altă-nșelătură:
 130 La stativele-n casă-i așezate Ea
 începu a țese-o pînzetură Subțire și
 prelungă,-apoi ne zise:
 «Voi tineri pețitori ai mei, acuma
 Cînd răposat e soțul meu Ulise,
 185 Mai așteptați și nu grăbiți cu nunta, Să
 isprăvesc întîi această pînză, Să nu mi
 se destrame urzitura, Că vreau să fie
 giulgiul lui Laerte, Cînd nemiloasa
 moarte o să-l culce,
 140 Ca nu cumva femeile-aheene
 Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
 Fu socrul meu negiulgiuit la moarte,
 Cînd el agonisise-atîta-avere».
 Așa ne spuse și-o crezurăm, proștii,
 145 Ea ziua tot lucra la pînza mare, Dar
 peste noapte la lumini de torțe Ea deșira
 tot ce lucrase ziua.
 Așa ne tot prosti trei ani de-a rîndul Și
 o crezurăm noi, dar iat-acuma,
 150 în anul cel de-al patrulea ne-o spuse
 Femeia care bine o știuse, Și noi am
 apucat-o și-am văzut-o Cum dînsa deșira
 frumoasa-i pînză. De-aceea și silită de
 nevoie
 155 Țesutul și-l găti pînă la urmă. Dar ca s-
 o știi și tu și tot poporul, Așa-ți răspund
 prin mine pețitorii: Dă drumul mamei tale
 și-o zorește Să ia de soț pe cine-o*
 sfătuiește
 160 Părintele-i și-i place ei mai bine. Iar
 dacă mult așa ne va mai fierbe Cu
 darurile ei și cu știința Ce cu prisos
 îi dăru Minerva —
 129 Motivul „pînzei destrămate”, foarte popular **de-a lungul**
 întregii antichități, revine în alte două locuri în *Odiseea*:
 XIX, 177-203 și XXIV, 171-200.

- De știe lucru minunat de mînă
 165 Și-o taie capul și-i așa măiastră
 Cum n-auzim c-au fost odinioară
 Frumoasele aheilor, Alcmena Și Tiro și
 Micena cea-nstemată, Că n-aveau ele
 mintea Penelopei —,
 170 Ea n-a brodit-o bine de-astă dată,
 Că pețitorii n-or să cruțe rostul Și
 bunurile tale cîtă vreme Va face
 ea cum azi o-nvață zeii. Cu asta
 dobîndește mare vază,
 175 Dar tu pierzi o grămadă de-avuție.
 Noi nu plecăm la țară, la moșie, Și nici
 aiurea pînă ce cu unul Din noi, cu
 cine vrea, nu se mărită." Iar chibzuitul
 Telemah îi zise:
 180 „Cum pot din casa mea să scot cu sila
 Pe-aceea care m-a născut pe mine Și m-a
 crescut, o, Antinoul Pe urmă Știm noi că
 tata-i mort și nu trăiește Pe undeva? Și
 greu e pentru mine
 185 Să dau despăgubire-așa de mare Bunicului,
- mea p[^]-xoa[^] p și M-
 ar pedepsi și (Xhimnezemm-ar bate,
 Căci mama, la pletf&rea ei de-acasă,
 190 Se va ruga de-amarnicele Furii, Și
 oamenii mă vor huli pe mine. Nu
 pot hain să fiu așa-cu mama. Și
 dacă vouă vi-i necaz de asta,
 Plecați din casă, pregătiți aiurea
 195 Ospețele, mîncăți avutul vostru
 de-i voi trimite-acasă Cu vrerea mea p[^]-
 xoam[^] Apoi și tata £

b

¹⁶⁷ Soția lui Amfitrion din Teba, mama eroului legendar Hera-
 cles.

¹⁶⁸ Pentru Tiro, cf. XI, 304 și urm. Legenda spunea că
 Micena e o zîină, fiica riului Inachos, principalul curs de
 apă din „însetatul” Argos.

¹⁸⁶ Telemah se gîndește, probabil, la restituirea bunurilor dăruite
 de Icaros Penlopei, cu prilejul căsătoriei ei cu Odiseu.

«o J_n grecește *Erinnyi* — erau în mitologia elină divinități
 răzbunătoare ale vărsărilor de sînge și, îndeobște, ale
 încălcărilor dreptului familial.

Poîtindu-vă pe rînd unii pe alții. Iar de vă
 pare vouă mai cu cale Și cu folos să
 spulberați averea De la un singur om, dați
 iama-ntr-însa. 200 Dar eu într-ajutor chema-
 voi zeii Ga să vă dea răsplata cuvenită Și-n
 casa noastră să y-ajungă moarte Nerăzbunată."
 Așa vorbi voinicul, Iar Joe cel cu ochii mari
 trimite 205 Doi vulturi care zboară de pe
 munte. Ei zboară un răstimp cum bate vîntul,
 Alăturați, cu aripile-ntinse, Dar cînd ei pe la
 mijloc se-arătară, Deasupra adunării
 zgomotoase 210 Rotindu-se, din aripi ei
 bătură, în ochii pețitorilor priviră Pieirea lor
 vestind, și sîîșiindu-și Cu ghearele grumajii
 și obraji, La dreapta o zbughiră prin orașul
 215 Itacian. Și cînd văzură-aheii Aceste
 zburătoare, se ciudiră Și nu se dumireau ce o
 să fie. Dar al lui Mastor fiu, moș Aliterse,
 Viteazul care printre cei de-o seamă 220 Era
 mai bun tîlcuitor de semne Și la știința
 zilelor de mine, Cu bun temei așa-ncepu
 vorbirea: „Itacieni, voi dați-mi ascultare Să
 cuvîntez și să vă spun anume 225 Părerea-mi
 despre pețitori, căci mare E pacostea ce-i
 paște-acum pe dînșii, Doar nu va zăbovi prea
 mult Ulise Departe de iubiții lui. Aproape
 Fiind el undeva, le unelțește 280 Acestor
 procleți tuturor pieirea,

Ba vom păți-o și-alții mulți din țară,
 De prin ostrovul limpede Itaca. Deci
 noi să chibzuim cu mult nainte

""Tterpret al zborului parilor. Cf., mai departe, versurile
 253-255 și XV, 698.

Cum s-ar putea să-i înfrînăm odată 235 Ori ei
să-și curme jaful de la sine Și asta le-ar fi lor pe
loc mai bine. Eu nu sînt ghicitor pe apucate,
Ci știutor deplin precum arată Ce-i prevestisem
lui Ulise-odată 240 De-a fir-a păr cum are să-i
se-ntîmple, Cînd el cu oastea-i a plecat la
Troia. I-am spus că după multele-i pățanii Și
după ce-și va pierde pe tovarăși, în douăzeci de
ani se va întoarce 245 La el acasă neștiut de
nimeni.

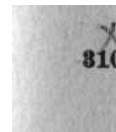
Și toate acestea se-mplesc acum." Dar
Evrimah, feciorul lui Polibos, Așa se năpusti la
el: „Moșnege, Mai bine du-te-acasă și ghicește
250 La fiii tăi, ca nu cumva vreodată Să li se-
ntîmple vrun necaz, și lasă Pe mine-aici, că sînt
cu mult mai meșter Ca tine-n prorocie. Cîte
păsări Nu zboară-n veci sub soare! Dar nu toate
255 Sînt oamenilor piață-reă sau bună. Ulise-
acum o fi pierit departe Cum trebuia să pieri și
tu cu dînsul, Că n-ai mai fi putut cobi atîta Și
nu l-ai fi ntețit așa cu gura 260 Pe îndîrjitul
Telemah, că doară Vei căpăta vrun dar la tine-
acasă Din partea lui. Dar eu ți-oî spune una, Și
spusa mea va fi îndeplinită: De-l mai smomești
și-l mai întarți pe tînăr, 265 Tu hîtru vechi și
știutor de multe, Chiar el întîi va pătimi mai
tare Și tot nu va putea să-și facă voia. Apoi pe
tine te-om globi, bătrîne, Așa de greu ca-n suflet
să te doară 270 Ba chiar să-ți f*^e toată-
amărăciunea. Dar eu pe Telemah în fața lumii

²⁴⁴ Din aceștia, zece reprezintă durata războiului troian, alți
zece, rătăcirile pe drumul întoarcerii.

275 îl sfătuiesc pe mama s-o îndemne Să
meargă ea la tatăl ei acasă. Părinții ei
au s-o mărite-acolo Și au să-i deie-așa
de multă zestre Cum i se cade fetei lor
iubite. Căci nu se vor lăsa de loc aheii
De greul lor petit. Doar nu ne temem
De nime, nici de Telemah cel gureș,
Nici vrem să' știm cumva de prorocia
280 Zadarnică ce tu ne-o-ndrugi, bătrîne,
Ca astfel să te dușmănim mai tare.
Averea-i vom mînca-o fără milă Și ea
va tot scădea pînă ce-amîină Nuntirea-i
cu aheii Penelopa. De dragul ei noi
285 așteptăm de-a pururi, Ne tot sfădim
rîvnindu-i frumusețea Și nu umblăm la
altele, cu care Ni-i dat să ne-nsoțim
fieștecare." Iar socotitul Telemah
răspunse:

290 „Voi, pețitori măriți, în treaba
asta Eu nu vă rog și nici mai stau de
vorbă; O știu doar cei-de-sus și toți
aheii. Dar dați-mi mie-un vas să plec
pe mare Și douăzeci de oameni să iau
295 drumul Incoace-ncolo, să mă duc la
Sparta Și la orașul nisipos, la Pilos.
Să-ntreb de vine tatăl meu, că poate
Mi-ar spune-un om ceva ori auzi-voi
Vrun zvon purces din slavă, care face
Pe oameni și mai lăudați să fie. De-oi
300 ști că el viază și-o să vie, Mai pot s-
aștept un an, cu tot necazul. Dar dac-
aud că-i mort și nu mai este, Napoi
venind, îi-nalț mormînt în țară Și-i fac
o-nmormîntare strălucită, Cum sînt
805 dator, și-apoi mărit pe mama."

Așa grăind, el sade jos pe
scaun. Atunci se scoală Mentor, un
prieten Al lui Ulise, care casa-i
toată I-o-ncredințase cînd pleca la
Troia Și-orînduise de bătrîn s-
asculte,

- Ga el să ție toate-n stare bună.
 Și, om cu cap, așa vorbi bătrînul:
- 315** „Itacieni, voi dați-mi ascultare Să
 cuvîntez. De-acum să nu mai fie Vrun
 domn stăpînitor pornit spre bine* Și
 cruțător și blînd și cu dreptate, Ci veșnic
 rău, tiran și făr-de-lege,
- 320** Căci iată cum a fost uitat Ulise De toți
 supușii lui, cu care dînsul A fost așa de
 bun ca un părinte! Dar nu mi-e chiar de
 pețitorii mîndri^ Că ei, minăți de cugete
 viclene,
- 325** Fac silnicii, ei doar își pun viața Cînd
 zilnic storc averea lui Ulise Gîndind că el
 e dus și nu mai vine. Ci mi-e de voi
 ceilalți, de tot poporul,. Că stați așa-
 mpietriți, nu faceți gură
- 330** Și nu-nfrînați odată pe nemernici,
 Măcar că sînteți mulți, iar ei o mîină."
 Dar Leocrit al lui Evenor zise:
- „Hainule, bezmeticule Mentor, Ce
 vorbă spui și-ndemni să ne-nfrîneze?
- 335** Să fie și mai numeroși bărbații,
 Cu greu ne^r bate și ne-or da în lături De
 la ospăț. Să vie chiar Ulise Pe mîndrii
 pețitori să-i afle-acasă Benchetuind și să
 poștească dînsul
- 340** Din sală să ne-nlătore; nevasta-i
 De loc n-o să se bucure de-ntorsu-i, Oricît
 e dorul ei de mare; el acolo Pieri-va
 mișelește, dacă luptă Cu noi care sîntem
 mai mulți la număr.
- 345** Deci vorba ta-i prostie. Hai dar, oameni,,
 Vă-mprăștiați la treburi fiecare. La drum
 pe Telemah grăbească-l Mentor Și
 Aliters, ei care sînt prieteni Cu tatăl său
 de mult. Dar cred că dînsul⁷
- 350** Chiar locului de-ar sta, și din Itaca Mai
 află știri și n-ar mai bate drumul."
 El zise și pe loc se sparse sfatul.
 Poporul tot* se răspîndi pe-acasă,

- Iar pețitorii spre palat porniră.
- 355** Dar Telemah s-a dus pe mal departe Și
 mîinile spălînd în mare-albastră, Minervei
 s-a rugat: „Ascultă, doamnă, Tu care ieri
 venitu-mi-ai acasă Și m-ai povățuit pe
 neagra mare
- 360** Să mă pornesc, să-ntreb de vine tata
 Cel dus de mult, ci nu mă las-aheii
 Să fac cum vrei, și mai ales mișeei,
 Trufașii pețitori". Așa se roagă.
 Minerva-atunci asemenea lui Mentor
- 365** La glas și la făptură-i se năzare
 Pe lîngă el și-i cuvîntează astfel:
 „Tu n-ai să fii nevrednic, slab de minte,
 O, Telemah, dacă bărbata fire A lui Ulise e
 sădită-n tine
- 370** Spre-a fi și tu ca el îndemînatic La faptă
 și la grai, călătoria Nu-ți poate fi-n
 deșert și fără țintă. Dar dacă nu ești fiul
 Penelopei Și-al lui Ulise, atunci mă tem
 că poate
- 375** Tu nu vei izbîndi după dorință. Puțini copii
 s-aseamănă cu tatăl, Ba cei mai mulți sînt mai
 prejos de dînsul, Puțini și cei mai buni. Dar
 cum în viață Tu nu vei fi nici prost și nici
 nevolnic,
- 380** Eu cuget c-ai să duci la capăt lucrul. Deci
 nu te mai uita ce pun la cale Și chibzuie să
 facă pețitorii Nesocotiți, că n-au ei cap, nici
 umblă Pe drumul drept, nici bănuiesc c-
 aproape
- 385** Li-i moartea și-n aceeași zi cu toții
 Vor fi răpuși. De loc n-o să-ntîrzie
 Plecarea ta pe calea cea croită. Căci
 eu ca părintesc al tău prieten Voi
 pregăti corabie și însumi
- 390** Te-oi însoți la drum. Deci du-te-acasă

³⁵³ Cf. Hesiod, *Munci și zile*, 724—725: „Niciînd, în zorii
 zilei, să nu oferi lui Zeus prinos de vin înainte de **a-ți** fi
 spălat mîinile; la fel și celorlalți zei: altminteri nu te-ascu¹. ta
 și nu-ți împlinesc rugile".

La pețitori, fă rostul de merinde
 Și-n vase-orînduiește-ți-le toate.
 Ia-n chiupuri vin și-n tari burdufuri toarnă
 Făină care-i mana și puterea
 Bărbaților. Eu strînge-voi din gloată
 Ortaci de drum tocmiți de bunăvoie.
 Și cum în schelă sînt atîtea vase
 Și vechi și noi, voi căuta-ntre ele
 Să văd care-i mai bun și pregătindu-l,
 400 Noi repede-o pornim pe largul mării."
 Așa-i vorbi Minerva, iar voinicul,
 Cum auzi al zînei grai, nu stete, Ci se
 grăbi spre-acasă cu mîhnire. Găsi pe
 mîndrii pețitori în sală. Pîrleau în curte
 405 vieri, jupeau la capre, Iar Antinou ieși
 nainte-i vesel, De mîna-l strînse și-ncepu
 el astfel:
 „Mai las-o moale, Telemah băiete, Și nu mai
 face gură, nu fi aprig, Nu-ți pune-n minte
 410 vorbă rea, nici lucru. Ci bea și ospătează ca
 nainte. Ți-om pune la-ndemîna noi de toate,
 Corabie și vîslitori pe-alese, Ca mai curînd s-
 ajungi la sfîntul Pilos, 415 Să-ntrebi de
 luminatul tău părinte." Iar Telemah lui Antinou
 răspunse:
 „Dar nu mai pot să stau cu voi trufașii Și
 să petrec în tihnă la ospete Și tot cu gură-
 nchisă. Nu vi-i vouă De-ajuns, o, pețitori,
 420 că-mi risipirăți Atît-avere dalbă pîn-acuma
 Cît eu am fost încă un prunc? Dar astăzi,
 Cînd eu sînt mare și-nțeleg prea bine Cuvîntul
 celorlalți și crește-n mine Și vlaga și
 priceperea,-am să caut Asupra-vă să fulger
 425 moarte-amară, Ori plec la Pilos, ori rămîn în
 țară. Pleca-voi în corabie străină Și tot
 zadarnic n-o să-mi fie drumul, De n-am un
 vas al meu, de nu-mi dați oameni C-așa vă
 vine vouă mai cu cale."
 430

Grăind smunci el mîna sa din mîna Lui
 Antinou. Și-n vreme ce de masă Se îngrijeau
 prin casă, pețitorii 485 Cu vorbe-
 nfruntătoare, cu batjocuri îl împrôscau. Și-așa
 zicea cutare Din tinerii semeți: „De bună
 seamă Gîndește Telemah sa ne omoare. Deci
 vrea s-aducă dînsul ajutoare 440 Din Sparta
 sau din Pilos nisiposul, Căci prea de tot se
 zbate după asta. Ori vrea s-apuce calea spre
 Efira, Ca el de-acolo, din mînoasa țară S-
 aduc-aici otrăvuri pierzătoare 445 Și-n vin
 să le strecoare și cu ele Pe toți să ne răpuie."
 Altul zise: „Dar cine știe dacă el pe mare
 Călătorind și lăinicind departe De-ai lui nu
 va pieri ca și Ulise. 450 Și ne-ar prii așa
 mai bine nouă, Ne-am împărți avutu-i tot și
 casa-i Am da-o mamei lui și celui care I-ar fi
 bărbat." Așa vorbeau flăcăii, Iar Telemah se
 coborî-n eclarul 455 Înalt și-ncăpător pe
 unde tata-i Avea grămezi de aur și de-aramă
 Și lăzi cu haine și de-ajuns în vase Ulei
 mirositor. Steteau-năuntru Înșiruite la perete
 chiupuri 460 Cu vin curat și vechi, o
 băătură
 Cu gust plăcut, dumnezeiesc, păstrată De
 dragul lui Ulise ca să beie Cînd el acasă s-ar
 întoarce-odată Sleit de-atîtea suferinți. Celarul
 465 Avea închisă poarta cu canaturi De
 scînduri groase, șașăp încheiate, Pe unde zi
 și noapte sta de pază

⁴⁴⁴ Cf., mai sus, nota la I, 358.

⁴⁵⁶ Sub formă de lingouri, de felul celor descoperite de arheologi cu prilejul săpăturilor din Creta și din alte locuri ale bazinului egeean.

Și-avea de toate grijă chelărița,
Bătrîna cea sfătoasă Evriclea.

470 Pe ea chemînd-o, Telemah îi zise:

„Măicuță, hai și scoate-mi în ulcioare Din
vinul cel mai bun păstrat de tine, Gîndind că
poate va veni vrodată Nenorocitul, vrednicul
meu tată, **475** De va putea să scape de la
moarte.

Vreo douăsprezece umple-mi și cu dopuri Astupă-
le vîrtos și în burdufuri Cusute bine toarnă, tu
fă, înă La moară măcinată și să fie **480** De
douăzeci măsuri făina toată. Tu singură să știi de
treaba asta. Să fie strînse toate la o parte, Căci eu
de-acolo le ridic diseară Cînd mama în iatac o să
se suie **485** Și are să se culce. Eu plec mîne La
Sparta și la Pilos nisiposul Să-ntreb de tata, s-
aflu dacă vine.”

Așa-i vorbi, iar maica Evriclea De
groază prinse-a se boci și astfel, **490** Cu
jale tînguindu-se, -i răspunse:

„Cum te-ai gîndit, tu, fătul meu, la asta? Și
unde vrei să mergi în largul lumii, Tu singur, fiu
iubit? Măritu-ți tată Pieri-n străinătate depărtată.
495 Și cum te-i duce, -ndată pețitorii Din urmă
vor pîndi să te omoare Cu vicleșug și-or împărți-
ndesine întreagă-averea ta. Rămîi tu dară Și
bucură-te-n pace de-ale tale. **500** Nu trebuie să
suferi tu necazuri * Nemernicind pe marea cea
pustie.” Dar socotitul Telemah îi zise:

„N-ai grijă, maică, nu voi face asta De
capul meu, un zeu îmi dete sfatul.

⁴⁷⁹ Mai exact: „trecută prin rîșniță”, făina de o calitate supe-
rioară celei obținute prin simpla zdrobire a grăunțelor în
piuă.

505 Ci jură-te că nu vei spune mamei Nainte
de vreo unsprezece zile Și chiar mai bine
pînă ce n-aude Că eu sînt dus și n-o
apucă jalea, Ca nu cumva de plîns să-și
strice fața.”

510 Așa el zise, iar bătrîna face
Un strașnic jurămînt că nu-l va spune. Și
după ce se jură pe toți zeii, Ea scoate în
ulcioare vin și toarnă Făină în cusutele
burdufuri.

515 Iar Telemah apoi se-ntoarce-n sală, S-
amestecă-ntre pețitori. Într-asta La
altceva se mai gîndi Minerva:
Asemenea lui Telemah la față
Schimbîndu-se, ea colinda orașul,

520 Oprea pe oameni și le da de știre Și-
i îndemna spre seară să s-adune La
vasul iute-plutitor, pe care De la
feciorul falnic al lui Froniu, De la
Noemon îl ceru, și dînsu!

525 Cu drag îl jurui. Iar mai în urmă, Cînd
soarele-asfințise și amurgul întunecase
drumurile toate, împinse atunci corabia
pe mare Și-o pregăti cu feluri de
dichisuri

530 Purtate de un vas și pe la capul
Limanului o-nțepeni, și-ntr-însul
Gorăbieri se strînsesă-mpreună, Iar
zîna-nsufleți pe fiecare. Atunci și
alte mai făcu Minerva:

535 Se furișă în casa lui Ulise
La pețitori, le picură pe gene
Somn dulce-ademenindu-i, cînd beau vinul
Și cupele luîndu-le din mînă.

540 Cădeau de somn și nu mai stau la masă.
**L Apoi Minerva cea cu ochi albaștri,
Din nou la chip și-n glas leită Mentor,
Pofti pe Telemah afară-n fața Palatului:
„Voinice, -i zise, iată

545 Stau gata-acuma soții tăi la vîsle,

Așa vorbi și grabnică zeița Porni nainte, el mergea în urmă. 550 Iar când spre vas se coborau la mare Pe prund, găsiră-acolo pe tovarăși Cu plete lungi. Și Telemah le zise: „Haidem, firtați, merindele s-aducem, Căci ele stau grămadă strînse-acasa. 555 Nimic nu știe mama de plecare, Nici roabele, afară doar de una.”

Așa grăi și el purcese-ntîiul, Iar ei din urmă. Toate le cărară Și-n vasul plutitor le-adăpostiră 560 Cum poruncise fiul lui Ulise.

El se sui la urmă-n vas, Minerva Naintea lui șezu pe după cîrma Corăbiei și Telemah alături.

Gorăbierii dezlegară vasul, 565 Apoi intrară și pe bănci șezură. Minerva le stîrni un vînt prielnic, Munteanul ce pe-ntunecata mare Sufla și şuiera cu-nverșunare. Iar Telemah, zorind pe-ai lui tovarăși, 57» Le-orîndui să puie-acum dichisul; Ei ascultau de vorba lui și-ndată Catargul cel de brad îl ridicară Și-l împlîntară-n grinda cea scobită Și bine-l arcăniră-n două laturi 575 Și-ntinseră pe el vintrele albe Cu bine răsucitele curele. Iar pînza se umfla, de vînt bătută, Și valu-ntunecat vuia în jurul Grindeiului corăbiei pornite; 580 Ea alerga și drum tăia pe ape. Iar când așa ei puseră dichisul

⁸⁸⁷ Vîntul de apus, austrul. Din Itaca spre^Pilos direcția exactă e NNV-SSE.

Corăbiei lor repezi și smolite, Turnară vin și cu ulcioare pline Făcură paos
zeilor cei pururi 585 Și mai ales Minervei cea cu ochii Strălucitori. Iar
zîna peste noapte Și pînă-n zori călători cu dînșii.

C Î NTUL III

Cînd soarele din strălucinda mare
Ieși pe bolta cerului de-aramă Spre-a
lumina pe zei și-orice suflare De pe
pămînul darnic în bucate, Sosiră ei cu
vasul lor la Pilos, A lui Neleu temeinică
cetate. Pe mal aveau pîlenii sărbătoare
Cinstind pe-al mării zeu albastru-n plete.

Buhai murgani jertfeau pe-a lui altare

² în concepția despre univers a poetului homeric, cerul e un
covîltir rigid, construit din aramă (cf. *Iliada*, V, 504 și XVII,
404). Izolată apare afirmația din *Odiseea*, XV, 437 (cf. XVII,
755), după care cerul ar fi de fier.

⁶ Regiunea din Peloponez peste care domnea Nestor fiind în
plină epocă clasică un ținut rural, lipsit de centre orășenești,
aluzia la „temeinică-i cetate” a fost îndeobște socotită ca
o invenție poetică. Abia în zilele noastre, cercetări arheolo
gice pe locul presupusei reședințe a fiului lui Neleu au scos
la iveală ruinele unui vast palat și, într-una din încăperile
acestuia, un mare număr de tablete scrise într-o limbă abia
acum în urmă descifrată, greaca vorbită de strămoșii elenilor
cîteva veacuri după pătrunderea în Peninsula Balcanică.
Gf. introducerea la *Iliada*, ed. a li-a, pag. 8 — 10, și mai
sus pag. 10, n. 3.

⁸ Epitetul *kyanockaites* înseamnă în grecește „cel cu plete de
kyanos” (sau asemănătoare acestui soi de pastă sticloasă,
colorată în albastru). Despre *kyanos* și utilizarea lui în lumea
homerică, vezi și nota la *Iliada*, XI, 24.

10 În nouă șezători. La fiecare
Ședeau bărbații stol cîte cinci
sute Și vite aveau în față cîte
nouă. Gustau cu toții fripte
măruntaie Și zeului ardeau
alese buturi.

15 Iar călătorii traseră de-a dreptul Și
strînseră vintrelele,-odgoniră
Corabia-n liman, apoi ieșiră,
Minerva-ntîi, iar Telemah din urmă,
Și ea cu graiul i-apucă nainte:

20 „Tu, Telemah, să n-ai acum
sfială Cît de puțin. De-aceea doar pe
mare Călătoriși, ca tu să-ntrebi de
tata,

i Ce soart-avu și ce pămînt l-ascunse. y
Să mergi întins la călărețul Nestor, ⁷ 25 Ca
să vedem ce-o fi știind de dînsul. Tu roagă-te
de el să-ți spuie verde, Doar nu te va minți,
că-i prea cuminte.” Iar chibzuitul Telemah
răspunde:

„Dar cum să merg și să mă port cu dînsul?

30 La grai cu rost nu sînt deprins, o,
Mentor, Rușine-i ca un tînar sa întrebe
Pe un bătrîn.” Dar zîna-așa-l învață:

„La unele o să te-ajute mintea, La
altele vrun zeu, căci nu-mi închipui

35 Că te-ai născut și ai crescut pe lume
Neocrotit de zei”. Așa vorbindu-i,
Porni nainte repede Minerva,

¹⁰ După unii interpreți, ar fi vorba de nouă rînduri de
bânci, fiecare cu cîte 500 de locuri; după alții, de nouă
locuri de adunare distincte, fiecare cu mai multe
rînduri de bânci. Mai important de reținut e
corespondența dintre aceste nouă „șezători” și cele nouă
poleis asupra cărora — după *Iliada*, II, 591—602 — ar
fi domnit Nestor. Tot așa, amănuntul că la expediția
troiană pîlenii participaseră cu 90 de corăbii, fiecare
purțînd un echipai de 50 de bărbați (*Iliada*, II, 602;
cf. XVI, 170).

²⁴ Poemele homerice nu cunosc încă o cavalerie în
înțelesul de mai tîrziu al termenului, ci numai care de
luptă asemenea carelor folosite de regii hittiti și de
faraonii egipteni (cf., mai departe, XIV, 373).
„Călărețul” Nestor e deci numai „strunitorul de cai”
Nestor, deprins să lupte din car, ca toți ceilalți
conducători ahei și troieni.

- Iar el păși pe urmele zeiței.
 Sosiră ei în toiul sărbătorii
 40 Pilenilor, pe unde sta moș Nestor Cu
 fiii lui. Tovarășii alături Ospățul
 pregăteau, frigeau la cărnuri Și în
 frigări înfeliau o parte. Dar cum
 văzură pe străini, grămadă
 46 Veniră toți, îi strinseră de mină, Și-i
 îmbiară-n rînd cu ei să șadă. Întîi dar
 Pisistrat Nestorianul S-apropie și pe-
 amîndoi de mînă Cu drag luîndu-i, i-
 așeză la praznic
 50 Pe blănuri moi peste prundișul mării,
 Pe-aproape de-a lui frate Trasimede, De
 tatăl lui. Le împărți friptură, Și vin
 turnă într-un potir de aur. Direse-apoi
 potirul spre Minerva
 55 Și zise-așa: „Închin-acum, străine,
 Stăpînitorului Neptun, căci tocmai La
 praznicul acestui zeu venirăți.
 Închină-te și-urează cum e data Și-
 ntinde apoi și soțului paharul
 60 Cu vin mîeros; s-o fi-nchinînd și dînsul
 La zei, de care toți avem nevoie. El e
 mai mic, de-o seamă-ar fi cu mine, De-
 aceea-nții ți-l dau potirul ție." Așa
 vorbi, și i-a-nmînat paharul.
 66 Se bucură Minerva de purtarea-i
 Cuminte și la locul ei, că-i dete Chiar
 ei întîi potirul cel de aur, Și-ndată pe
 Neptun ruga fierbinte: „Ascultă-mă,
 Neptun, zguduitorul
 70 Pămîntului, și nu te pune-n poară
 Cu noi cei rugători la-ndeplinirea
 Urărilor. Dar mai întîi de toate Pe
 Nestor și pe fiii lui mărește-i Și
 pentru marea sărbătoare-a jerfei
 75 Frumos pe toți pilenii răsplătește-i.
 Și fă ca Telemah, cînd ne-om întoarce,

⁴⁷ Fiul lui Nestor.

- Să fi-mplinit chemarea pentru
 care Venirăm pe corabia cea
 iute." Așa ura și-ndeplinea ea
 însăși;
 80 Dădu apoi lui Telemah potirul
 Frumos îngemănat, cu care dînsul
 De-aseenea-nchină dumnezeirii.
 Pilenii rumeniră carnea toată, O
 traseră din foc, o împărțiră
 85 Și s-apucară de slăvitul praznic. Iar
 cînd de-ajuns mîncară și băură,
 Deschise vorba călărețul Nestor:
 „Mai bine acum cînd toți se
 saturară, Să întrebăm noi cine sînt
 străinii.
 90 Voi, oaspeți, cine sînteți și de unde
 Călătoriți pe-al apei drum? Cu
 treabă Veniți la noi sau hoinăriți pe
 mare Ca lotri care umblă în
 poghiazuri Și-și pun viața pustiind
 pe alții?"
 95 j[ar chibzuitul Telemah răspunse
 Cutezător, că-l sprijini Minerva Să-ntrebe
 despre dusul lui părinte. Și nume bun să-și
 capete-ntre oameni. Și zise-așa: „Tu,
 Nestor Neleiene, 100 Mîndria mare-a
 neamului ahaic,
 Mă-ntrebi cine sîntem; eu ți-o voi spune.
 Venirăm din Itaca de sub Neion Și nu e
 vorba de vro treab-a obștii, Ci de nevoia
 casei mele. Umblu 105 Să aflu știri
 despre vestitu-mi tată, Ulise mulpățitul,
 despre care

⁸¹ Cu două toarte, după interpretarea plauzibilă a celor
 vechi. Gf. *Iliada*, VI, 220 și XI, 617 (cu nota la acest
 din urmă vers).

⁹³ „De demult — scria, în al V-lea secol î.e.n., Thucydide —
 elenii și barbarii care locuiau pe coaste și în insule, cum au
 început a călători pe corăbii unii la alții, s-au apucat depira-
 terie. Găzind peste orașele neîmprejmuite cu ziduri... le
 prădau... Treaba aceasta nu era socotită pe atunci ca o
 rușine, dimpotrivă, făcea mai degrabă cinste. Dovadă unele
 triburi continentale, care și acum socot ca o fală să fii țilhar
 vrednic" (I, 5; cf. Herodot, V, 6 și Xenofon, *Anabasis*
 VII, 2).

- Se zice că-n război, de tine alături,
Luase Troia. Despre toți vitejii
Ceilalți care luptară cu troienii,
110 Din auzite știm unde-și aflară
O moarte¹¹⁶ amară. Numai el de Joe Menit a
fost necunoscut să piară. Nu poate apriat să
spuie nimeni Unde-a murit. L-or fi răpus
pe dînsul
115 Dușmanii pe uscat, sau chiar pe mare O fi-
nghițit de undele Amfitritei. De-aceea vin
și-ți cad eu la picioare Să-mi *spui* ce știi de
jalnica-i sfîrșire, De s-a-ntimplat s-o vezi
cumva cu ochii.
120 Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n-a fost nimeni Născut
pe lume mai de plîns ca dînsul. Să nu mă
cruți de milă sau rușine, Ci spune-aievea
ce-ai văzut ca martor.
125 Eu rogu-te, de ți-a făcut vrun bine
Vorbînd sau făptuind viteazu-mi tată
Și s-a ținut așa de vorba-i d ată
Odinioară-n Troia cînd nevoia Vă
copleșea pe toți aheii — adu-ți
180 Aminte acum și spune-mi adevărul."
Iar călărețul Nestor îi răspunde:
„Iubitul meu, tu-mi pomenești de greul Și
caznele ce-avurăm noi aheii, Amarnici
luptători, în țar-aceea.
135 Vai, cîte-am pătimit pe murga mare
Cînd rătăceam pe vase după pradă
Minați fiind de-Ahile, cîte iară Prin
harțele din jur de sub cetatea Cea
mare-a craiului Priam, pe unde

140 Căzură-apoi vitejii cei de frunte!

¹¹⁶ Simplă personificare a mării la Homer. Amfitrita va deveni
la poezii mai noi tovarășa și soția lui Poseidon, stăpînul
apelor!

¹³⁷ După legendă, fiul lui Peleu și al zeiței Tetis, principalul
erou al *Iliadei*.

Acolo zace Aias cel războinic, Și-Ahile,
și Patroclu cel de-o seamă Gu zeii de
șoiman. Acolo zace Și Antiloh,
voinicul și alesul

- 145 Fecior al meu, neîntrecut în arme Și-
n repejunea lui. Și alte multe Pățirăm
noi atunci. Dar cine poate De-a fir-a-
păr să le înșire toate? Să stai și cinci
și șase ani de-a rîndul
150 Să-ntrebi de toate cîte suferiră
Săracii căpitani ahei la Troia, Că
tot nainte de-a-ncheia povestea Ți
s-ar urî și ai pleca în țară, Căci
nouă ani într-una fără preget
155 Cercam noi fel și chip-să-i dăm de capăt
Războiului, și Dumnezeu la urmă, Gu
chiu, cu vai, abia ne-a dat izbînda. Pe
vremea-aceea-n tabără nici unul Nu sta să
se măsoare cu Ulise
160 în agerimea minții; pe oricine
Grozav îl dovedea cu istețimea Măritul
tău părinte, că pesemne Ești fiul lui.
Uimit mă uit la tine Cum după vorbă-i
semeni. Nici n-ai crede
165 G-ar semăna un tînăr la vorbire
Așa cu el. Cît a ținut războiul,
Eu și Ulise nu ne dezbinarăm
Vreodată-n adunare și la sfatul
Bătrînilor, ci tot uniți, cu mintea
170 Și chibzuirea ne trudeam s-aducem
Oștirii noastre cel mai mare bine. Dar
cînd cetatea lui Priam luarăm,
Purceserăm pe mare, însă zeii
¹⁴¹ Fiul lui Telamon, craiul Salaminei, după legendă cel mai
viteaz dintre greci după Ahile. U2Prietenul nedespărțit al
lui Ahile, ucis de Hector pe cînd
încea să oprească înaintarea troienilor. Gf. *Iliada*, XVI,
777.¹⁴⁴ în *Iliada*. XV, 569 — 571. Antiloh e laudat de
Menelau
pentru vitejia și sprinteneala lui; în *Odiseea*, IV, 264 se
dă amănuntul că ar fi fost ucis de Memnon.

Ne-mprăștiară și ne-a fost întorsul **175**
Nenorocit, ursit așa de Joe,
Ga n-am fost drepti și-ntregi la cap cu toții.
De-aceea mulți avură soartă tristă,
Că-i urmăriurgia pierzătoare
A zînei cea cu ochi albaștri, fiica
180 Puternicului tată, care puse
La sfadă-atunci pe amîndoi Atrizii.
Chemară ei la sfat pe toți aheii,
Pe negîndite, așa cum le-abătuse,
Și-aheii beți veniră-n adunare. **185** Iar ei
le-au spus cuvîntul pentru care
Fu oastea-ntrulocată. Menelaos
Povătuia pe-ahei s-apuce calea
Pe largul spate-al mării; Agamemnon
Nicum nu se-nvoia, dorind mai bine
190 În loc să ție oastea ca să-nchine
Jerfiri de-o sută de juncani, s-aline
Mînia cea urgelnic-a Minervei.
Dar nu știa că n-avea el s-o-mbune
Nesocotitul; nu așa de iute **195**
Se mută gîndul zeilor. Și astfel
Rămase pe a lor și se ciocniră
Cu vorbe grele-Atrizii, și aheii
Se ridicară din sobor cu zarvă
De negrăit și se-mpărțiră-n două. **200**
Și noaptea învrăjbiți o petrecurăm,
Că Gel-de-sus ne-a dat răstriște mare.
Iar dimineața traserăm pe mare
Corăbiile unii și-nluntrarăm
Avutul și femeii frumos încinse.
205 Cealaltă jumătate din oștire,
Fiind ținută-n loc, rămase-a,colo
Pe lînga-Atride Agamemnon craiul.
Iar noi suind în vase-atunci plecarăm
Și vasele pluteau așa de iute!
210 Noianu-ntins un zeu îl netezise.
Gînd noi sosirăm în Tenedos, dornici
De casa noastră, zeilor jerfirăm.

¹⁸¹ Cei doi fii ai lui Atreu, Agamemnon și Menelau.

Dar încă nu vru Joe să ne-ntoarcem,
Nemilostivul, și aprinse iară
215 A certeii pară. Dintre noi o parte Sub
iscusitul, vrednicul Ulise Se-ntoarseră
napoi cu-a lor corăbii Spre-a mulțumi pe
craiul Agamemnon, Iar eu, luîndu-mi
stolul meu de vase,
220 Pornii la drum, simțind că nu-i a bine.
Plecă și bătaiosul Diomed Zorind pe-ai
lui. Tîrziu în urma noastră Plecă și el,
bălanul Menelaos, Și ne-ntîlni la Lesbos în
răstimpul
225 Cînd stăm la chibzuri încotro-i mai bine
S-o apucăm în lunga noastră cale: Mai
sus de Chios cel stîncos, de-a dreptul Spre
Psiria ostrovul, și pe-acesta La stînga să-l
avem, ori mai la vale
280 De Ghios să cotim Mimant vîntosul?
Ceream de sus un semn să ni s-arate,
Și semnul ni se-nvederă și spuse La
mijloc să răzbatem largul mării De-a
dreptul către insula Eubea
235 Spre-a ne feri mai iute de năpastă.
Porni un vînt șuierător să sufle Și
repede mînam pe căi pescoase Și peste
noapte la Gerest sosirăm, Și lui
Neptun jerfirăm multe buturi
240 De tauri dup-atîta mers pe ape.
În ziua cea de-a patra-au fost în Argos
Corăbiile ce vîsliră soții Viteazului, de cai
domolitorul Tidide Diomed. Iar eu spre
Pilos
245 Mă îndrumai, că nu slăbi vreodată
²²¹ Fiul lui Tideu, unul din eroii ciclului teban (cf. *Iliada*, IV,
365 și urm.), în expediția împotriva Troiei, rolul lui Dio-
mede e de prim-plan; vitejia lui e exaltată îndeosebi în
cîntul al V-lea al *Iliadei*.
²²⁸ Mai tîrziu Psira/, situată la nord-vest de **insula mai mare**
Chios.
²³⁰ Mimant: promontoriu pe țărmul vestic al Asiei Mici, în
dreptul insulei Ghios.
²³⁸ Promontoriu la extremitatea sud-estică a insulei **Eubea**.

- Prielnic-adiere ce-o pornise
De la-nceput un zeu pe-a noastră cale.
Așa venii și n-auzii nimica, Tu, fătul
meu; de-aceea nu știu care
- 250 Dintre ahei pieri sau mai viază. Iar tot
ce-am auzit, de când mă aflu în casa mea,
poți ști-o de la mine. Ți-o spune-o drept,
așa cum se cuvine. Se zice c-a fost cu
noroc întorsul
- 255 Lăncerilor destoinici, mirmidonii,
Minați de fiul cel slăvit și falnic
Al marelui, viteazului Ahile.
Asemenea și Filoctet, feciorul
Măreț al lui Peant. Idomeneus
- 260 Napoi și-aduse-n Creta oastea toată Cît a
putut scăpa nevătămată. Căci nu-nghițise
marea pe nici unul. Iar despre Agamemnon
auzirăți Și voi, măcar că locuiți departe,
- 265 Că el s-a-ntors și ce haină moarte I-a dat
Egist vicleanul, care însă Amar o mai
plăti. De-aceea-i bine Ca omul după
moarte-un fiu să lase Ca să-l răzbune,
cum a fost Oreste,
- 270 Că el ucise pe omorîtorul
Vestitului său tată.. Gum se vede, Și tu
ești, dragul meu, frumos și mare Și deci
destul de tare, ca urmașii De bine să
vorbească și de tine."
- 275 Chitul Telemah răspunse: „Nestor,
²⁵⁵ Mirmidonii: seminție aheană din ținutul Ftiei, în părțile
Tessaliei (cf. *Iliada*, II, 681—685). ²⁵⁶ Neoptolemos, alteleori
numit și Pyrrhos. Cf., mai departe, IV,
7-15 și XI, 679-725.
- ²⁵⁸ Arcaș faimos, domnitor peste patru cetăți din Tessalia
(*Iliada*, II 716—725). Legenda spune că, mușcat de un scor
pion și părăsit de ahei pe insula Lemnos, Filoctet — fără
de al cărui arc era scris ca Troia să nu poată fi luată —
avea să fie în cele din urmă readus printre ai săi de feciorul
lui Ahile.
- ²⁵⁹ Despre Idomeneu și cele optzeci de corăbii ale lui, cf. *Iliada*, II, 645-652 și, mai departe, XIV, 316-322.

- Tu marea îal-a neamului ahaic,
Prea bine-și răzbună Orest pe dînsul,
■Ga n-au să-l uite niciodata-aheii
Și mare slavă-i vor cînta urmașii.
- 280 Să-mi dea și mie-așa putere zeii
Să mă răzbun pe pețitorii mamei,
Că prea mă doare-a lor nelegiuire.
Cum ris de mine-și fac și pun la cale
Blestemății! Dar nu ursiră zeii 285
- Ca astfel de noroc s-am eu și tata.
Deci trebuie să mă supun nevoii."
La asta-i zice călărețul Nestor:
„Iubitul meu, dă-mi voie de-o-ntrebare;
Fiindcă mi-amintești și spui acestea
- 290 Și-aud că-n ciuda ta la tine-acasă
Ca niște hoți se poartă pețitorii
Cei mulți ai mamei tale, spune-mi mie:
Te lași batjocorit de bunăvoie?
Sau te urăsc locuitorii țării 295 Și-
ascultă spusa vrunei zeu? Dar ce știi
De nu se-ntoarce tatăl tău vrodată
Și nu le va plăti nemernicia
Sau singur, sau urmat de toți aheii!
Să, fii tu drag Minervei cea cu ochii 300
- Străluminosij precum a fost Ulise,
Slăvitu-ți tată, de-ngrijea de dînsul
La Troia, țara patimilor noastre,
Că n-am văzut țiind pe față. zeii
Nici cînd așa cum ajuta Minerva 305
- Fățiș pe tatăl tău. De-ar vrea tot astfel
Să ție și la tine, să te-ajute,
Gum și-ar uita de nuntă pețitorii!"
Iar socotitul Telemah îi zise:
„Eu nu mai cred, mărite doamne Nestor,
- 310 Să văd de-acum urarea ta-mplinită,
Căci prea e mare vorba ce-ai rostit-o;
Ea mă uimește. Nu pot să-mi închipui
- ²⁷⁹ Dobîndirea unui nume bun prin isprăvi răsunătoare sau
prin înfruntarea unui destin excepțional apărarea grecilor
ca o formă rîvnită de nemurire. Cf. *Iliada*, VI, 357.

Îndeplinirea ei nici dacă zeii Ar
vrea cu dinadins așa să fie."
315 Grăi Minerva cea cu ochi albaștri:
„Ce vorbă ți-a scăpat din rostul gurii, Tu,
Telemah? Să vrea un zeu, că lesne L-ar
izbăvi pe om și din departe. Dar eu aș vrea,
chiar după multe-amaruri,
320 Mai bine să mă-ntorc la mine-n țară
Să vad sosită ziua înturnării, Decît
să pier la-ntorsul meu acasă, Cum a
pierit sărmanul Agamemnon În cursa
lui Egist și-a Clitemnestrei,
325 Soția lui. Ci-i drept că nici chiar zeii
Nu pot scuti de moartea cea firească
Pe cine lor li-i drag, dacă-l doboară
Neîndurata soartă, mîna morții." Dar
socotitul Telemah răspunse:
330 „Să nu vorbim, o, Mentor, despre asta,
Deși ne doare. Nu-i nimica sigur De-ntorsul lui
Ulise. Pîn-acuma Pieirea i-au voit nemuritorii.
Dar voi să-l mai întreb acum pe Nestor,
335 Căci el cu-nțelepciunea și dreptatea
Întrece pe ceilalți; împărțit-a,
Precum se zice, vîrste trei de oameni
Și-n față-mi pare asemenea cu zeii. O,
Nestor Neleiene, spune-mi mie,
340 Te rog, tot adevărul. Cum se stinse Al
țării domn mai mare Agamemnon Și
unde-i fuse-atuncea Menelaos? Ce
moarte i-a urzit lui Agamemnon Egist
vicleanul, de-a putut răpune

345 Pe unul mai bărbat ca el? Ori poate
³²⁸ în concepția poetului, soarta (*Moiră*) reprezintă o forță
ineluctabilă și irezistibilă, în fața căreia trebuie să cedeze
arbitrariul divinităților antropomorfe. Zeus însuși nu i se
poate opune, cum se vede limpede din episodul morții lui
Sarpedon în *Iliada*, XVI, 433—443.
³³⁷ După *Iliada*, I, 250-252, în lungă-i viață Nestor ar fi
văzut apunînd două generații de viteji. Pentru grecii din
epoca clasică, o generație echivala cu o treime de veac.

Din Argosul ahaic Menelaos Lipsea, căci el
umbla pierdut în lume, De-a cutezat Egist
pe crai s-omoare?" Iar călărețul Nestor îi
răspunse:
850 «Ți-oi spune toate, cum au fost aieve,
Copilul meu. Ți-nchipui și tu singur Cum
s-a-ntîmplat. Să-l fi găsit acasă în. viață pe
Egist venind din Troia Bălanul Menelaos,
nu țărîna
355 L-ar fi acoperit pe el la moarte,
Ci cîini și corbi l-ar fi mîncat pe dînsul,
Zvîrlit pe cîmp departe de cetate Și nu l-ar
fi jălit nici o femeie, Căci fapta-i fuse prea
nelegiuită.
360 Că-n timp ce noi ne războiam în Troia, El
huzurînd în fundul țării Argos Cea cu
pășuni de cai, umbla cu vorba Stăruitor să-
nșele pe soția Lui Agamemnon. La-nceput
respînse
865 Mărta Clitemnestra mîrșăvia, Căci ea
era de treabă și asupra-i Veghea un
cîntăreț, pe care-Atride, Plecînd la
Troia, dinadins îl puse Să-i străjuie
nevasta. Dar la urmă,
870 Cînd cei-de-sus meniră-a ei cădere,
Atunci Egist pe cîntăreț îl duce Într-
un ostrov pustiu și-l lasă-acolo Spre-a
fi mîncat de păsări răpitoare. Apoi
voios că se-nvoi cu dînsa,
875 O ia cu el acasă. Multe buturi Mai
arse pe-ale zeilor altare Și închină
la temple multe-odoare De țesături
și aur; lucru mare, Neașteptat de
dînsul, isprăvise.
880 în vremea asta eu cu Menelaos
Ca buni prieteni am plecat din Troia
Și amîndoi corăbiam pe mare.
Dar cînd eram la sfîntul Suniu, capul
³⁸³ Suniu: promontoriul Attice, închinat Athenei și lui ^osei-
don care-și aveau aci templele, vizibile pînă departe.

Tinutului Atenei, iată Febos, 385 Cu blînde-
le săgeți ochind, ucise Pe unul Frontis, fiul lui
Onetor, Gîrmaciul lui Atride Menelaos, Gînd se
ținea cu minele de cîrma Corăbiei ce alerga pe
valuri, 390 Pe Frontis care-n lume n-avea
seamă La cîrmuit de vase pe furtună. Se-
nlimăni acolo Menelaos, Cu toată graba lui, să-
ngroape soțul, Să-și facă cea din urmă datorie.
395 Dar cînd și el călătorind pe mare Cu
vasele-i în fuga lor ajunse La muntele cel
răsărit Malea, Străvăzător departe Joe-i dete
Un drum nenorocit, stîrni asupra-i 400
Vijelioase vînturi și cît munții Năprasnice
talazuri, și în două Curmîndu-i flota, parte o
împinse Spre Creta, unde locuiau cidonii Pe
lîngă apa lui Iardan. Răsare 405 La capătul
Gortinei, nalt și neted, Un stei de piatră-n
mare, iar la stînga Talazuri grele Austrul
alungă Spre limba de pămînt pe unde-i Festos,

385 „graiul figurat al poetului, „blînde săgeți” ale zeului exprimă ideea unei morți neașteptate, lipsită de chinuri.

³⁸⁸ Riguros vorbind, corăbiile epocii homerice n-aveau cîrmă; orientarea vasului se făcea cu ajutorul unei vîsle de mai mari dimensiuni, nefixată de pupă și manevrată cu mîna.

³⁹⁷ Promontoriu la extremitatea sud-estică a Peloponesului, faimos pentru anevoința de a-l ocoli din pricina furtunilor violente.

⁴⁰³ Gidonii erau o populație din nord-vestul Cretei. O apă cu numele Iardanos era necunoscută grecilor din epoca clasică; e vorba, poate, de o reminiscență feniciană, limbă în care cuvîntul *iardan* are semnificația comună de râu.

⁴⁰⁵ Oraș din Creta, la poalele muntelui Ida. În zilele noastre s-a descoperit aci o lungă inscripție cu caracter juridic, unul din cele mai importante „coduri” din epoca arhaică a Greciei.

⁴⁰⁸ Una din capitalele Cretei preelenice, pe tîrmul de sud al insulei. Cercetările arheologice au scos aci la iveală ruinele impresionante ale unui palat datînd din mileniul al II-lea î.e.n.

- Și valuri mari iezește-o stană mică.
410 Aci sosiră vasele; vîslașii
De cumpănă cu chiu, cu vai scăpară, Dar
vasele de stînci le sparse valul, Iar alte
cinci corăbii, negre-n ciocuri, De apă și
de vînt fiind purtate,
415 Ajunseră-n Egipt. Și pe vremea
Gînd Menelaos dup-averi, și hrană
Cu flota-i colinda străinătatea,
Egist în țară săvîrși urgia, Ucise
pe-Agamemnon și supuse
420 Poporul. Șapte ani domni el peste
Micena cea cu aur mult. În anul Al
optulea-i veni de sus veleatul: Întors
Orest cel nobil din Atena Ucise pe Egist
care-omorîse
425 Qu vicleșug pe scumpul său părinte; Și
dup-acest omor dădu un praznic Argiilor,
făcu înmormîntarea Mișelului Egist și-a
urgisitei, Nevrednicei lui mame
Clitemnestra.
430 Și tot atunci sosi și Menelaos
Viteazul aducînd avere multă,
Pe cît putu să-ncapă în corăbii.
Și tu, iubite, îndelung departe
Nu pribegi lăsînd acas-avutul
435 Și oameni desfrînați să nu te prade Avere
ta-mpărțind și drum zadarnic Să bați în
lume. Doar la Menelaos Te sfătuiesc și zic
să mergi. El singur Venit-a de curînd de
prea departe,
440 Din țar-acelor oameni, de la care
Nu poate-avea nădejde de-a se-ntoarce
⁴²¹ La fel ca în *Iliada* (VII, 180; XI, 46), cetatea de scaun a
lui Agamemnon are în *Odiseea* faima unui oraș bogat, pe
deplin confirmată de descoperirile arheologice făcute acolo
în a doua jumătate a secolului trecut.
⁴²³ În miturile mai noi, Oreste nu va mai veni din Atena, ci
din Crisa, oraș în Focida.

Tot omul care-i abătut de vifor
 Pe marele noian pe unde doară
 Nici pasări într-un an nu pot să zboare,
 445 G-aşa-i de mare,-ngrozitor noianul.
 Deci du-te tu la el cu-ai tăi pe mare,
 Ori, dacă vrei, pe jos. Tu ai teleagă
 Şi cai la îndemână, ba te-ajută
 Şi fiii mei, căci ei te pot petrece
 450 Pe calea ta spre sacul Lacedemon
 Pe unde e bălanul Menelaos.
 Tu roagă-te să-ţi spună el ce ştie,
 Doar nu te va minţi, că-i prea cuminte."
 Aşa vorbi. Iar soarele-asfinţise Şi
 455 amurgul. Atunci Minerva zise:
 „Frumos, ce-i drept, ai cuvîntat, bătrîne,
 Dar hai, tăiaţi voi limbi de pe altare
 Şi vin amestecaţi spre închinare
 Neptunului şi altor zei, ca-n urmă
 i
 460 Să ne vedem de somn, că-i tocmai vremea.
 Lumina-apuse acum, veni amurgul Şi la
 ospăţul zeilor nu-i bine Să-ntrîzim mai mult,
 ci să ne-ntoarcem." Aşa grăi, şi dinşii
 ascultară.
 465 Iar crainicii pe mâni le toarnă apă,
 Cu vin feciorii vîrfuiesc ulcioare. Ei
 gustă-ntîi şi-mpart la toţi potire,
 Aruncă limbi pe fco, apoi se scoală Şi-
 nchină vin. Iar după ce-nchinare Şi-şi
 470 mulcomiră pofta cu băutul, Minerva-
 atunci şi Telemah zoriră Spre vasul
 albiat napoi să plece. Dar îi ţinu, aşa
 luîndu-i, Nestor:
 „Ferească Cel-de-sus ca voi să mergeţi La
 475 vasul vostru astfel de la mine Ca de la un
 calic, sărac cu totul, Ce n-are-un aşternut, un
 Țol în casă Spre odihnirea lui şi-a unui oaspe.
 Ba niciodată n-are să se culce

⁴⁵⁰ Sparta, în Laconia, pe malul râului Eurotas.

480 Pe podu-unei corăbii tocmai fiul
 Viteazului Ulise, cită vreme Eu
 vieţuiesc şi am feciori acasă Ce pot
 primi pe cei ce vin la mine." Grăi
 Minerva cea cu ochi strălucii:
 485 „Că bine-ai zis, tu, dragul meu moş Nestor;
 Se cade Telemah să mi te-asculte, C-aşa e mai
 cu cale. El cu tine Să meargă la palatul tău
 să doarmă, Iar eu la vasul negru mă voi duce
 400 Spre-a da curaj la oameni şi-a le spune Ce
 trebuie, căci între ei eu singur Sînt mai
 bătrîn; ceilalţi care-l urmează Din
 dragoste, sînt tineri, toţi de-o seamă Cu
 inimosul Telemah. Acolo
 405 Dormi-voi în corabie-astă-noapte,
 Iar mine dimineaţă mă voi duce
 La cauconii cei viteji, la care Mă
 cheamă grea şi veche datorie, Iar
 tu pe Telemah, fiindu-ţi oaspe,
 500 Trimite-l c-o teleagă şi cu unul
 Din fiii tăi; dă-i caii cei mai sprinteni Şi
 mai voinici." Aşa vorbi Minerva Şi-apoi
 zbură deodată-n chip de vultur. Uimiţi
 văzură toţi minunea asta
 505 Şi Nestor se miră văzînd cu ochii;
 Luă de mînă pe fecior şi-i zise:
 „Iubitul meu, de bună seamă fi-vei
 Bărbat ales şi vrednic, dacă zeii Te
 însoţesc aşa din tinereţe.
 510 Nu poate fi la mijloc decît unul
 Din zeii din Olimp, şi-acela-i fiica
 Lui Joe, zîna cea biruitoare,
⁴⁸⁰ Textul grec nu vorbeşte de o *punte* („pod” în traducerea
 românească) pentru motivul că în epoca descrisă de poet
 corăbiile nu erau acoperite (cf. Thucydide, I, 10). Navi-
 gaţia fiind în cele mai multe cazuri o simplă plutire de-a
 lungul coastelor, în chip obişnuit echipajul îşi petrecea
 nopţile pe uscat.
⁴⁹⁷ Populaţie localizată de cei vechi pe ţarmul vestic al Pelo-
 ponesului, între Elida (la nord) şi Messenia (la sud).

Minerva care printre-argii la Troia
Cinstea și pe viteazul tău părinte.
515 Ajută-ne, stăpîno, și dă-mi mie,
Iubiților mei fii, soției mele Cea
vrednică de cinste, slavă, naltă. Ți-oi
da prinos o juncă lată-n frunte,
Neîmblînzită și neînjugată Și
520 polei-voi coarnele cu aur.^a Așa
ură, și-l auzi Minerva. Iar după asta
călărețul Nestor, Următ de gineri și
de fii, purcese Spre casele lui
mîndre. Cînd sosiră Cu toții la
525 palat, acolo-n sală Pe rînd șezură-
n scaune și-n jețuri. Și cum veniră, în
ulcior bătrînul Amesteca cu apă un
vin dulce De unsprezece ani, ce-l
530 deschisese Și-abia îl destupase
chelărița. Din el stropind, se tot
ruga de fiica Celui-de-sus ce-nvolbură
furtuna, Iar după ce-nchină și băură
Cît vrură ei, se duse fiecare La el
acasă să se culce. Numai Pe
535 Telemah, odrasla lui Ulise, L-opri
acolo Nestor ca să doarmă Pe pat
strujit în tinda cea cu boltă
Răsunătoare, și cu el alături
540 Pe Pisistrat, lăncier destoinic, steagul
Voinicilor, fecioru-i care singur Mai
rămăsese nensurat acasă. Iar Nestor
însuși se culcă în fundul Înaltei curți.
545 Soția lui, crăiasa, li pregăti cu
toate cele patul. A doua zi cînd se
iviră zorii Trandafirii, Gerenianul
Nestor Din pat se scoală, iese și s-
așază

⁵³⁸ Cum s-a arătat în alt loc, „palatul” homeric neavînd încăperi
destinate oaspeților, aceștia erau obișnuit puși să doarmă
în vestibulul (acoperit) al mării săli de ospăț (*megaron*).
⁶⁴⁷ Astfel numit după un oraș din Messenia unde Nestor își
petrecuse tinerețea. Cf. *Iliada*, II, 328.

Pe pietrele cioplite, netezite, 550
Strălucitoare marmură pe care Ședea Neleu
cel înțelept ca zeii. Dar el murise, și ca
domn cu sceptrul Ședea acum Nestor, turn
de veghe Al neamului ahaic. Din iatace 555
Ieșind, s-au strîns în juru-i toți feciorii,
Ehefron, Strat iu și Perseu și-Aretos Și ca un
zeu de chipeș Trasimede; Al șaselea fu
Pisistrat voinicul. Aduseră și-l așezară-alături
560 Pe Telemah. Le zise-atunci bătrînul:
„Grăbiți-vă, copii, să-mi faceți voia Ca
să-mbunăm nainte pe Minerva, Că ne-a venit
fățiș la sărbătoare. La cîmp să meargă unul
cît mai iute 565 Să spună ca să mîne-ncoa
văcarul O juncă de jerfit, și altul iară Să
meargă și s-aducă de la vasul Lui Telemah
pe toți ai lui tovarăși, Afară de vro doi. Și-
n urmă altul 570 Să cheme pe Laerches
aurarul Să poleiască, coarnele la juncă.
Rămîneți voi ceilalți pe loc și spuneți
Femeilor din casă s-aibă grijă. De-a pregăti o
masă-n toată sala, 575 Să care-apoi și
scaune și lemne

Și apă de spălat pe mini curată.”

El zise, iar ei toți se sîrguiră.

Veni și junca de la cîmp, veniră. Și cei
de la corabia cea iute, 580 Și faurul cu
suclele-i de-aramă, Uneltele-i de meșteșug,
ilăul

⁵⁵⁴ Aluzia la feciorii (mai departe, și la ginerii) lui Nestor,
strînși în jurul părintelui și socrului cu prilejul sacrificiului
matinal, lasă să se înțeleagă că — la fel cu *genos-u* lui
Priam — *genos*-ul lui Nestor locuia într-o singură, vastă
locuință (cf. *Iliada*, VI, 250 și, mai sus, versurile 523 — 524).

⁶⁸⁰ Textual: bronzarul, după metalul cel mai frecvent întrebuințat :
în greaca epocii clasice același termen va indica pe „faur” în
general, deci pe fierar.

Și cleștele cel tare și ciocanul Cu care el
putea să bată aur. Veni și Palas spre a fi
de față 585 La jerfele ce-aveau să-i deie.
Nestor Dădu bucăți de aur lui Laerches.
Tot el bătu și coarnele junincii Le polei cu
ele, ca Minerva, Privindu-și darul, s-aibă
bucurie. 590 De coarne duse junc-atunci
Ehefron

Și Stratiu, iar din casă-aduse-agheasmă într-
un lighean împodobit Aretos, în stîng-avea
un coș cu orz. Acolo Veni și Trasimede-
oșteanul vrednic 595 Cu o secure ascuțită-n
mină

Să-njunghe vita; iar Perseu sta gata Cu
vasul pentru sînge. Călărețul Moș Nestor
începu să facă slujba Cu orzul, cu agheasmă
și, zeiței 600 Rostindu-i calde rugi, zvîrli iiii
flăcări Un smoc de păr tăiat din capul vitei,
Și-ndat-apoi, cînd ei sfîrșiră ruga, Și
presărară orzul, Trasimede Cel neînfricoșat,
venind aproape, 605 Izbi în ceafă vita cu
toporul

Și coardele răzbindu-i, el îi frînse
Virtutea vieții. Chiuiră-ndață Nurorile și
fetele lui Nestor Și-a lui nevastă Evridice,
fiica 610 Mai mare-a lui Climenos. După
asta Ei junca ridicînd de pe pămîntul
Umblat pe multe căi, o sprijiniră, Iar
Pisistrat, podoaba tinerimii, O înjunghe.
Cînd sîngele-i cel negru 615 Se scurse tot
și n-avea viață-n oase, Pe loc o și tăiară-
mbucățînd-o Cum se cuvine, buturile
toate Și le-nveliră-n prapuri îndoite

5»i p. j. „agheasmă” nu se înțelege apă sfîntită, ci apă lustrală,
destinată spălatului minilor înainte și după sacrificiu.
Gf. totuși, mai departe, versurile 603—605.

- Și puseră deasupra carne crudă.
620 Ardea despicături atunci bătrînul Și
peste ele picură vin negru, Iar tinerii
țineau frigări în mină. Cînd coapsele-
au fost arse și gustară Din măruntaie
toți, înfeliară
625 Și-nfrigăriră carnea cea rămasă.
Țiind apoi frigările-ascuțite, Au
început s-o frigă pe jăratice.
în vremea asta dalba Policaste,
Copila cea mai tînăr-a lui Nestor,
630 Pe Telemah îl duse să se scalde. Și-l
îmbăie și-l unse cu miresme, Și-l
învăscu într-o manta și-o haină,, Și de
la scaldă el ieși ca zeii La față de-
ară,tos; apoi se duse
635 Și s-așeză pe-alătura de Nestor, Iar
cînd fu carnea friptă și luată De
peste foc, șezură ei la masă.
Trebăluiau în preajmă oameni harnici
Și vin turnau în cupe mari de aur.
640 Cînd ei de-ajuns mîncară și băură, Luă
cuvîntul și-ncepu moș Nestor:
„Copiii mei, aduceți telegarii
Și înhămați-i, și grăbiți-i calea
Lui Telemah¹⁴. Așa grăi, iar dînșii
645 Cu drag îl ascultară. Caii repezi în
pripă la teleagă-i înhămară. Iar
chelărița puse vin și pine Și udătură
ce o gustă domnii Din neam de zei.
Sui apoi în carul
650 Cel prea frumos băiatul lui Ulise,
Și Pisistrat, alătura de dînsul
Suindu-se, luă în mînă frîul Și
telegarii și-i sili cu biciul, Iar ei
voios zburară pe cîmpie,
655 Lăsară Pilos, nalta lor cetate, Și
cît e ziua hamul clătinară. Cînd
soarele-asfinți și orice cale

Fu adumbrită, ajunseră la
 Fera, La locuința lui Diocle,
 660 fiul Lui Ortiloh, născutul din
 Alfeos. Acolo dînșii-și
 petrecură noaptea, Iar el le dete
 daruri de-ospeție.
 A doua zi, cînd se iviră zorii
 Trandafirii, ei înhămară caii Și-n
 665 carul înflorat suind, plecară Pe
 poarta cea cu bolți răsunătoare,
 Plesniră roibii, care-o și zbughiră.
 Trecură prin ogoarele cîmpiei
 Și drumul pîn'la capăt și-l
 670 făcură, Așa-i purtau de repezi
 telegarii.
 în vremea asta soarele
 apuse Și căile se-ntunecară
 toate.

C Î N T U L IV

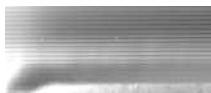
Sosiră ei în Lacedemon, țara Cea cuncavă
 și plină de ponoare, Și poposiră-acasă la
 slăvitul Războinic Menelaos. Nemeriră 5
 Gînd el cu oameni mulți de-ai lui la curte
 Benchetuia la o-ndoită nuntă: Iși mărita
 mîndrețe de copilă Și-o trimitea la fiul lui
 Ahile Gel răzbitor de cete, după vorba
 10 Ge-i dase și-i jurase el la Troia,
 Și nunt-acum puneau la cale zeii.
 El petrecea pe fata lui cu care,
 Gu telegari departe, la orașul
 Vestit al mirmidonilor, pe unde
 15 Era stăpîn feciorul lui Ahile. Și
 aducea pe fata lui Alektor, Locuitor în
 Sparta, ca mireasă Lui Mehapentes cel
 voinic, feciorul - Mezin al lui, mlădița
 unei roabe, %
 20 Căci n-avu parte de la zei Elena
 Să aibă alt copil, de cînd născuse
 Pe Hermiona, fiica-i drăgălașă,
 Sulegetă ca Venera de aur.
 Așa benchetuiau în casa mare

'Hermiona. Gf., mai jos versurile 20-23.
 sNeoptolemos. Gf. III, 256 și, mai departe, XI, 679-725.

658 Localitate necunoscută, undeva în drumul dintre
 Pilos și
 Sparta, de-a lungul văii râului Alfeu. Alt oraș,
 Fera în
 Messenia, la poalele muntelui Taiget.
 659 După *Iliada*, V, 542 și urm., doi feciori ai acestuia,
 parti
 cipanți la expediția troiană, ar fi fost uciși de
 Eneas.
 665 împodobit cu incrustații, sau aplice de bronz, sau
 chiar de metale prețioase. Gf. *Iliada*, IV, 226 și
 XXIII. 503.

25 Și petreceau vecinii și tot neamul
Lui Menelaos. într-aceia iată Un cîntăret
dumnezeiesc cu lira-i Gînta^T, și-îT vreme
ce fîm&a el hangul, Doi călușeri se tot
roteau la mijloc. 30 Atunci la poarta
curții se opriră Din cale Telemah și al lui
Nestor Fecior chipos, cu carul lor, cu caii.
Ieși nainte și-i văzu pe oaspeți, Eteoneus,
slujitorul harnic, 35 Mai-marele-ntre
slugile domniei, Și se grăbi a înștiința
stăpînul. S-apropie de el și-i zise astfel:
„Mărite doamne, doi străini veniră,
Doi oameni care par a fi din vița 40
Puternicului Joe. Orînduiește
Ce-i de făcut: să dezlegăm noi caii De la
teleaga lor, ori e mai bine Să-i îndrumăm
în gazdă la un altul?” Dar se răsti bălanul
Menelaos: 45 „Eteoneus, fiu al lui
Boetos, Tu nu erai așa tehui nainte, Dar
iat-acuma buiguiești ca pruncii Nu furăm
și noi ospătați de alții De-atîtea ori pîn-
am sosit în țară 50 Și ne-a scăpat apoi
de cazne Joe? Dar hai, sloboade caii lor
mai iute Și adu-i pe străini aici la masă.”
Cum auzi, el prin conac se duse Și
porunci la slugi ca să-l urmeze. 55 Ei caii
asudați îi deshămară
Și-n grajduri îi legară de căpestre Și le-
aruncară-apoi ovăz în iesle, Ovăzul cu orz
alb amestecară. Și traseră teleaga și-o
proptiră 60 De-al grajdului scînteietor
părete, Iar pe străini îi duseră-n palatul
Dumnezeiesc. Și ei privind la toate, Se
minunau de curtea-mpărăției. Părea că
strălucește-n tot palatul

- 05 Lumină ca de soare ori de lună.
Și după ce și-au desfătat privirea,
Ei fură duși la baie, de intrară
Și se-mbăiară-n scalde lustruite.
Cînd roabele-i lăură, i-oleiră 70 Și-i
învăscură-n straie moi de lină,
Ei s-așezară lingă domn pe jețuri.
Aduse apă de spălat pe mină
O fată, în frumos ibric de aur,
Pe un lighean de-argint, ca să se spele
75 Și le întinse-o masă geluită.
Apoi cinstita chelăriță-aduse
Și dete pine și bucate multe
Poftindu-le din tot ce-avea păstrate,
Și-un bucătar aduse-apoi friptura
80 De carne felurită și mai puse
Pe lingă ei cîte-un potir de aur.
Cu mina craiul îi pofti și zise:
„Mîncăți întîi, vă bucurați. Pe urmă,
Cînd voi veți fi cinat cu noi la masă,
85 Vă întrebăm cine sînteți, că nu vi-s
Părinții dintr-un neam lipsit de vază.
De bună, seamă sînteți fii de oameni
Purceși din zei, de domni ce poartă sceptru.”
Așa vorbi. Apoi luînd friptura, 90
Un spate gras de bou ce-i sta-nainte,
Ca parte-a lui de cînte, o puse-n față
Străinilor. Ei mîinile-ncepură
Să-ntindă la bucatele gătite.
Iar cînd de-ajuns mîncară și băură, 95
Numaidecît feciorul lui Ulise,
De Pisistrat apropiindu-și capul
Spre-a nu fi auzit de alții, zise:
„Ian uite, dragul meu, tu, Nestorene,
66 Răspîndită de mulțimea obiectelor prețioase din palatul
lui Menelau, scînteierea ce reține privirile celor doi tineri
e explicată în versurile 100—104.
88 Epitetul pompos, și care revine cu regularitate ori de cîte
ori e vorba de *basilei*, nu trebuie să ne înșele asupra fap-
tului că regalitatea homerică nu e o monarhie de drept
divin, ci o demnitate electivă. Gf. mai sus notele la I,
525 și 531.

Prin sala asta ce frumos răsună! Ce strălucire de argint, de aur, De-aramă și de chihlimbar și fildeș! Doar în Olimp de-o fi cumva la Joe Palat la fel. Ce frumuseți nespuse Și ce minuni! Uimirea mă cuprinde!"

105 Luă Atride seama când șoptiră Și le rosti cuvinte zburătoare:

„Copiii mei, nu-i nici un om pe lume De semuit cu Joe, căci palatul Și-avutul lui n-au moarte niciodată.

110 Doar între oameni pot să fie unii

Mai mult sau mai puțin bogați ca mine. Ci multe-am pătimit și multă vreme Pe lume-am rătăcit pînă ce adus-am Averează pe corăbii. Tocma-n anul

115 Al optulea venii din pribegia

Din Cipru, din Fenicia, din Egipt. Fusei la etiopi, la cei din Sidon Și la erembi, și-n Libia, pe unde La miei le crește coarnele deodată

120 Și oile pe an de trei ori fată.

Acolo nici stăpînul, nici păstorul Nu sînt lipsiți de brînză și de carne Și lapte dulce, că mereu tot anul Sînt alăptate oile și mulse.

¹⁰¹ Interpreții șovăie în traducerea genetivului *elektrou*, care ar putea veni fie de la nominativul *elektron* (chihlimbar), fie de la *electros* („electru” — cunoscutul aliaj de aur și argint). În legătură cu chihlimbarul, vezi nota la XV, 608.

¹¹⁷ Legăturile lumii egeene cu centrele meșteșugărești și neguțătorești ale Fenicie se oglindesc într-o serie de episoade ale poemelor homerice. În special Sidonul, cel mai prosper din aceste centre — cel mai renumit pentru dibăcia meșteșurilor lui — e pomenit în *Iliada* (VI, 289—291; XXIII, 740—745), ca și în *Odissea*, IV, 821; XIII, 394 și XV, 564.

¹¹⁸ Erembi, populație necunoscută, după toate probabilitățile din Asia Anterioară.

¹¹⁹ Versul era felurit înțeles încă din antichitate. După Aristotel, *Historia animalium*, VIII, 28, miei în cheștiune s-ar fi născut cu coarne; după Herodot (IV, 29), căldura Libiei ar fi favorizat creșterea lor rapidă.

125 Ci-n vreme ce mi-agoniseam avere Cutreierînd meleagurile-acele, Pe frate-meu un altul îl ucise Hoţiş, pe nevestite,
 prin trădarea Soţiei lui cea pr6cletă. De-aceea
 130 Eu n-am plăcere-a stăpîni averea; Veţi fi ştiind şi \oi din auzite De la părinţi, oricare vor fi dînşii, Că multe-am
 mai păţit; mi se prădase Palatul meu cuprinzător de multe
 135 Şi mari comori. Mai bine-aveam acuma A treia parte din avutul casei Şi-n viaţă să fi fost aceia care Pieriră-atunci cît
 a ţinut războiul Pe cîmpul de la Troia, așa departe
 140 De Argos cel păscut de caii Adese Pe toţi mă pun a-i tîngui şi-a-i plînge Cînd stau în casă singur; ba cu plînsul Mă
 răcoresc, ba încetez, că iute De vaietul cel fioros te sature.
 145 Pe toţi îi plîng şi după toţi mă doare, Dar nu așa ca după unul singur, De-a cărui amintire mi-este somnul Şi masa de
 nesuferit, căci nimeni Din toţi ai noştri n-a răbdat mai multe
 150 Şi mai cumplite cazne ca Ulise. Menit a fost să sufere sărmanul, Iar eu în veci să tot oftez de doru-i, Că-i dus de mult.
 Nici nu ştim dacă dînsul E viu sau mort. L-o fi jălind bătrînul
 155 Laerte şi-nţeleapta Penelopa Şi Telemah, pe care-l părăsise Abia născut acasă." Asta zise, Şi Telemah, de dorul lui
 Ulise, Fu-nduioşat şi-l podidiră lacrimi 160 Din pleoape pe obraji, cînd auzise Pe tatăl său. Şi apucîndu-şi haina Cea
 porfirie o trase peste faţă. Dar craiul îl ghici. Gîndi în sine Să-l lase-a pomeni de-al lui părinte 165 Ori să-l întrebe şi
 să-l cerceteze.

Și tocmai cînd el cugeta la asta, Din
nalta-i, miresmata ei cămară Veni Elena,
asemenea Dianeî Cea cu săgeți de aur.
Iar Adrasta **170** Un scaun bine-făurit i-
aduse,

Alcipa un chilim de lînă moale, Iar Filo
un paner de-argint ce-i dase Alcandra, a
lui Polib soție, care Sălășluiau în Teba
din Egipt

175 Și-aveau în casă mare bogăție. Polib
atunci în dar lui Menelaos îi dăte două
căzi de-argint și două Tripeduri și
talanți de aur zece. Deosebit îi dăruî
Eleneî

180 Nevastă-sa neprețuite daruri:
O furcă de-aur, un paner cu roate, întreg
de-argint și împletit deasupra Pe margine
cu aur. Scula asta, Cu tort ticsită, i-o
aduse-acuma

185 Și-o puse-n față Filo cămărașă,
Lungind deasupra-i furca cea de aur Cu
caier stînjenu. Șezu Elena Pe scaunul ce-
avea pe sub picioare Un scaunel și
începu deodată

190 Pe soțul ei să-ntrebe: „Știm noi cine Sînt
oamenii care-au venit acasă La noi, tu,
preamărite-al meu bărbate? Mă-nșel
cumva? Ori adevăr Voi spune? Dar inima-
mi dă ghes, că niciodată

195 Eu nu văzui atît-asemănare
La un bărbat și nici la o femeie, De stau
crucită cînd mă uit! vezi colo Cum el
arată aidoma feciorul Nenvinsului Ulise;
îmi pare mie

200 Că-i Telemah, pe care el, vestitul
între bărbați, îl părăsise-acasă

¹⁷⁶ în a doua jumătate a mileniului II î.e.n., sub dinastiile a
XVIII-a și a XIX-a, Egiptul putea trece în ochii contem-
poranilor drept țara cea mai plină de aur, prada lungilor
campanii în Asia Anterioară, în Africa Orientală și în Nubia.

¹⁷⁷ Scăldători. Gf., mai sus, versul 68.

Abia născut, cînd voi v-ați dus la Troia,
Setoși de crunt război, ca să vă bateți De
dragu-unei nemernice ca mine."

205 Bălanul Menelaos îi răspunse:

„La fel gîndisem chiar acum, femeie.
Așa era întocmai și Ulise, Aceleași mîni,
aceeași uitătură, Același cap și tot aceleași
plete.

210 De el acum eu mi-adusei aminte Și
povesteam ce-aleanuri, ce obidă De dragul
meu a suferit sărmanul, Și-un plîns amar
purcuse atunci din ochii Flăcăului, și fața el
de jale

215 Și-acoperi cu haina porfirie."

Luă cuvîntul Pisistrat și zise:

„Nălțate doamne, fiu al lui Atreus, E
drept ce spui, e fiul lui Ulise; Ci-i
cumpănit și se sfiește dînsul, Venit

220 așa cum e de-ntîia oară, Să nu
rostească vorbe negîndite În fața ta, de-
a cărui cuvîntare Ca de un zeu ni se
desfat-auzul. Ca să-l petrec, pe mine
mă trimise Părintele meu Nestor
225 călărețul, Căci prea dorea pe tine să te
vadă, Ca tu să-i dai un sfat la tot ce
are De spus sau de făcut, că multe
rabdă În casa lui un fiu al cărui tată

230 E dus, cînd n-are-apărători pe alții Și-i
singur cum e fiul lui Ulise, Ga tatăl său
e dus, și-acum nici unul Nu-l apără de
răutate-n țară." Grăi atunci bălanul

Menelaos:

285 „La mine-n casă-i, doamne, chiar băiatul
Acelui scump prieten, care bietul, De
dragul meu, s-a canonit o viață Și care
socoteam că între-ai noștri Mai scump
decît oricare-avea să-mi fie

240 De ne-ajuta pe noi stăpînitorul
De pe Olimp napoi să ne întorcem Pe
mare în corăbiile noastre,

I-aș fi zidit în Argos o cetate Și un palat,
și-acolo din Itaca 245 L-aș fi adus pe el cu
tot avutul. Cu fiul lui, cu toți locuitorii
Cetății lui, c-aș fi golit în Argos . Vreun
oraș din prejurimi, din cele Supuse mie. Aici
fiind aproape, 250 Ne-am fi-nțilnit adese și
nimica Și nimenea n-ar fi putut să curme
Iubirea dintre noi și bucuria Pîn' nu ne-ar
fi acoperit viața Al morții nor cernit. Dar
fericirea 255 Ne-o pizmui un zeu, care pe
bietul Ulise singur nu-l întoarce-n țară."

Așa vorbi. Și toți cuprinși de jale Se-
nduioșară. Și plîngea copila Lui Joe-
atunci, Elena argeiana, Plîngea și
Telemah, chiar Menelaos Cu ochii-
nlăcrimați a fost și fiul Lui Nestor,
Pisistrat, că-și amintise De Antiloh, de
frate-său, viteazul Neasemuit, ucis de
Memnon, fiul Fălos al Aurorei. Și la
265 dînsul Gîndind, rosti cuvinte-naripate:
„De cîte ori te aminteam pe tine Și stăm
de vorbă între noi acasă, Moș Nestor ne
spunea, ca tu Atride, Ești omul dintre
toți cel mai cuminte. Deci dacă-i chip,
270 asculta-acum la mine. Nu-mi place mie
bocetul la masă. Doar o să vie ziua cea
de mine Și nu mă supăr dac-atunci jăli-
veți Pe orice muritor care s-ar stinge.
Că pentru bieții oameni numai una E
275 cîntea cea din urmă: să-ți tai părul Și
pe obraz să lași să-ți curgă lacrimi.
Doar a pierit și frate-meu, și n-a fost

²⁵⁸ Fiind, după legendă, fiică a Ledei și soră celor doi semizei
Castor și Pollux, Elena e pentru Homer odrasla lui Zeus
(*Iliada*, III, 199, 238, 418, 426). Poetii mai noi îi vor atri-
bui o altă ascendență și o legendă simțitor deosebită.

280 în oaste cel mai nebărbat din Argos.
Vei fi știind-o tu. Eu niciodată Nu fui
cu el și nu-l văzui. Se zice Că pe-
Antiloh nu-l întrecă nici unul în
repejune și-n războinicie."
285 Bălanul Menelaos îi răspunse:
„Iubitul meu, grăit-ai tot ce poate
Grăi și face-un om cu cap și-n vîrstă
Mai naintat ca tine. Nu mă miră; Ga-
fiu al unui tată cum e Nestor,
290 Tu cugeti sănătos. Se vede lesne
Vlăstarul unui om pe care Joe L-a
fericit ca soț și ca părinte, Ga-i
dete necurmată bucurie, Tihnit să-
și ducă greul bătrîneții
295 în casa lui și feții lui să fie
întregi la minte și-osebiți în armee.
Lăsăm dar la o parte tînguirea Cu
care-am început și să ne punem Din
nou la cina. Apă să ne toarne
300 Din nou pe mini. De povestit e vreme
Și mine între Telemah și mine."
Așa vorbi, iar harnica lui slugă
Asialion pe mini le toarnă apă, Și
dînșii la bucatele gătite
305 încep să-ntindă minile grăbite.
Atunci Elena-avu o altă grijă: Pe
loc prelinse-n vinul lor de masă Un
leac ce-alină orice dor și jale, Un
balsam uitător de orice rele.
310 Oricine înghițea din el cînd vinul L-
amesteca cu apă într-o cană* în ziua aceea
nu-și uda obrazul Cu stropi de plîns, să fi
murit chiar mama Ori tatăl lui, ba chiar
naintea-i
315 Cădea zdrobit un frate-al lui sau fiul Și
el vedea sfîrșitul lor cu ochii; Așa de
bune, măestrite daruri Avea Elena date de
soția Lui Tonos, Polidamna din Egipt,
320 Pe unde țarna darnică-n bucate

Dă multe buruieni de leacuri bune Și rele
laolaltă amestecate Și oamenii mai mult
decît oriunde Sînt iscusiți lecuatori de boale,
325 Căci ei se trag într-adevăr din Peon,
Vindecătorul zeilor. În urmă, Cînd puse
leacul și-ndemnă să toarne În cupe vinul,
cuvîntă Elena: „Nălțate Menelaos și voi fiii
Vestiților viteji, de bună seamă, Ca unul care
poate toate cele, Dă Joe bun și rău pe
330 lumea asta, Cînd unuia, cînd altuia. De-
aceea Sedeți acum de ospătați în sală Și vă
înveseleți de o poveste. Căci potrivite lucruri
vă voi spune. Eu n-aș putea să-nșir, să spun
anume Ce lupte-a dus netemător Ulise, Dar
iată una ce-ndrăzni să facă La Troia, unde-
avurați voi aheii De furcă mult. Tot trupul și-
l sluișe Rănindu-se și îmbrăcat în zdrențe, în
chip de rob, se furișă-n cetatea Vrajmașilor și,
prefăcut, Ulise Părea un cerșetor, cu
340 totul altul De cum era el la corăbii.
Astfel Se furișă-n cetate, iar troienii Nu-l
bănuiau de loc. Doar eu pe dînsul îl cunoscu,
așa tiptil cum fuse, Și-l întrebam: el s-
ascundea istețul, Dar cînd pusei să-l spele
345 și să-l ungă, Și-l îmbrăcai și mă jurai
temeinic Că nu-l voi da de gol pînă ce dînsul
Nu va sosi-ntre corturi la corăbii, Ulise-
atunci și-a dat pe față taina. Pe mulți
troieni cu sabia răpuse
350

³²⁴ După opinia unanimă a celor vechi, Egiptul era patria
prin excelență a medicilor. „întreaga țară e plină de
vraci”, scrie în această privință Herodot, care dă amănunte
interesante despre organizarea lor pe specialități (II, 84).
³²⁶ Cf. *Iliada*, V, 401, 899.

355

Și se întoarse între-ahei și-aduse Atîtea
știri. Femeile troiene Cu hohot se boceau,
dar eu în mine 360 Mă bucuram, căci m-
apucase dorul

De-ntors acasă și-mi plîngeam orbirea
Ce Venera-mi dăduse, cînd la Troia
Ducîndu-mă departe de-a mea țară,
Mă-nstrăină de fata mea, de casa Și de
bărbatul meu, desăvîrșitul De bun și
de frumos și de cuminte." Aداuse la
asta Menelaos:

„E drept ce-ai spus tu despre el, femeie. în viața
mea am încercat și mințea Și sfatul multor oameni
370 mari și-umblat-am Pe lume mult, dar nu-mi
văzura ochii Nici cînd un om așa cum fu
k Ulise. Să vezi ce faptă mai făcu și alta El,
vajnicul bărbat, odinioară 375 În calul cel
de lemn cioplit, alături De noi, de toți fruntașii cei
din Argos, Cînd aduceam troienilor pieire. Venit-ai
tu atunci la noi, acolo, Minată de vreun zeu ce-a
vrut să deie 380 Troienilor izbînda. Te-nsoțise

Și Deifob cel arătos ca zeii,
De trei ori ocolit-ai matahala
Scobită pipăind-o și pe nume Strigat-ai pe
danai, pe toți fruntașii 385 Ascunși în cal
și îngînat-ai glasul

Soției fiecărui dintre dînșii.
Eu care stăm la mijloc cu Tidide
Și cu Ulise glasul ți-auzirăm.
Dam zor atunci și eu și Diomedede

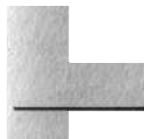
390 Să năvălim afară sau îndată
De-acolo să răspundem, dar Ulise
Ne-a potolit și ne-a-nfrînat năvala.
Atunci tăcură molcom toți aheii;

³⁸¹ Fiu al lui Priam, căpetenia troienilor după moartea lui Hec-
tor. O tradiție păstrată de Vergiliu, #m?ida, VI, 511 și urm.,
ni-l înfățișează ca soț al Elenei, văduvită prin moartea
lui Paris.

Anticlos, singur, mai voia să schimbe 305 Cu
tine vorba, dar pe loc Ulise Cu mâni vînjoase i-
astupase gura Și ne feri de pacoste, țiindu-l Așa
într-una pînă ce Minerva De noi atunci te-a
depărtat pe tine." 400 Mintosul Telemah la asta
zise:

„Nălțate-Atrid, stăpînitor de oameni, E și mai
dureros că toate-aceste Pe el de soartă crudă nu-l
scutiră, Și nu l-ar fi scutit, de-avea Ulise 405
Chiar inimă de fier. Dar hai să mergem Să ne
culcăm în pat, ca noi pe urmă, Dormind, de-odihnă
dulce s-avem parte." Cum zise el, Elena argeiana
La roabe porunci să care paturi • 410 în tindă
și să-mpătore-așternuturi Frumoase porfirii, să-
ntindă scoarțe Și moi velinți de-acoperit să puie.
Iar roabele ieșiră-apoi din sală Cu facle-n mâni
și așternură paturi. 415 Acolo-i duse pe străini
un crainic Și amîndoi în tindă se culcară,
Voinicul Telemah și al lui Nestor Fecior chipos.
Iar fiul lui Atreus Dormi năuntru-n casele înalte
420 Și-alătura de el dumnezeiasca Intre femei, cu
straiul lung, Elena. A doua zi, cînd zorile-nzoriră
Trandafirii, viteazul Menelaos Din patu-i se sculă
și-și puse haina, 425 Cu sabie-ascuțită se încinse
Și după ce pe daibele-i picioare Legă
sandale dalbe și din casă Ieși leit un zeu
la-nfățișare, S-apropie de Telemah și zise:
430 „Voinice Telemah, ce treabă oare

³⁹⁴ Numele nu mai apare în nici un alt loc din poemele homerice:
personajul trebuie să fi avut totuși rolul lui în ciclul epic!

Te-aduce-aici pe largul spate-al mării?
A ta nevoie ori nevoia obștii?
Să-mi spui tu asta drept." Iar el răspunse:
„Nălțate-Atrid, stăpînitor de oameni,
Venii să-mi dai vr-o veste despre tata,
Mîncă-i casa-mi, dusă mi-e moșia,
La mine-acasă mișună dușmanii
Ce-mi tot înjunghe oi și boi grămadă,
Sfrunțații pețitori ai mamei mele.
De-aceea vin să-ți cad eu la picioare
Să-mi spui ce știi de jalnica lui moarte.
De s-a-ntîmplat s-o vezi cumva cu ochii
Ori auzit-ai povestind-o altul
Rătăcitor cu el, căci n^josi jiimeni

- l id
445 Născut pe lume mai.de plîns ca dînsul. Să
nu mă cruți de milă sau rușine, Ci spune-
aieve ce-ai văzut ca martor. Eu rogu-te,
de ți-a făcut vr-un bine Vorbind sau
făptuind viteazu-mi tată
450 Și s-a ținut așa de vorba-i dată
Odinioară-n Troia, cînd amarul Vă
copleșea pe toți aheii, adu-ți Aminte-
acum și spune-mi adevărul." Adînc oftă
și zise Menelaos:
455 „Hei, doamne, niște păcătoși și fameni
Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
Bărbat așa de vajnic în putere! Cum
dacă cerbul adormindu-și puii Sugari în
cuibul unui leu puternic
460 Cutreieră păduri și paște iarbă
Pe văi, și cînd apoi se-ntoarnă leul La
cuibul său, dă puilor o moarte
Năprasnică, la fel Ulise-odată Zdrobi-va
pe mișei. Dă, doamne Joe,
465 Tu, Palas și Apolon, ca Ulise
Să fie așa cum fu odată-n Lesbos,
Temeinica cetate, cînd la sfadă
Sări din loc la Filomelianul,
⁴⁶⁸ Fiul lui Filomelos — probabil regele insulei unde poposeau
grecii.

De se luă la hartă el și strașnic

470 li zdupui, și veseli fur-aheii; Așa să fie
cînd va da odată De pețitori. Ce moarte
fulgerată Și nunt-amară, avea-vor ei cu
toții! Iar despre ce mă-ntrebi și-mi faci

475 rugare, Nimic n-oi ocoli spre înșelare La
povestit, ci toate cîte-mi spuse Adevărat
Proteu, bătrînul mării Le-oi spune drept,
nimic nu voi ascunde. Deși doream napoi
să vin încoace,

480 M-opri ră prin Egipt încă zeii, Căci nu le
închinaser, jerfe-alese De boi întregi, că
zeii vor de-a pururi Aminte să-ți aduci de
datorie. Pe marea văluroasă-n dreptul
apei

485 Egiptul este ostrovul Faros,
Departe ca de-o zi călătorie.
Acolo-i un liman tihnit, pe unde
Corăbierii se-ngrijesc de apă Și
dau pe mare drumul la corăbii,

490 Pe-acolo douăzeci de zile zeii
Mă-mpiedicau și nu suflau pe apă
Prielnice-adieri însoțitoare Plutirilor
pe largul spate al mării. Se isprăveau
merindele-mi și vlaga

495 Tovarășilor mei, de n-avea milă Și nu
mă izbăvea de rău acolo Copila lui
Proteu, înfricoșatul Bătrîn al mării,
zîna Idotea. Prea mult se-nduioșă cînd
mă brodiser Pe mal nemernicind pustiu
și singur,

500

Departe de tovarăși care-n jurul

477 Divinitate marină, după nume de origine egipteană (la Herodot, II, 112, Proteu e un rege din Memfis), numită uneori de greci Phorky. Gf. mai departe XIII, 135 și 472.

482 La origine, cuvîntul *hecatombe* implică ideea înjunghierii a o sută de boi; în texte mai recente numărul victimelor e de multe ori mai mic, dar sacrificiul, oricum, solemn.

485 Insulă în fața Alexandriei, devenită celebră prin clădirea celui dintîi „far” ridicat de Sostratos din Gnidos la începutul epocii elenistice.

Ostrovului se abăteau cu undiți Și
pescuiau, de-aceea ea și-mi zise: «Așa
copil zănată ești, străine?»

505 Ori tu te lași voios și-ți place astfel
Să stai tînjind? Că doar de multă vreme Stai
pironit aci-n ostrov și nu poți Să-i dai de
capăt răului, și-ortacii De foame ți se
istovesc.» La asta

510 Eu i-am răspuns: «Oricine ești, zeiță,
Mărturisesc că nu de bunăvoie Rămîn aici; voi
fi greșit pesemne Naintea domnitorilor din
slavă. Dar spune-mi — zeii doar știu bine —
care

515 Nemuritor mă stînjiți pe mine
Și calea mi-o-ngrădi și nu mă lasă S-o iau
napoi pe marea cea pescoasă?» Așa-ntrebai,
și ea-mi răspunse-ndată: «Rosti-voi numai
adevăr, străine.

520 Colind-aici un zeu bătrîn de mare
Neșelător, Proteus Egipteanul, Ce
știe toate-adîncurile mării Și e supusul
lui Neptun. Să zice Că el e tatăl meu
și născătorul.

525 Pîndînd aici, de poți să-l prinzi pe dînsul, Ți-
ar lămuri tot drumul cît de mare-i Și cum pe
apă să te-ntorci în țară. Și ți-ar mai povesti,
de vrei, mărite, Ce bun și rău ți s-a-ntîmplat
acasă

530 De cînd bați cale trudnică și lungă.»
Așa-mi vorbi, și eu zisei din parte-mi: «Arată-
mi mie cum să pun eu mina Pe zeul cel
bătrîn, ca poate dînsul De mine s-ar feri și-i
anevoie

535 Un om pe-un zeu să biruie vreodată». Așa-i
vorbbi, și ea pe loc răspunse:
«Voi spune drept și apriat, străine.

⁶⁰³ Pentru eroii homerici, mari mîncători de carne friptă, peștele e încă un aliment disprețuit (cf., mai departe, XII, 459—461). Într-o vreme mai nouă, transformarea condițiilor economice îi va obliga pe greci să se întrețină în bună parte din pescuit.

Cînd soarele de-amiazi e-n cruci și adie
Zefirul, zeul moș atunci răsare
540 De unde stă ascuns sub valuri negre Și
merge de se culcă pe sub peșteri. Și
focile-n duium adorm în juru-i, Prăsila
vederoasei zîne-a mării, leșind din hău
și răspîndind duhoare
545 Nesuferită din străfund de mare.
Chiar mîne-n zori de zi te duc și-acolo
Te pun la pîndă. Tu alege-ți bine Trei
soți mai inimoși de la corăbii. Să-ți
s^p_{un} ce-apucături are bătrînul:
550 La început el va umbla-ntre fofce Și le
va număra. Iar cînd pe toate Le-a
socotit și le-a văzut de-a rîndul, El are
să se culce printre ele Ca un păstor în
mijlocu-unei turme.
555 Voi, cum îl veți vedea lungit acolo, Să
v-aruncați asupra lui cu silă Și să-l
opriți din răsputeri în clipa Cînd el s-ar
repezi și-ar da să fugă; Va încerca el
fel și chip să scape,
560 Se va preface-n orișice făptură
De pe pămînt, și-n foc și chiar în apă.
Să nu-l slăbiți, cuprindeți-l mai zdravăn.
Dar cînd o să te-ntrebe el pe tine,
Luîndu-și chipul ce-l avea nainte,
565 Cînd s-a culcat, pe loc, atunci, viteze,
Desprindeți pe bătrîn și dați-i drumul
Și-ntreabă care zeu te prigonește Și
cum să te întorci napoi pe mare.» Așa
grăind, ea se cufundă-n valuri.
570 Eu merg pe prundul de pe mal la vase
Cu inima, nespus de tulburată Și cînd
ajung la vasul meu, la mare, De cină
mă-ngrijesc și peste noapte Culcîndu-ne
dormim pe mal. De-acolo,
575 A doua zi, cînd se iviră zorii
Trandafirii, o iau pe prundul mării Cea
lată-n căi, mă rog de zei fierbinte Și iau
cu mine trei aleși tovarăși,

Pe cei mai îndrăzneți. Zeița, care
580 Se cufundase-n mare, din afundul De
ape aduse patru piei de foc Abia
jupite toate, și cu ele Se-ncumetă pe
tatăl ei să-nșele. Și după ce sapă în
prund culcușuri,
585 Șezu și ne-așteptă pîn'ce venirăm La ea,
de tot aproape. Dup-aceea Pe rînd ne
culcă ea în gropi și-asterne Deasupra
fiecărui cîte-o piele. Dar groaznic ne-ar fi
fost atunci pînditul,
590 Că prea de tot ne otrăvea mirosul
Ucigător al focelor de mare, Că cine
poate să se culce-alături De-o lighioan-a
mării? Dar zeița Un mir dumnezeiesc,
nespus de dulce,
595 Ne-aduse și sub nasul fiecărui
Ni-l puse ea și-mprăstie duhoarea
De la lighioane. Toată dimineața
Răbdarăm noi acolo și-adăstarăm.
Ieșiră droaie focile din mare
600 Și cînd pe țarm în șir se cuibăriră,
Ieși-n amiezi din mare și bătrînul.
Găsește rotofeiele de foc, Pe toate le
colindă, face seama. Intîi pe noi ne
numără-ntre ele
605 Și nici nu bănuie-nșelătoria.
Se pune-apoi și el pe jos și-adoarme.
Dăm țipăt noi atunci, sărim la dînsul Și-
l încleștăm cu brațele. Iar moșul Nu-și
uită meșteșugul vicleniei.
610 Intîi se face leu bărbos, pe urmă
Ba un balaur, ba gligan, ba pardos, Ba
pom înalt, ba apă curgătoare. Noi nu-l
slăbim de loc, îl ținem zdravăn Și cu-
ndîrjire. El, sătul la urmă
615 De multele-i năzdrăvănii, mă-ntreabă:
«Dar cine, Atride, s-a vorbit cu tine
Să stai pîndind și să m-apuci cu sila?
Ce vrei tu de la mine?» Zic din parte-mi:
«Tu știi, bătrîne. Ce te faci că nu știi

lîncezește inima. Dar spune-mi, Ca zeu care știi toate., oare cine Din zeii toți mă-mpiedică pe mine Și calea-mi stăvili și nu mă lasă La-nțorsul meu pe marea cea pescoasă?» Așa-i zisei, iar el pe loc răspunse:

«Tu trebuie-nadins s-aduci lui Joe Și zeilor ceilalți frumoase jerfe Și-apoi să pleci ca să ajungi în țară Mai repede călătorind pe mare. Doar nu ți-i dat să vezi pe-ai tăi de-acasă, Și nici conacul, nici a ta moșie, Nainte de-a te-napoia la rîul Purces din cer, Egiptul, și-a face Mărețe jerfe sfinte de o sută De boi nemuritorilor din slavă, Doar astfel îți vor da dorita cale.»

640 Așa-mi grăi, și inima-mi se frînse La sfatul lui de-a merge iar pe mare Drum lung și-anevoios către Egipt, Și totuși răspunsei: «De bună seamă Voi face așa cum tu mă-nveți, bătrîne. Dar spune-mi drept și lămurește-mi mie: Sosiră-acasă teferi toți aheii Pe cari în viață i-am lăsat la Troia Cînd am plecat în țară eu cu Nestor? Ori mai pieri de moarte crudă vreunul La-ntoarcerea-i pe mare sau la sinul Prietenilor lui după-ncheierea Războiului?» Iar el așa-mi-răspunse: «De ce mă-ntrebi de asta tu, Atride? Nu-i bine-a ști și a-mi cunoaște gîndul;

645 Mă tem că-ndată vei începe a plînge Cum auzi-vei toate de-amănuntul, Că mulți pieriră, mulți din ei scăpară.

„RhH purces din cer”: Nilul, ale cărui izvoare, cum se știe, au rămas necunoscute pînă aproape de zilele noastre.

- La-ntors muriră două căpetenii Din cele mai fruntașe-ntre aheii
660 Cei ferecați în arme de aramă; Tu-i știi pe cei care căzură-n luptă. Mai este unul viu, oprit pe mare. E
Aias, cel care pieri cu flota. Intâi Neptun l-apropie de Gira,
665 Nămornicele stînci, și de talazuri
El l-a ferit. Și-ar fi scăpat de moarte, Cu toată ura ce-i purta Minerva, De nu rostea cuvinte nenfrîmate In
marea lui orbire. Se fălise
670 Că peste voia zeilor va trece
Nevătămat și sigur largul mării. Neptun atunci cum i-auzi trufia, îndată cu mîni tari luînd tridentul,
Din răspuseri izbi în stîncă Girei
675 Și-o despică, în două, iar o parte Rămase tot pe loc; bucata ruptă, Pe care-ntîi în marea lui orbire Se
împlîntase-Aias, de-a fost pe urmă Purtat pe valul mării nesfîrșite,
680 Adînc se cufundă. Și astfel dînsul Pieri-necat în unda cea sărată.
Iar fratele-ți la-ntoarcerea-i cu flota Se smulse într-un fel de la pieire, Că-l izbăvi Junona cea-nchinată.
685 Dar tocmai cînd era pe-aci s-ajungă La plaiul nalt Malea, -nvolburarea Smuncindu-l, îl luă pe-ntinsul apei, De
tot ofta din greu, pînă la capul Ținutului, pe unde mai nainte

⁶⁶⁰ Epitet tradițional, oglindind împrejurarea că în echipamentul de luptă al timpului platoșa de bronz ocupa un loc esențial.

⁶⁶² Aias, fiul lui Oileus, căpetenie a locriilor despre care vezi *Iliada*, II, 527-535.

⁶⁶⁴ Așezarea exactă a stîncilor gireene nu era cunoscută nici celor vechi: unii le situau în vecinătatea insulei *Myconos*, alții lîngă Eubea.

690 Ședea Tiest și-acum avea locașul •
 Feciorul său Egist. Dar când la urmă întorsul
 îi păru de-acolo sigur Și vînt prielnic îi
 suflară zeei Și tot sosi cu oastea lui acasă,
 695 Cu drag își puse el picioru-n țară Și-și
 sărută îmbrățișînd pămîntul. Și multe lacrimi
 calde-i picurară Din ochii lui, cînd el văzu
 olatul Dorit al lui. Dar îl zări străjerul
 700 Cel așezat pe foișor de însuși
 Egist vicleanul pentru-a lui pîndire
 Și căruia îi jurise plată
 De doi talanți, așa că el tot anul
 Stătea veghind, ca nu cumva viteazul
 705 Pe neștiute să pătrundă-n țară
 Și cu putere de război să vie.
 Se duse-atunci la domnul său iscoada
 Să-i dea de veste, iar Egist îndată
 Urzi cea mai vicleană cursă. Alese
 710 Vreo douăzeci de oameni pe sprinceană Și
 la pîndiș i-ascunse; pe de alta Orîndui la
 curtea lui un praznic. Apoi purcese cu
 alai de care Spre a pofți pe craiul
 Agamemnon
 715 Cu gînd nelegiuit. L-aduse acasă Pe el
 care nimic nu bănuise Și după ospătare îl
 ucise Cum cineva ucide-un bou în staul.
 Și nu rămase nici un om din soții
 720 Lui Agamemnon și Egist, cu toții Pieriră,
 prin palat.» El asta-mi spuse Și-mi fu
 zdrobită inima. Pe prunduri

⁶⁹⁰ **Fiul al lui Pelops** și frate cu Atreu, tatăl lui Agamemnon. Dușmănia dintre cei doi frați și crimele lor au lăsat ecouri puternice în întreaga tragedie greacă. ⁶⁹⁹ Gum se știe, prima dramă din trilogia lui Eshyl, *Orestia*, începe cu monologul paznicului pus de Clitemnestra să pîndească întoarcerea soțului trădat, în chiar clipa cînd în zare licărește lumina vestitoare a biruinței. ⁷¹³ În epoca clasică, tradiția despre uciderea lui Agamemnon e cea înfățișată de Eshyl în drama cu același nume, după care regele Micenei ar fi fost asasinat în propriu-i palat, îndată după întoarcere. În legătură cu versiunea poetului *Odiseii*, vezi mai departe XI, 521—525; 543—583; 593—620.

Lasîndu-mă plîngeam; mi se scîrbise
 De viață și de-a soarelui lumină. Cînd
 fui sătul de plîns și zbuciumare, Mi-a
 zis nemîntătorul j[^]qsj[^]jnăriJL

«Dar nu mai plînge-așa mereu, Atride,
 Nimica doar nu folosim cu plînsul. Ci
 caută s-ajungi mei iute-n țară:
 730 Ori viu găsi-vei pe Egist ori poate
 Orest l-o fi răpus pe el nainte, Și
 tu poți fi de față la-ngropare.»
 Așa-mi vorbi, și inima-mi bărbată
 Se-nvioră, cu toat-a mea mîhnire.
 785 Și mai rostii cuvinte zburătoare:
 «Știu soarta celor doi viteji acuma, Dar
 spune-mi de celalt care-i pe mare Ori a
 murit, căci voi s-aud de dînsul, Deși mă
 doare». Iar Proteu răspunse:
 740 «E fiul lui Laerte din Itaca.
 Eu l-am văzut cu ochi scîldați în lacrimi,
 într-un ostrov, în casele zeiței Calipso,
 care-l ține cu de-a sila. Nu poate-n țară el
 napoi să vie,
 745 Că n-are vase cu lopeți și oameni Să-l
 ducă-n spatele întins al mării. Dar ție,
 preamărite, nu ți-e scrisa Ga orice om să
 mori de moarte-n Argos. ^m Trimis vei fi de
 zei la capul lumii,
 750 Pe cîmpii Elizei, pe unde sade
 Bălanul Radamantis, unde omul
 Trăiește mai ferice, că nu-i ploaie

⁷⁵⁰ Situat undeva spre vest, aproape de țărmurile Africii, în condițiile climatice excepționale descrise în text, acest tărîm binecuvîntat, reședință a cîtorva aleși, reapare la poezii mai noi sub numele de „Insulele Fericiților”, identificate de unii comentatori cu insulele Canare.

⁷⁵ Fiul lui Zeus și al Europei, în tradiția mitologică posterioară unul dintre „judecătorii” lumii infernale, împreună cu Eac și Minos.

Și nici ninsoare, nu-i nici iarnă lungă,

755 Ci pururea suflare lină-adie
Din Ocean și mîngîie pe oameni,
Căci tu ai pe Elena de soție
Și ei te țin de ginere-al lui Joe.>>

Așa vorbind, el se cufundă-n valuri. Eu merg pe prundul de pe mal la vase Cu inima nespuse de tulburată. Și cînd
700 sosesc la vasul meu, lă mare, De cină mă-ngrijesc, și peste noapte Culcîndu-ne, dormim pe malul mării.
A doua zi, cînd se iviră zorii

765 Trandafirii, întîi de pe prundișuri
Corăbiile împinserăm pe mare,
Catargul ridicarăm la corăbii

<
Și-ntinserăm vintrole. Lopătarii, Suind apoi, se puseră pe laviți. Și stînd acolo-n șiruri, începură Să bată cu lopeți
albastra mare. Și iar oprii corăbiile-n apa Egiptului, rîu purces din slavă, Și-acolo închinai jefiri de-o sută De boi
770 întregi. Și după ce eu astfel Am potolit a zeilor mînie, Am movilit mormînt lui Agamemnon Ca numele-i neasfințit să
fie. Acestea isprăvind, pornii pe mare. Iar zeii vînt prielnic îmi suflară Și repede mă petrecură-n țară. Dar hai și mai
rămîi la mine-n casă Ca oaspe-al meu, să se-mplinească-nalte Vro unsprezece, douăsprezece zile. Cu bine-atunci napoi te
voi trimite, Ți-oi face parte din frumoase daruri, Trei cai și o teleagă lustruită. Ba și-un potir frumos, să-nchini cu dînsul
La zeii care-ntorsul meu grăbiră." Istețul Telemah răspunse: „Atride,

775

780

785

Să nu mă ții pe-aici mai multă vreme. Un an întreg aş sta voios la tine Şi nu m-ar prinde dor de-ai mei, de-acasă, C-
aşa mi-e drag s-ascult a ta comoară
795 De spuse şi de povestiri. Dar soţii Nerăbdători m-adast-acum la Pilos, Căci prea m-ai zăbovit pe-aici la tine. Iar darul
ce mi-l dai, odor să fie De pus deoparte. Nu pot duce caii
800 La mine-n ţară;-i voi lăsa la tine Să fie-aici podoaba ţării tale, Căci tu domneşti pe o câmpie-ntinsă Cu mult trifoi şi
grâu, ovăz şi cimbru Şi orz îmbelşugat. Iar în Itaca
805 Nu-s mari întinderi, nu e vreo livadă, Ci-i loc de păşunat numai de capre Şi prea-i nălţime ca să pască stave, Că nu-i
nici un pământ încins de mare Bun de livezi şi de umblat cu caii,
810 Şi mai presus de toate-aşa mi-i ţara." La vorba lui zîmbi voios Atride, Cu mîna-l netezi şi iar îi zise:
„Se vede după felul cuvîntării, Copilul meu, că eşti de viţă naltă.
815 Schimba-voi darul. Lesne o pot face. Ți-oi dăruî cel mai de preţ şi mîndru Din multele-mi odoare ce-am în casă. Ți-
oi da o cană bine făurită, De-argint e toată, gura ei de aur,
820 Lucrarea lui Vulcan. Mi-a dăruit-o
Fedim, viteazul domnitor din Sidon, Cînd eu, trecînd la-ntoarcerea-mi pe-acolo, în gazdă mă primi. Vreau scula asta
Eu ție să ți-o dau." Aşa-mpreuna
825 Vorbiră ei, în vreme ce mesenii Intrară la conac şi oi minară Şi-aduseră şi vin din cel mai tare. A lor neveste
cu marama dalbe

⁷⁵⁷ Cf., mai sus, nota la versul 258.

⁷⁷⁷ Cf., mai sus, nota la I, 396.

⁶²¹ Pentru faima de cizelatori a meşterilor sidonezi, vezi mai
sus nota la versul 117 şi *Iliada*, XXIII, 743.

Purtau în coșuri pini. Și astfel dînșii
 830 Se îngrijeau de-ospătul lor la curte.
 Iar înaintea curții lui Ulise Stau petrecînd și
 azvîrlind cu discul Și lancea pețitorii pe loc
 neted, Pe unde-și lăfăiau nerușinarea; 835 Doar
 Antinou și Evrimah cel mare, Fruntașii
 pețitorilor, feciorii Cei mai de neam, ședeau pe
 jos cînd fiul Lui Noemon s-apropie de dînșii Și
 începu pe Antinou să-ntrebe: 840 O,
 Antinou, știm noi sau nu cînd vine Din Pîlos fiul
 lui Ulise? Dînsul Cu vasul meu plecă, și mie
 acuma Mi-ar trebui călătorind pe mare Să merg
 pe la Elida, c-am pe-acolo 845 Douăsprezece
 iepe supte încă

De muli nedomoliți și buni de muncă;
 Vreau să-mi aduc și să-mblînzesc pe unul."
 Așa grăi, iar dînșii se mirară, Căci
 nu credeau să fie dus la Pîlos, 850 Ci
 că petrece în ostrov la țară
 Pe lingă turma lui sau cu porcarul,
 întreabă Antinou Eupitîianul:
 „Dar cînd plecă și care-i fură soții? Să-mi spui
 tu drept. Luă voinici de-ai noștri 855 Sau robii și-
 argați de-ai lui? Că doar și asta Putea s-o facă, și
 mai spune-mi încă: Cum ți-a luat corabia? Cu
 sila? Ori i-ai împrumutat-o de la tine, Rugat
 fiind?" Iar Noemon răspunde: 860 „I-am dat-
 o eu așa, de bunăvoie, Că ce-ar putea să facă
 orișicine Cînd stăruie un om așa ca dînsul
 îngrijorat? Cu greu s-ar da în lături, însoțitorii
 lui sînt oameni tineri, 885 Fruntași din obște-
 aleși dintre ai noștri,

⁸⁴⁴ Ținut în nord-vestul Peloponesului Mai tîrziu

Să lase orice trebi, să cate numai De masa lor? De n-ar ajunge dînșii Să mai petească, să petreac-aiurea 910
 Și-aici să fie-acuma cel din urmă Ospăt al lor! G-aicea vă tot strîngeți Și tot zvîntați averea asta multă Și-mi

Și-n capul lor vedeam pășind pe Mentor
 Sau pe un zeu asemenea cu dînsul.
 Dar e ciudat că ieri de dimineată Pe
 Mentor l-am zărit din nou pe-aicea,
 870 Deși plecase el atunci spre Pîlos."
 Așa vorbi, apoi se duse-acasă La
 tatăl său. Cei doi rămași acolo
 Stăteau mirați în sinea lor trufașă.
 Făcură pe ceilalți să înceteze
 875 Din joc și să s-adune laolaltă. Luă
 cuvîntul Antinou și zise Mîhnit,
 cuprins de aprigă mînie, Cu ochi
 aprinși, învăpăiați ca focul: „Vai!
 Telemah făcu un lucru mare,
 880 Cutezător porni la drum pe ape. Ne-
 nchipuiam că nu va fi în stare. În ciuda
 noastră-a celor mulți, o șterse El un
 copil, pe mare-și trase nava Și din popor
 alese soți de frunte.
 885 Deci tot mai rău de-acum o să ne fie.
 Dar bată-l Cel-de-sus pe el mai bine
 Nainte de-a-l ajunge bărbăția! Voi dați-
 mi o corabie fugace Și douăzeci de soți,
 ca la întorsu-i
 890 Eu calea să-i ațin între Itaca
 Și stîncile din Same, la strîmtoare,
 Să fac să-i fie-amar călătoritul Pe
 mare după tatăl său." El zise Și
 toți se învoiră, se-ndemnară
 895 Și-ndată ridicîndu-se intrară în casa
 lui Ulise. Penelopa Nu-ntîrzie-ndelung
 pînă să afle. Ce unelteau în taină
 pețitorii; O-nștiință doar bunul crainic
 Medon,
 900 C-afară-n curte le-auzise sfatul Cînd
 planul lor și-l puseră la cale. Cum
 merse el prin casă la crăiasa Să-i
 dea de veste și păși pe pragu-i, Așa-
 l primi cu gura Penelopa:
 905 „De ce mi te trimiseră, o, Medon,
 Măriții pețitori? Să spui la roabe

despotați băiatul cel cuminte. N-ați auzit de la părinții voștri, 915 De cînd erați copii, ce bunătate De om a fost Ulise pentru dînșii? Căci nu nedreptăți-n popor pe nimeni Vr-odată el cu fapta sau cu graiul Cum fac de obicei stăpînitorii, 920 Iubind pe unii, dușmănind pe alții. El nu-și făcu de loc și niciodată Păcat c-un om. La voi însă se vede Pornirea și mișelnica purtare, Că n-aveți mulțumită pentru bine." 925 Dar cumpănitul crainic îi răspunse:

„De-ar fi aceasta, doamnă, cea mai mare Nenorocire! Dar mai este alta Cu mult mai mare și mai grea, urzită De pețitori. Ferească cel din slavă 930 De-a se-mplini! Pe Telemah ei cată Cu armele-ascuțite să-l omoare La-ntorsul lui acasă, că el dus e Să-ntrebe despre tatăl său la Pilos Și în Lacedemona." Asta-i zice 935 Și ea slăbește-n piept și în picioare Și amuțește-o vreme. I se umplu De lacrimi ochii, i se stinge glasul Înfloritor. într-un tîrziu întreabă:

„De ce plecă feciorul meu, o, Medon? 940 Nu-i trebuia să umble în corăbii, Telegile bărbaților pe mare Ce bat așa de mult noian de ape. Ori vrea să-i piară numele din lume?" Dar socotitul Medon îi răspunse: 945 „Nu știu, l-o fi urnit vrun zeu ori poate, De sine îmboldit, plecă la Pilos,

Să-ntrebe dacă tată-său se-ntoarce, Să afle despre soarta ce-avu dînsul".

Aşa vestind-o, el napoi se trase Prin casa lui Ulişe. Iar crăiasa De-o crîncenă durere îu cuprinsă, De nu putu să şadă ea pe scaun, Măcar că erau multe prin odaie, Ci se lăsă acolo, chiar pe pragul Mîndreţii de cămară şi se puse Pe vaiet tînguios şi împrejuru-i Se văietau şi roabele din casă, Şi tinere şi mai trecute, toate. Din greu oîtînd se plînse Penelopa:

„Luaţi aminte, îetelor iubite, Cum Cel-de-sus mi-a dat necazuri mie Mai multe decît altora născute, Crescute mari alături de mine. Întîi pierdut-am un bărbat în lege, Cu inima de leu, cu-atîtea daruri, De nu>i găseşti între danai pereche. De bun îi merse pmina prin Argos Şi prin Helada. Iat-acum din casă Vîntoasele-mi răpiră şi pe fiul Iubit al meu şi slava-i mistuiră Şi nu şt iui cînd el plecă în lume. Hainelor, nici voi n-avurăţi grijă Din pat să mă sculaţi, ştiind prea bine Că el porni spre vasul lui la mare. De-aş îi ştiut cumva c-avea să plece, El negreşit ar fi rămas la mine, Cu toată graba lui, sau după dînsul M-ar îi lăsat pe mine moartă-n casă. Dar alergaţi, chemaţi-mi pe moş Doliu, Pe omul meu ce mi-i dăduse tata Cînd am venit aici, îngrijitorul Grădinii mele cu pomet. Mai iute Să meargă el să spuie-aceste toate La socrul meu Laerte. Poate dînsul

⁹⁷⁹ Despre sclavul cu acest nume va fi vorba, cu mai multe amănunte, în cîntul XXIV, 517 şi urm.

985 Să-nchipuie un mijloc și să vie De-
acolo sa se jăluie pe față La tot poporul
care vrea și lasă Să piară neamul lui și-
al lui Ulise." Luă cuvîntul maica
Evriclea:
990 „Nevastă dragă, poți cu nendurare Să
mă omori sau să mă cruți în casă, Eu
tot mărturisi-voi adevărul. Știusese
toate și-i dădui ce dînsul îmi porunci,
și pîne și vin dulce, Dar mă făcu
grozav să jur nainte Că nu ți-oi spune
995 pînă ce n-or trece Așa ca la vr-o
douăsprezece zile Sau pînă ce pofti-vei
tu să afli De dusul lui, ca nu cumva cu
plînsul Să ți se strice fața ta
1000 frumoasă. Dar tu-mbăiată și-mbrăcată-
n straie Curate și de șerbe însoțită, Te
suie-n casa ta de sus și-acolo, Născutei
sfînte din ceresc părinte, Zeiței Palas
roagă-te, că poate Chiar de la moarte
1005 fiul să ți-l scape, Ci nu mai amarî pe
necăjitul Moșneag Laerte. Nu cred doar
ca zeii Așa de mult să dușmănească
neamul Odraslei lui Arcesiu. Mai trăi-
va Din el vreunul care sa mai ție Și
1010 curtea și mănoasa lui moșie."
Așa-i vorbi. Și doamn-atunci bocitul Și-
l mulcomi, și-opri din ochi plînsoarea. Se
1015 scald-apoi, se-mbracă în veșminte
Curate și, de șerbe însoțită, Se suie-n
casa ei de sus. Își pune în coșu-i orz și-
ncepe-așa rugarea:
1020 „Ascultă-mă, tu, fiică neînvinsă
A zeului ce poartă vijelia! De ți-a
jerfit vrodată buturi grase De boi și
de berbeci Ulise-acasă,

1010 Fiul lui Arcesiu e Laerte, tatăl lui Odiseu și bunicul Iu
Telemah. Gf. XVI, 140-143.

Mai adu-ți tu aminte-acum și scapă Pe fiul
meu iubit și ocrotește-l
1*25 De pețitorii cei haini și-obraznici." Rosti
și dete-un țipăt de durere Și rugăciunea
i-auzi Minerva.
în vremea asta în umbrita sală
Benchetuiau cu zgomot pețitorii.
1030 Zicea cutare din trufașii tineri:
„De bună seamă-acum ne face nuntă Crăiasa
mult-pețită. N-are știre C-am pus la cale-a
fiului său moarte." Așa rîdeau, dar nu știau
sfîrșitul
1#35 Urzirii lor. Iar Antinou le zise:
„Abrașilor, ferți-vă-mpreună De orișice
cuvînte-ncumetate, Să nu vă spuie cineva
prin casă. Dar hai tăcuți sculîndu-ne să
mergem
1*40 Ga noi să facem cum ne-a fost vorbirea
Plăcuta tuturor." Astfel zise Și-alese
douăzeci de oameni zdraveni. Porniră spre
corabia cea iute Pe prundul mării. Mai întîi
dădură
1945 Corabia spre afundișul apei,
Catargul ridicară și-mpînziră;
Trecură toate vîslele-n curele Pe
rînd, lățiră albele vîntrele Și duseră-
ale vasului dichisuri
1§50 Strădalnicii năieri. Opriră nava Pe larg.
Apoi pe mal ei toți ieșiră. Cinară și-
așteptară să-nnopteze.
Iar înțeleaptă Penelopa-n catul De sus
al casei se culcă flămîndă.
1055 Ea nu-mbucă și nu bău nimica, De grija ce o
tot rodea, de scapă De moarte fiul ei ori o să
fie Răpus de pețitorii cei obraznici. Cum stă
îngrijorat un leu cînd leota
1060 De vînători vicleni îl împresoară, Așa ea se
zbătu pînă ce somnul Cel molcom îi veni, și-
n pat se-ntinse Și, adormind, se destinse
întreagă.

- Minerv-atunci închipui și alta:
- 1065 Ea plăsmui o umbră, o femeie
Asemenea copilei lui Icariu,
Iftima cea-nsoțită cu Eumelos,
Locuitor în Fera, și-o trimise La
curtea lui Ulise ca s-aline
- 1070 Suspinele și lacrimosul vaiet
Al tristei, tînguioasei Penelopa. Se
furișă-n iatac pe la cureaua De la
zăvor, stătu la cap și-i zise:
„Dormi, soră, tu, mîhnită Penelopa?
- 1075 Dar nu te vor lăsa pe tine zei
Huzuritori să plîngi și să te smicuri
Că tot are să-ți vie-acasă fiul, Doar
nu păcătui el cu nimica." Răspunse
Penelopa cea cuminte,
- 1080 Ferice dusă pe tărîm de vise:
„De ce-ai venit aici, iubită soră?
In casa mea tu n-ai fost înainte, Că
prea de tot departe ți-i locașul. Mă-
ndemni să potolesc în mine-obida
- 1085 Și multe necazuri ce m-apasă,
Că-ntîi pierdut-am un bărbat în lege, Cu
inimă de leu, cu-atîtea daruri, De nu-i
găsești între danai pereche. De bun îi
merse pomina prin Argos
- 1090 Și prin Helada. Acum plecă și fiul Iubit
al meu, plecă în vas pe mare, Un biet
copil neînvățat cu greul Și nepurtat prin
adunări de oameni. De-aceea eu și-l plîng
mai mult pe dînsul
- 1095 Decît pe tatăl său. Mă tem și tremur
Ca nu cumva s-o pată ori în țara Pe
unde-i dus anume, ori pe mare,

¹⁰⁶⁶ În mitologie Icariu era tatăl Penelopei. Iftima, sora ei,
e pomenită în acest singur loc.

¹⁰⁶⁷ Eumelos, după legendă, e fiul lui Admet și al Alcestei —
„Zîna între femei", cum o numește *Iliada*, II, 714; cf.
și XXIII, 262-652.

¹⁰⁶⁸ Oraș în Tessalia; nu trebuie confundat cu Ferai sau Fera
din Messenia. Cf., mai sus, nota la III, 663.

- Că mulți dușmani îl pasc și-i vor pieirea
Nainte de-a soși la el în țară."
- 1100 Dar prizărita umbră-i zise iară:
„Tu fii pe pace, n-avea nici o grijă,
Căci fiu-ți(e-ntovărășit în cale De un
ocrotitor așa de mare Și de puternic,
c-ar dori oricine
- 1105 Să-l aibă-alături; e zeița Palas. Ea se-
ndură de plînsetele tale Și mă trimise-
acum să-ți dau de știre." Răspunse
Penelopa cea cuminte: „De ești o zeităte
și-auzit-ai
- 1110 Al zînei grai, mai spune-mi încă una:
Mai viețuiește bietu-mi soț Ulise Și vede
înc-a soarelui lumină? Sau este mort și
dus pe ceea-lume?" Din nou răspunse
sarbăd-aratare:
- 1115 „Nu pot să-ți spun de mai trăiește-anume
Ori este mort, că-i prost vorbitu-n dodii".
Așa grăind, pe la zăvorul ușii
Cu-a vîntului suflare se strecoară.
Din somn se scoală fiica lui Icariu
- 1120 înviorată, că-n puterea nopții
Așa curat i se sfetise visul.
Iar pețitorii se-ncorăbiară Și
apucară umeda cărare Voind în
cale zilele să-i curme
- 1125 Lui Telemah. Se află-ntre Itaca
Și Same cea cu mal stîncos la mijloc
Un mic ostrov ce-Asteria se cheamă Și
are el limanuri cu intrare. Din două
părți, de-adăpostit corăbii;
- 1130 Pîndind acolo-l adăstau aheii.

¹¹⁷ Adepții teoriei după care Itaca lui Odiseu ar fi actuala
Leucas (cf. mai sus, nota la I, 28) identifică Asteria cu
mica insulă Arcudi; pentru cei ce continuă să creadă că
Itaca e Thiaki, Asteria e insulița Dascalio.

CINTUL V

Din patul luminatului Titono Zeița
dimineții răsărise Spre-a lumina
nemuritori și oameni. Atunci făcură zeii
sfat, în frunte Cu Joe care bubuie-n
văzduhuri Și nu-l întrece nimeni în
putere. Luă Minerva între ei cuvîntul Și
începu a înșira mulțimea De suferinți
răbdade de' Ulise, Căci nu uita, ci-i tot
păsa de dînsul Că sta ținut acasă de
10 Calipso. Și zise-așa Minerva: „Tată Joe
Și zeilor ceilalți, voi fericiții Și
pururii, de-acum să nu mai fie Vrun
domn stăpînitor pornit spre bine Și
cruțator și blînd și cu dreptate, Ci
veșnic rău, tiran și fărdelege. Căci iată
cum a fost uitat Ulise De toți supușii
lui, cu care dînsul A fost așa de bun ca
un părinte. El pătimește rău și zace
bieful într-un ostrov în casele zeiței

¹ în mitologie, fiu al lui Laomedon și frate al lui Priam
soț al zeiței dimineții, Eos.

¹¹ Divinitate marină în mitologia elină, fiică a titanului Atlas.

² Localizarea insulei în care Odiseu avea să zăbovească șapte
ani a prilejuit și prilejuiește discuții din zilele criticilor

Calipso, care-l ține cu de-a sila,
De nu se poate napoia în țară,
25 Căci n-are năvi, nici lopătari să-l ducă
Pe spatele cel necuprins al mării. Și
unde pui că umblă să-l omoare, La-
ntorsul lui acasă, pețitorii , Pe fiul
lui, care s-a dus să-ntr-o
30 De tatăl său, să capete vreo știre La
sfîntul Pilos și-n Lacedemonia." Dar Joe
furtunosul¹ îi răspunse: „Ce vorbă ți-a
scăpat din straja gurii, Copila mea? N-
ai pus chiar tu la cale
35 Ca pețitorii pedepsiți să fie La-
ntoarcere de mîna lui Ulise? Pe
Telemah petrece-l tu acum Cu
iscusintă, că doar poți, ca teafăr S-
ajungă el în țară și cu vasul
40 Din cale-i să se-ntoarne pețitorii." -,
Apoi el zise fiului său Hermes: —y
„Tu, care ești pînă la TînganBelelalte Și
vestitorul nostru, mergi și spune Zeiței
cea frumos împletoșată
45 Nestrămutata-mi vrere, ca pătitul
Ulise-acum să se întoarne-acasă
Nepetrecut de zei și nici de oameni, S-
ajungă-n Scheria, mînoasa țară Ce-o
locuiesc feacii, deopotrivă
50 De fericiți ca zeii, și-unde dînșii

alexandrini pînă în epoca noastră, cînd un cercetător francez
care și-a închinat viața studiului *Odisiei*, Victor Bérard,
crede a o fi descoperit, sub numele de *Peregil*, la extremitatea
vestică a Mediteranei, între Gibraltar și țărmul african.

⁴⁸ După arătările poemului, „mănoasa țară” a feacienilor pare
să fi fost situată undeva la nord-vest de Itaca, destul de
departe de aceasta din urmă (cf. VI, 278). Încercările de a o
localiza, începute din Antichitate, au culminat în zilele
noastre cu silințele unor comentatori de a acorda nu numai
identitatea Scheria-Corfu (cf. Thucydide, I, 5, 4; III,
70, 4), dar și de a regăsi în această din urmă insulă cadrul
precis al diferitelor episoade ce alcătuiesc cîntul al VI-lea.
⁴⁹ Despre firea și deprinderile feacienilor, după legendă cobori-
tori din Zeus (cf., mai departe, versul 503), se vorbește
îndelung în cîntul al VI-lea al poemului.

Cu drag îl vor primi dumnezeiește Și-l vor petrece-apoi c-un vas în țară, Cu daruri de la ei de-ajuns, cu aur Și-aramă și veșminte, atât de multe Cum n-ar fi
 55 dobândit el niciodată Chiar dacă neatins venea pe mare Cu partea lui de pradă de la Troia. Căci e menit s-ajungă el să-și vadă Pe-ai lui și casa-i naltă și moșia."
 Așa el porunci. Iar ȋlmes solul Ceresc ascultă. Pe picioare-ncaltă Sandale dalbe veșnice de aur Cu care el se poartă tot ca vîntul Pe apă, pe uscat fără hotare, Ia varga lui cu care după voie Pe oameni îi adoarme și-i
 65 deșteaptă Din somn, și zboară-apoi deasupra țării Pieria, din slăvi se lasă-n mare Și-acolo dă o fugă peste unde Ca pescărelul care-n sînul groaznic Al sterpei mări, tot pescuit, își moaie Aripa deasă-n sărătură;
 70 astfel Și Hermes se purta pe mii de valuri. Iar cînd sosi aproape de ostrovul 75 Cel depărtat, se repezi din apa I Cea viorie pe uscat și merse
 "La peștera cea mare, unde zîna Sălășuia, și o găsi în casă.
 Jăratîc mare-ardea în vatră. Lemne De
 80 chedru și de tuia ce se taje Ușor, în vatră-arzînd, mireasmă dulce Împrăștiau departe-n tot ostrovul. La stativă, lucrînd o pînzetură,

⁶⁵ Faimosul „caduceu”, în cele mai vechi reprezentări o simplă vargă, pe monumentele mai noi un baston înaripat, în jurul căruia se împletesc doi serpi.

⁶⁸ „Pieria” forma oferită de manuscrise, e astăzi înlocuită în edițiile mai noi prin Peria (*Pereia*), transmisă de unii papyri vechi. Din punct de Vedere geografic, deosebirea stă în aceea că prima e o regiune a Macedoniei, cîtă vreme cea de a doua e situată în Tessalia, la poalele muntelui Olympe.

Țesea zeița-n casă c-o suveică 85 De aur și cînta cu-atîta farmec. Iar peștera-mprejur era cu totul împădurită. Înfloreau puternici Arinii, plopîi, chiparoșii negri, Mirositori. Și-acolo zburătoare 90 Se cuibăreau, ba huhurezi, ba ulii, Ba ciori limboase ce trăiesc pe mare. Iar mai încolo podidea în jurul Bôltitei peșteri spornică-n putere O vie-nstrugurită. Și din patru 95 Fîntîni zidite-aproape-n șir și-ntoarse Cu fața osebit, curgea o apă Cu totul limpede ; -nverzeau alături Și-ntinse umede livezi cu țelini Și toporași. Privind mîndrețea asta,
 100 Și-un zeu putea să stea uimit în față-i înveselindu-și sufletul și ochii.
 Acolo stînd se minuna și Hermes. Și după ce cu drag privi la toate, Întră de-a dreptu-n peștera cea largă.
 105 Cum îl văzu ea, floaraa-ntre zeițe, Calipso-l cunoscu pe el, căci zeii Ușor se pot cunoaște laolaltă, Oricît ar fi cu casa lor departe. Dar nu-ntîlni năuntru pe Ulise.
 Uf* El sta pe mal jălîntLca...și nainte Și stîșimdu^și inima cu plînsul, Cu gemet, cu dureri. Căta cu ochii înlăcrimați spre marea cea pustie. Pe scaun luciu scînteios poftindu-l
 115 Pe Hermes, astfel întrebă zeița:
 „Cinstite, scumpe Hermes cel cu varga De aur, oare ce-ai venit la mine Tu care nu prea vii încoace? Spune-mi Ce gînd te-aduce. Voia ta sînt gata
 120 S-o împlinesc, numai de-aș fi în stare Și dacă s-ar putea-mplini. Dar vino întîi să te cinstesc ca pe un oaspe.” Așa-i gră,i și-ntinse-o masă plină De-ambrozie și îi diresc roșu

- 125 Nectar. Mînca și bea ucigătorul
Lui Argus, zeul vestitor, și-n urmă,
Gînd el se-ndestulă cu prînzul, zise:
„Pe mine, zeul, tu mă-ntrebi, zeiță, De
ce-am venit la tine. Eu voi spune
130 Tot adevărul, dacă mi-ai cerut-o, v f
Cu sil-am fost trimis încoa⁵ de Joe, Căci
cine-ar sta voios să umble-atîta întindere
pe apa cea sărată? Și nici măcar nu e pe-
aici aproape
135 Vreun oraș cu oameni care-nchină La
zei prinoase și jerfiri alese De-o sută
de juncani. Dar peste voia Lui Joe nici
un zeu nu-i dat să treacă Și nici să facă
vrerea lui deșartă.
1*0 / El zice că la tine e bărbatul
} Cel mai nenorocit dintre bărbații
Ce nouă ani se războiră-n jurul
Cetății lui Priam. Și dacă-n anul
Al zecelea orașul cuceriră,
145[^] Se-ntoarseră napoi, dar ei în cale
[^]ăcătuiră față de Minerva. De-aceea
și asupra lor zeița Porni furtună grea,
cumplite valuri. Pe el numai l-aduse-
ncoace apa
150 Și vîntul.f Joe cere-acum din parte-ți
Cît poți mai iute să-l pornești pe dînsul,
Căci nu e dat să piară el departe De
dragii lui, ci e sortit să-și vadă Pe-ai săi
și casa-i naltă și moșia."/
- 155 Se-nfioră zeița și-i răspunsei
„Ah, cruzi sînteți, pizmași fără potrivă,
Voi, zeilor ce nu lăsați din pizmă Pe zîne
de a-și lua de soț pe-oricare Bărbat și-l pot
alege din iubire!
- 160 Așa a fost odată cu-Aurora,

¹²⁵ Epitet tradițional al lui Hermes, învingător al paznicului
cu o sută de ochi, Argus.

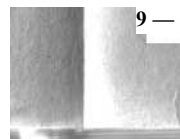
¹³⁷ *Hecatombe*. Vezi mai sus nota la IV, 482.
p. în necinstirea — în chiar templul divinității — a Cas-
sandrei, preoteasa Athenei, de către Aias fiul lui Oileus.

- Cînd ea cu Orion se însoțise.
Voi cei cu trai tihnit o pizmuirăți
Atîta vreme pînă ce Diana
Cea preacurată și cu tron de aur,
165 Ochindu-l în Ortigia, cu blînde
Săgeți ucise pe-Orion. Tot astfel
Cînd Geres cea cu plete mîndre-odată
Pe-o țelină de trei ori răsturnată
Se-ndrăgosti cu Iasion, învinsă 170 De
dorul ei; cum Joe-a prins de știre,
De sus îndată-l fulgeră pe dînsul.
La fel acum, voi, zeilor, din pizmă
Nu-mi păsuți să fiu cu cine-mi place.
Doar eu îl mîntuui după ce Joe 175
în mijlocul noianului cel negru
Trăsnind îi sparse vasul, și pe talpa
Corăbiei plutea Ulise singur.
Pieriseră toți bunii lui tovarăși,
Pe el numai l-aduse-ncoace apa 180 Și
vîntul. Drag mi-a fost și i-am dat hrană
Și-am juruit să-l fac fără de moarj[^]y-
Și fără batrînețe cît e veacul* < / *'♦ /RM ****
Dar dacă nici un zeu nu poate-nfrînge,
Nici poate face nemplinită vrerea
185 Lui Joe și el dinadins o cere
Să plece dînsul, ducă-se pe mare.
Eu nu-l trimit de fel, căci n-am corăbii,
Nici lopătari cu care să-i dau drumul
Pe spatele cel necuprins al mării.
190 L-oi sfătui voios și n-oi ascunde

¹⁶⁵ După unii interpreți, ținut fabulos, undeva în vestul medi
teranean; după alții, dublet grec al insulei Delos, al cărei
nume — de origine semitică — ar avea același înțeles cu
Ortygia: „Insula Prepelitelor”.

¹⁶⁸ În Grecia epocii clasice, obiceiul era ca țarina săfieriăstur
nată de două ori pe an. Izvoarele mai vechi — Homer și
Hesiod — vorbesc frecvent de trei arături anuale. În sfîr-
șit, cel mai mare botanist al antichității, Teofrast, merge
pînă a recomanda patru arături pe an- în preajma iernii,
primăvara, în toiu verii și în ajunul semănatului.

¹⁶⁹ Duh al fertilității pămîntului. După Hesiod (*Theogonia*,
969), din unirea lor s-ar fi născut *Ploutos* („Bogăția”).

Nimic spre a putea sosi cu bine Și sănătos
la el în țară." Hermes Grăi: „Trimite-l
chiar așa, dar iute. Ferește-te să nu-l
întarți pe Joe, **195** Mi-e nu cumva să
tabere pe urmă Asupra-ți, mînios fiind pe
tine."

Așa zicînd, plecă ucigătorul Puternic
al lui Argus. Iar cinstita Zeiță o porni
spre inimosul **200** Ulise, fiind gata la
porunca

Lui Joe. Ea-l găsi pe mal cu ochii Tot
plîși. Tînjind el viața dulce Și-o irosea
și-ofta de dorul țării, De cînd se săturase
de zeiță. **205** De-aceea noaptea s-
odihnea de silă Și peste voie-alătura de
dînsa, Căci ea-l voia în peștera cea mare.
Dar peste zi ședea pe mal el singur, Pe
stînci, și se topea de dor, de jale **210** Și
lăcrima cu ochii duși spre largul Pustiului
noian al mării. Zîna S-apropie de el și-i
cuvînteafcă:

„Sărace, nu te mai boci și viața Nu-ți
risipi aici, că eu îndată **215** Voios te voi
trimite. Ia toporul Și taie lemne mari și
întocmește O plută largă, bate-asupra-i
scînduri, Podește-o sănătos ca să te poarte Pe-
ntunecata mare. Eu într-însa, **220** Ți-aduc
bucate, apă și vin roșu

De-ajuns, ca nu cumva pe drum să suferi De
foame și de sete. Ba și ha,ine Ți-oi da și-ți
voi trimite dup-aceea Prielnic vînt, ca tu s-
ajungi în țară **225** Cu totul neatins, dacă
vor zeii Olimpieri cei mai presus de mine
Gînd judecă și pun la cale treburi." Dar,
îngrozit, se-mpotrivi Ulise:

„Tu n-ai gînd bun, zeiță, tu vrei alta **280**
Și nu să mă trimiți, dacă-mi spui mie Să trec
pe-o plută tot adîncul mării,

înfricoșata, groaznica genune, Pe unde
nu trec nici corăbii negre Și
cumpănite, chiar cînd bate vîntul
235 Cel priitor. Eu nu mă-ncred în plută
Cu voia ta, de nu te-nduri, zeiță, Să
juri un strașnic jurămînt, că alta Tu n-
ai de gînd să faci cumva cu mine."

Zîmbi Calipso, fala-ntre zeite,
240 Și-l netezi cu mina și-i răspunse:

„Ba te înșeli, tu, om în toată firea
Să cugeti și să-mi spui așa prostie. Dar
iată, eu mă jur cu dinadinsul Pe cer și
pe pămînt și chiar pe riul
245 Din iad, care e Stixul, cel mai mare Și
cel mai strașnic jurămînt al nostru, Că
alta n-am de gînd să fac cu tine. Ba
cuget și te sfătuiesc întocmai Cum aș
gîndi să fac și pentru mine,

250 De-ar fi s-ajung la astfel de nevoie. Că
nu sînt fără cale eu și nu mi-e Nici
sufletul de fier, ci plin de milă."

Așa vorbi și merse ea nainte
Pripindu-se, iar el păsea din urmă.

255 Cînd amîndoi în peșteră sosiră, El
s-așeză în scaunul din care Se
ridicase Hermes, iar zeița l-aduse
de băut și de mîncare Din cîte
feluri gustă muritorii.

260 Apoi șezu în fața lui Ulise Și zîne
roabe harnic o slujiră Pe dînsa cu
nectar și-ambrozie, Și începură ei
atunci să umble Cu mîinile la-
ntinsele bucate.

265 Iar cînd la masă pofta-și alinară,
Deschise vorba-ntîi frumoasa zîină:

245Fluviu al lumii infernale, invocat de zei în jurămintele
lor solemne. După o credință răspîndită în antichitate,
izvorul lui era în Arcadia, unde ar fi curs un timp la supra-
față, înainte de a dispărea în adîncimile pămîntului.

„Preaîscusite fiu al lui Laerte,
 Ulise, tu, din Cel-de-sus purcese,
 Aşadar vrei acum să pleci acasă
 270 în ţara ta? Dar totuşi mergi cu bine.
 I De-ai şti tu însă cât mai ai să suferi
 Nainte de-a sosi la tine-n ţară, Ai sta
 cu mine-aici în casa asta Şi-ai fi
 nemuritor, deşi duci dorul
 275 ^Soţiei tale şi-o doreşti de-a pururi.
 Ce-i drept, o fi ea trupeşă, frumoasă,
 Dar nu mă ţiu eu mai prejos de dînsa, Că
 nu se-ncapă doar între zeiţe Şi muritoare-
 ntrecere nici una
 280 De frumuseţe şi de măreţie."
 Ulise priceputul îi răspunse:
 „Nu-mi bănuî, zeiţă preacinstită,
 Că ştiu şi eu deplin că nu-i ca tine
 Cumînţa mea nevastă Penelopa
 285 De mîndră la privit şi de-arătoasă,
 Căci ea e o femeie muritoare, Iar tu
 eşti o zeiţă fără moarte Şi fără
 bătrîneţe. Dar eu totuşi Mereu doresc
 şi năzuiesc odată
 290 V S-ajung la mine, să mă văd în ţară-
 Şi de m-ar bate iar vrun zeu pe mare Eu
 voi răbda, doar ştiu să rabd necazuri,
 Căci multe am păţit, răbdat-am multe Pe
 valurile mării şi-n războaie.
 295 Să fie şi-asta una pe deasupra."
 Aşa vorbi Ulise cu Calipso. În
 vremea asta soarele apuse Şi se-
 nnoptă. Ei merşeră în fundul
 Boltitei peşteri, unde se culcară
 800 Şi petrecură pînă ce-adormiră. A
 doua zi cînd se iviră zorii
 Trandafirii, Ulise-şi puse straiul

Şi-şi trase mantia pe el. Zeiţa Se învăscu
 în haină mare, albă Şi gingaşă, subţire;
 305 se încinse Cu-n brîu frumos de aur şi-o
 maramă îşi potrivea pe cap, iar după asta
 Se îngriji de drumul lui Ulise. / Li dete
 dar un lung topor de-aramă Cu două
 310 ascuţişuri, c-o mîndreţe De coadă de
 măslin vîrtos legată, Uşor de mînuie. Apoi
 o bardă Cu lemnul bine lustruit şi-l duse
 La capătul ostrovului, pe unde Erau
 copaci mai mari, arinii, plopilor Şi brazil
 nalţi pînă la cer, cu trunchiul Uscat de
 315 tot, călit de multă vreme, O cherestea
 uşoară la plutire.
 Zeiţa, după ce-i arată locul Cu arborii
 320 cei mari, se-ntoarse-acasă. El începu să
 taie-atunci, şi lucrul Degrabă-l mîntui. Cu
 totul zece Copaci trînti pe jos şi cu
 toporul îi tot ciopli şi-i netezi cu barda
 325 Ca meşter şi-i obli cu ciripia. Intr-ast-
 aduse sfredele zeiţa. Şi grinzile le sfredeli
 el toate, Le potrivea pe urmă laolaltă Şi le-
 nnădi cu scoabe şi cătuşe. Pe cît un
 maistru rotunjeşte fundul Unei corăbii
 largi de marfă, atîta De largă-şi face şi
 Ulise pluta. 1/

mantia de lînă (*chlaina*); cu ele e înveşmîntat în acest pasaj
 şi Odiseu.
 304 Spre deosebire de veşmîntul bărbătesc numit *pharos*, care e
 o amplă mantie de purpură, „haina” albă a zinei Calipso,
 indicată prin acelaşi termen, e probabil o lungă fişie de
 pînză, fără cusături, înfăşurată în jurul trupului.
 331 „Largi”, în comparaţie cu cele destinate transportului
 oamenilor şi, în genere, explorărilor marine, caracterizate
 prin forma lor alungită şi prin extremităţile ridicate, de
 unde epitetul care le însoţeşte în poemele homerice: *ortho-*
krairai („care-şi înalţă coamele”).

²⁶⁸ în greceşte: *diogenes*, în *Iliada* şi *Odiseea* epitet frecvent
 aplicat *basileilor*, mari şi mici. Cf., mai sus, nota la IV. 88.
³⁰² îmbrăcăminte obişnuită a bărbaţilor din lumea homerică
 se compune dintr-un soi de cămaşă de in (*chiton*) şi dintr-o

Pe deși diregi aşază podul cîrmei, îl
 pardoseşte bine cu lungi scînduri,
 335 Ciopleşte un catarg cu care-mbină
 Aninătoarea de vintrele albe, Şi-i face-
 o cîrmă plutei ca s-o mîne Şi cu
 împletitură, de răchită O-mprejmue
 de-a lungul şi de-a latul
 340 Ga stăvilă de valuri. Dup-aceea
 El grămădeşte-n fund povară multă.
 Calipso-i mai aduce pînzetură
 De pînzuie catargul, iar Ulise Găti
 cu meşteşug şi pînzuitul.
 345 Legă tot felul de frînghii, odgoane, Şi
 funii de slăbit sau strîns vintrele Şi-şi
 lunecă pe pîrghii pluta-n mare. Aşa el a
 fost gata-n patru zile, *lax* în a cincea
 din ostrov Calipso
 350 Îi dăte drumul, după ce-l lăuse Şi
 miresmate primeneli îi dăse, ; Ea-i puse
 şi o utre cu vin negru,
 Şi un burduf mai mare plin de apă, 3
 Şi o traistă umplută cu mîrînde,
 355 Cu bunătaşi gustoase de tot felul
 Şi-i aburi prielnica ei boare.
 Voios Ulise pînzele şi-nvoaltă, Se
 pune-apoi la cîrma lui şi-ncepe Cu
 dibăcie să-şi îndrepte vasul.
 300 Nu-i cad o clipă genele-adormite,
 Căci ochii-şi-are pironiţi la stele,
 La Cloşca, la Văcarul care-apune
 Tîrziu, la Ursa, poreclită carul,
 Vîrtelnicul-în-loc şi ochitorul
 365 Lui Orion, şi care singur este
 Neasfinţit în Ocean; de-aceea

³⁸³ Cît se poate înţelege, o platformă ridicată peste nivelul
 plutei, pentru a feri pe navigatori de valurile mai înalte*

³³⁷ Vezi mai înainte nota la III, 388.

362-366 indicaţiile referitoare la constelaţii lasă să se înţeleagă
 că, în gîndul poetului, plecarea lui Odiseu e presupusă a
 fi avut loc la începutul toamnei (septembrie-octombrie).

La stînga lui povăţui zeîta Pe căpitan
 să bată drum pe mare. Călătoreşte el
 vreo zece zile,
 870 Ba încă şapte, şi-ntr-a optsprezecea I
 se iviră munţi umbroşi, pămîntul
 Feacilor, pe unde mai aproape Erau
 de el, şi-i se păru că vede Un scut
 apărător pe ceaţa mării.
 375 Neptun, care venea de la poporul'
 Etiopean, zărindu-l de departe,] Din
 munţi de la Solimi, plutind pe mare Mai
 rău se-ncruntă, dă din cap şi-n sine, „Vai,
 zice el, de bună seamă zeii 7
 380 S-au răzgîndit acum despre Ulise j
 Cît eu am stat la etiopi, căci iată
 Că el s-apropie şi-acum e-n ţara
 Feacilor, pe unde-i scris să scape
 De-amarnica restrîşte ce-l apasă.
 385 Dar las' că eu i-o făc din nou, s-o simtă'
 Cu vîrf şi îndesat." Aşa el zice <S~J Şi
 strînge norii, marea-ctr tridentul O
 tulbură, stîrneşte-o vijelie De-ncrucişate
 vînturi şi cu norii
 390 Uscat şi apă-nvăluie, -ntuneric
 Se-nalţă pîn' la cer. Dau iureş Austrul,
 Munteanul vîjîind şi Băltăreţul Şi
 Crivăţul, răscoală munţi de valuri. Slăbi
 la suflet şi-n genunchi Ulise V
 395 Oftă şi-n sinea lui bărbată zise:
 „Vai mie, bietul! Ce-o mai fi cu mine
 Pîn' la sfîrşit? Că tare mi-este teamă Să
 nu fi spus adevărat zeîta

³⁶⁷ întreaga călătorie e închipuită ca desfăşurîndu-se dinspre
 vest spre est, din părţile Mediteranei Occidentale spre
 apele greceşti. E cunoscut că, după mărturia unui geograf
 antic, Strabon, grecii ap fi învăţat de la fenicieni deprin-
 derea de a se călăuzi pe mare după constelaţia *Ursoaicei*.

³⁷⁷ Pe coasta de sud-vest a Asiei Mici, în regiunea cunoscută în
 antichitate sub numele de Lycia.

3W-393 Vînturile citate în text reprezintă aproximativ cele
 patru puncte cardinale, lucru relevat de altminteri în
 versul 404.

- Că eu, nainte de-a sosi în țară
400 Voi pune vîrf durerilor pe mare; Aidoma i
 se-mplinește spusa. Vezi ce mai nori
 împresură tot cerul, Ce tulburată-i marea
 și ce vifor Se-nvolbură suflînd din patru
 unghiuri!
405 De-acuma-i gata, moarte grea m-așteaptă.
 De trei ori și de patru ori ferice Danaii
 care la război pieriră De dragul celor doi
 Atrizi în Troia! Muream mai bine și-
 ncheiam veleatul
410 În ziua cînd sodom venind troienii M-
 au năpădit cu sulii ferecate, Cînd
 străjuiam la trupul lui Ahile! M-ar fi-
 ngropat, m-ar fi slăvit aheii; Acum mi-
 e dat să mor așa de jalnic."
415 Abia gîndi el asta și-un năprasnic
 Talaz asupra-i vine cu putere Grozavă
 năvălind de sus, și pluta-i Răzguduie.
 El e zvîrlit departe De plută și din
 mîni sloboade cîrma,
420 Catargu-i sparge la mijloc furtuna
 Cea vajnică de-mponcișate vînturi
 Și-n mare cade mai încolo pînza Și
 beldia-i. Stă îndelung sub apă
 Ulise-atunci, nu poate să se salte
425 Deodată de sub valul cel năvalnic,
 Îngreuiat fiind de straie, darul Zeiței.
 Dar la urmă el răsare, Din gură-
 mproască unda cea sărată Ce-i șuruie
 pîraie de pe creștet.
430 Nu-și'uită pluta el, cu tot necazul, S-
 aține-n'valuri după ea și-o prinde, Se
 pune la mijlocul ei și scapă De
 cumpănă. Talazul acum poartă
 încoace-ncolo pluta după vînturi.
435 Cum toamna duce Crivățul un maldăr
 De încîlcit spiniș pe o cîmpie,

⁴¹² Episodul la care se gîndește Odiseu e povestit de umbra
 lui Agamemnon în cîntul XXIV, 47 și urm.

- Așa și pluta-i dusă-heoace-ncolo
 De vînturi pe noian, și ba-i zvîrlită
 De Austru la Crivăț ca s-o poarte,
440 Ba e de Băltăreț încredințată
 Munteanului pe lăciu să-i dea goană.
 li vede pe Ulise-atunci copila
 Lui Cadmus, Ino Leucotea, zîna I
 Subțire-n glezne, care mai nainte
445 Era o muritoare, iar acum Ea are
 parte în afundul mării De cinstea unui
 zeu. Se-ndură dînsa, Că-l vede-
 orbecăind așa pe valuri Și chinuit,
 răsare din genune
450 Și zboară-n chip de scufundar, s-așază Pe
 vasul bine-ncătușat și zice: „De ce te
 urgisi zguduitoarul Pămîntului așa grozav
 pe tine, Sărmane om, urzindu-ți atît de
 multe
455 Nenorociri? Dar capul nu-ți va pune, Cu
 toată-nverșunarea lui. Fă însă \ Ce-oi
 spune eu, că-mi pari a fi cuminte\
 Dezbracă-te de-aceste haine, lasă S-o ducă
 vîntul pluta, iar tu-noată
460 Cu mîinile și năzuie spre țara Feacilor, pe
 unde tu scăpa-vei. C-așa e scris. Dar ia
 marama asta Vrajită de la mine și-o
 înceinge Sub pieptul tău; să n-ai pe urmă
 grijă
465 Că ți se-ntîmplă vreun rău sau moarte. Dar
 dacă pe uscat vei pune mîna, Descinge-o de
 sub piept și-arunc-o-n mare Departe, iar tu
 pleac-apoi jncolo." Așa grăind, zeița-i
 dete vîlul
470 Și s-afundă în marea tulburată Ca
 scufundarul și sub valul negru Se
 mistui. Ingîndurat Ulise Stătu
 puțin, oftă și-n sine zise:

⁴⁴³ Divinitate marină după ridicarea ei în rîndul zeilor. Legenda
 spune că, într-o primă existență, Ino ar fi fost soția lui
 Athamas, rege în Orchomenos.

- „Vai mie! Nu cumva-mi întinde iară
475 Ō cursă vreun zeu cînd mă îmbie Din vas
 să mă cobor? Mai bine încă Să n-o ascult,
 căci eu văzui cu ochii Că prea-i departe
 locul unde-mi spuse Că voi scăpa. De-
 aceea fac ce-mi pare
480 Că-i lucrul cel mai bun; rămîn aicea Să
 rabd orice durere pîn'ce pluta Se ține
 încă bine cetluită. Ci cînd o fi sa mi-o
 destrame vîntul, Mă pun atunci să-not,
 că alt nimica
485 Mai bun de pus la cale nu-mi rămîne."
 Cînd el așa se frămînta cu mintea, Neptun
 răpede-asupra lui deodată O namilă de
 val boltit și negru, Și-l mătură pe el. Cum
 vîntul aprig
490 Suflînd răscoală un mănunchi de paie Și-l
 spulberă pe cîmp încoace-ncolo, Așa și
 lemnăria plutei valul O-mprăstie. Dar s-
 apucă Ulise De-o grindă și o călări
 strunind-o
495 întocmai ca un cal de călărie, Își
 scoase haina ce-i dăduse zîna Și
 grabnic se încinse cu marama, . Se dă
 pe brînci în mare și se-ntinde Cu
 brațele și prinde-apoi să-noate.
500 Neptun îl vede, dă din cap și zice:
 „Mai oarbecă pe mare-așa, mai rabdă
 Obidă multă pînă ce te-apropii De
 oamenii cei înrudiți cu Joe, Că tot socot că
 n-ai să te mai sature
505 De pătimit nenorociri". Cum zice,
 El biciuie comoșii cai și-ajunge
 La Ege, unde și-are el locașul
 Palatul strălucit. In vremea asta
 Minerva mai închipuie și alta:

⁶⁰³ Feacii, a căror țară și ale căror instituții sînt descrise înde-
 lung în cîntul VI.

⁵⁰⁷ Din cele două localități cu acest nume mai bine cunoscute,
 una e situată în partea de nord a Peloponesului, pe țărmul
 golfului corintic, cealaltă în insula Eubea.

- 510** închise drumul vînturilor toate
 Și-orîndui să stea pe loc tot vîntul
 Și-acasă să se culce; doar pe unul
 Dezlănțui, pe Crivățul vifornic De
 frînse valu-n fața lui Ulise
515 Și-i înlesni cărarea spre poporul
 Feacilor cei iubitori de vîsle, S-
 ajungă neatins de mîna mortii.
 Nemernici el încă două zile Și două
 nopți bătut de valuri dese,
520 Și-i tot.părea că-l paște nenorocul.
 Dar cînd a treia oară zorii zilei își
 răsfiră pletele de aur, Tăcu
 vîntoaica și era pe mare Senin cu
 totul și nevînt. Ulise,
525 Săltat puțin pe-o creastă de talazuri,
 C-o repede căutătură-n față Zări
 atunci apropiat pămîntul. Cum nu mai
 pot de bucurie fiii Cînd tatăl lor
 înzdrăvenit se scoală
530 Din patul unde-a tot zăcut și chinuri
 De-otravă a suferit de vreme lungă,
 Topindu-se de-o boală ce-o iscase Un
 duh afurisit, de care zeii Spre fericirea
 lor îl lecuiră, Așa voios s-arată și Ulise
 Cînd vede-n față-i răsărind uscatul
 Și dealuri cu păduri. El tot înoată
 Zorind să-și puie pe uscat piciorul. Iar
 cînd era de-acolo depărtare
540 De-un glas de om, atunci aude dînsul
 Un clocot de la mal: vuia talazul Izbit
 de stînci, se tot spărgea cu urlet
 îngrozitor și-nspumega tot malul. Căci
 nu erau limanuri, nici popasuri
545 Și-acioale de corăbii, ci doar coaste De
 tancuri și de stînci prăpăstioase.
 Slăbi la suflet și-n genunchi Ulise,
 Oftă și-n sinea lui bărbată zise:
 „Vai mie, că-n zadar îmi dete Joe
550 Să văd pămînt neașteptat, căci tocmai

Cînd străbătui acest noian de ape,
 Nu-mi pare nicăiri pe țarm să fie
 Un loc pe unde pot ieși din mare.
 Răsare-n față-mi zid de stîncărie;
 555 Răsunător acolo muge valul,
 Iar lingă țarm afundă este marea
 Și nu pot să mă țin pe amîndouă
 Picioarele, să scap de răul mării.
 Să ies mă tem, că m-ar răpi talazul
 560 Și m-ar izbi de-o țuguiață stîncă
 Și-mi poate fi zadarnică-ncercarea.
 Iar dacă-not pe-alături mai încolo
 Să cat liman sau vreo atfezătură
 Pe mărgenișul mării, mă tem iară
 565 Să nu mă ia vîrtejul să mă-ntoarcă %
 Napoi pe larg cu gemet greu din suflet.
 Ori nu cumva asupra mea s-asmuțe
 Vr-o zeităte din afund de mare j
 Vreuna dintre multele dihanii Hrănite
 570 de-Amfitrita cea slăvită, Că prea sînt
 urgisit de zeul mării." Și-n vreme ce
 el astfel socotise, Spre capătul stîncos
 îl duse valul. Gu trupul rupt, cu oasele
 zdrobite S-ar fi ales atunci, dacă
 575 Minerva Nu-i da un gînd: cu brațele-
 amîndouă Se prinse el de un colțan și-
 acolo Gemînd se greșină pînă, ce valul
 Trecu, și el putu să se dezbrace. Dar
 cînd se năpusti napoi talazul Răsfrînt,
 580 departe-l azvîrli-n vuitoare. Precum
 cînd caracatița se smulge Din cuibul
 ei, se ține de crăcane Pietriș mărunț,
 așa de colții stîncii Lipite stau fășii de
 piele ruptă Din brațele-ndrăznețe-a lui
 585 Ulise. Și-o undă mare-l înghiți pe
 dînsul. în ciuda soartei el pierea
 sărmanul, De nu-l trezea cu sfatul ei
 Minerva:

⁶⁷⁰ Gf. mai sus nota la III, 916. 140

590 Răzbate sus cu capul din talazul
 Cel năpustit spre mal și-o ia de-a lungul
 Uscatului și caută el în față-i Vreun
 liman sau vr-o așezătură, Și-noat-așa
 mereu pînă ce-apucă
 595 Pe gura unui rîu cu ape limpezi. Și cel mai
 bun acolo-i pare locul, Că-i neted,
 nestîncos, ferit de vînturi. Cum vede rîul
 curgător în față-i, Se roagă-așa de el:
 „Ascultă, Doamne,
 600 Oricare-ai fi. La tine vin, fierbinte Și
 mult te rog, dorind să fug de mare, De
 ciuda lui Neptun. De cinste-i vrednic Și
 chiar din partea zeilor tot omul Ce
 rătăcind s-ar milogi la dînșii,
 605 Cum eu acuma, după-atîtea cazne,
 La tine vin și-ți cad smerit la unda
 Și la genunchii tăi. Aibi milă, Doamne, !
 Sînt rugător, cer adăpost la tine." j
 Cum l-auzi, stătu din mersu-i rîul, /
 610 Opri talazul^jmtoli vîrtejul -^
 În față>i^î^ladăposti pe dînsul Pe
 matca de la gura lui. Ulise Căzu pe
 loc de mîni și de picioare, Puterile-i
 secaseră pe mare.
 615 I se bolfise trupul, și pe gură., A"j, ... Pe
 nas țîșnea dintr-însul șarătură., A" Acolo,
 fără glas, fără suflare Rămase leșinat; îl
 copleșise^ Preamarea-i trudă. Cînd la
 urmă prinse
 620 Să mai răsufle și să-și vie-n fire,
 Marama zînei de pe el desprinse
 Și-o azvîrli pe rîul scurs în mare.
 Un val puternic o luă cu sine,
 De unde-apoi o strînse Leucotea.
 625 S-abate de la rîu atunci Ulise,
 Prin papură se pleacă și sărută /.

599-600 |_n credințele superstițioase ale vechilor greci, fiecă
 curs de apă și îndeosebi rîurile mai importante erau consi-
 derate divinități. Ruga lui Odișeu oglindește această cre-
 dință, în legătură cu care vezi și nota la *Iliada* XXI, 132.

(/Pămîntul drag, dăruitor de hrană^v
 Și, suspinînd, așa socoate-n sine:
 „Vai mie, ce-o mai fi pînă la urmă 630
 Și cum să fac? De voi petrece-o noapte
 Muncit de griji pe lîngă rîu, mi-e teamă Ca nu
 cumva răcoarea cea haină, Cu brumă din
 belșug împreună, Viața să-mi răpuie, așa
 puțină 635 Și șubredă cum e, de zbuțumată,
 Căci boarea nopții de la rîu e rece. De m-aș
 sui la deal și-n umbra deasă Sub tufe m-aș
 culca într-o pădure, Și frigul m-ar lăsa și
 osteneala 640 S-am parte de plăcutul somn,
 mi-e teamă Să nu fiu sfîșiat, mîncat de
 fiare.”

Așa gîndi. Și socoti mai bine Să intre
 în desișul din pădurea Crescută pe un
 grind de lîngă apă. 645 Se tupilă aci sub
 rāmurișul
 A doi măsline, din care unul rodnic, Cellalt
 sălbatic, nimerise locul Pe unde niciodată
 nu răzbise Nici adiere umedă de vînturi,
 650 Nici raze de la luminosul soare,
 Nici ploaie peste tot, așa prin ramuri Era-ndesit
 și-mpleticit tufișul Sub care-aci se oploși Ulise.
 Cu mîinile și-ncăpută din frunze 655 Un bun
 culcuș, că mult a fost frunzișul Acolo scuturat
 pe jos grămadă, De-ai fi putut acoperi cu dînsul
 Doi oameni, ba și trei pe vremea iernii, Oricît de
 aspru să fi fost iernatul. 660 Înviorat, cum îl
 văzu, Ulise Se tolăni în pituliș la mijloc Și-
 asupra-i movili un strat de frunze. Cum uneori
 un om cînd n-are-aproape Vecini și stă la
 capătul de țară 665 Pe sub cenușă-ascunde un
 tăciune

142

670 Ca sîmbure de foc să i fie-n vatră, Spre-
 a nu-și aprinde focul de la alții, Așa
 Ulise se-nveli sub frunze. / Pe ochi îi
 picură atunci Minervat/ Un somn
 plăcut și pleoapele-i închise, Ca el să se
 întreme cît mai bine De greul trudei
 care-l istovise.

•• Merită relevată împrejurarea că nici în *Iliada*, nici în *Odiseea*
 nu e descrisă operația aprinderii focului, ceea ce ne împie-
 dică să presupunem care era metoda întrebuințată atunci
 cînd lipsea jarul ascuns în cenușă.

143

t)

G I N T U L VI

Aşa dorme⁶Ulise, copleşitul De trudă
şi nesomn, cînd iată-n ţara Feacilor se
coborî Minerva Şi merse în cetatea lor.
Feacii Nainte vreme locuiau în larga
Hiperia, vecini cu îngîmfaţii Ciclopi,
care mai tari fiind ca dînşii, într-una-i
bîntuiau. Deci Nausitoos,
Dumnezeiescul domn, de-acolo-i duse în
Scheria, departe de-acei oameni
10 Iscoditori, cu zid oraşu-ncinse, Zidi
locaşuri pentru zei, şi case Şi-ogoare
le-mpă.rţi. Dar 'el murise Şi-acum
domnea cumintele Alcinoos. La curtea
lui se duse-atunci Minerva Voind s-
15 ajute-ntorsul lui Ulise. Se furişă zeiţa
în iatacul

⁶ Numele înseamnă „Ţara de sus”. Despre aşezare nu se pot face presupuneri valabile, măcar că n-au lipsit homerizantii care s-o identifice cu regiunea din Italia unde mai tîrziu avea să se ridice oraşul Gumae.

⁷Gf. mai departe, IX, 155 şi urm.

¹⁰ Vezi mai sus nota la V, 48.

u-i3 Activitatea atribuită lui Nausitoos corespunde din toate punctele de vedere aceleia desfăşurate în epocile arhaică şi clasică a istoriei grecilor de întemeietorii de colonii (*oikistai*), delegaţi să organizeze pe ţărmuri depărtate cetăţi de tipul metropolelor din patrie.

Bogat-împodobit, unde-adormise
Domniţa Nausicaa, deopotrivă
20 Cu zînele la chip şi la făptură;
Cu ea dormeau, de-o parte şi de alta La
uşă, două gingaşe-odăiaşe De-o frumuseţe
dată lor de Graţii, închise-au fost lucioasele
canaturi,
25 Dar zîna răzbătu uşor şi iute Ca o
suflare pîn' la patul fetei, La
creştet îi stătu. Şi întrupată Ca
fiica lui Dimant, corăbierul Vestit,
cu ea fiind de-o seamă fata
30 Lui Alcinou, prietenă iubită. Zeiţa-i
zise astfel: „Nausicaa, De ce pe
tine-aşa de lăsătoare Te făcu mama?
Dalbele-ţi veşminte Stau nelăute şi
ţi-i nunta aproape,
35 Gînd trebuie şi tu să-mbraci mîndreţe De
straie şi să dai la fel acelor Care te iau la
dînşii; doar cu asta Gîştigi un nume bun în
faţa lumii” Şi faci ca să se bucure părinţii.
40 Să mergem dară la spălat chiar mîne De
timpuriu, de-ndată ce-nzili-va, Şi eu vin să
te-ajut ca tu mai iute Să isprăveşti. Ştii bine
că de-acuma Tu multă vreme nu rămîi
fecioară.
45 C-au început a te peţi fruntaşii Feacilor,
feciori de neam ca tine. Te roagă dar de
preamăritul tată Să-ţi fie gata-n zori de zi
căruţa Cea trasă de doi muli, să-ţi duci
podoaba
50 Da-mbrăcăminte, cingători şi rochii, Ga să
le speli la rîu, că pentru tine-i Gu mult mai
bine-aşa decît să umbli Pe jos, doar prea-i
departe de cetate Spălătoria.” Astfel
Minerva-i zice

¹ E vorba într-adevăr de o căruţă de transportat poveri (*amaxa, apine*), cu patru roţi, spre deosebire de carul de luptă sau de curse care avea numai două roţi.

- 65 Și pleacă spre Olimp, pe unde zeii
 Și-au adăpostul lor de veci, pe care
 Nu-l bate vînt, nici ploaie, nici ninsoare,
 Ci nepătat de nori plutește-asupra-i
 Senin și orbitoare strălucire;
- 60 De-aceea și ferice-acolo zeii Petrec
 și se desfată ziua toată. Acolo
 merse Palas după sfatul Ce-l dete
 fetei. Iute dup-aceea Pe tron de
 aur zîna dimineții
- 66 Ivindu-se, trezi pe Nausicaa.⁷²
 Pe loc, de vis mirată⁷³ dînsa merge
 Prin casă vrînd părinților să spuie
 Dorința ei, și-n sală întîlnește Pe
 amîndoi, pe mama stînd la vatră
- 70 Cu roab ele și lîină porfirie
 Torcînd; pe tata, tocmai cînd la ușă Ieșea
 la sfat să meargă cu frunțașii Cei mari,
 chemat fiind de dînșii. Fata S-apropie de
 tata-i și se roagă:
- 75 „Tăicuță dragă, n-ai putea tu oare Să-
 mi dai căruța naltă și-nrotată⁷⁴ Ca eu la rîu
 cu ea să duc podoaba De haine să le spăl,
 că sînt purtate? & Că doar și tu se cade s-
 ai pe tine
- 80 Veșmintele curate, cînd la sfaturi Stai cu
 frunțașii țării. Dup-aceea Ai cinci feciori
 acasă. Doi dintr-înșii Sînt cu femeii, dar
 trei sînt încă tineri Holtei; și ei, cum știi,
 vor tot cu haine
- 85 Abia spălate să se prindă-n horă. Și
 vezi, de toate astea eu am grijă.”
 Așa grăi domnița. De rușine,
 Nu pomeni părintelui de nunta-i
 Apropiată. Dumerit de asta,

⁷² In originalul greț, acești frunțași sînt numiți *basilei*, ca Alcinoos însuși. După VIII, 540, numărul lor era de 12.

⁷³ La fel cu Priam (*Iliada*, VI, 250) și cu Nestor (mai înainte, III, 554), Alcinoos adăpostește în palat întregul său *genos** fără a excepta pe feciorii însurați, cu nevestele și progenitura lor (cf. mai departe, X, 7 și urm.).

- 90 Răspunse fetei: „Scumpa mea copilă,
 Cu drag îți dau și mulii și-orice alta,
 Poți merge. Robii ți-or găti căruța⁷⁵ ^
 Naltă și-nrotată și cu chelnă.”

- Așa grăi și porunci pe urmă
- 95 La robi, iar ei gătiră o căruță
 Așa cum zise, scoaseră-apoi mulii
 Și-i înjugară la căruță. Fata Și-
 aduse din cămară frumusețe De-
 mbrăcăminte și o puse-n chelna
- 100 Căruței lustruite. Ba mai puse
 Și mama-i un paner cu demîncare
 Și udătură inimii plăcută Și vin
 turnă într-un burduf de capră. Iar
 cînd copila se sui-n căruță,
- 105 Ea-i dete în ulcior frumos de aur
 Ulei de uns cu roabele la scaldă.
 Luă pe urmă Nausicaa biciul Și
 frînele și asmuți jugarii Cu șfichiul.
 Ei cu tropot o porniră
- 110 Și-o-ntinseră la drum din răsputare,
 Și duseră veșmintele și fata Nu
 singură, ci întovărășită De alte fete
 slugi. Iar cînd sosiră La rîu,
 mîndrețe de șivoi pe lîngă
- 115 Spălătorii durate trainic, unde
 Curg ape limpezi șuruind afară,
 De curăță chiar rufe și mai
 negre, Jugarii ele-acolo
 desjugară, Lăsară pe-amîndoi
 să pășuneze
- 120 Pe lîngă mal din iarba lor
 gustoasă, Iar fetele luară din
 căruță Veșmintele și-n apă le-
 afundară

⁷⁵ Caracteristica principală a atelajului homeric e că nu avea șleauri: caii (respectiv cățirii) erau legați de un jug fixat la extremitatea oiștii. Dacă se rupea oiștea (accident foarte frecvent în descrierile de luptă din *Iliada*), caii rămîneau mai departe uniți prin jug; dacă se rupea acesta din urmă, fiecare cal în parte își recăpăta libertatea. O descriere circumstanțială a modului de a înhăma animalele la o căruță ca aceea din text se citește în *Iliada*, XXIV, 266 și urm.

Și-n albi le călcără pe-ntrecute
 Pripindu-se. Și după ce spălară
 12 Și curățiră hainele de toată
 5 Mînjala lor, pe rînd și cîte una
 130 Le-ntinsera pe țarm, pe unde prundul
 135 Era de tot albit de valul mării.
 La rîu apoi și ele se scăldară
 Și cu ulei se unseră pe piele
 Și la prînzit sedeau pe malul apei
 Și așteptau a rufelor zbicire
 La vipia de soare. Iar cînd ele
 Se saturară de mîncat, zvîrliră
 Maramele din cap și s-apucară
 La joc cu mingea, începîtu-l face
 Chiar Nausicaa cea cu brațe albe.
 Precum Diana, zîna ce petrece
 Cu arcul, vînătoarea, se coboară
 14 Din munți, din Erimant ori din mărețul
 0 Taiget adulmecînd voios mistreții
 145 Sau cerbii iuți și la vînat iau parte
 150 Și zînele cîmpene, ale lui Joe
 155 Copile, de se bucură Latona,
 Stă mai presus de toate-atunci Diana
 Cu capul și cu fruntea, de-o cunoaște
 Oricine-ușor, deși sînt mîndre toate,
 Așa-ntre roabe strălucea fecioara.
 Iar cînd apoi la jug ea-și puse mulii
 Și-mpături veșmintele frumoase Și sta să
 plece înapoi, Minerva Găsi atunci cu
 cale să deștepte Pe fiul lui Laerte ca să
 vadă Pe galeșa lui Alcinou copilă, Ca
 dînsa să-l îndrume spre orașul Feacilor.
 În vremea asta mingea O repezi
 domnița dup-o fată, Dar nu o nemeri pe
 ea, și mingea Căzu adînc în sorbul apei.
 Ele

¹⁴⁰ Munte în Arcadia, regiunea centrală a PeloponesuluL

¹⁴¹ Șir de munți în Laconia, în vecinătatea Spartei.

160 De spaimă lung țipară, și Ulise,
 Trezit, stătu îngîndurat și-și zise:
 „Ah, unde sînt, ce țară-i iar, ce oameni
 Mai sînt pe-aici? Obraznici, răi, sălbatici
 Ori primitori de oaspeți și cu teamă
 165 De zei? Un glas am auzit, un chiot Ca de
 femeii, de zîne cu sălașul Pe plaiuri nalte,
 pe-nverzite pajiști Și la izvoarele de rîu.
 Sau poate Sînt oameni grăitori cumva pe-
 aproape?
 170 Dar hai să-ncerc să văd cu ochii singur.”
 Așa vorbind, de sub tufiș se trage
 Ulise, frînge din desiș cu mîna-i
 Puternică o ramură frunzoasă, Cu care
 el și-i^cunse goliciunea.
 175 Și-ntocmai ca un>leu hrănit pe munte Ce-n
 sine bizuindu-se purcede, Bătut de ploaie
 și de vînt, cu ochii Focoși spre o cireada
 ori spre turma De oi sau după cerbi sirepi,
 că foamea-i
 180 Dă zor să sară garduri tari, s-apuce
 Din vitele adăpostite, astfel Era să
 deie buzna-atunci Ulise, Chiar gol,
 spre fetele cu plete mîndre Silit fiind
 de foame, de nevoie.
 185 Dar groaznic le păru, sluit cum fuse
 De sărătura mării, încît ele Care-
 ncotro fugiră speriate Pe malul
 prelungit de stînci. Dar fata Lui
 Alcinou stătu; o-nsuflețise
 100 Minerva dinadins desfricoșînd-o, De
 stete-n față-i, oblu, iar Ulise Se
 socoti o clipă, la genunchii Copilei cea
 cu ochi frumoși să cadă, S-o milcuie
 de-aproape, ori cu graiuri
 195 Blașine din departe-așa s-o roage
 Să-i dea veșminte, orașul să-i arate.
 Și-așa gîndînd, găsi c-ar fi mai bine
 Cu vorbe dulci s-o roage din departe,
 De teamă să n-o supere pe fată,

200 Când rugător i-ar fi cuprins genunchii.
 Deci el rosti cuvînt dibaci și dulce:
 „Te rog, domniță, în genunchi. Ești zîna
 Ori muritoare? Dacă tu ești una
 Din cele care locuiesc Olimpul,
 205 Eu după stat și față și făptură
 Te-asemăn foarte cu-a lui Joe fiică
 Diana. Iar de ești o muritoare
 Pe acest pămînt, ferice sînt de trei ori
 Părintele-ți și maica ta și frații!
 210 Ce veseli vor fi ei de bună seamă,
 De dragul tău oricînd te văd pe tine,
 Așa frumos vlăstar, pășind la horă!
 Dar cel mai fericit din toată lumea
 E cel ce, biruind cu daruri multe
 215 De nuntă, te-ar lua la el acasă.
 Căci nu-mi văzură ochii o femeie
 Și nici un om cu tine deopotrivă;
 Privindu-te, uimirea mă cuprinde,
 în Delos doar văzui așa un luger
 220 De finic care fraged răsărise
 Pe lîng-altarul zeului Apollon,
 Căci eu, urmat de oameni mulți, și-acolo
 Umblai, un drum ce-avea să-mi fie-n urmă
 Izvor de multe-amaruri. Cum văzut-am
 Mlădiul copăcel, uimit în față-i
 Am stat eu îndelung, că n-a fost altul
 Mai gingaș din pămînt crescut ca dînsul.
 Așa uimit și-nmărmurit, femeie,
 Privesc și-n fața ta, și mă cutremur
 230 De tine să m-ating la rugămintea ;
 Dar mare, ba nespūsă mi-e durerea.
 Pe valul mării douăzeci de zile M-am
 zbuciumat și ieri abia putut-am

²¹⁴ Vezi mai sus nota la I, 378.

²²¹ în tot cursul antichității, insula Delos — locul de naștere al lui Apollon și al Dianei — a trecut drept reședința preferată a zeului, faimoasă pentru templul ridicat aci la o dată foarte veche, devenit repede un centru de pelerinaj panhelenic. Gf. imnul „homerice” *Către Apollon*, versurile 1-181.

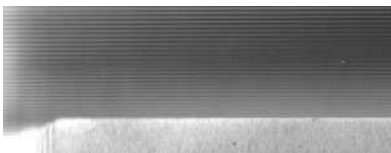
Scăpa. De la ostrovul Ogigia 235 M-a tot
 purtat talazul și furtuna, Și-acum încoace m-a
 zvîrlit ursita. Ca iar cumva și-aici să sufăr
 bietul; Mi-e doar că zeii n-au să înceteze, Ci
 au să-mi deie încă multe rele. Crăiasă
 ,ndură-te; tu ești întîia De care-am dat
 240 în cale după-atîtea Nenorociri și nu
 cunosc pe altul Din țara și cetatea asta.
 Arată-mi Orașul, dă-mi un țol să pun pe
 mine, De-i fi adus cu ține-o-nvelitoare. Și-n
 schimb cu asta cei-de-sus să-ți deie Tot
 245 ce dorești, și soț și casă bună Și plină
 de-nțelegere, căci nu e Nimic mai bun și mai
 frumos ca sfînta Unire-n gînduri care leagă
 soții în căsnicie, spre necazul celor Ce-i
 dușmănesc și multa bucurie A celor buni
 250 cu ei, de care lucru Ei înșii pot să-și dea
 mai bine seama."
 255 Iar Nausicaa i-a răspuns: „Străine, Nu
 pari om rău și nici sărac de minte, Dar singur
 Joe bunurile-mparte, Cum vrea, fieștecărui om
 pe lume, Ori bun ori rău, și el îți dăte aceste
 260 Răstriați ca să le suferi cu răbdare. Ci
 dacă ești acum la noi în țară Și în cetate, vei
 avea și haine Și toate cele care se cuvine Să
 aib-un biet pribeag care se roagă. Ți-oi arăta
 orașul și ți-oi spune Cum se numesc locuitorii
 țării. Feaci li-i numele, iar eu sînt fiica Lui
 205 Alcinoi mărinosul, care E domn peste
 feaci." Apoi domnița 270 Așa începe să dea
 zor la roabe:

²³⁴ Insula zînei Calipso. Vezi mai sus nota la V, 22 și, mai departe, VII, 325. ²⁶⁷ Aceeași concepție, mai amănunțit expusă, în *Iliada*, XXIV. 525-533.

„Stați, fetelor. De ce fugiți din fața
Bărbatului? Vă-nchipuiți că este Vreun
dușman? Dar nu-i acesta omul De care să
ne temem; ba nici unul Nu poate cu
275 război să vie-n țara Feacilor, că prea țin
mult la dînșii Nemuritorii, locuim noi
doară Departe, cei din urmă pe noianul
Bătut de valuri, și la noi nu vine Din
altă parte nimeni. Iar acesta Veni
280 încoace pribegind sărmanul Și-acum se
cade să-ngrijim de dînsul, Că doar trimiși
de zei ne vin străinii Și cerșetorii. Lor
li-i drag puținul Ce-l dai. De-aceea dați-i
de mîncare Și de băut străinului, scăldați-
285 1 La rîu, pe unde-i loc ferit de vînturi."
Așa grăi și roabele statură.
Zorindu-se-ntre ele după-ndemnul 290
Domniței, îl poftiră pe Ulise
La loc adăpostit; manta și haină I-
alăturar-apoi ca să se-mbrace, Ba-i
deteră și-ulei în vas de aur Și-n rîu îl
mai poftiră să se scalde. Dar șerbilor
295 le zise-atunei Ulise:
„Stați, fetelor, așa mai la o parte Ca să
mă spăl pe trup de sarea mării Și să mă
ung; de mult neuns mi-e trupul²⁹⁹. Că mi-e
rușine să m-arăt la fete Neimbrăcat."
300 Feriră ele-nlături Și spuseră domniței. Iar
Ulise Se coborî la rîu ca să se spele De
sărătura care-i cotropise

²⁹⁹ Sentimentul nu e comun în lumea descrisă de Homer. De cele mai multe ori, sclave și slujitoare spală și ung cu uleiuri pe oaspeți, fără ca unii sau ceilalți să manifeste în această privință vreo sfială (IV, 67-69; VIII, 624; X, 97). Mai mult, în cel puțin o împrejurare, acest serviciu e făcut lui Telemah nu de roabe, ci de „dalba Policaste", una din fiicele lui Nestor, cu prilejul vizitei feciorului lui Odiseu la Pilos (III, 633-635).

Tot spatele și umerele-i late,
805 Și capu-și curați de jegul mării.
Iar cînd a fost spălat și uns cu totul
Și îmbrăcat cu hainele ce-i dase
Fecioara, iată pe ascuns Minerva Mai
mare-l face și mai plin pe dînsul
810 Și lasă păr tufos și creț să-i curgă
Din creștetu-i ca floarea de zambilă,
întocmai cum turnînd argint și aur
Un meșter mare, învățat de Palas, Dă
lucrului său frumusețe rară,
815 Așa zeița revărsă mîndrețe
Pe umerii, pe capul lui Ulise.
El după asta se sui și stete
Pe malul mării strălucind de haruri
Și frumusețe. Se uita mirată
820 La el domnița și la roabe zise:
„Luați aminte, am să vă spun o vorbă.
Cu voia unui zeu ceresc bărbatul Acesta
vine-aici între ai noștri, întli păru că nu-i
un om de seamă,
825 Și-acum arată ca un zeu din slavă.
Dă, Doamne, s-am un soț ca el, să steie
La noi, să-i plac-aicea să s-așeze! Dați,
fetelor, străinului mîncare Și băutură."
Roabele-auzind-o,
880 Cu drag o ascultară pe domniță Și-i
duseră mîncare, băutură. Și lacom tot
mînca și bea pătutul Ulise, căci de
mult el flămînzise. Dar Nausicaa cea
cu brațe albe
885 Gîndi să plece-acum, culese toate
Veșmintele, le puse în măestrita
Căruță, înjugă la ea și mulii Tari
de copită, se sui și dînsa vȘi
începu să-nvețe pe Ulise:
840 „Străine, hai să mergem în cetate Ca să
te duc la tatăl meu acasă, Să vezi pe toți
mai-marii noștri-acolo. Dar fă mai bine
așa, că-mi pari cuminte: Cît om umbla pe
cîmp și printre țarini,

345 Cu pas grăbit să vii după căruță Cu fetele, eu merge-voi nainte. Dar cînd ne vom sui-n oraș, sub zidul înalt ce-l înconjoară, e de-o

parte Și de-alta un frumos liman, intrarea 350 E-ngustă pe uscat. Pe drum de-a lungul Sînt trase legănamele corăbii In cîte un șopron
fieștecare Și-aici e locul de-adunare-a obștii Cu templul dalb al lui Neptun alături, 355 Lespeduit cu pietre mari e locul. Acolo se
lucrează la tot felul De scule de-ale vaselor, la pînze Și la otgoane, se cioplesc și vîsle. Că nu știu de săgeți și arc feacii, 360 Ci numai de
corăbii, de vîntrele Și de lopeți, cu care ei de-a pururi Cutreieră voioși albastra mare. Mă tem că ei, fiind cam răi de gură Și prea obraznici
unii dintre dînșii, 365 M-or cleveti la spate cînd voi trece, Și poate vrunul mai de rînd ar zice De m-ar vedea: «Dar cine-o fi străinul
Chipos și mare după Nausicaa? Unde-l găsi? Te pomenești că-l face 370 Bărbat al ei. Pe un pierdut pe mare Și-o fi adus cu ea din
depărtare, Căci n-avem noi pe alții mai aproape, Sau e vrun zeu care-a venit din nalturi, De ea rugat fierbinte, ca să-i fie 375 Bărbatul ei
statornic. Ba mai bine Și-ar fi găsit un mire-n altă parte, Pe unde bate lela. I-o jignire Purtarea-i față de feaci, de mulții Feciori de neam care-
o peșesc pe dînsa.» 380 Așa va zice, și-asta pentru mine Ar fi ocară. Ciudă mi-ar fi mie Și pe-altă față care-ar face asta, Cînd, peste
voia tatălui și-a mamei Și-a celor dragi ai ei, naintea nunții 385 Ar cuteza să umble cu bărbății.

Deci sfatul meu ascultă tu, străine, De vrei să ai mai timpuriu norocul, Trimis de tata, să te-ntorci acasă, Cum dai acolo de
dumbrava sfântă
390 De ploi a zînei Palas, unde curge Fîntîna și-unde-a lături e-o livadă Și înflorește țarina, moșia Iubitului meu tată, depărtare
Cît poate, bate-un glas de la cetate,
395 Aține-te pe loc; așteapt-acolo Cît e nevoie pînă ce sosi-vom La tatăl meu acasă. Cînd vei crede Că noi vom fi sosit, atunci
pornește Și vino în cetate. Acolo-ntreabă
400 De casele iubitului meu tată, Mărinimosul Alcinou. Dar lesne Le poți cunoaște: și-un copil la ele Te poate îndrepta, căci n-
au feacii Zidite case mari cum este curtea
405 Lui Alcinou viteazul. Dar îndată Cum nemerești în casă și-n ogradă, Să treci mai iute-n sală drept la mama. Ea stă la vatră lingă
foc, proptită Cu scaunul de stîlp, și toarce caier
410 De purpură de-o frumusețe rară, Și-n dosul ei stau roabele-așezate. Alătura de dînsa sade tata Pe jețul său cel răzimat
asemeni Și ca un zeu el stă și gustă vinul.
415 Tu treci pe-alături, la genunchii mamei Aruncă-te cu brațe rugătoare Ca să te bucuri c-ai să vezi mai iute Sosită ziua-ntoarcerii
acasă, Oricît ai fi tu locuind departe.
420 Cîștigă-ntîi pe mama, c-ai năidejde Să-ți vezi atunci iubiții tăi și casa

⁴⁰⁸ Cum s-a relevat și cu alt prilej (cf. nota la *Iliada*, II, 407), în încăperea principală a palatului homeric, care e sala de reuniune și de ospete, mijlocul e ocupat de o vatră fixă, încadrată de patru coloane. în ruinele de la Tirinh această vatră centrală are un diametru de 3,30 m.

425 Frumos zidită și-a ta scumpă țară."
Așa-i vorbi și sfichiui jugarii Cu biciul
sclipitor, iar ei în pripă Plecară de la
rîu și o porniră Mai repede sau mai pe
îndelete. Se pricepea doar la minat
430 domnița Și-i biciuia cuminte ca să
poată Urma pe jos cu roabele Ulise.
Cînd soarele sfințise, ei sosiră, La
falnica dumbravă sfînt-a zînei Minerva,
unde s-a oprit Ulise Și-ndată s-a rugat
435 așa de fiica Puternicului Joe:
„Neînvînso, Tu, fiica furtunaticului
Joe, Ascultă-mă încalte-acum, căci n-ai
vrut Nainte ruga să-mi ascuți vreodată,
Cînd zeul mării, cutremurătorul Slăvit,
440 căta sa-mi puie capăt vieții. Fă tu să
fiu primit prietenește, Cu milă de
feaci." Așa-i fu ruga. Minerva-l auzi,
dar ea pe față Nu îndrăzni a se sfeti, de
teama Ce-avea de unchiul ei, de zeul
445 care Fierbea mereu de ciudă pe Ulise,
Nainte de sosirea lui în țară.

C I N T U L V I I

Iar pînă se ruga Ulise, mulii
Duceau pe Nausicaa spre cetate Și
ea sosind acasă la vestitul Palat,
opri în curte. Acolo frații, ⁵ Ca
zeii de-arătoși, o-nconjură, Jugarii
sloboziră și năuntru Veșmintele
cărară. Iar domnița Se duse în
cămara-i unde focul l-aprinse o
bătrînă slujitoare,
10 Evrimedusa care fuse-aleasă Și-
adusă de corăbii din Apira
Plocon lui Alcinou ca unul care
Domnea peste feaci, slăvit de
obște Ca.zeii. Ea crescuse de
copilă
15 Pe Nausicaa. Focul îi aprinse Și
cina-i pregăti acum bătrîna. În
vremea asta se sculă Ulise Și o
porni către oraș. Minerva
Prielnică pe drum sub ceață
deasă
20 L-acoperi, ca nu cumva-
ntîlnindu-l Vreun feac mai dîrz
să-l ia la vale

⁴³⁸ Epitet obișnuit al lui Poseidon, la Homer și la poeții vechi
indeobște/

⁶⁻⁷ Ga numeroase alte locuri ale poemelor homerice, versurile
oglesc o prețuire a muncii care va dispărea din lumea
greacă o dată cu înmulțirea numărului sclavilor și cu gene-
ralizarea relațiilor sclavagiste.

¹¹ Regiune necunoscută altminteri.

Și să-1 întrebe cine-i. Dar în clipa Când
el era să intre în orașul Plăcut și drag îi
răsări Minerva 25 în chip de fată cu
ulcioru-n mână Și-n fața lui stătu. Ulise-
o-ntreabă:

„Copilo, n-ai vrea să mă duci la casa Lui
Alcinou, pe-aici stăpînitorul? Eu sînt un
biet străin venit încoace 30 Din locuri
depărtate și pe nimeni Nu știu în țara și-n
cetatea asta.” I-a zis Minerva cea cu ochi
albaștri:

„Ți-arăt eu casa ce dorești, tu, taică
Străine, că doar craiul șade-aproape 35 De
tatăl meu cel bun. Eu merg înainte, Tu vino
după mine pe tăcute Și nu ochi și nu-ntreba
pe nimeni. Nu suferă pe-aici locuitorii Și nu
primesc în gazdă pe străinii 40 Veniți din
altă parte. Ei ca meșteri Deplin încrezători în
iuți corăbii Colindă largul mării cum li-i data
De la Neptun, fiindc-au vase repezi Ca aripa și
gîndul.” Asta zise 45 Minerva și-l călăuzi
grăbită, Iar el pășea tăcut în urmă zînei, Și nu-
l simțiră lopătarii meșteri Când el trecu pe
uliți între dînșii, Căci nu-l lăsa vădit
înfricoșata 50 Minerva bine-mpletoșata,
asupra-i Lățea cu drag un vâl de ceață sfîntă.
Mirat privea Ulise te limanuri, Ce loc de
adunare, ce zid mare Și lung și cu pârca-
neau feacii 55 În ochii lui păreau minune
toate.)

Gînd amîndoi ajunseră la curtea

Frumos zidită, începu Minerva:

„Poftim, străine taică, aici e casa De care
m-ai rugat să-ți spun. De intri, 60 Găsești la
masă pe fruntașii țării.

Tu du-te drept năuntru, n-avea teamă,

Că-n toate cele izbîndește omul

Cutezător, de-oriunde ar fi să vie. Cum
intri-n sală,-ntîi să câți pe doamna.

65 Areta se numește ea și este
De-același neam cu Alcinou, că doară Pe
Nausitoos îl născu al mării Stăpînitor
Neptun și Peribea, Cea mai chipoasă-ntre
femei, copila

70 Mezin-a lui Evrimedonte, craiul
De uriași semeți care-ntr-o vreme
Pieri și el o dată cu poporul
Nelegiuit. Neptun și Peribea
Avură fiu pe Nausitoos, domnul

75 Feacilor. Dintr-însul odrăsliră
Rexenor și-Alcinou. Dar unul, încă
însurătel și nelăsînd în urmă Copil, muri
atunci străpuns de arcul De-argint al lui
Apollon. După dînsul

80 Rămase-o fată, și-asta-a fost Areta Cu care
Alcinou se însoțise, Ginstind-o cum pe lume
nu-i cinstită Nici o femeie care duce casă Cu
un bărbat. Așa de mult din suflet

85 A fost și e de fiii săi iubită
Și de popor ca și de însuși craiul, Că
toți, de cîte ori o vād pe dînsa, Ca pe un
zeu o tot grăiesc de bine Și-o laudă,
cînd trece prin cetate.

90 Căci tare-i cumpănită și cuminte Și-mpacă
ea în sfada lor pe oameni Când le voiește
binele. De-aceea Cîștigă pe crăiasa, c-ai
nădejde Să-ți vezi atunci pe dragii tăi și
casa

95 Cea răsărită și-a ta scumpă țară.”

^J Riguros interpretate, cuvintele originalului lasă să se înțerească că Areta era sora lui Alcinoos, născută din aceeași părinți. Căsătoria între frați e frecventă în lumea mitului și în straturile cele mai vechi ale legendei (fără a insista asupra perechii Zeus-Hera, cf., mai departe, X, 7—9); în plină epocă istorică, practica apăsătoare însă nefirească, și aceasta explică încercarea din versurile 75—80 (de cei mai mulți socotite interpolate) de a prezenta legătura dintre cei doi frați ca o căsătorie între rude mai depărtate.

- Așa vorbind, plecă apoi Minerva
Din desfătata Scheria pe marea
Pustie și sosi la Maratona Și în
Atena cea cu drumuri late
- 100 Și-acolo ea se furișă-n locașul Temeinic al
lui Erehteu. Ulise Spre casele lui Alcinou
purcuse Și stete mult pe gânduri înainte
De-a trece-al casei luciu prag de-aramă»
- 105 În față-i strălucea ca o lumină
De soare ori de lună tot palatul. Gu-aramă
ferecați erau pereții De-o parte și de alta,
de la ușă Și pînă-n fund; avea chenar
albastru
- 110 Și ușa spre palat era de aur.
Doi cîni stăteau în laturi la intrare,
Durați din aur și argint de mina Măeastr-
a lui Vulcan, ca să vegheze La casele
crăiești, fiind ei astfel
- 115 Scutiți de bătrînețe și de moarte.
Iar de la prag și pînă-n fundul sălii
Vedeai înșiruindu-se de-a lungul Pereților
cîte un rînd de jețuri, Pe care stau întinse
lăicere
- 120 Din țesătură gingașă, subțire, Lucrată de
femei. In sala asta Se adunau, mîncau și
beau frunțașii Feacilor, că-n veci aveau de
toate. Feciori de aur pe frumoase-altare

⁹⁸ Localitate în Attica, unde în anul 490 î.e.n. avea să fie cîști-
gată cea dintîi mare biruință a grecilor asupra perșilor.

¹⁰¹ Erehteu, rege legendar al Atticeii, despre care vezi *Iliada* II,
547-549.

105-110 „Placaje” de metal prețios pe pereții reședințelor „re-
gale” n-au fost pînă acum scoase la iveală în lumea egeeană;
ele sînt însă cunoscute în Orient și în Egipt. Gît privește
„chenarul albastru”, e vorba de o frită de *kyanos*, pastă
sticloasă folosită nu numai la decorarea locuințelor (ca la
Tirynth, bunăoară), ci și la împodobirea armelor (cf. *Iliada* >
XI, 24).

¹¹³ Numele latin al zeului-meșter Hefaistos, faurul OlympuluL

¹²⁴ Statui de adolescenți purtători de facle, așezate pe posta-
mente de-a lungul sălii. Acesta fiind unicul pasaj din poe-

- 125 Steteau țiind în mînă facle-aprinse
Și noaptea dau mesenilor lumină.
Iar în palat erau cincizeci de roabe.
O parte măcinau sub piatră grîul
Roșcat, iar alta tot țesea pînzeturi
- 130 Și altele torceau. Din mînă toate
Mișcau cu hărnicie ca frunzișul Pe
plop-nalt. Iar pînzele țesute
Sclipeau parcă era prelins pe ele
Ulei, că doar pe cît întrec feacii
- 135 Pe toți la cîrmuitul de corăbii, Pe-
atîta sînt femeile la dînșii Mai
pricepute la țesutul pînzei, Căci
dar le dăruise cu prisosul Minerva,
și să știe-a face lucru
- 140 Frumos de tot și vrednice să fie.
Iar lîngă poartă, afară de ogradă, Vedeai în
față o grădină mare De patru fâlci. In ea-
nflorea tot felul De pomi frumoși, și mari, ba
peri, ba **rodii**,
- 145 Ba dulci smochini și meri cu mere mîndre, Ba
verzi măslini. Iar pomii toți, și vara Și iarna în
tot anul, nu-și pierd rodul, Și lipsă nu-i de el,
ci la suflarea Zefirului sporește și se coace.
- 150 Și tot se trece pară lîngă pară,
Măr lîngă măr și strugur lîngă strugur Și o
smochină lîngă alta. Acolo Vedeai sădită
și-o duroasă vie; Pe-un neteziș într-un sorin
pe-alocuri
- 155 Se coace via; parte e culeasă
Și strugurii se calcă-n cramă, parte
De floare-i scuturată și-are acuma
Ciorchina verde, parte-i pîrguită.

mele homerice unde se pomeneste un astfel de sistem de
luminat, e probabil că ne găsim în fața unei **interpolări**.
¹²⁸ Cu ajutorul rîșnițelor (cf. XX, 138 și urm.); **moara pusă**
în mișcare de apă n-avea să fie descoperită decît în epoca
elenistică. 144-146 Q₀ excepția măslinului, nici unul din
pomii **fructiferi**
aci înșirați nu-i pomenit în *Iliada*.

- La capăt rînduite în tot chipul
160 Verdețuri cresc și înverzesc de-a pururi. Mai
sînt două fîntîni, din care una Împrăștie
pîraie prin grădină, Cealaltă eurge-n
dreptul casei nalte Sub pragul curții, unde
orășenii
165 Tot vin și cară apă. Așa mîndrețe De
daruri zeii au făcut la casa Lui Alcinou,
de-a stat uimit Ulise Naintea lor. Iar
după ce la toate Privi de-ajuns, trecu pe
prag și-n sală
170 Intră deodată și găsi la masă
Pe toți mai-marii și frunțașii țării Cînd ei
din cupe închinau lui Hermes, Dibaciul
pînditor, ucigătorul Lui Argus, cărui dînșii
totdeauna
176 La urmă-i închinau, cînd după masă
Aveau să meargă-n pat. Ulise trece
Prin sală tănuît sub umbra cetii
Lăsate de Minerva, pîn-ajunge La
craiul Alcinou și la Areta.
180 Cu brațele s-aruncă la genunchii Crăiesei,
iar zeiescul întuneric Se dete-n laturi. Toți
tăcură-n sală Mirați privindu-l. Zise-
atunci pribeagul: „Areto, fiic-a
preamăritului Rexenor,
186 Eu mult-pătitul vin și cad la tine
Smerit, la soțul tău, la toți mesenii, Pe
care rog să-i dăruiască zeii Cu viață norocită
și să-și lase Copiilor în casă fiecare
190 Averea lor, moșia hărăzită
De obștea țării. Iar pe mine-acasă

¹⁶⁰ Dintre legumele noastre, Homer pomenește prazul, bobul, mazărea și ceapa.

¹⁷¹ Titlurile grecești corespunzătoare înseamnă, strict interpretate, „conducătorii” și „sfetnicii” — potrivit atribuțiilor din timp de război și de pace ale celor ce le poartă.

¹⁹⁰ -i9i Intre privilegiile de care se bucură regii homerici e și folosința unui domeniu (*temenos*), pus la dispoziția lor din ogoarele obștești. Cf. *Iliada*, VI, 194, cu nota respectivă.

- Curînd să mă trimiteți, că departe De-
ai mei de mult nenorociri tot sufăr." Așa
rostind, șezu el în cenușă
195 Pe lîngă vatră. Toți tăcură molcom.
Intr-un tîrziu grăi atunci viteazul Moș
Eheneu, cel mai bătrîn și-nțiul La
vorbă-nre feaci, știut la multe Și de
demult, și-nțelepțește zise:
200 „Crai Alcinou, nu-i bine, nici se cade
Să șadă lîngă vatră pe cenușă Străinul.
Toți nerăbdători adastă Răspunsul tău.
Ridică de la vatră Pe oaspe și poștește-l
pe un scaun
205 Cu ținte de argint și zi la crainici
Să toarne vin ca să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocrotește Pe
rugătorii vrednici de cinstire, Iar
oaspelui s-aducă chelărița
210 De cină din merindele păstrate."
Aude craiul cel de viță-naltă Și pe
Ulise-l ia de mîină,-l scoală De jos
de lîngă vatră și-l poștește Pe scaun
luciu, ridicînd de-acolo
215 Pe fiul său voinic, pe Laodamas,
Ce-aproape-i sta, că cel mai drag îi fuse.
Aduse apă de spălat pe mîină O fată
în frumos ibrice de aur, Cu un lighean
de-argint, ca să se spele
220 Și-ntinse-o mîină bine geluită. Apoi
cinstita chelăriță-aduse Și-i dete
pine și bucate multe Și-l omeni din
tot ce mai păstrase. Mîınca și bea
Ulise răbduriul,
225 Iar Alcinou a zis unui paharnic:
„Tu, Pontonou, mai drege vin și-mparte-l
La toți în sală să-nchinăm lui Joe
Fulgerătorul, care ocrotește Pe rugătorii
vrednici de cinstire".
230 Iar Pontonou un vin mioros în cană
Cu apă-amestecînd, închină-nțiul Și-
mparte-apoi la toți potire pline.

Iar după ce-nchinară și băură Pe voie, Alcinou luă cuvîntul:

- 235 „Fruntași și sfetnici, dați-mi așcultare Să spun care mi-e vrerea și porunța: Voi duceți-v-acuma după masă La voi
acasă să dormiți, iar mine De dimineată noi chema-vom sfetnici Mai mulți și-n sala asta ospăta-vom Pe-acest străin și
zeilor vom face Frumoase jerfe; apoi avea-vom grijă Pe mare să-l pornim pe noul oaspe Ga, petrecut de noi, el fără
caznă Și-alean s-ajungă bucuros în țară Mai repede, oricît de lung e drumul, Ca nu cumva să dea în vremea asta De
rău sau de năpastă pînă-și pune P#cioru-n țara lui.. Acolo însă Odată dus, va suferi ce soarta Și crudele-ursitori îi
- 240 sorociră La naștere. De-o fi cumva străinul Vrun zeu nemuritor venit din slavă, E semn atunci că pun la cale zeii Ceva
neașteptat, căci ei nainte De-a pururea ni s-arătau pe față La strălucitele jefiri de-o sută De boi, ședeau și ospătau
alături De noi. Și cum se întîlneau cu vr-unul De-ai noștri călător în cale singur, De loc nu se fereau, fiindcă sîntem
Cu ei de-aproape-așa cum sînt ciclopii Cu limba cea sălbatică giganții." Ulise priceputul îi răspunse:
- 245 „Nu cugeta la asta, Alcinoe, Nu seamăn eu cu zeii cei din slavă Nici după stat și nici după făptură, Ci
seamăn cu oricare om din lume. Ba chiar dacă voi știți niscaiva oameni Mai greu loviți și prigoniți de soartă, Cu ei
m-aș potrivi în suferință.

26X-252 vezi nota la I, 27.

270

250

255

260

- Mai multe încă, mult mai multe-amaruri Eu aş avea de spus, de-ar fi ca toate Răstriştile-mi să-nşir, să spun tot răul
- 275 Ce mi se trage de la zei. Dar mie-mi Daţi voie să cinez, deşi mă doare, Căci nu-i nimica mai sfruntat pe lume
Ga pîntecul greţos ce te sileşte Să te gîndeşti la el, cu tot necazul
- 280 Nespus ce-l ai şi jalea care-o suferi Cum sufăr eu; el îmi dă ghes într-una Să-mbuc, să beau, să uit de suferinţă Şi
să-l îmbuib. Dar voi pe mînecate Grăbiţi, vă rog, în ţară să mă duceţi
- 285 Pe mine bietul dup-atîtea cazne
Ge-am pătimit. Să-mi văd odat-averea Şi curtea mea şi oamenii de-acasă Şi-apoi să mor!" Aşa vorbi Ulise Şi toţi
se învoiră şi-ndemnară
- 290 Să-l ducă-n ţara lui, căci el vorbise Frumos şi drept. Iar după ce-nchinară Din cupe şi băură cît poftiră,
Plecară ei acasă să se culce.
- Rămase-n sală doar Ulise-aproape
- 295 De craiul Alcinou şi de Areta. În vremea asta slugile veniră Şi ridicară tot ce-a fost pe masă. Crăiasa,
cum văzu îmbrăcămintea De pe Ulise, mantia şi haina,
- 300 Frumosul port ţesut de ea-mpreună Cu roabele-i, îl cunoscă şi zise:
„De una-ntîi te-ntreb pe tine, oaspe, De unde, cine eşti? şi cine-ţi dete Veşmintele ce porţi? N-ai spus tu oare
- 305 Că ai venit pierdut fiind pe mare?" Ulise priceputul îi răspunse:
„Crăiasă,-i greu de povestit de-a rîndul Ce-am pătimit, că prea-mi dădură multe

²⁷⁶⁻²⁸³ Vulgaritatea acestor reflecţii, ca şi împrejurarea că în restul cîntului nu se mai vorbeşte de mîncare, discuţia conti-nuînd neînteruptă pe alte teme, trezeşte îndoieli legitime asupra autenticităţii tiradei.

»

³⁴⁴ In original - „şaptesprezece zile”. Numărătoarea hebdomică a zilelor n-avea să devină familiară grecilor decît în era noastră.

Să sufăr cei-de-sus. Dar voi răspunde La ceea ce mă-ntrebi și vrei să afli: E un ostrov ce-i zice Ogigia Departe-n mare. Acolo sade
310 fiica Lui Atlas, vajnica, măiastră zînă Calipso cea cu plete mîndre. Nimeni, Nici om, nici zeu, nu umblă pe la dînsa-Pe mine
nenorocul doar mă-mpinse La vatra ei, sărmanul, cînd furtuna Cu fulgerul de foc trăsîndu-mi vasul Cel iute, mi-l sfîrmase chiar pe
largul Noianului cel mohorît și-acolo Pieriră soții mei cei buni. Eu însă, Cu brațele-apucîndu-mă de talpa Corăbiei, fui dus vreo nouă
zile, Iar într-a zecea noapte neagră zeii 325 M-apropie de-ostrovul Ogigia, în care sade vajnica zeiță Calipso cea cu plete mîndre.

Dînsa Prietenestf mă primi în gazdă, Mă omeni și mă-ngriji și-adese îmi jurui viață fără moarte Și fără bătrînețe cît e veacul, f;
315 Dar nu putu de loc să mă cîștige. Șezui acolo șapte ani de-a rîndul Și straietele dumnezeiești ce-mi dase Calipso mi le tot udam cu
plînsul.

Dar cînd veni în roata vremii anul Al optulea, ea mă-ndemnă și-mi zise Să plec, după vreo veste de la Joe Sau poate că ea însăși
se schimbase. Și mă porni în plută cetluită. Și-mi dete multe daruri, vin și pîne, Cu haine-mpărătești și-un vînt prielnic Și încropit.

Călătorii pe mare Vreo două săptămîni și jumătate. Abia atunci mi s-arătară munții

320

330

335

850

355

300

365

370

375

385

Umbroși de pe cuprinsul țării voastre Și mi se limpezi săracul suflet. Dar mai aveam de suferit o groază Din partea lui Neptun, stăpînul mării, Ce vînturi îmi stîrni și-mi puse stăvili În calea mea și-mi răscoli noianul Nemărginit de ape. Nu-mi da valul Răgaz ca să mă port în plută bietul, De tot gemeam. În urmă vijelia Îmi risipi și pluta. Și de-a-notul Adîncul străbătui pînă ce vîntul Și apele, luîndu-mă, de-al vostru Hotar m-apropiai. Aici talazul, De-aș fi ieșit, mi-ar fi dat brînci și-odată M-ar fi izbit de seninări înalte Și-n loc afurisit. M-am dat în lături Și iar am prins să-not pîn' ce ajuns-am La rîu, pe unde mi-a părut că-i locul Mai potrivit, un colț de mal mai neted Cu stîncile și-adăpostit de vînturi. Mi-am dat răpez și am căzut acolo.

Se înserase-atunci, venise-amurgul, Iar eu ieșind, las rîul, merg departe, Mă culc între tufișuri. Frunză multă Pe mine-adun și-un zeu revars-asupra-mi Un somn adînc. Pe sub frunziș, acolo, Cu suflet trist, dormii întreagă noaptea Și dimineața pîn' la miezul zilei. Dar dup-amiază, pe la apus de soare, Mă deșteptai. Zării pe malul mării Mai multe roabe-ale copilei tale Jucîndu-se; între ele, ca o zîină, Era și dînsa. Mă rugai domniței, Și ea mă-ntîmpină cu-o-nțelepciune Ce n-ai fi așteptat de la cei tineri, Fiind nesocotiți mai totdeauna. Mi-a dat cu prisosință vin și pîne, M-a pus să mă-mbăiez în rîu, și-n urmă Mi-a dat și-aceste haine. Iată, doamnă, Deși-s mîhnit, v-am spus tot adevărul."

Răspunse Alcinou: „Ba cred, străine, Că nu făcu de fel cum se cuvine Copila mea, căci nu te-aduse acasă La noi, venind cu roabele împreună, 390 Doar ea întâi de tine-a fost rugată". Se-mpotrivi Ulise-atunci: „Viteze, Nu-nvinui pe fată pentru asta, Căci prea e cumsecade. Mă poftise Doar ea să vin cu roabele-mpreună, 395 Dar n-am vrut eu, de teamă și rușine ^ Ca nu cumva de asta să te superi, Căci omul e pizmaș și prepuielnic." Grăi la rîndu-i Alcinou: „Străine, Nu-i felul meu zadarnic să mă supăr 400 Cînd n-am temei; întîi-și-ntîi dreptatea. Să deie Joe, Apollon și Minerva Ca tu, cuminte-așa cum ești și cugeti . La fel cu mine, să te-așezi în țară

La noi, să poți să te însori cu fata-mi 405 Și ginere să-mi fii! Ți-aș da eu casă Și-avere, dac-ai sta de bunăvoie, Că nimeni să te ție pe nevrute Nu poate-aici. Ferească-ne de asta Cei din Olimp! Trimiterea-ți acasă, 410 Să știi tu bine, o sorocii pe mîne. Tu poți atunci să dormi pe drum în tihnă, Ai mei te-or duce-n liniște pe mare Și vei ajunge-n țară și la tine Și-oriunde vrei, de-ar fi chiar mai departe 415 De locul cel mai depărtat Eubea,

Cum spun ai noștri toți care-l văzură
Cînd dus-au pe bălanul Radamantis
Spre a vedea pe Titios, odrasla
Pămîntului. Acolo ei sosiră,

⁴¹⁵ Cum s-a remarcat cu dreptate, versul privitor la Eubea nu explică decît presupunînd că poetul care l-a scris trăia pe se coasta Asiei Mici; pentru un grec din Grecia ori din Arhipelag, Eubea e, dimpotrivă, foarte apropiată.

⁴¹⁷ Vezi mai sus nota la IV, 751. Despre această călătorie nu se pomenește în vreun alt text.

⁴¹⁸ Gf. mai departe, XI, 780-790.

420 Pe netrudite calea-și isprăviră
Numa-ntr-o zi și-acasă se-nturnară.
Vedea-vei singur tu ce minunate Corăbii
am și cum îmi știu voinicii, Vîslind, s-azvîrle-n slavă unda mării."

425 Aceste-i zise craiul. Iar viteazul
Se bucură și se ruga: „Dă, Doamne,
Ga Alcinou să facă tot ce spuse Și eu
s-ajung în țară!" Așa vorbiră Ei
amîndoi. Zori atunci Areta

430 Pe roabe în pridvor s-așeze patul Cu
așternuturi mîndre de porfiră Și cu
velințe și cu cergi lăptoase. Ieșiră ele
din cămări cu facle Și bine patu-n
pripă l-așternură,

435 Apoi mergînd poftiră pe Ulise:
„Străine, scoal' și vino; gata-i patul".
Și el avu plăcere să se culce. Așa dormi
Ulise în pridvorul Răsunător pe pat
lucrat cu dalta.

440 Iar Alcinou se duse la culcare
Năuntru-n curte-alături de crăiasa,
Femeia lui ce-i pregătise patul.

⁴³⁰ Vezi mai înainte nota la III, 538.

C I N T U L V I I I

A doua zi, cînd zîna dimineții Cu
degete trandafirii răsare Măritul
Alcinou din pat se scoală, Așijderea se
scoală și Ulise, 5 Cuceritorul cel de
viță naltă. Porni înainte Alcinou spre
locul De sfat ce-aveau lîngă liman
feacii. Sosind acolo, ei lîngă olaltă Pe
bănci de piatră netedă șezură.
Minerva-atunci, în chipul unui crainic
10 Solit de crai, umbla prin tot orașul Punînd
la cale-ntorsul lui Ulise. Și cuvînta de-
aproape fiecărui:
„Voi, sfetnici și fruntași ai țării, haideți
La sfat ca să cunoașteți pe străinul Venit
15 acuma proaspăt la locașul Lui Alcinou, un
rătăcit pe mare, Bărbat la chip aidoma cu
zeii”.
Așa fel colăcea pe fiecare,
Si toți veneau în grabă spre-adunare.
20 Gemeau de oameni treptele de piatră
Și mulți cătau la fiul lui Laerte
Și nu-și luau privirea de la dînsul,
Un har de sus Minerva-i revărsase 4
Pe față și pe umeri, și-l făcuse
25 Mai plin, mai răsărit la-nfățișare,

Ca tuturora drag să fie dînsul,
Temut de toți și vrednic de cinstire,
Să biruie la-ntregerile multe Ce-
30 aveau să-i puie vîna la-ncercare. Iar
după ce cu toții s-adunară, ^ Luă
cuvîntul Alcinou și zise:£/"
„Voi sfetnici și fruntași ai țării mele,
Luați aminte tot ce vă voi spune,
35 Să știți care mi-i voia și porunca.
Acest străin necunoscut de nimeni v
Ca om pribeag veni la mine-acasăv
De unde nu știu, de la soare-apune
Sau dinspre răsărit. Acum el cere
40 Gu totul înadins ca să-l trimitem
Și roagă asta negreșit să fie.
Noi să zorim trimesul lui acasă ^
Cum am făcut înainte și cu alții ,v
Căci nimenea sosind aici la mine
45 Nu zăbovi prea mult și nu se plînsese,
Că nu-l petrecem noi la el acasă.
Deci hai să dăm pe mare o smolită
Corabie, din lucru-abia ieșită.
Corăbieri să fie pe sprinceană V.
50 Din obște-aleși cincizeci și doi de tineri
Legăți ia vas'lopețile de laviți Și toți
apoi veniți la mine-acasă, Ca voi curînd
să-mi pregătiți ospățul. Eu tuturor de
toate vă fac parte. Așa demînd
55 vîslașilor cei tineri. Ceilalți, fruntașii
purtători de sceptru,, Veniți la mine, la
palat, în sală^~x Să-l ospătăm pe-
acest străin. Nici^unui Să nu lipsească.
Ba și Demodocos, Dumnezeiescul
cîntăreț, să vie Poftit de voi, căci muza-
i dete darul Să cînte-asa frumos ca
nimeni altul, Să desfăteze astfel pe
oricine, Cînd de la sine e pornit pe
cîntec."

⁵⁶ Vezi mai sus notele la I, 531 și II, 10.

65 Aşa rostind, năntea lor purcese,
 Urmără purtătorii cei de sceptru, Şi-
 un crainic după cîntăreţ se duse.
 Iar cei aleşi, cincizeci şi doi la număr,
 Spre mal porniră toţi după poruncă.
 70 Şi cum pe prundul mării se lăsară,
 Spre-adîncul apei lunecară vasul,
 Catargul îndreptară,-l împînziră,
 Lopeţile legară de curele Cu şart pe
 rînd, şi-ntinseră vintrele.
 75 Şi după ce spre larg opriră vasul, La curte
 s-au suit. Acolo-ndată Pridvoarele şi
 sālile şi-ograde Huiău de oameni strînşi,
 bătrîni şi tîneri. Iar craiul pentru masa
 tuturoră
 80 Douăsprezece oi a pus să-njunghe, Opt
 vieri colţaţi şi graşi şi o pereche De
 boi chiloşi. Ei vitele jupiră, Le
 pregătiră bine şi făcură O masă de ţi-
 era mai mare dragul.
 85 Sosi apoi şi crainicul şi-aduse Pe
 scumpul cîntăreţ, pe care muza
 Nespus îl îndrăgise, dar îi dase Şi bun
 şi rău: vederea i-o luase Şi-i dăruise-n
 schimb vrăjitul cîntec.
 90 Pe el îl puse Pontonou să şadă în
 mijlocul mesenilor pe scaun Cu
 ţinte de argint, proptit acolo De
 stîlpu-nalt, şi de cuier îi prinse
 Deasupra-i lira-i dulce sunătoare
 95 Şi-l dumiri cum poate s-o desprindă.
 Apropie de el şi-o masă dalbă Şi un
 paner cu bunătăţi şi-o cupă, Ca el să
 bea oricînd avea plăcere.
 Mesenii începură-atunci să umble **100** Cu
 mîinile la masă şi să guste Bucatele ce stau
 în faţă gata. • Iar cînd de-ajuns mîncară şi
 băură, Povăţuit de muză cîntăretul,
 Luîndu-şi lira din cuier, se puse Isprăvile
 vitejilor să cînte.

105 Instrună el atunci vestitul cîntec, De care
 merse vestea chiar în slavă, Sfădirea lui Ulise
 şi Achile,¹⁰⁶ Cum ei cu vorbe grele se sfădiră
 110 La un bogat ospăţ de sărbătoare, Iar
 Agamemnon, fruntea vitejimei, Se bucura că se
 certau vitejii Din fruntea oastei lui, căci el
 într-asta Vedea-mplinit ce-Apollon îi menise
 115 Proorocind în capiştea-i din Pito, Gînd el
 trecuse pragul să-l întrebe, Fiind pe-atunci
 aproape începutul Războiului dintre ahei şi
 Troia Cu vrerea preaputernicului Joe. 120
 Povestea asta o cînta slăvitul Maestru cîntăreţ,
 iar el, Ulise, Cu-a lui vînjoase mîini luîndu-şi
 straiul Cel lung şi porfiriu, pe cap şi-l trase
 Şi-acoperi aşa frumoasa-i faţă. 125 Se ruşina
 de oameni, să nu-l vadă Cum lacrimile-i picurau
 din gene, Dar cum oprea cîntarea-i cîntăreţul,
 El se ştergea de plîns, lua veşmîntul De peste
 cap şi ridicînd potirul 130 Gu două toarte,
 începea să-nchine

La zei. Iar cînd pornea din nou să cînte
 Iubitul cîntăreţ după îndemnul Mai-marilor
 cei desfătaţi de cîntec, Şi-acoperea din nou
 Ulise capul 135 Şi-nduioşat se tînguia cu
 jale.

Ci nimenea nu prepunea că plînge, Doar
 craiul luă seamă şi-nţelese, Căci auzea
 cum el ofta din suflet, De unde-i sta pe-
 alătura, şi zise **140** Feacilor cei
 iubitori de vîsle:

„Luaţi aminte, voi fruntaşi şi sfetnici.

Destul avurăm parte deopotrivă

¹⁰⁶ Gîntă acompaniat de liră. Poemul la care se face aluzie ca
 şi împrejurarea care l-ar fi prilejuit nu ne sînt
 cunoscute.

¹¹⁵ Numele vechi al localităţii Delfi, faimoasă pentru sanctua-
 rul oracular al lui Appolon.

- De masă și de cîntecul din liră,
însoțitorul meselor bogate.
- 145 Ieșind acum să ne-ncercăm puterea
La jocuri de tot felul, ca străinul
La-ntoarcerea-i să poată spune-acasă
Prietenilor lui ce mult întrecem Pe
alții cînd e vorba de trei jocuri:
- 150 De trîntă, și de salt și de-alergare."
Așa grăind, pași nainte craiul,
Ceilalți urmară-ndată după dînsul.
Iar crainicul în cui lăuta prinse,
Apoi luă pe Demodoc de mîină,
- 155 Din sală-1 scoase și-1 porni pe calea
Pe unde-o apucaseră fruntașii
Feacilor să stea privind la jocuri.
Sosiră ei la locul de-adunare,
Veniră mulți, roia pe cîmp norodul.
- 160 Voinici se ridicară o grămadă, Stau
gata Elatreu și Acroneos Și Ochial,
Nauteu și Anhialos Ponteu și
Eretmeu, Proneu și Toon, Primneu
și Anabesineu și fiul
- 105 Lui Polineu cu numele-Amfialos
Tectonianul. Gata-i și potrivea
Urgelnicului Marte, Evrialos, Și
Naubolide cel întii de mare Și
falnic între toți locuitorii
- 170 Feaci după slăvitul Laodamas. Și
trei feciori de-ai craiului săriră
Dumnezeiescul Clitoneu și Haliu Pe
lingă Laodamas pomenitul. Ei la-
nceput din fugă se-ntrecură.
- 175 De la un semn le sta nainte drumul
Tipsie-ntins. Deodată ei cu toții Se
repeziră-nspulberînd cîmpia. Mai
bun alergător era-ntre dînșii
Mărețul Clitoneu. Cît e de lungă

180 O brazdă trasă de un mul cînd ară,
Atît a mers naintea lor și dînsul. Apoi
se întrecură și la trînta Cea trudnică, și-
i dovedi trîntindu-i La lupta Evrial pe
toți aleșii, 185 Iar Amfial bătu la
săritură.

Mai bun trăgaci fu Elatreu cu discul, Dar
la ghiontit îi covîrși feciorul Lui Alcinou,
voinicul Laodamas. Iar după ce cu toții
petrecură 190 înveselindu-și inima la
jocuri, Tovarășilor zise Laodamas:

„Veniți, prieteni, să-ntrebăm străinul, i / De
știe și-a-nvățat vreun joc și dînsul, */. Că uite
ce legat e la făptură, 195 Ce șolduri și ce
pulpi, ce mîni și brațe Și ce vînjos cerbice și ce
spate Și zdravăn piept! El nu-i bătrîn, e numai
F armat de cazne multe, căci nimica Mai
groaznic decît marea! Cît de tare Să fii, te
zdrumecă." Iar Evrialos Răspunse: „Bine spui,
tu, Laodamas. Dar du-te de-1 poștește să ia

200 parte".

Cum l-auzi, se duse Laodamas Și-i zise-așa:
„Străine taică, vino Și tu cu noi ca să te bați
la jocuri, De-i fi deprins ceva. Dar mi se
205 pare Că te pricepi. Doar cinstea cea mai
mare A omului în viață vine numai Din tot
ce-i poate mîna și piciorul. Deci hai la joc și
grijile-ți alungă, Ga nu s-amină mult călătoria-
ți. / Ți-i trasă doar corabia pe mare Și
210 soții tăi sînt gata și te-adastă", Ulise-așa-
i răspunse: „Laodamas, 215 Ce mă siliți și
mă-mboldiți pe mine?

clarafie, nu e
epoca homeri
învîgătorii L
de cea mai rîvnită faima.^w

^ bucu/at statornic

¹⁶⁸ Lira. Gf. nota la I, 217.

¹⁶⁶ Fiul lui Tecton („Dulgherul")

De joc îmi arde mie, cînd m-apasă Atîtea griji, în urm-atîtor patimi Și trude ce-am trudit? Eu stau alături De voi în adunare-aci, dar dorul 220 Ce-n mine port mă cere-acum acasă, Și rog de-aceea craiul și poporul." Dar Evrialos se răsti la dînsul:

„Ba nici nu pari, străine, tu, un meșter La felurite jocuri ce se joacă 225 De oameni după datină străveche, Te-asemeni cu un om din rîndul celor Ce umblă prin corabie în capul Vîslaşilor neguțători pe mare, Un om ce ține seama la-ncărcatul 230 Corăbiei, un păzitor de mărfuri Și bunuri șterpelite de la alții. N-ai mutră tu de luptător la jocuri." Hortiș privind la el, grăi Ulise:

„Nu sade bine ce spui tu. Se cheamă 235 Că ești nehibzuit. Dar vezi ca zeii Nu-i dăruie pe toți cu-aceleași daruri La vorbă, la făptură și la minte. La-nfățișare unu-i mai becisnic, Dar e împodobit cu darul vorbei, 240 Și toți privesc la dînsul cu plăcere Cînd el nestingherit le cuvîntează Frumos și c-o smerenie plăcută. În adunări se bucură de vază Și ca un zeu e-ntimpinat pe uliți, 245 Iar altul, chiar dacă-i chipos ca zeii, Dar n-are haz și nadă la vorbire. Așa și tu, ești falnic la privire, Și nici un zeu n-ar fi putut trupește Mai mîndru să te-nchipuie pe tine, 250 Dar ce folos că n-ai temei la minte. M-ai supărat vorbind cum nu se cade. Eu nu-s de fel nepriceput la jocuri Cum mă defaimi, ci printre căpetenii Socot c-am stat de-a pururi cîtă vreme 265 Ma bizuiam în vlaga tinereții Și-n vîrtoșia celor două brațe.

Dar azi m-au ros nevoile și-amarul, Am pățimit doar mult, am dus războaie Și-am răzbătut amarnicele valuri.

260 Dar și așa cum sînt, bătut de soartă, Mă pun cu voi, căci m-ai rănit la suflet Și m-ai urnit cu vorba ta deșartă." Cum zise, chiar cu straiul pus pe dînsul, Luă un disc mai rotofei, mai zdravăn /

265 Ca rotocolul ce-aruncau feacii, Și-l azvîrli cu brîncă lui rotîndu-l. Și piatra vîjîi. Se pitulară Deodată la pămînt buimaci cu toții De repejunea pietrei. Bolovanul

270 Zburînd ușor din mîna lui ajunsese Departe peste țința tuturor. Un semn acolo-i însemna Minerva întruchipată ca un om și zise:

„Ți-ar dibui și-un orb, străine, semnul 275 De mine pus, căci el se osebește De toate celelalte și e-ntîiul, V Cu mult nainte. Fii dar tu pe pace Măcar în acest joc. Nu poate nimeni într-asta să te-ajungă ori să bată."

280 Cum auzi, se-nvioră Ulise, Se bucură că vede-n adunare Un soț mai bun, prietenos cu dînsul. De-aceea și grai mai cu nădejde Feacilor: „Ajungeți-m-acuma,

285 Flăcăilor. Eu pot să bat îndată Din nou cu piatra, s-o reped pe-atîta Ori încă mai departe. Ba poștească Și toți ceilalți, oricine vrea și-i gata La orice joc cu mine să se puie,

290 Căci prea m-ați îndîrjit. Mă pot întrece Cu trînta și la ghionturi și la fugă Cu toți feacii, nu resping pe nimeni, Afară doar de unul Laodamas, Căci el mi-e gazdă. Cine doar s-ar pune

264 o piatră de această formă. Cf. mai departe, versurile 267 și 269.

295 La-ntrecere cu gazda-i? I-un
zânatic
Și de nimic oricine-ar sta să
lupte
Cu cel care-l primește ca pe-
un oaspe
Pe un pământ străin.

Păcătuiește

în tot ce-are mai sfânt.

300 Dar nu ți-u seamă

De ceialalți și nu mă dau în lături,
Ci vreau pe ei să-i cerc în luptă dreaptă,
Gă-n harțele bărbaților eu nu sînt
Cu totul slab. Sînt meșter să port arcul
Cel lustruit și aș putea întîiul
305 Să nemeresc ochind cu el în gloata
Vrăjmașilor, oricît de mulți tovarăși
Mi-ar sta pe-alături gata să-i săgete.
Doar Filoctet mă întrecea cu arcul
Cînd noi aheii săgetam la Troia.
310 Pe toți ceilalți ce mai trăiesc pe lume
Pot zice că-i lăsam cu mult în urmă.
Doar cu vitejii de nainte vreme
Eu nu mă-ncumetam, ca bunăoară
Cu Ercul, cu Evrit Euhalianul.
315 Ei se luau în arcuri și cu zeii,
Drept care și muri Evrit cel mare
Și nu-l ajunse acasă bătrînețea,
Apolon îl ucise de mînie
Că-l tot stîrnea la întrecut cu arcul.
Cu lancea bat departe cît un altul
Nu poate cu săgeata. Mă tem numai
Să nu mă-ntreacă vrunul din picioare,
Căci m-am spetit grozav hîrșit de valuri
Și nici n-aveam mereu în vas merinde,
325 De-aceea și genunchii îmi slăbiră."
Așa el le vorbi. Ceialalți cu toții
Tăcură molcom. Numai craiul zise:
„Străine, tare ne-ai plăcut cu vorba.
Tu vrei s-arați a ta destoinicie,

⁸⁰⁸ Cf., mai sus, nota la III, 258 și *Iliada* II, 714.

³¹⁴ Semizeul Heracles era socotit în legende nu numai ca un viteaz fără seamăn, ci și ca un arcaș temut (mai departe, XI, 825 și urm. Euritos din Oichalia, în Messenia, fusese și el un țintaș renumit, al cărui arc a ajuns mai tîrziu în mîinile lui Odiseu (XXI, 45 și urm).

Fiind jignit de-aceasta-n fața lumii.
Cu tine însă nu se poate prinde
In vrednicie nici un om cuminte;
Ascult-acum să-ți spun și eu din parte-

335 mi,
Ca tu cînd vei petrece odat-acasă
La masa ta cu fiii, cu nevasta,
Aminte să-ți aduci, să spui și altor
Viteji pe-acolo, care ni-i puterea
Și ce ni-i dat de Dumnezeu să facem
340 Mereu din moși-strămoși. Nu stăm în
frunte
La greul joc al ghiontului și-al trînteii,
Dar sîntem alergaci și la corăbii
Neîntrecuți. Ne plac întotdeauna
345 Benchetuirea, cîntecul și hora
Și schimb de haine, calde băi și patul.
Voi jucăuși feaci, mîndria horei, i
Jucați ca să vă vad-acum străinul!
Și-ntors acasă, la ai lui să spuie
350 Că batem noi așa de mult pe alții
La cîntece, la joc și-n alergare j
Ca și Ja cîrmuitul de corăbii.
S-aducă iute cineva lăuta
Lui Demodoc de-acasă de la mine."
355 Așa demîndă Alcinou slăvitul,
Și crainicul pornește ca s-aducă
Lăuta covățită de la curte. Se
scoală și cei nouă-aleși de obște.
Judecători ce pun la cale bună Și-
360 orînduiesc băteștiștea și jocul,
Făcură neted și lărgiră locul De
horă și de-ntrecere-ntre dînșii. Și
crainicul veni și-aduse lira Lui
Demodoc, iar el ieși la mijloc, Și-
865 n jurul lui se-ncinsera feciorii, A
tinereții floare, jucăușii, Și
începură-a tropăi din talpă Și-a
frămînta pămîntul de la horă.
Căta la ei Ulise cum se saltă
Și scapără picioarele sub dînșii.
Și-n sine se tot minuna
privindu-i.

- 370 Iar Demodoc porni apoi să cînte Cu
lira lui cîntare minunată De
dragoste-ntre Venera și Marte. Cum
ei întîi pe-ascuns se întîlniră In casa
lui Vulcan și se iubiră.
- 375 Iar Marte-i dete daruri o mulțime Și
necinsti el patul și-așternutul
Beteagului Vulcan stăpînitorul. Dar
Soarele-i zări la drăgostire Și-ndată
lui Vulcan îi da de știre.
- 380 El, cum aude vestea otrăvită, Ga
meșter faur intră-n fierărie.
Clocește-un gînd amar de răzbunare,
Pe trunchi își pune marea nicovală
Și bate cu ciocanul, face lanțuri
- 385 Ce nu se rup și nu se pot desface,
Ca, tot ce prind, în veci să nu desprindă
Și după ce își făurește cursa, Turbat pe
Marte, în iatac se duce, Pe unde-și are
patul și-așternutul.
- 390 Picioarele de pat le împresoară Jur
împrejur cu legături le leagă Și
alte mai prinde pe deasupra, Anină
de tavan rețea măruntă, Subțire-
ntocmai ca păienjenişul,
- 395 De nici un om n-ar fi putut zări-o Și
nici un zeu, cu-atîta istețime O
făurise el rețeaua toată.
- Iar după ce la pat și-ntinse mreața, Se
prefăcu că pleacă-apoi spre Lemnos,
- 400 Getatea-ntemeiată cu tărie
Și țara lui din toate cea mai dragă.
Dar zeul Marte nu veghea zadarnic.
Deci cum văzu că el se depărtase, Se
duse-n casă la vestitul faur,

370-514 fot lungul episod al dragostelor Afroditei cu Ares era socotit ca adăugat încă din antichitate. După *Iliada*, XVIII, 372, soția lui Hefaistos n-ar fi fost de altminteri Afrodita, ci Charis („Grația”).

³⁹⁹ Insulă din Marea Egee, care poartă și astăzi acest nume, nu departe de Troia.

- 405 Nu mai putea de dragul Citereii
De Venera cea falnic-înstemată.
Abia venise zîna de la Joe,
Puternicul ei tată, și șezuse Pe
scaun în iatac, și iată Marte
- 410 Se furișă și-o apucă de mînă
Și începu s-o-mbie: „Vino, dragă, Să
ne culcăm în pat și să petrecem, Căci
nu mai este soțul tău acasă; E dus
acuma undeva la Lemnos,
- 415 La sintienii cei cu grai sălbatic”.
Și ea găsi plăcere să se culce. E
se suiră-n pat și se culcară.
- Dar iată dimprejur că se lăsară
Rețelele cu meșteșug ascunse
- 420 Deasupra lor, de nu puteau să miște Nici
să ridice brațul și piciorul. Văzură dar că
nu mai pot să scape. Atunci se înturnă
slăvitul meșter Nainte de-a se coborî la
Lemnos,
- 425 Căci Soarele-i pîndi și-i spuse-ndată.
Adînc mîhnit la curtea lui se duse, De
ciudă capiu stete el în tindă, Tîpă
vîrtos, chemă pe zei și zise: „Părinte
Joe, zeilor cu toții, \
- 430 Veniți încoace să vedeți cu ochi
Cum Venera-și tot bate joc de mîe,
Căci eu sînt șchiop, se dă fără rușine în
dragoste cu urgisitul Marte, Că e chipos și
sprinten de picioare,
- 435 Iar eu beteag. Dar cine mi-e de vină?
Cei doi părinți ai mei și nimeni altul.
Să nu mă fi născut era mai bine!

⁴⁰⁵ Afrodita, adorată în Gitera, insulă la extremitatea sudică-a Peloponesului.

⁴¹⁵ Cei mai vechi locuitori ai insulei, originari din Tracia.

⁴²⁵ Pentru greci și romani, de-a lungul întregii antichități, Soarele a trecut drept divinitatea „atovăzătoare” și „atostiuătoare”. De-aci frecvențele invocații de i se adresau, de a pedepsi pe făptuitorii rămași necunoscuți ai oricăror fărădelegi.

- Ian uite cum în patu-mi se culcară! în
patul meu se drăgostesc mișei I
- 440 Și eu să-i văd în față-mi și să sufăr.
Dar nu cred eu să le mai deie mâna ,
Să stea măcar o clip-așa-mpreună,
Oricât ar fi iubirea lor de mare.
Lehamite de pat o să le fie,
- 445 Căci am să-i țin tot astfel în robie
Sub lanțul meu pînă ce tata socru Să-
mi napoieze pe de-a-ntregul zestrea Ce
datu-i-am pe fata-i cea sfruntată, Căci
ea-i frumoasă, dar e desfrînată."
- 450 „Așa striga, și zeii s-adunară N în
casa-i pardosită cu aramă. Veni Neptun
ce-mpresură pămîntul, Veni și Hermes,
darnic în foloase, Veni și-Apollon lung-
săgetătorul.
- 455 Zeițele, mai gingașe din fire, Rămaseră
pe-acasă de rușine. La ușa lui Vulcan
statură zeii Cei dătători de bunuri și-
ncepură Să rîdă-n hohot lung privind
la cursa
- 460 Ce le urzise faurul cuminte.
Și-așa ziceau de-aproape laolaltă:
„La capăt bun nu duce mîrșăvia.
Cum cel greoi ajunge pe cel iute! Așa
Vulcan, cu toată-ncetineala-i,
- 465 SMăcar că-i schiop, dar el cu meșteșugul
îl mrejuî pe zeul cel mai sprinten Din
tot Olimpul și plătește Marte De-
acum a preacurviei șugubină." Așa ei
laolaltă-au cuvîntat. Iar fiul
- 470 Lui Joe, Apollon, întreba pe Hermes:
„Tu, olăcare, darnice de bunuri, N-ai
vrea așa, încătușat în lanțuri, Să
dormi în pat cu Venera de aur?" Și
Hermes lui Apollon îi răspunse:
- 475 „Dă, Doamne, așa să fie și cu mine
Să mă cuprindă mult mai dese lanțuri,

⁴⁴⁸ Vezi mai sus nota la I, 378.

De trei ori și de patru ori pe-atîtea,
Chiar zeii și zeițele să-mi vie Cu toții
martori, numai dat să-mi fie Să dorm în
pat cu zîna frumuseții!"

Așa grai, și-au rîs cu poftă zeii.
Nu însă și Njeptun, stăpînul mării, Ci
de Vulcan, de preaslăvitul meșter, Pe
Marte se ruga să-l despresoare -- Și-
așa rosti cuvinte-naripate:

„Dă-i drumul, că eu stau chezaș din parte-mi,,
Că tot ce-i drept îți va plăti el însuși în fața
noastră, după cum ți-e voia". Dar nu se învoia
vestitul meșter:

„Neptun, nu cere asta de la mine, E rău
să stai chezaș unor nemernici, Dar cum pot
eu să te silesc pe tine, De-mi scapă din
capcana asta Marte Și nu vrea să-mi
plătească datoria?" 495 Neptun cutremur-
de-pămînt îi zise:

„Chiar dacă Marte nu va vrea să-ți deie
Tot ce-i dator și va fugi de tine, Atunci
avea-vei plata de la mine".

Vulcan răspunse: „Nu pot, nici se cade,
Ca unchi al meu, să te dezic pe tine".
Așa vorbi și desfăcu el lanțul. Cum
au scăpat de-a lanțului tărie, /
Deodată amîndoi se repeziră, în Tracia
se duse zeul Marte, Iar Venera cea
galeșă la Chipros, în Pafos, unde-i
fumegă altarul. Și Grațiile-acolo o-
mbăiară Și-o unseră cu strălucite
miruri, Cu care zeii se-nfrumusețează,
Și-n straie desfătate o-mbrăcară,
Mîndrețe la privit ca o minune. Așa
cînta cu lira-i cîntărețul Și bucuros îl
asculta Ulise Cu toți ceilalți vîslași
vestiți pe lume.

⁵⁰⁰ Fiu al lui Zeus care era frate cu Poseidon, Hefaistos este*
dar nepot al acestuia din urmă.

„Te-ai lăudat, fruntaşule-ntre oameni, Că jucătorii ți-s prea buni și iată, S-adeveri. Uimit mă uit la dînșii." Iar Alcinou se-nveseli de asta, Și de cuvînt feacilor le zise:
„Fruntași și sfetnici, dați-mi ascultare, Străinul mie prea cuminte-mi pare, Deci hai să-i facem dar de ospetie Cum ni se cade. Voi sînteți cu toții Douăsprezece-a obștii căpetenii. Cu mine treisprezece. Fiecare Aduceți-i cîte-o manta curată Și-o-mbrăcăminte și-un talant de aur. Să-i dăm mai iute laolaltă toate, Ca el la masă, avîndu-le-ndemîină, Să plece cu mai multă bucurie. Iar Evrial c-un dar și-o vorbă bună Să vie și cu dînsul să se-mpace, Că nu-i vorbi așa cum se cuvine." Se învoiră toți și porunciră,

Trimiseră pe crainici după daruri. ^
 La rîndu-i Evrial luă cuvîntul:
 „Crai Alcinou, fruntaşule-ntre oameni,
 Supus poruncii tale, cu străinul 555 Eu am să mă-mbunez. I-oi da din parte-mi
 Chiar sabia ce-o vezi aici, cu limba
 întreagă din aramă, cu plasele
 De-argint, cu teac-abia fildeşuită,
 Şi sabia-i va fi nepreţuită.” 560 Grăi şi-i dete sabia ţintatăA/
 Cu ţinte de argint şi totodată
 Aşa-i ură: „Noroc, străine taică 1
 De s-a rostit vreun cuvînt mai aspru,
 îndată să-1 ia vîntul şi să-1 ducă! 565 Şi facă zeii ca să-ţi vezi nevasta
 Şi-n ţara ta s-ajungi, fiindcă suferi
 Nenorociri departe de prieteni.”
 „Iubitul meu, răspunse-atunci Ulise,
 Fii sănătos, noroc să-ţi deie zeii 570 Şi nu cumva să te căieşti pe urmă
 De darul ce mi-ai dat şi de-mpăcare”. Aşa vorbi şi sabia o-ncinse.
 Cînd soarele-asfinţi, avea Ulise
 Şi celelalte daruri lăudate, 575 Pristavii le-aduseseră la curte
 Şi-acolo le primiră-apoi feciorii
 Lui Alcinou şi-n sală le-aşezară
 Pe lîngă jeţul mamei preacînstite.
 Măritul Alcinou stătu în frunte; 580 Ceilalţi venind şedeau în jeţuri nalte.
 Iar Alcinou îi zise-atunci crăiesei: „Femeie, adu-ncoace, tu, o ladă
 Mai dalbă decît toate şi mai bună,
 Aşteme-ntr-însa o mantă şi-o haină 585 Şi puneţi apă la-ncălzit în cadă
 Ca el, fiind scăldat, cînd o sa vadă
 Cum stau podoabă în lad-atîtea daruri \J
 Aduse de feacii cei de frunte,
 Să fie vesel petrecînd la masă 590 Şi auzind sărbătoreşcul cîntec.
 Iar eu îi dăruiesc această cupă

Și-așa pe dînsu-l agrăi: „Străine, Fii sănătos! Și cînd te-i duce-n țară, Să nu mă uiți, că-ntîi și-ntîi tu mie îmi datorești răsplata pentru viață." 635 Viteazul îi răspunse: „Nausicaa, Odraslă a lui Alcinou măritul, Dea Dumnezeu s-ajung odat-acasă, Să văd și ziua-aceea mult dorită, C-atunci și-acolo pururea la tine 640 M-oi închina ca la dumnezeire, Căci tu de moarte m-ai scăpat, copilo". ^ Așa vorbi și s-așeză aproape De craiul Alcinou. Se împărțiră Bucatele, se pregăti și vinul. 645 Venind apoi și crainicul aduse Pe mult iubitul cîntăreț al curții, Pe Demodoc cinstitul tuturor. în mijlocul mesenilor, proptindu-l De stîlpu-nalt, îl ajută să șadă. 650 Ulise-atunci tăie o halcă grasă Din spatele de porc — dar mai rămase Mai mult păstrat — și crainicului zise: „Dă carnea asta pentru ospățare Lui Demodoc. Vreau să-l cinstesc din parte-mi, 655 Cu tot necazul meu, că doar tot omul Se-nchină cîntăreților cînstindu-i, Căci muza i-a-nvățat pe ei să cînte Tot felul de cîntări, iubiți fiindu-i." Și crainicul luă și-ntinse carnea în mînile lui Demodoc, iar dînsul

660 Se bucură primind-o. Și-ncepură La masă toți cu mînile să umble,; Iar cînd de-ajuns mîncaxă și băură, Lui Demodoc așa-i vorbi Ulise:

665 „O, Demodoc, pe tine eu te laud \i Mai mult decît pe-oricare om din lume^ Sau muza te-a-nvățat sau chiar Apollon, Căci prea zici bine tot ce făptuiră Și pătimiră și trudiră-aheii, De parc-aieve-ai fost și tu de față Ori altul ți le-a spus din auzite.

Dar treci acum la alta și ne cîntă Ge-a fost cu
calul cel de lemn, pe care Epeos îl clădi cu
ajutorul 675 Minervei și Ulise în cetate
Drept cursă-l duse-apoi, ticsindu-l jCu
1oameni care pustiiră Troia. De-i povesti
așa frumos și asta, Mărturisi-voi tuturor
în lume 680 Gă-n adevăr dumnezeiesc și-i
darul."

Așa grăi. Și el, stîrnit de muză, Porni să
cînte și-ncepu povestea De unde-aheii, lagărul
arzîndu-și, S-au prefăcut că pleacă pe corăbii,
685 Pe cînd ceilalți în jurul lui Ulise S-aflau
în Troia-nconjurați, în calul De lemn ascunși,
troienii doar ei înșiși Trăseseră în cetățuie
calul. În preajma lui steteau atunci dușmanii
690 Nedumeriți, vorbindu-și cîte toate, Dar
trei păreri găsiră mai cu cale: Să fie calul
spintecat cu arma Sau prăvălit pe stînci de
pe cetate Ori ca un dar măreț lăsat să fie 695
Spre a-mbuna pe zei. Și tocmai asta jpin urm-
a fost părerea cea primită. vFusese doar ursit
să piară Troia Din oara cînd ar fi cuprins într-
însa O namilă de lemn în care-aheii, 700
Fruntași de arme toți, steteau grămadă,

Troienilor ducînd prăpăd și moarte. \i El
mai cînta pe urmă cum vitejii v Ieșind
glotiș din cal și părăsindu-și \ f Pîndișul
adîncat, prădară Troia 705 Și care
încotro lătea pustiul.

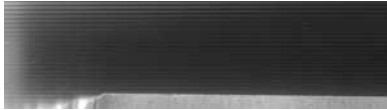
Și cum Ulise crunt ca zeul Marte
Se îndrepta cu mîndrul Menelaos

683-710 E episodul faimos al căderii Troiei, cîntat de Arctinos
în poemul intitulat *Iliupersis* (astăzi pierdut), apoi de Ver-
giliu în emoționanta carte a li-a a *Eneidei*.

⁷⁰² Locuitorii din Argos, în Peloponez, ținut cîrmuit în epopee
de Agamemnon și de urmașii lui.

Spre casele lui Deifob, pe unde, Dînd piept în
luptă crîncenă, la urmă 710 învinse cu povața
ei Minerva.

Așa cînta maestrul, iar Ulise
S-a pus pe plîns și lacrimi de sub gene \
Pe-obraji îi picurau. Gum o femeie
Cu brațele s-aruncă și-și tot plînge
715 Bărbatul care cade-n fața oastei
Și a cetății lui, cînd de pieire
Își apără copiii și orașul;
Cum vede ea că el murind se zbate,
S-aruncă asupra lui bocind cu vaiet, 720
Dar de la spate-o tot țintesc dușmanii
Cu lăncile și-o duc așa-n robie
Să sufere-n strădanie și-obidă
Și-i se topesc obraji de durere
725 Așa plîngea de jalnic și Ulise.
Ci nimeni nu prepuse că el plînge, \
Doar craiul luă seama și-nțelese, y
Căci auzi cum el ofta din suflet,
De unde-i sta pe-alătura, și zise
730 Feacilor cei iubitori de vîsle:
„Fruntași și sfetnici, dați-mi ascultare,
Iar Demodoc din liră să-nceteze,
Nu place tuturor cîntarea asta.
De cînd ședem la masă și se puse
735 Dumnezeiescul cîntăreț să cînte,
Sărmanul oaspe-a tot gemut cu jale.
Pesemne l-o fi coplesit mîhnirea.
S,șapSi □ ,ștL9tS3(■ DS3ol dc

110

115

120

125

130

135

140

145

Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„Mărite doamne-Atride Menelaos, Voi să mă-ntorn acum la mine-acasă, Căci la plecare nu lăsaî pe nimeni De pază pentru bunurile mele. Mă tem că tot umblînd să-mi cat pe tata, Să nu pier însumi eu, sau de la mine Din casa mea tot rostul să nu-mi piară."

Cum auzi acestea, Menelaos Nevestei și femeilor deodată Orîndui s-așeze-ospăț în sală Din ce aveau de-ajuns păstrate-n casă. Sculat din pat, veni atunci la dînsul Eteoneu, feciorul lui Boetos, Căci el și-avea șederea mai aproape. Pe dînsul îl grăbi s-aprindă focul, Să frigă carnea; sluga se supuse. Și el se pogorî într-o cămară Cu bun miros, nu singur, ci-mpreună Cu fiul Megapent și cu Elena.

Sosind pe unde-avea el lucruri scumpe, Atrid luă dintre odoare-o cupă Gu două toarte; fiului său spuse Să ia un vas de-argint. Elena stete Pe lîngă lăzi, pe unde-au fost tot felul De țesături, cu mîna ei lucrate. Dintr-însele luă atunci ea, zîna Intre femei, o pînză, cea mai mare Și mai frumoasă în alesătură, Și care strălucea ca un luceafăr Și se afla sub clit în fundul lăzii. Ei merseră prin casă dup-aceea La Telemah, și-i zîse Menelaos:

„Dea Dumnezeu, o, Telemah, să-ți fie Întoarcerea cum o dorești din suflet! Din cîte-odoare am la mine-n casă Ți-6i face darul cel mai scump și mîndru: Acest ulcior lucrat cu măiestrie, întreg de-argint cu buzele-aurite, Lucrarea lui Vulcan. Mi-1 dete mie Fedim războinicul vestit și craiul

150 Sidonului, cînd eu trecui pe-acolo
 La-ntorsul meu. Cu drag ți-l dăruî ție."
 Zicînd așa el îi direse cupa Cu două torți; voinicul Megapentes li puse-n față'-i aducînd luciosul
 155 Ulcior de-argint. Elena-mbujorata S-apropie de el cu țesătura, Și-l agrăi: „Și eu ți-oi face darul Acesta, fătul meu, spre
 amintire Din lucrurile mele, ca din parte-ți
 160 Să-l dai de ziua nunții mult-dorite Miresei tale. Pîn-atunci să steie Păstrat la maica-ți dulce-n vistierie. Urez ca tu s-ajungi
 cu bucurie La casa ta și-n țara ta iubită."
 165 Așa grăind, îi puse daru-n mină El vesel îl primi. Luă feciorul Lui Nestor aste bunuri și le strînse In coșul de la car
 privind la toate Inminunat. Bălanul Menelaos
 170 Pe amîndoi feciorii-i duse-n sală, Șezură-acolo-n scaune și-n jețuri. Aduse apă de spălat pe mîna O fată, în frumos ibric de
 am*, Pe un lighean de-argint, ca să se spele
 175 Și le întinse o masă lustruită. Apoi cinstita chelăriță-aduse Și dete pîne și bucate multe, Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
 Tăie friptură fiul lui Boetos
 180 Și le-mpărți cîte-o bucată; fiul
 Lui Menelau turnă în cupe vinul.
 Iar cînd de-ajuns mîncară și băură, Legară caii Telemah și fătul Lui. Nestor, carul zugrăvit suiră,
 185 Trecură-ndată poarta cu pridvorul Răsunător. A mers cu ei și-Atride, In dreapta lui țiind o cupă de-aur Cu vin desfătător,
 ca la plecare Să-nchine paos ei. Și stînd naintea
 190 Telegii lor, ură amîndurora:

317

„Noroc, băieți, și-nchinăciune spuneți Lui Nestor, care bun ca un părinte Mi-a fost întotdeauna cîtă vreme Ne-am războit la
 Troia noi aheii!”
 195 Iar cumpănitul Telemah răspunse:
 „I-om spune-așa cum zici tu, preamărite, Cînd vom sosi la el. S-ajute zeii S-ajung în țară și să pot spune-acasă, Găsind pe
 tatăl meu, că de la tine
 200 Mă-ntorc și-avut-am parte de tot felul De semne de iubire și-o grămadă De prețuite-odoare.” Asta zise, Și de la dreapta lui
 zbură un vultur Ținînd în gheare-un alb gîscan nămornic
 205 Și blînd, răpit de undeva din curte. Bărbați, femei îl urmăreau pe vultur Cu țipete, dar el în zbor din dreapta S-apropie de
 gloată, dete fuga Naintea telegarilor. Voinicii
 210 Se-nveseliră, cum văzură asta, Și prinseră curaj. Luă cuvîntul Și întrebă întîi Nestorianul:
 „O, doamne Menelaos, oare nouă Ni-i semnul arătat de sus, ori ție?”
 215 Stătu puțin pe gînduri domnitorul Ca el, luînd aminte, să răspundă Mai nimerit. Dar i-apucă nainte* Elena cea cu straiul
 lung și zise: „Luați aminte; voi ghici cum zeii
 220 Mă-nvață și cum cred c-are să fie. Cum vulturul ce vine de pe plaiuri Pe unde e născut și-și are puii, Răpi gîscanul cel
 crescut în curte, Așa Ulise, după multe patimi
 225 Și' pribegii, acasă se va-ntoarce Și crunt plăti-va. Oare și acuma E poate-n casa lui și-urzește moarte La pețitorii toți.”
 Grăi la asta Cumintele fecior al lui Ulise:
 280 „Așa să dea Olimpianul, soțul Junonii, care bubuie-n văzduhuri!

Eu ție-atunci m-oi închina acasă Ca la un Dumnezeu." La vorba asta El dete bici la cai, și ei de-acolo 285 Spre câmp luară fuga prin cetate,

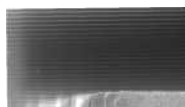
De rîvn-aprinși. Și cît e ziua hamul Și-1 clătinară-n trapul lor nainte.

Iar cînd apuse soarele și-amurgul Umbrise toate căile, sosiră 240 În Fera-acasă la Diocle, fiul Lui Orsiloh, născutul din Alfeos. Acolo înnoptaseră și gazda Le dete daruri scumpe de-ospeție. A doua zi cînd zorile-nzoriră 246 Trandafirii, ei înhămară caii

Și carul împestrițat apoi suiră, Trecură-ndată poarta cu pridvorul Răsunător și caii șfichiuiră, Iar ei zburară plini de voie bună. 250 Curînd sosiră la cetatea naltă, În Pilos. Zise-atunci așa la fiul Lui Nestor, Telemah: „Nestoriene, Tu vrei să-mi juri c-ai să-mi faci pe voie? Ne lăudăm că sîntem buni prieteni 255 De la părinți și-n vîrstă deopotrivă, Iar calea ce-o făcurăm împreună Ne va-mprieteni mai mult. Oprește Pe-aici și nu mă duce mai departe De vasul meu, ca nu cumva bătrînul 200 Acasă peste voie-mi să mă ție Poîtindu-ma să stau la el ca oaspe. Eu trebuie curînd s-ajung în țară."

Grăi. Și Pisistrat gîndi în sine Ce fel să-l poată mulțumi mai bine. 265 Și-n mintea lui găsi el mai cu cale Spre malul mării să-și abată caii Pe unde-i fu corabia și-ntr-însa El puse-n partea cîrmei frumusețe De daruri, de veșminte și de aur

¹⁴⁰ Vezi mai înainte nota la III, 663.

270 Ce-i dase Menelaos, și cu vorba Așa-l iuți: „Te suie-n vas acuma Nezăbovind, zorește pe tovarăși Să pleci până ce n-ajung
eu acasă Ga să vestesc pe tata. Doar știu bine
275 Că inima și mintea zice-n mine: Poruncitor și aprig cum e dînsul, Aici veni-va singur să te cheme Și nu te lasă. Cred că
fără tine Nu pleacă el și-a ta împotrivire
280 Prea mult l-ar supăra." Zicîndu-i asta, Asmute caii cei cu dalbe coame Spre Pilos înapoi și-ajunge-acasă Numaidecît. Iar
Telemah, silindu-și Tovarășii, așa le dă poruncă:
285 „Tovarăși, pregătiți cu tot dichisul Corabia, să ne suim într-însa Și s-o întindem iute". Așa le zise; . Voios îl auziră ei și-
ndată
Se înluntrară și pe bănci șezură.
290 Așa el se trudea. Și-n dosul năvii Jerfea de drum și se-nchina MinerveL Dar iat-atunci s-apropie de dînsul Un om fugar din
Argos, de departe^ Un ghicitor, care-omorîse-acolo
205 Pe un bărbat. El se trăgea din casa Și neamul lui Melampus care-odată Trăia în Pilos cel avut în turme Ca om cuprins într-o
măreață curte. Dar el apoi la alt popor se duse
300 Fugind de țara lui și de Neleus
Bărbatul, domn slăvit ca nimeni altul, Ge-avere multă pe un an i-oprise Gu sila; iar el, pus în bente grele, Stătu legat în casa
lui Filacos
305 Și pătimea nespus pentru copila
Lui crai Neleu și-n marea lui orbire "La care-l împinsese-nfricoșata

- Zeii-a răzbunării. Dar el scapă De pacoste și turma mugitoare
- 810 Spre Pilos o aduce din Filaca Și astfel se răstoarce de rușinea Făcută de Neleu și însoțește Pe frate-său acasă c-o femeie; Iar dînsul pleacă-n altă țară,-n Argos
- 315 Gel pășunat de cai. Acolo-i fuse Sortit să se așeze, peste mulții Argii să fie domn. Luînd femeie El și-ntemeie casă naltă unde Se nasc doi fii puternici: Antifates
- 820 Și Mantiu. Antifates a fost tatăl Lui Oicleu cel inimos, de unde Se trage Amfiiaiôs, care bietul, Deși iubit de Joe și de-Apollon, Dar tot n-atinse pragul bătrîneții,
- 325 Căci a pierit la Teba după darul Primit de-a lui nevastă. El avut-a Ga fii pe Amfilohos și pe-Alcmeon. Iar Mantiu a născut pe Polifides, Apoi pe Cleitos, cel frumos, pe care,
- 330 De frumusețe, a zorilor zeiță Pe tron de aur îl răpi să-1 facă Nemuritor; viteazul Poliiides Proroc a fost orînduit de-Apollon, Neîntrecut de oameni cînd murise
- 835 Amfiarau. De ciudă pe-al său tată Fugi de-acasă la Hiperesia, De unde-apoi ghicea la lumea toată. Feciorul lui numit Teoclimenos Veni acum la Telemah pe vremea
- 340 Cînd el pe lîngă vas cu închinare Și cu urări de drum se pregătise, Și-așa-i grăi cuvinte zburătoare: „Prietene, fiindcă te întîmpin Jertfind în acest loc, te rog pe jertfe,

²"Cf. mai înainte XI, 389.

32

0

M5-32. vezi mai înainte nota la XI, 439.

*** Oraș în Ahaia, pomenit și în *Iliada*, II, 573.

21 ~

321

Odiseea

- 345 Pe zeul cărui te închini, pe tine
Pe oamenii din jurul tău, grăiește-mi Adevărat și nu-mi ascunde, cine Ești tu? Din ce părinți? Din care țară?" Iar chibzuitul Telemah răspunse:
- 350 „Ți-oi spune drept așa cum e, străine, Mi-e neamul din Itaca și Ulise E tatăl meu, de-a fost cumva vreodată, Căci el acum muri de moarte tristă. De-aceea și luînd un vas și oameni
- 355 Venii să-ntreb de dusul tată." Zise Teoclimenos cel chiprfs ca zeii:
„Și eu din țară-mi fug și vin la tine, Căci am răpus un om de-ai noștri, și-are Și frați și neamuri multe el în Argos
- 860 Cel pășunat de cai, și ei sînt foarte Puternici între-ahei. Și fug de dînșii Ferindu-mă de-osîndă și de moarte, Că mi-este scris să pribegesc în lume. Deci ia-mă-n vas, ca pe-un fugar ce-ți cade
- 865 Milcuior. Mă tem că m-or ucide, Că-mi pare că sînt urmărit." Răspunse Chititul Telemah: „Ți-oi face voia Și de la vas eu nu te voi respinge. Urmează-mă, te-om ospăta pe-acolo
- 870 Cu ce avem." Așa-i vorbi și lancea Cu vîrf de-aramă i-o luă și-o-ntinse Pe podul șovăielnicei corăbii. Pe urmă se sui și el pe vasul Drumeț pe mare. S-așeză spre cîrmă
- B75 Feciorul lui Ulise și pe-aproape Teoclimen. Vîslașii dezlegară Otgoanele și Telemah, zorindu-i Pe toți, le porunci să puie năvii Dichisul tot. Ei^au supus în pripă
- 880 Și ridicînd catalgu-l împlîntară Prin scobitura grinzii de la mijloc Și-1 cetlură cu frînghii, lățiră Ventrele albe prinse de curele Vîrtos sucite. Zîna cu ochi lucii,
- 885 Minerva, vînt prielnic le trimise

322

ti*

Și-l repezi năvalnic ea din slavă, Ca vasul să alerge cât mai iute Să taie unda cea sărat-a mării. I Muțiră așa de-a lungul pe la Crunos Si Halchis cea cu apele frumoase. Când soarele-asfinți și orice drumuri Se-ntunecară, vasu-mpins de vîntul Ajutător s-apropie de Fea Spre coastele Elidei, țara sfîntă Unde domnesc epeii. Și de-acolo Trecu pe la ostroave cât mai iute Feciorul lui Ulise dat pe gînduri, Că nu știa de scapă el sau moare.

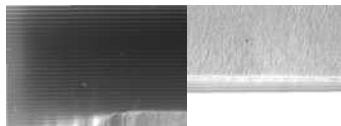
«tio
100

Cina pe-atunci Ulise cu porcarul în țara lui și-alătura de dînșii Cînau ceilalți păstori. Dar mai pe urmă, Când ei de-ajuns mîncară și băură, Vorbind Ulise, și-ncercînd să vadă De vrea porcarul să-î mai ție-n gazdă Și stăruie-n sălaș să mai rîmîie Sau are să-l îndrume spre cetate, Le zise astfel: „Ascultați, Etunee Și voi ceilalți tovarăși! Vreau ca mîne S-o iau la drum, să mî nec spre cetate, Ca să cerșesc, să nu vă stau povară Pe capul tuturor. Dar dă-mi povață Și călăuză bună-n drumeție, Și să mă car. Eu singur de nevoie Voi colinda cetatea să ved poate Mi-a-ntînde cineva vrun drcb de pîne Și vrun pahar. Și cum ajung la casa Măritului Ulise, sa duc veste Domniței înțelepte și să intiu In cercul pețitorilor cei mîndri. Mi-or da ei poate vro îmbucătură Din multele bucate ce-au la masă. Frumos și harnic voi sluji la toată

ut-sto Amîndouă aceste localități nu ne sînt cunoscute din alte texte. ^MPort pe coasta Elidei. Cf. *Iliada*, VII, 135.

- Porunca lor. Că eu ți-oi spune una,
la seama tu și-ascultă: cu-ajutorul
- 425 Lui Hermes, zeul sol care podoabă Și
cinste pune-n tot ce face omul, Nu-i
nimeni să mă biruie de harnic Când
este vorba foc s-aprind și lemne
Uscate să despic, să-mpart la masă
- 436 Și carnea să o frig și vin din cană Să
torn cum fac cei mici slujind în casă Pe cei
mai mari." Dar supărat Eumeos Așa-i
grăi: „Vai, ce-ți veni, străine? Pesemne-
aeolo vrei să-ți lași tu pielea
- 485 De umbli să te-amesteci în mulțimea
De pețitori, a căror semeție Și
nenfrînare pîn'la cer ajunse. Nici
robii lor nu sînt așa ca tine; Sînt
tineri și-mbrăcați cu haine bune,
- 440 Au părul dres și fața lor frumoasă Și mesele
lor lucii împănate De pîne și de carne și de
vinuri. Rămîi dar. Nu se supără nici unul Pe-
aici de stai; nici eu, nici alt tovarăș.
- 445 Iar cînd veni-va fiul lui Ulise,
Te va-mbrăca în haină și-n cămașă Și
te va duce-oriunde ți-ar fi voia." Ulise
mult-pătitul îi răspunse:
- „Fii drag Ceîui-de-sus cum mi-ești tu mie
- 450 De drag, Eumeos! Doar tu-mi puseși capăt
Nemernicirii și răstrijii grele. Nimic mai
rău decît să fii un lainic Și fără căpătîi.
Afurisitul De pîntec e de vină că neazuri
- 455 îndură bietul om ce-ajunge-n lume Hoinar,
lovit de soartă și durere. Dar dacă mă
oprești pe-aici și stărui S-aștept pe
domnișorul meu, vorbește-mi De mama și de
tata lui Ulise,

⁴¹⁷ In original: *sidereon ouranon* („pînă la cerul de fier"). In
privința acestei curioase concepții, vezi mai înainte nota
la III, 2.

- 4tt0 Pe care la plecare-l părăsise
Pe pragul bătrîneții. Spune-mi dacă
Trăiesc și văd lumina cea de soare,
Ori au murit și sînt pe ceea lume."
- Mai-marele peste porcari îi zise:
- 465 „Ți-oi spune drept, așa cum e, străine.
Mai viețuie Laert și se tot roagă De Cel-
de-sus să-i ia din trup viața, Să moară-n
casa lui. Grozav mai geme Jălindu-și fiul
dus, nevasta-i bună,
- 470 A cărei moarte-i căsună otravă De-alean
și bătrînețe timpurie. Iar dînsa s-a topit
de moarte tristă Tînjind după slăvitu-i
fiu. Dă, Doamne, Sfirșit așa de crud să n-
aibă nimeni
- 475 Din cei care mi-s dragi în casa asta Și-
mi fac un bine! Gît a fost în viață, Cu
toată-a ei mîhnire, mi-era mie Plăcut s-o-
ntreb și să vorbesc cu dînsa, Gă mă
crescu-mpreună cu Gtimena,
- 480 Copila ei cea trupeșă, mezină, Cu care
am crescut eu împreună, Ci n-am fost
mai puțin iubit ca dînsa, Iar cînd ne-
ajunse draga tinerețe, Pe ea o măritară-
atunci la Same
- 485 Luînd comori de zestre, iar pe mine
Bătrîna mă-nțoli frumos în haină Și
în cămașă, -mi dete-ncălțăminte Și mă
trimise-apoi la țară. Totuși Mai tare
mă iubea pe mine. Acuma
- 490 De toate aceste sînt lipsit; dar zeii Cei
fericiți dau spor trudirii mele, În care
stărui și de unde-mi vine Și hrana,
băutura și prisosul ' Ce-l dau la oaspeți
vrednici de cinstire.
- 495 Dar nu pot eu s-aud de la stăpîna O
vorbă dulce, nici să văd vrun bine, De
cînd pe casa ei căzu năpasta,
Nemernicii de pețitori. Că tare Mai
au nevoie slugile să steie
- 500 De vorbă cu stăpîna și să-ntrebe

De cîte toate, să mai ia mîncare Şi băutură, ba şi să mai ducă Ceva cu ei la ţară din mulţimea De lucruri
care-i bucură pe dînşii."

505 Ulise iscusitul îi răspunse:
„Vai că de mic, porcarule Eumeos, Răznitu-te-ai departe de-a ta ţară Şi de părinţi! Dar spune-mi adevărul:
Prădat a fost oraşul larg în uliţi
510 Pe unde-aveau părinţii tăi locaşul? Sau că, rămas tu singur pe la turma De oi sau boi, luîndu-te-n corăbii
Vrăjmaşii te vîndură la stăpînul Acestei case pe un preţ de seamă?"

515 Mai-marele peste porcari răspunse:
„Fiindcă-ntrebî şi iscodeşti, străine Şezi liniştit şi-ascultă pe tăcute Şi bea voios din vin. Prea lungi acuma
Sînt nopţile şi ţi-i destul răgazul
520 Să dormi sau să asculţi şi să te bucuri. Nu-i bine să te culci devreme, strică Şi multul somn. De vor ceilalţi
tovarăşi, Şi au plăcere, meargă să se culce. Dar mine dimineaţă, din merinde
525 Luînd ceva, să plece după turma
De porci domneşti. Iar noi, aci-n colibă Gustînd din băuturi şi din bucate, Să mai petrecem pomenind trecutul De
suferinţi amare. Şi-n durere
530 Se bucură cine-a răbdat neazuri
Prea multe şi-a tot pribegit pe lume. De-aceea şi-ţi răspund la întrebare: I-o insulă ce Siria se cheamă, Poate-
auzişi de ea; este deasupra
585 Ortigiei şi soarele pe-acolo
Se dă napoi. Nu-i tare locuită,

⁶³³ După vecinătatea-i cu Ortigia Delos (mai jos, nota la versul 535), patria lui Eumeu pare a fi fost insula din Arhipelag numită astăzi Syra.

⁶³⁵ Vezi mai înainte nota la V, 165.

Ci-i roditoare și-n pășuni mănoasă, Bogată-n oi și-n vin și-n grâu. Acolo Nici foamea nu pătrunde, nici vreo boală fi40
Grețoasă nu mai chinuie vreodată Pe bieții oameni. Dacă prin cetate Imbătrânește-un neam din ei, Apollon Venind cu
arc de-argint și cu Diana, Blajin îi săgetează si-i doboară. 515 Acolo sînt două cetăți, și toate Le-au împărțit în două
între ele. Și-asupra lor domnea fălos ca zeii Părintele meu Gtesiu Ormenides. Veniră-atunci corăbierii meșteri, 550
Fenicienii, hoți mehenghi, Vo navă De jucărele și de fleacuri plină. Era în casa tatii o femeie Feniciană mare și
chipoasă Și harnică la lucru de minune. 555 Viclenii negustori o amăgiră.
Și unul dintre ei, cînd ea se duse Să spele, în corabie-o cuprinse Și-o drăgosti cu dragoste ce scoate Din minți pe o
femeie, suflet moale, 500 Oricît ar fi de treabă și cuminte. Și prinse-apoi s-o-ntrebe cine este Și dincotro-i
venită. Ea îndată Conacul tatii i-arătă și-i zise:

«Mă laud că sînt din Sidon, orașul 565 Avut în bronz. Sînt fiica lui Aribas' Cel prea bogat. Cînd eu de pe la țară
Veneam cîndva, tâlharii cei din 'Tafos Răpitu-m-au și m-au adus înapoi Și m-au vîndut acasă la bărbatul 570 Ce
șade-aicea, și-a plătit el bine.»

Iar cel care o-ndrăgi pe-ascuns îi zise:

«întoarce-te cu noi la tine-acasă Să-ți vezi părinții, curtea lor cea naltă, Că ei trăiesc și sînt avuți acuma». 575
Femeia zise atunci: «Așa să fie,

De vreți, corăbieri, să-mi dați cuvîntul, Să vă jurați că-ntreagă și neatinsă

Acasă mă veți duce». Așa le zise Și
cum ceru cu toții se jurară.
580 Iar după ce roștiră jurământul, Ea-i sfătui
așa: «Tăceți acuma, Să nu-mi vorbească
dintre voi nici unul De m-ar găsi pe drum
sau la fîntînă, Ca nu cumva să meargă
oarecine
585 Acasă să mă spuie la bătrînul
Și bănuind, el să mă lege-n lanțuri Și
vouă să vă caute pierzarea. Gîndiți la
asta și zoriți cu strînsul Merindelor de
drum. Apoi cînd plină
590 Corabia va fi cu de-ale gurii,
Voi repede să-mi dați de știre-acasă. V-
aduc și aurul ce-i la-ndemînă, Ba chiar
v-aș da voios și altă plată, Căci eu la
curte-acolo cresc pe fiul
595 Lui Ctesiu, prunc deștept ce tot cu mine
Pe-afară umblă; eu l-aș duce-n navă, Și
mult folos avea-veți de la dînsul, Gînd o
să-l vindeți în străinătate.»
Așa vorbi femeia și purcese 000 Spre curtea
cea frumoasă, Negustorii Au stat la noi un an
întreg și marfă Au neguțat și-au încărcat cu
dînșii Corabia. Și-apoi cînd au fost gata De-a se
porni, ei au trimis pe unul 005 Să-nștiințeze pe
femeie. Vine dînsul, Un hoțoman, la tatăl meu
acasă C-o salbă tot din aur și din boabe De
chihlimbar. Și roabele și mama

⁶⁰⁸ Mărturiile textelor privitoare la utilizarea **chihlimbarului**]
în lumea homerică au fost confirmate de descoperiri **arheo-**
logice, la Micene și în alte părți. Mai greu e de **spus de**
unde-și procurau aheenii această substanță **rară, pe care**
în epoca clasică oamenii din jurul Mediteranei **o aduceau**
din țările Nordului. Sigur e doar că una din căile **de pătrun-**
dere trebuie să fi fost Marea Adriatică: marele **drum**
al ambrei, care sub Imperiul Roman avea ca **punct terminal**
Aquileia, în al II-lea mileniu î.e.n. se sfîrșea, **poate, la**
Pilos.

Umblau cu ea și-o cercetau cu ochii «no
Și-i dau un preț. Iar pe tăcute dîpsul îi
face semn femeii și-apoi pleacă Spre
mare. Mă luă atunci de mină Femeia și pe
loc mă duse-afară. Găsi în sală mese și
pahare, 015 Acolo stau mesenii
împreună

Cu tatăl, dar acum la adunarea Poporului
plecaseră cu toții. De-aici luînd în pripă ea
trei cupe De aur și-ndosindu-le la sîn, cu
ele Fugi, iar eu, copil fără de minte,
Msrgeam în urma ei. În vremea asta Veni
amurgul, soarele apuse Și drumurile toate s-
adumbriră. Pășind noi iute, la liman
sosirăm 025 Pe unde-a fost corabia.
Străinii Atunci ne înluntrară și băturăm Noi
drum de ape. Cerul ne trimise Un vînt
prielnic. Șase zile-ntr-una Plutirăm zi și
noapte. Într-a șaptea 080 Diana-arcașa
fulgeră cu arcul

Pe-acea muiere, de căzu în fundul
Corăbiei cum cade o corlă-n mare. Ei o
zvîrliră ca sa fie hrană La foce și la pești.
Și singur bietul 085 Eu am rămas
îndurerat în mine.

Purtat de apă și de vînt, ajunsese vasul
Fenician la insula Itaca. Aici X^aert mă
cumpără cu plată, 040 Și-așa m-am
pomenit în țara asta." Întîmpină din grai
atunci Ulise:

„Ce mult m-a-nduioșat a ta poveste,
Eumeu, de toate cîte-ai spus și cîte Ai
suferit! Ci Dumnezeu îți dete Pe lîngă rău
și bine: după multe 645 Nevoi te-ai aciolat
aici la casa

Unui om blînd ce cu băut și hrană

050

655

660

665

670

675

680

Te-mbie din belșug și bun ți-i traiul.
Iar eu după-ndelungă pribegire Am
poposit pe-aici." Așa vorbiră Și
adormiră, dar puțină Vreme, Căci
zorii curînd pe cer mijiră.

Tovarășii lui Telemah într-asta,
Sosind la țarm, în pripă dezlegară
Vintrele, aplecară-apoi catargul Și tot
vîslind înlîmăniră vasul, 11 otgoniră
și-l încătușară. Ieșiră-apoi și ei pe
malul mării, Gătiră masa, dreseră-
apoi vinul. Și cînd de-ajuns mîncară
și băură, Luă cuvîntul Telemah și
zise: „înaînțați cu vasul spre cetate,
Eu merg pe la păstorii mei la țară
Și, după ce îmi văd de trebi, diseară
Cobor înspre oraș. Și apoi mine, În
faptul zilei, eu vă-ntind o masă De
bun sosit, ospăț frumos de carne Și vin
mieros." Atunci Teoclimenos Așa-
ntrebă pe fiul lui Ulise:

„Eu încotro s-apuc, copile dragă?
La care casă pot să trag, la care
Bărbat dintre mai-marii din Itaca?
Pot merge eu la maică-ta de-a dreptul,
în casa ta?" Iar Telemah răspunse:

„La casa mea te-aș fi poftit eu însumi
Să mergi, c-avem de toate pentru oaspeți.
Dar ție nu-ți poate prii pe-acolo Că nu
sînt eu și nu te vede mama, Căci rareori se
arată ea prin casă La pețitori, ci stă
departe-n rîndul De sus al casei, unde
țese pînza. Ți-oi spune eu un alt bărbat
la care Să mergi, la Evrimah, feciorul
mîndru Al bunului Polib, la care-acuma
Ca la un zeu privesc itacienii.

685

690

695

700

705

710

715

720

Căci el e mai de seamă și dorește
Mai mult să ia pe mama, s-aibă
scepтрul Părintelui meu dus. Dar
știe domnul Olimpian, care-n
văzduh tronează, De n-or sfîrși-o
jalnic ei nainte De nunta lor." Abia
vorbi și-n clipă La dreapta lui
zbură atunci un uliu, Sol iute
zburător al lui Apollon. O
porumbiță-ncătușase-n gheare Și-o
tot smulgea și-mpărăștia din pene
La mijloc între Telemah și navă.
Teoclimenos îl pofti pe-acesta
Depart de tovarăși și-apucîndu-l
De mîna,-i zise: „Tinere,-acest
uliu Cu voia unui zeu din dreapta
zboară. Eu l-am văzut din față și-
nțeleș-am Că e un semn. O casă
mai domnească Nu-i alta cum i-a
voastră în Itaca. Vi-i vouă dat să
fiți mereu puternici." Iar chibzuitul
Telemah răspunse:

„Să fie-așa cum ai grăit,
străine! Să vezi ca mîne ce
prietenie, Ce daruri ai din parte-
mi, că oricine, Privindu-te, te-ar
ferici pe tine."

Așa vorbi și zise lui Pireos, Un
credincer al lui: „Tu, al lui Clitos
Fecior Pireos, cel mai bun tovarăș
Din cei care la Pilos mă-nsoțiră:
Pe-acest străin să-l duci la tine-
acasă, Cîntește-l, ospătează-l și ai
grijă De el pîa-oi veni". La asta
zise Pireos, bun lăncer: „De-ar sta
pe-aicea, O, Telemah, oricît de
multă vreme, Eu grijă am să-i
port și nu va duce Vro lipsă el ca
oaspe". După asta în navă se sui și

pe și Zori să se înluntre, să dezlege
tovară Otgoanele. Intrară dinșii iute

In navă și pe bănci se așezară.
Iar Telemah legă sandale dalbe
725 Și tapăna lui lance ferecată Luă pe
podul năvii. Dezlegară Otgoanele
vîslașii; o porniră Pe mare spre
cetate, după vrerea Lui Telemah,
feciorul lui Ulise.
730 în vremea asta repede pe-acesta
Picioarele-l purtau pînă ce-ajunse La
cocina cu mii de porci, pe unde
Dormea-n sălaș porcarul bun la suflet
Și credincios, care-și iubea stăpînii.

CÎNTUL XVI

Ulise și porcarul prin colibă Făcură foc
la vatră dimineată, Gătiră prînzișorul și
porniră Cu turma pe păstori. Cum îl
văzură 5 Pe Telemah, zăvozii nu-l
lătrară, Cînd el s-apropie; se gudurară Pe
lîngă el. Ulise luă seama Cum se codeau
dulăii și de-aproape Un tropot auzi. De-
aceea-ndată
10 Și zise lui, Eumeu: „De bună seamă,
Vrun cunoscut sau vrun tovarăș vine.
Nu-l latră cîinii, dau numai din coadă,
Și-aud un tropăit.” El nu rostise
Cuvîntu-ntreg, și iată că fecioru-i
16 Stătu în tindă. Se sculă porcarul, Uimit
fiind, și olu-n care vinul Amesteca-i
pică din mini și-n fața Stăpînului
pășind, deodată prinse A-l săruta pe
cap, pe ochii mîndri
20 Și minile-amîndouă; calde lacrimi Ii
picurau. Cum un duios părinte
Primește după zece ani de zbucium Pe
fiul său venit din țări străine, Pe fiul
sinimr și născut tîrzm, tot astfel
25 Pe Telemah îmbrățișa porcarul Și-
l săruta mereu parcă scăpase

Din mîna morții și-i zicea cu plîns:
 „Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce? Eu
 nu credeam că te mai văd vrodată 30 De
 cînd la Pilos ai plecat pe mare. Copile, vino-
 n casă cît mai iute, Privindu-te, de drag să-mi
 satur ochii, C-abia întors ai și venit la mine.
 Tu nu vii des ca să ne vezi la țară
 35 Pe noi păstorii, stai doar în cetate,
 C-așa ți-i voia să privești grețosul
 Duium de pețitori." Ghititul tînr
 Așa-i răspunse: „Iată intru, taică.
 Venii în treacăt numai pentru tine,
 40 Ga să te văd cu ochii, să-mi spui dacă
 Mai stă acasă mama ori cu altul S-a
 măritat și patul lui Ulise Părăginit
 l-acopere pustiul Păinjenis." Grăi
 atunci porcarul:
 45 „Ba stă și rabdă-n casa ta și-adastă,
 Dar plînge și se mistuie de jale Și
 nopțile și zilele-i sînt negre".
 Așa vorbind, îi ia din mină lancea, El
 intră, sare pragul cel de piatră.
 50 Ii dă Ulise scaunul să șadă, Dar
 Telemah se pune împotriva Așa
 din grai oprindu-l: „Și sînt tot
 sălașul nostru eu Un loc să șed.
 Aci e omul, & r.e
 55 Și Fașterne inie-^T Astfel zise dînsul; La
 locu-i merse de șezu Ulise. Porcarul
 așternu pe jos grămadă De ramuri verzi și
 blănuri pe deasupra Și-aici se puse fiul
 lui Ulise.
 60 I-alătură în blid apoi porcarul
 Friptura lor cea din ajun rămasă
 Și-n grabă pîne mai ticsi-n panere
 Și vin mieros amgstecă în cupă;
 Șezu pe urmă-n fața lui Ulise.
 65 Ei mîinib-ntindeau la masa gata.
 Și cînd de-ajuns mîncară și băură
 Voinicul iatrebă porcarul: „Taică,

De unde vine-acest străin la tine?
 Cum l-au adus la noi corăbierii? 70
 Și cine-s ei? Că nu putea în țară Să vie
 el pe jos." Eumeu îi zise:

„Ți-oi spune drept așa cum e, copile. Se
 laudă că e cretan și zice Că-n pribegie-a
 colindat prin multe 75 Orașe-n lume cum îi
 fuse scrisa

Și-n urm-acum, fugind pe-ascuns din vasul
 Unor tesproți, veni la mine-n staul. Eu ți-l
 predau și fă ce vrei cu dînsul, Că rugător
 spre tine se îndreaptă." 80 Dar chibzuitul
 Telemah răspunse:

„Eumeu, mă doare mult ce-mi spui tu mie.
 Cum pot primi eu pe străin în casă? Sînt tînr
 doar și-n brațe nu mă bizui Să-nlătur un dușman,
 dacă mărnfuntă. 85 Și mama îndoită stă pe
 gînduri: Sa stea la mine s-aibă grija casei
 Cînstind crivatul tatei și de teamă De gura lumii?
 Sau să ia pe unul Dintre ahei care-o peștește acasă
 90 Și-i cel mai bun și dă mai multă zestre. Dar pe
 acest străin, fiindcă-i oaspe La casa ta, am să-l
 îmbrac în haină Și-n mantie, dalbă îmbrăcămintă,
 'I-oi da și-o sabie ascuțită-n două, 95 Sandale
 de-ncălțat și l-oi trimite Oriunde va pofti. De vrei
 tu însă, Poți să-l mai ții și să-ngrijești de dînsul.
 Eu straiele-i ți le trimit încoace Și hrană de tot
 felul ca să nu te 100 Ingreuie pe tine, pe
 tovarăși.

Eu n-aș lăsa cu noi să vie-acolo La curte printre
 pețitori, că prea e Nebun-a lor trufie și de dînsul
 Ei pot să-și bată joc și-atunci pe mine 105 Prea
 mult mă va durea, că-i anevoie Ca unul singur,
 cît ai fi de tare, Să birui pe mai mulți; te bat prin
 număr." Dar mijloci Ulise mult-pățitul:

„Prietene, să ierți că iau cuvîntul,
110 Dar inima grozav mi se sîfșie,
Cînd eu v-aud vorbind că pețitorii Tot uneltesc
blăstemății la curte In ciuda ta, deși ești așa
mare. Dar spune-mi: Suferi tu de bună voie?

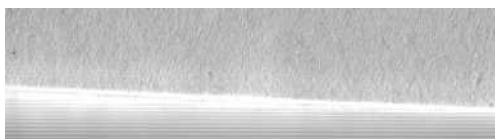
115 Sau nu te vrea poporul și ascultă De
glasul unui zeu? Sau tu învinui Pe frații-n
care poți să te mai bizui Cînd luptă grea se-
ncinge cu dușmanii? Hei, de-aș fi fost așa
voinic ca tine, Cu-același suflet! Să fi fost
acuma Feciorul lui Ulise ori el însuși

120 Venit din pribegie — că mai este
Nădejde de-a veni — pe loc atuncea Răteze-mi
capul un bărbat, oricine, De nu intram în casa
lui Ulise Și nu-i zvîntam aci pe toți mișeii! Iar
de mai pridideau cu-a lor mulțime,

125 Fiind eu singur, aș fi vrut mai bine Să
mor în casa mea ucis de dîșii **130**
Decît mereu să văd nemernicia, Pe oaspeți
bruftuiți și îmbrîncite In chip obraznic roabele
prin casă Și vinul tot secătuit și hrana
Zadarnic irosită, și-asta-ntr-una **185** Și fără
capăt." Telemah răspunse: „Străine, eu vorbi-
voi adevărul Adevărat. Nu-i supărat pe mine
Și nu mă dușmănește tot poporul Și n-am să-
nvinui frați care n-ajută **140** La-ncăierare-n
lupta cu dușmanii.

Căci Dumnezeu a dat la neamul nostru Cîte un
singur fiu: străbunu-Arcesiu Avu numai pe
unul, pe Laerte; Laerte avu pe tatăl meu
Ulise **145** Și el pe mine numai unul singur
Și-acasă mă lăsă și n-avu parte

¹¹¹ Vezi mai înainte nota la I,

De fiul său. De-aceea și vrăjmașii
Nenumărați îmi mișună prin casă. Toți tinerii
fruntași de prin ostroave, Din Săme, din

150 Dulichiu, din Zachintos Cel păduros,
precum și toți mai-marii Din țară, din Itaca
cea pietroasă, Pe maica mi-o pețesc și-mi
storc averea. De teamă ea nu poate să-i
respingă Și nici să-ncheie-așa căsătorie,

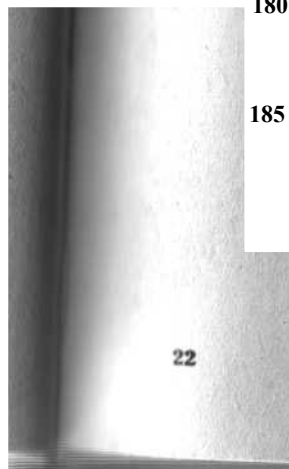
155 Și ei îmi risipesc avutul casei, Ba-ndată
mă vor pierde și pe mine. Dar asta de la cei-
de-sus se ține. Tu du-te, taică, mai curînd și
spune **160** La maică-mea-nțeleapta Penelopa,
Că-s sănătos și m-am întors din Pilos. Eu stau
aici, iar tu, după ce da-vei De știre numai ei,
să vii încoace, Că mulți mă pasc și vor a mea
pierzare". **165** Eumeu porcarul i-a răspuns la
asta:

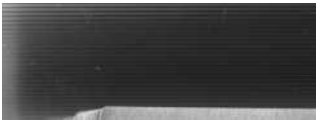
„Știu și-nțeleg. Povățuiești pe unul Ce
cugetă la fel. Dar spune-mi mie Deschis și
drept: pot eu cu drumul ăsta Și bietului Laert
să-i dau de știre? **170** Că el nainte, cît era de
mare

Mîhnirea lui de dragul lui Ulise, Vedea de
munca de la cîmp și-n casă Mîncă și bea
cu slugile-mpreună Oricît poftea. Acum
însă, din ziua **175** De cînd spre Pilos ai
plecat pe mare, Aud că nu mai bea, nimic
nu-mbucă Și nu mai umblă pe la cîmp, ci
sade, Se văietă și plînge și suspină Și i se
topește carnea de pe oase". Iar chibzuitul

Telemah răspunde:

180 „E dureros, dar să-1 lăsăm pe dînsul
Cu toată jalea. JDacă omul singur Ar
fi s-aleagă tot ce-ar vrea pe lume, Eu
mi-aș alege-ntîi venirea tatii. Tu dă-le
185 lor de veste, apoi te-ntoarce Și nu te
mai abate pe la țară După Laert, ci
spune maicii mele

190

195

200

205

210

215

220

225

La el să mine repede și-n taină Pe chelăriță ca să-nștiințeze Pe-al meu bunic." El zise și păstorul Zori la drum. Eumeu luă în mână Opincile, le încălță și-n urmă Purcese spre cetate. Iar Minerva Luă îndată seama că plecase Porcarul din sălaș și merse-acolo. S-asemăna la chip cu o femeie Frumoasă, trupeșă și pricepută La lucru de minune. Dînsa stete în dreptul ușii, se ivi doar numai Viteazului, dar nu putu s-o vadă Și nici s-o simtă Telemah, că zeii Nu tuturoră aidoma s-arată. Ulise doar și cîinii o văzură, Ci n-o lătrară. Mîrîind, de frică Se traseră deoparte. Din sprîncene Făcu zeița semn; ulmă Ulise, Ieși din casă și trecu sub zidul înalt al curții și-i stătu nainte.

Minerva-l agrăi: „Laertiene, Mult iscusite meștere Ulise, JDestaină-te si nu te mai ascunde De fiul tău,-ca pregătind sfîrșitul Și moartea peșitorilor să mergeți în falnica cetate. Alături fi-voi Curînd și eu, sînt gata de bătaie." Așa grăind, cu varga ei de aur L-atinse pe viteaz. Pe trup îi puse Veșmînt frumos și mantie curată Și statul îi mări și tinerețea. Și fața-i iar i se smezi și-obrajii I se-mpliniră, părul pe bărbie I se-nnegri. Zeița după asta Se-napoie. Ulise merse-n casă, Iar fiul său se buimăci văzîndu-l Și de cutremur se uita în lături, De teamă să nu fie un zeu, și zise:

^GjLJbotul altu-mi pari acum, străine, Ai altă haină și-altă-nfățișare.

De bună seamă ești un zeu din slavă;
 230 îndură-te ca să-ți închin prinoase
 Plăcute, daruri scumpe, odoare de-aur; Doar cruță-mă." Răspunse-atunci Ulise:
 „Eu nu-s de loc un zeu. De cejn-asemeni Cu zeii? Eu sînt bietul tău părinte,
 285 .Acela *duQ^caz&j^ezL^șuieTi* Așa de mult năpăstuit de oameni Necruțători." Așa vorbi, și fiul Tși sărută ;-i curgeau pe față
 lacrimi Ce pîn-atunci le tot iezise-ntr-însul.
 240 Dar Telemah tot nu voia să creadă Gă-i tatăl său și cuvînta: „Tu nu ești Părintele-mi Ulise. Mă smomește Un zeu, ca să suspin,
 să plîng mai tare. N-o poate făptui schimbarea asta
 245 Un muritor în voie, dacă nu vrea
 Un zeu să-l facă ba moșneag, ba ținăr. Erai un om bătrîn adinioarea Și-n zdrențe învăscut, și iat-acuma Ești ca un zeu locuitor în
 cerul
 250 Nemărginit." Ulise cumpănitul
 Răspunse-așa: „O, Telemah, nu-ți sade Să stai uimit și să te miri atîta, Că-ți vezi pe tata-n casă. Nu mai vine Un alt Ulise-aici.
 Chiar eu sînt bietul
 255 Ce după pribegiri și patimi multe în anul douăzeci mă-ntorc în țară. Iar ce-ai văzut o datoresc zeiței; Ea m-a făcut așa cum vrea,
 căci poate, Aci milog, aci voinic și tînăr
 260 Și îmbrăcat în strai frumos, că-i lesne Ca zeii cei locuitori în cerul Nemărginit, pe oameni să-i înalțe Sau să-i afunde-n iad."
 Aceasta zise, Apoi șezu. IarJTelernah cu vaiet,
 Cuprinse pe-al_ .ajji_t^tft bun și 1flflHmji V
 p_ .jj ^tft și 1fl 265
 din ochi. Pe amîndoi
 Bocirrrî^og^Tiși Începură
 A plînge-n hohot, mai duios și jalnic
 Ca pajura sau vulturul cu gheare

22*

- ²⁷⁰ _jjicoyoiate, cînd le fură puii
 Nezburați, din cuibul lor, țărani.
 Așa de trist plîngeau și de sub gene
 Șiroaie le curgeau. Și-amurgul serii
 I-ar fi găsit jălind așa-mpreună,
275 De nu-ntreba pe taică-său feciorul:
 „Pe care vas te-aduseră în țară
 Vîslașii, tată? Gine-s ei? Că doară
 Tu nu puteai veni aci pedestru.”
 Ulise mult-pățitul îi răspunse:
280 „Ți-oi spune drept, așa cum e, copile.
 M-aduseră feacii, vîslitorii Vestiți de buni,
 care petrec pe mare Pe toți străinii
 pripășiți la dînșii. Pe cînd dormeam, m-
 aduseră-ntr-o navă
285 Și mă lăsar-aicL Și mă cinstiră Cu
 daruri scumpe, aur și aramă Și straie
 din belșug. Păstrate toate-s în peșteră-
 ndosite după sfatul Celor-de-sus. Mă
 sfătui Minerva
290 Să vin încoa' spre a urzi omorul
 Vrajmașilor. Dar numără-i să aflu Ce
 număr sînt și cine-s pețitorii, Ca
 socotind cu inimă vitează Să văd dacă
 noi doi putea-vom singuri
295 Neajutați să biruim sau poate
 Să cerem ajutor și de la alții.”
 Iar Telemah mirat îi zise: „O, tată,
 Tot auzeam de-a ta mărire naltă, Că ești
 războinic și-nțelept, dar mare Cuvînt mi-
300 ai spus și-uimirea mă cuprinde. Nu pot doi
 inși să lupte doar cu oameni Așa de mulți
 și de puternici. Nu sînt Nici zece și nici
 douăzeci dușmanii, Ci mult mai mulți.
 îndată ști-vei care
305 Li-e numărul. Feciorii din Dulichiu

804-316 Aceste versuri, care dau o listă pueril de lungă a preten-
 denților Penelopei (108 + 10 slujitori), au fost încă **din**
 antichitate socotite interpolate.

- Cincizeci și doi din neam ales cu toții,
 Urmați de șase oameni. Iar din Same
 Sînt douăzeci și patru. Din Zachintos
 Vro douăzeci de-ahei, și din Itaca
310 Sînt doisprezece, toți bărbați de **frunte**.
 Mai e și Medon crainicul și Femiu,
 Dumnezeiescul cîntăreț, și încă Doi oameni
 meșteri la-mpărțit friptura. De i-om lovi pe
 toți deodată-n casă,
315 Mă tem să nu plătești prea scump **pedeapsa**
 Păcatelor și-amar să nu ne fie. Dar vezi
 tu, poate-ți vei aduce **aminte** De-un
 ajutor, de vrul care-alături De noi ar sta
 cu drag spre apărare”.
320 îl desluși Ulise încercatul:
 „Ți-oi spune eu, ia seama tu și-ascultă.
 Socoti că nu ne-ar fi de-ajuns Minerva Gu-
 Atotputernicul de sus și-i bine Să cerem
 ajutor de la vrul altul?”
325 Răspunse Telemah: „Apărătorii
 Ce-i amintești sînt buni. Deși prin **nouri**
 Stau sus de tot ascunși, ei au domnia Și
 peste zei și peste lumea toată.” Aдаuse la
 ast-apoi Ulise:
330 „Ei n-or sta mult departe de bătaia
 Cea crîncenă, cînd la palatul nostru
 Va fi să se aleagă biruința Intre
 dușmani și noi. Tu du-te-acasă De
 cum se va crăpa de zi și umblă
335 Cu pețitorii. Mai tîrziu pe mine
 Porcarul mă va duce la cetate în chip
 de cerșetor bătrîn și jalnic. Iar dacă
 m-or batjocori prin casă, Tu rabdă-n
 tine, orice-o fi să sufăr;
340 Chiar dacă de picior m-ar da afară
 Și m-ar ochi cu arcul, tu, privindu-i,
 Să te-nfrînezi. Numai blajin cu **graiul**
Tu roagă-i cu prostia să-nceteze. Ei n-
 au s-asculte, că sosit li-i ceasul.
345 Ia seama dar la ceea ce ți-oi spune:
 îndată ce Minerva luminată

- M-ar învăța, din cap un semn ți-oi face.
 Tu strînge toate armele din sală, Le-
 ascunde-n fundu-unei cămări înalte.
- 350 De-ntreabă și le-or cere pețitorii,
 Adoarme-i tu așa cu vorbă dulce: «Le-
 am scos de-aicea, de la fumul sălii, Că
 nu mai sînt cum ele au fost odată, Cînd
 tata le-a lăsat plecînd la Troia;
- 355 S-au înnegrit de-a focului arsură.
 Dar ce mai mult mă-ndeamnă, este gîndul
 Ce-mi dete Cel-de-sus: mă tem că poate,
 Buimaci de vin, v-ați apuca de sfadă Cu
 armele, v-ați bate laolaltă
- 360 Și-ați rușina ospățul și pețitul,
 Căci armele pe om îl trag la sine.»
 Păstrează pentru noi vro două săbii Și
 două sulii și-ncă două scuturi, Ca să
 le-avem cînd vom sări la dînșii.
- 365 Pe ei orbi-i-va Joe și Minerva.
 Dar ia aminte vorba ce ți-oi spune:
 De ești aieve-al meu și os din mine,
 Nici unul să nu afle că Ulise E-n țară,
 nici Laerte, nici porcarul
- 370 Și nici o slugă, nici chiar a ta mamă.
 Noi singuri, eu și tu, să știm purtarea
 Femeilor, să încercăm și care Din robii
 noștri ne cinstesc și-au teamă De noi, și
 care nu mai vor să știe
- 375 Și te înfruntă cît ești tu de mare."
 Feciorul mîndru Telemah răspunse:

⁸⁶⁵ „Casa mare” a palatului homeric neavînd ferestre, ci abia o deschizătură în acoperiș, fumul focului din vatră nu întîrzie să producă înnegrirea pereților și a obiectelor păs-trate în sală. Cf. *Iliada*, II, 407, cu nota respectivă.

⁸⁸¹ În textul grec: „căci fierul singur îl atrage pe om la sine”, ceea ce ar presupune o mai îndelungată familiarizare cu armele din acest metal decît o lasă să se bănuiască alte mărturii ale poemului, dacă autenticitatea întregii tirade, care începe cu versul 345 și sfîrșește cu versul 365, n-ar fi fost cu drept cuvînt pusă la îndoială.

- „Mă vei cunoaște, o, tată, mai pe urmă
 Ce fel sînt eu. Că-n mine nu mai zburdă
 Copilării. Ce-mi spui, îmi pare mie
- 380 Că de folos nu poate să ne fie.
 Te rog să chibzui bine, căci în vreme Ce
 tu vei zăbovi umblînd la țară Să ncerci
 pe-ai noștri să le vezi purtarea, Mișeii cei
 de-acasă-n toată voia
- 385 Ne'vor prăda din gros fără cruțare. Nu
 iscodi decît numai pe roabe Și vezi tu
 care-și bate joc de tine Și care-i fără
 vină. Deocamdată Eu n-aș vrea să-
 ncercăm pe slugi la țară.
- 390 S-o facem mai pe urmă dac-aieve
 Ai semn de sus.” Ei astfel își vorbiră.
 În vremea asta vasul ce-adusese Pe
 Telemah cu soții de la Pilos Ajunse la
 Itaca. Cum vislașii
- 395 Intrară în adînc liman, smolita
 Corabie de țarm apropiară, Dădură jos
 dichisurile-i toate Și daruri minunate-
 apoi voinicii I-aduseră lui Clitiu. Pe
 un crainic
- 400 Trimiseră la curtea lui Ulise Spre a vesti-
 nțeleptei Penelopa Că Telemah sosi și e la
 țară. Făcu să vie vasul la cetate, Că nu
 cumva de teamă încă doamna
- 405 Să ducă grijă, lacrimi să mai verse.
 Cu crainicul se întîlni porcarul Cînd el
 veni s-aduc-aceeași știre. La curtea
 cea domnească ei sosiră Și crainicul,
 oprindu-se-ntre [roabe,
- 410 „Crăiasă,-i zise, ți s-a-ntors feciorul”.
 Ș-apropie de dînsa și porcarul Și-i
 spuse tot ce-orînduise fiul.

³⁹⁹ Clitiu e tatăl lui Pireos, căruia la sfîrșitul cîntului XV Telemah îl încredințase pe Teoclimenos (710—715). „Daru-rile minunate” sînt cele dăruite de Menelau și Elena la plecarea din Sparta.

Și când solia-și isprăvi, se duse
 La turmă părăsind în pripă curtea.
415 Mîhniți și plini de jale pețitorii
 Ieșiră-atunci din sală prin ogradă Și-
 acolo s-așezară-n dreptul porții. Luă
 cuvîntul Evrimah și zise:
 „Prietenii, lucrul îndrăzneț și mare
420 Acuma s-a-implinit: călătoria
 Lui Telemah. Noi nu-l credeam în stare.
 Dar hai s-alunecăm un vas pe apă, Pe cel
 mai bun; și lopătari să-i punem, Ga ei să
 ducjă veste cît mai iute
425 Să vie-acasă grabnic soții noștri.”
 Dar încă nu rostise-ntreg cuvîntul Și
 Amfinom, întors spre mare, vede Pe
 apa-adîncă din liman o navă Cu oameni
 care strîng vintrele albe
430 Și poartă vîsle. Rîde el și zice:
 „Să nu trimitem după ei pe nimeni,
 Căci iată-i, sînt aici. Vrun zeu pe dînșii
 I-a înștiințat sau înșii ei văzură
 Corabia trecîndu-le nainte
435 Și n-o putur-ajunge.” Asta zise.
 Sculîndu-se, ei merseră cu toții
 Spre malul mării, pe uscat dădură
 Corabia, dichisurile-i luară
 Corăbierii harnici. Pețitorii
440 Purceseră-n duium spre adunare, Nu
 păsuiră între ei pe altul Nici tînăr,
 nici bătrîn. Luă cuvîntul Atunci și
 zise Antinou: „O, doamne, Cum zeii
 l-au ferit de răutate
445 Pe Telemah! Ședeau pe culmi vîntoase Și
 schimb făceau mereu cît este ziua
 Pîndașii noștri. Cum venea amurgul Și
 peste noapte, nu ne odihnim Vrodată
 pe uscat, ci tot pe mare
450 Umblarăm în corabia cea iute
 Și zorile-așteptarăm tot pîndindu-l
 Pe el să punem mîna, să-l răpunem.
 Un zeu doar l-a putut aduce-acasă.

Dar noi aici să-i uneltim pieirea, **455** Să
 nu ne scape nicidecum din mînă, Căci nu
 cred pînă cînd viază dînsul Să izbîndim, că
 ager e la minte Și priceput. Și nu ne au la
 suflet De loc pe noi nici oamenii din țară.
460 Deci hai la lucru. N-așteptați ca dînsul
 Să cheme pe ahei la adunare; Mă tem că n-
 are să se lase. Intr-însul Va fierbe el;
 sculîndu-se, va spune, Naintea tuturor, că
 moarte crudă-i **465** Urzirăm noi, ci-n cale
 nu-l brodirăm. Ei auzind de fapta rea, cu
 ciudă Se vor scula-mpotrivă și mi-e tare
 Să nu ne facă rău și să ne-alunge Din țară,
 să ne pomenim deodată
470 înstrăinați. De i-apucăm nainte Să-l
 omorîm departe de cetate, La cîmp sau și
 la drum, să punem **mîna** Pe tot avutul
 lui, și deopotrivă Să-l împărțim. Doar
 casa s-o dăm **mamei**
475 Lui Telemah, s-o aibă ea-mpreună Cu
 cine-i va fi soțul. Dacă asta Nu vi-i
 pe plac și vreți să mai vieze Și să-și
 păstreze-averea moștenită, Să încetăm
 de-a ne-ntruni pe-aicea
480 Și-a ne-ndopa din dulcea lui avere. Să
 stăm la noi acasă fiecare Și să pețim
 cu daruri pe femeie. Ea va lua pe eel
 care-o s-o-mbie Cu zestre mai bogată
 și-o să-i fie
485 Sortit ca soț.” Atunci luă cuvîntul
 Și Amfinom, fiu mîndru de-al lui **Nisos**
 Aretiade, domnul din Dulichiu, Ostrov
 bogat în grîu și în pășune. In fruntea
 pețitorilor sta dînsul
490 Și mai vîrtos plăcea el Penelopei

rîndu-i, Nisos era fiul lui Aretos.

- Cu vorba lui, c-a fost mai bun la fire.
El sănătos gîndind, așa le zise:
„Eu n-aș vrea, o, prieteni, să-l răpunem
Pe Telemah. Grozav e să dai morții
495 Pe-un fiu de domn. Să cerem mai nainte
Povață de la zei. Iar dacă astfel Va fi
dreptatea zeului cel mare, I-oi pune
însumi capul și-nțeți-voi Pe toți ceilalți.
Dar dacă împotriva
500 Stau cei-de-sus, v-aș sfătui la asta Să
nu ne mai gîndim.” Așa le zise, Și
vorba lui plăcu. Apoi îndată Sculîndu-
se, cu toții-naintară Spre curtea lui
Ulise. Cum intrară,
505 Șezură ei pe jețuri șlefuite Grăiașa
Penelopa cea cuminte Găsi atunci cu
cale să s-arate La pețitorii cei semeți
și-obraznici. Aflase doar că se urzește-
omorul
510 Lui Telemah la curte; i-o spusese
Pristavul Medon, că știuse sfatul. Se
duse dar în sală, însoțită De odăiașe.
Cum sosi acolo La pețitori, ea se opri
pe pragul
515 Frumoașei săli, acoperindu-și fața
C-un luciul văl. Ea începu să certe
Pe Antinou și se răsti la dînsul:
„Tu, Antinou, sfruntate și haine, Ți-
a mers zadarnic buhul că-n Itaca
520 Tu bați pe toți vîrstenii tăi cu mintea
Și cu Vorbitul. Ba ești dimpotrivă. De
ce, zărghite, uneltești omorul Lui
Telemah și nesocoti străinii Adăpostiți
la noi sub ocrotirea
525 Gelui-de-sus? Nici nu-i iertat să cauți
Tu rău să-i faci> nici el să-ți facă ție.

⁵¹⁴ Nu pentru că așa ar fi fost deprinderea în lumea homerică (cf. comportarea Elenei la Sparta: IV, 167 și urm.), ci dintr-o sfială proprie Penelopei. Gf. mai departe XVII, 247-248; XVIII, 240-243 și 275-276.

Nu știi c-aici la noi al tău părinte S-a oploșit
cînd a fugit de teama Poporului? C-aveau grozavă
ciudă 630 Pe el, că se-nhăitase cu tîlharii De
tafieni și păgubise neamul Tesproților care erau
de-ai noștri. Stau gata să-l omoare și să-l facă
Bucăți pe el, să-i prade-averea-i multă. 585

Dar furia le-o potoli Ulise

Și-n loc i-opri. Iar tu, drept mulțumire, Acum
îi spulberi casa necinstind-o, îi ceri nevasta și-i
omori copilul Și mie sufletu-mi zdrobești. Te
rog dar 540 Să încetezi și să îndemni la bine

Și pe ceilalți.” Iar Evrimah răspunse:

„Tu, fiică înțeleaptă-a lui Icariu, Te-ncrede-n
noi și nu mai duce grijă. Gît eu trăiesc și-am
ochi să văd pe lume, 545 Nu-i nimenea și nu
va fi vrodată Un om care-ndrăzni-va să s-atingă
De Telemah. Îți dau aci cuvîntul Și ii-va cum
zic eu. Pe loc țîșni-va Cernitu-i sînge-n jurul
lăncii mele. 650 Căci și pe mine-adeseri Ulise
în brațe m-a luat, mi-a pus în mînă Fripturi și
vin mi-a dat să beau. De-aceia Și Telemah
mi-e drag ca nimeni altul; Deci nu te teme c-
ar putea să-i vie 655 Omorul de la pețitori, că
moartea

Ce vine de la zei nu-i chip s-o-nlături.”

Așa-i vorbi ca s-o mai îmbuneze, Dar el
gîndea pieirea lui. Iar dînsa Suindu-se-n
cămările strălucii 660 Și-a plîns bărbatul pînă
ce pe pleoape Un somn plăcut îi picură
Minerva.

Se-ntoarse pe-nserate și văcarul
La Telemah și la Ulise. Dînșii

631 Vezi mai înainte nota la I, 152.

582 vezi mai înainte nota la XIV,

Junghiaseră un porc de-un an și-acuma 565 Se
pregăteau de cină. Iar Minerva S-apropie de ei și
cu o varga Pălindu-l pe Ulise, -l face iară Bătrîn
să fie și-nțolit în zdrențe, Ca nu cumva păstorul
să-l cunoască 670 Cum l-ar vedea, să meargă-
apoi la doamna Să-l spuie și să-i dea pe față
taina. Și Telemah îi glăsui întâiul:

„Veniși, Eumeu. Ce zvon mai e-n cetate? Se-
ntoarseră de unde stau la pîndă 675 Nemernicii
sau mai pîndesc și-acuma

Pe drumul meu spre casă?^a El răspunse:

„Eu nici nu m-am gîndit să-ntreb de asta, Să
cercetez cutreierînd orașul. Mi-era să duc mai
repede solia 580 Și să mă-ntorc napoi. Dădui în
cale

De-un vestitor trimis de-ai tăi tovarăși, Un
crainic iute de picior ce-ntîiul Pe maica ta
vesti. Știu sigur una, Căci am văzut cu ochii
mei: sosisem 685 Aproape de oraș, pe unde-i
Dealul Lui Hermes, cînd odată văd că intră O
navă repede-n limanul nostru. Erau într-însa
oameni mulți; grămadă De paveze și lănci în
toată nava. 590 Mi s-a părut că-s ei, dar nu
știu bine.”

Așa grăi, ci Telemah surise La
tatăl său privind cu dinadinsul, Dar se
feri de slugă să nu-l vadă.

Iar ei, după ce lucrul încetară,
595 Făcură masa și se ospătară.
Și cînd de-ajuns mîncară și băură,
Cătară de culcuș și parte-avură De
darul somnului și de odihnă.

CÎNTUL XVII

A doua zi cînd se răsfiră zorii
Trandafirii, și-ncaltă pe picioare Sandale
dalbe fiul lui Ulise Și ia pe urmă lancea
potrivită 6 în pumnul lui și spre oraș
pornind-o, Porcarului său zise: „Mă duc,
taică, Pe la oraș ca să mă vadă mama.
Mă tem că nu-și va conțeni ea plînsul
Nesuferit și lăcrimosul vaiet

10 Pin' nu mă va vedea. De-aceia ție Așa-
ți demînd: Ia tu și du-n cetate Pe-
acest sărman străin; cerșeasc-acolo El
hrana lui și, cine vrea să-i deie O
pîne și-un pahar de vin. Eu nu pot
15 Tot natul venetic să-l port pe spate,
Că prea sînt necăjit. Dacă străinul S-
ar supăra, mai rău i-o fi lui însuși, Că
mie-mi place s-o spun verde.” Zise Lui
Telemah la ast-atunci Ulise:

20 „Prietene, nici eu nu vreau pe-aicea
Să fiu oprit. Mai bine cerșetorul
Cerșească prin oraș sau pe la sate;
Mi-ar da fieștecă după vrere. Eu nu
mai sînt acum de vîrstă-aceia

25 Ca să rămîn aici pe lîngă staul, Să
mă supun în toate la porunca Unui
stăpîn. Tu du-te, că pe mine

Curînd mă va călăuzi păstoriul Trimis
de tine, -ndată ce la vatră 30 M-oi
încălzi și soarele-o să vie,
Că prea sînt proaste hainele pe mine Și-o
pat cumva-n răcoarea dimineții. Apoi aud
că-i drum pin⁷ la cetate." Așa-i grăi. Iar
Telemah din staul 35 Ieșind, porni, și-n
mersul lui cel iute Dușmanilor chitînd urzea
pieirea.

Iar cînd ajunse la mareața-i curte, De-
un stîlp înalt își răzimă el lancea Și-ntră
în casă peste prag de piatră. 40 **Iutii** îl
vede doica Evricea

Care-așternea prin sală blăni pe jețuri
Frumos lucrate. Ea cu ochii-n lacrimi Se
duse drept la el. îl înconjoară Și celelalte
slugi a' lui Ulise, 45 Cu dragoste-l primesc
și-l tot sărută Pe cap, pe umeri. Iese atunci
din casă Și Penelopa-ntocmai ca zeița Diana
sau ca Venera de aur. Plîngînd, de drag
cuprinde-n brațe fiul, 60 Pe ochi frumoși,
pe cap îl tot sărută, Apoi cu glas duios
începe a-i zice:

„Venit-ai, Telemah, lumina-mi dulce? Eu
nu credeam să te mai văd vrodată, De cînd
pe-aseuns și fără mea-nvoire 55 Plecat-ai
în corabie spre Pilos

Ca tu să-ntrebi de dragul tău părinte.

Dar spune-mi mie ce-ai văzut pe-acolo."

Iar chibzuitul Telemah răspunse:

„O, mamă, nu trezi mîhnirea-n, mine 60
Și nu mă-nduioșă, c-abia scăpat-am De
moarte crudă. Dar mi te-mbăiază Și-
mbracă-te curat și împreună Gu șerjbele la
tine sus te suie Și juruie că boi întregi pe-
altare 65 Vei prinosi la zeii toți din slavă,
Ca doar Fulgerătorul să ne-ajute La
răzbunare. Eu mă duc mai iute De-aici la
piață să poftesc străinul

- Care-a venit cu mine împreună
- 70 La-ntorsul meu de-acolo. Eu nainte li
trimesei cu bunii mei tovarăși Și la
Pireos stăruii să-l ducă La el acasă,
s-aibă toată grija Să-l ospăteze și să-i
facă cinste
- 75 Pîn' la soșitul meu." El asta zise; Ea
nu rosti nici un cuvînt. Se duse De
se-mbăie și în curate haine Se
învăscu și jurui prinoase De boi
întregi la zeii toți din slavă,
- 80 Ca doar Fulgerătorul să-i ajute La
răzbunare. Telemah din curte Ieși
apoi cu sulița-i în mînă Următ de-
ogari cu sprintene picioare. Minerva-
asupra-i revărsă un farmec
- 85 Dumnezeiesc, de se uitau la dînsul
Uimiți cu toții cînd venea. Și-ndată
Se sbrînsură-mprejuru-i petitorii Și-n
față-i dulce cuvîntau, ci-n sine Voiau
pierzarea lui. Dar el de gloată
- 90 Se depărta și merse-acolo unde
Sedea Autifos, Mentor și Aliterses,
Prietenii lui părintești din vremuri.
Iar ei amănunțit îl întrebă De
drumul lui. S-apropie de dînsii
- 95 Pireos, luptător vestit din lance, El pe
străin îl duse prin cetate La adunare.
Telemah în grabă Veni pe lîngă oaspe,
iar Pireos întîiul zise: „Telemah, pornește
100 Mai repede pe slugi la mine-acasă Ca
să-ți trimit odoarele ce-Atride Ți-a dăruit."
Iar Telemah răspunse:
- „Pireos, nu știu care-o fi sfîrșitul. De
m-or ucide-n taină pe la curte **105** Și-or
împărți averea-mi petitorii,

⁸¹ Primul nu-i pomenit în nici un alt loc al poemului; despre
Mentor și Aliterses s-a vorbit în cîntul II, versurile 218 și
urm., 309 și urm.

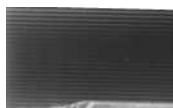
Vreau tu să le păstrezi acele daruri
 S-ai parte tu mai bine decît unul
 Din pețitori. Iar dacă lor eu însumi
 Le vin de hac și capăt le voi pune,
 110 Tu bucuros să mi le-aduci la mine,
 Ca astfel să mă bucur." Și cum zise,
 Pe bietul de străin îl duse-acasă.
 Iar cînd sosiră-n casele-i frumoase De
 locuit, veșmintele-și lăsară
 115 Pe scaune și-n jețuri, și intrară în
 netezite scalzi să-și facă baie . Și după
 ce femeile-i spălară Și-i unseră cu
 miruri, îmbrăcară Veșmînt pe ei și
 mantii moi, lînoase,
 120 Apoi ieșind din căzi șezură-n jețuri.
 Aduse apă de spălat pe mîină O fată, în
 frumos ibric de aur, Pe un lighean de-
 argint, ca să se spele Și le-ntinse-o masă
 slăfuită
 125 Și dete pîne și bucate multe,
 Poftindu-le din tot ce-aveau păstrate.
 Iar Penelopa pe un jeț se puse
 Naintea lor pe la usciorul sălii Și
 mai torcea din caier fir subțire.
 130 Au prins atunci ei mîinile să-ntindă
 Cu toții la bucatele din față. Iar cînd
 de-ajuns mîncară și băură, Luă întîi
 cuvîntul Penelopa:
 „Eu, fătul meu, mă sui acum la mine
 135 Și-acolo iar mă culc în așternutul
 De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi,
 De cînd Ulise a plecat la Troia. Nainte
 de-a veni din nou la mine Trufașii
 pețitori, tu n-ai vrut mie
 140 Să-mi spui curat de-ai auzit că vine
 Părintele-ți." Iar Telemah răspunse:
 „Ți-oi spune, mamă, numai adevărul.
 Ne duserăm la Pilos și la Nestor,
 Bătrînul domn. El mă primi la curte,
 145 Mă ospăta și mă-ngriji cu totul
 Prietenos, întocmai ca un tată

Pe fiul său plecat de multă vreme
 Și de curînd sosit din altă parte;
 Așa de bine îngriji de mine 150 Cu
 fiii lui măriți. Dar el îmi zise
 Că n-auzi de la'vrin om din lume
 De viețuie sau este mort Ulise.
 De-aecea. mă-ndreptă la Menelaos
 Cu telegari și cu teleagă bună.
 155 Acolo eu văzui și pe Elena,
 Femeia pentru care pătîmiră
 Așa de mult aheii și troienii
 Cu voia zeilor cerești. Îndată
 Mă întrebă războinicul Atride 100 De
 ce-am venit la el în desfătutul
 Lacedemon. I-am povestit eu toate
 Așa cum sînt, și el atunci îmi zise:
 «Hei, doamne, niște păcătoși și fameni
 Ar vrea să doarmă-n patul lui Ulise,
 165 Bărbat așa de vajnic în putere!
 Cum dacă cerbul, adormindu-și puii
 Sugari în cuibul unui leu puternic,
 Cutreieră păduri și paște iarbă
 Pe văi și cînd se-ntoarnă leul 170
 La cuibul său dă puilor o moarte
 Năprasnică, la fel Ulise-odată
 Zdrobi-va pe mișei. Dă, doamne Joe,
 Tu, Palas și Apollon, ca Ulise
 Să fie așa cum fu odată-n Lesbos, 175
 Temeinica cetate, cînd la sfadă
 Sări din loc la Filomelianul,
 De se luă la harță el și zdravăn
 Îl zdupui, de fură veseli toți aheii;
 Așa să fie cînd va da odată 180 De
 pețitori! Ce moarte fulgerată
 Și nunt-amară avea-vor ei cu toții!
 Iar despre ce ma-ntrebi și-mi faci rugare,
 Nimic n-oi ocoli spre înșelare

163.192 pasajul repetă întocmai spusele lui Menelau din cîntut
 IV, 455-478.

185 La povestit, ci toate cîte-mi spuse
 Adevărat Proteu, bătrînul mării,
 Le-oi spune drept, nimic nu voi ascunde.
 El zise că-l văzu mîhnit de moarte Într-
 un ostrov în casele zeiței Galipso, care-
 l ține cu de-a sila.
 190 Nu poate-n țară el napoi să vie,
 Căci n-are vase cu lopeți și oameni
 Să-l ducă pe întinsul spate-al mării.»
 Așa-mi vorbi Atrid, vestitu-n arme. Cu
 asta isprăvii călătoria
 195 Și mă-ntorsei. Îmi dară vînt prielnic
 Nemuritorii și-napoi pe mare Mă
 petrecură repede în țară."
 Acestea-i povesti. Iar Penelopa îl
 auzi cu inima mișcată.
 200 Grăi Teoclimen atunci la dînsa:
 „Femeie preacinstit-a lui Ulise,
 Nimica nu ne lămuri Atride,
 Ascultă-mă, că eu pe nemînțite Voi
 proroci și nu ți-o voi ascunde.
 205 Eu pot să jur acum și iau ca martor
 întîi pe Joe, zeul cel mai mare Și
 mai puternic. Martoră iau vatră Cea
 sfînt-a marelui Ulise, unde M-
 adăpostesc, c-aici i-acum Ulise,
 210 Aici în țară, stă pe loc sau umblă Și află
 el ticăloșia asta Și groapă peșitorilor le
 sapă, Cum judec după piaza ce-am
 văzut-o Și am adus-o-ndată la știința
 215 Lui Telemah, cînd mă găseam pe mare."
 Ură atunci și zise Penelopa:
 „Străine, fie-ți vorba împlinită! Să
 vezi îndată ce prietenie, Ce daruri ai din
 parte-mi! Că oricine,
 220 Cum te-ar veda, te-ar ferici pe tine."
 Așa ei laolaltă cuvîntară.
 Iar înaintea curții lui Ulise
 Steteau la joc și azvîrleau cu discal
 Și lancea peșitorii pe loc neted,

226 Pe unde-și lăfăiau neobrăzarea.
 Iar cînd fu vremea de cinat, veniră De
 pretutindeni de la țară vite, Că le-
 aduceau păstorii ca nainte. Într-asta
 Medon, care-a fost un crainic
 280 Ce le plăcea mai mult și sta de față
 La masa lor, așa-i pofti pe dînșii:
 „Băieți, destul cu toții petrecurați La
 joc aici. Veniți acum la curte Să pregătim
 ospățul. Bine-i ca la vreme
 285 Să stăm la masă." Ei îl ascultară;
 Sculîndu-se, curînd se-napoiară.
 Iar cînd au fost la curtea cea frumoas
 De locuit, veșmintele-așezară Pe scaune
 și-n jețuri și-ncepură
 240 Să-njunghe mari berbeci și capre grase,
 Vieri încălați și-o vacă cirezară,
 Merindea lor de cină. Iar vătaful
 Porcarilor și-Ulise atunci din staul Se
 îndemneau să plece la cetate.
 *if> Porcarul începu întîi: „Străine, Tu azi
 poștești să mergem în cetate, Cum
 porunci stăpînul meu. Dar totuși Eu aș fi
 vrut să fi rămas la staul Ca păzitor, ci
 mie mi-e rușine
 1160 Și teamă mi-e de el să nu mă certe Pe
 mine-apoi, și cade greu mustarea
 Stăpînilor. Deci hai acum să mergem, Că-
 n bună parte ziua-i-naintată. Apoi. spre
 seară o să-ți fie rece."
 16S Ulise iscusitul îi răspunse:
 „O știi și eu și cuget tot ca tine, Ci
 hai la drum și fii tu călăuza-mi. Dar dă-
 mi și un toiag, dac-ai vreunul Tăiat
 cumva pe-aici ca să mă sprijin,
 BttO Că ziceți voi că lunecoasă-i calea."
 Așa grăind, el și-aruncă pe umăr
 Dosaga-i proastă, toată bortelită, (Iu
 baie făcute din frînghie. Porearu-i
 dete-un băț să-i facă voia Și o
 porniră. Iar de pază-n urmă

Rămaseră păstorii și zăvozii.

Eumeos își ducea-n oraș stăpînul In chip
de cerșetor bătrîn și jalnic, Proptit în băț și
jerpelit în zdrențe. 270 Pășiră ei pe-o cale
gloduroasă Și 'cînd s-apropiară de cetate
Sosiră la fîntîna cea frumoasă De unde s-
adăpau locuitorii, Fîntîna curgătoare ce-o
durase 275 Itacos și Neritos și Polictor. Era
încercuită de-o dumbravă De plopî setoși de
apă și unda-i rece Curgea de sus din stîncă.
Iar deasupra Era clădit frumos altar de nimfe,
280 La care se-achinau jertfind drumeții.
Acolo-i întîlni pe ei feciorul Lui Doliu,
Melanteu. Mîna el capre Alese dintre cele de
la turme, Merinde pentru pețitori. Din urmă
285 Veneau și doi păstori. Și cum căprarul
Văzu pe* călători, la ei cu gura Se năpusti și
începu să-i certe Urît și-amarnic ocărînd pe-
Ulise: / „Ce potriveală! Un netrebnic
duce 290 Pe alt netrebnic. Cum îi tot adună
Un zeu pe cei de-o teapă împreună! Porcare,
prăpăditule, pe unde Mai duci cu tine
spurcăciunea asta Și boala asta de calic,
blăstemul 295 Ospetelor, ce umărul și-l
freacă De multe uși, cerșind o bucatură, Nu
săbii, nici căldări. Ci dă-mi-l mie Ca paznic
și măturător la staul, Să-mi care frunză
pentru iezi și-acolo

²⁷⁵ Itacos pare să fie eponymul insulei. Neritos amintește muntele
cu același nume din Itaca. Un Polictor e amintit în cîntul
XVIII, 386 ca tată al lui Pisandru, unul din pețitorii
Penelopei.

^{*M} Desigur altul decît credinciosul Doliu, lăudat în cîntul
XXIV, 516 și urm.

- 800 Sa bea din zar, să vezi cum el se-ngrașă.
Dar năvălit cum e la trîndăvie, El n-o să
fie bun de nici o treabă, Că-i place să se
tupile-ntre oameni, Cerșind să-ndoape
burta-i nesătulă.
- J105 Dar eu ți-o spun și-așa are să fie: De
merge la conacul lui Ulise, E vai de
el, că multe scăunașe Vor repezi
asupra-i pețitorii Și coastele i-or
frînge." Astfel gura
- 310 Și-mbălura și-n treacăt lui Ulise
Ia dat prostește-n șale cu piciorul,
Dar nu-l putu înlătura din cale, Că
țapăn se propti Ulise. Dînsul Stătu la
chibzuri, se gîndi să sară
- 815 La el cu bîta și să-i curme viața
Sau chiar de jos să-l umfle de picioare
Și să-l izbească de pămînt cu capul.
Dar se ținu și se-nfrîna Ulise. Ci pe
căprar în ochi privind, porcarul
- 820 Îi sudui. Apoi cu mîni întinse Ură
fierbinte: „Zîne de izvoare, Voi
fiicele lui Joe, dacă vouă V-a arș pe-
altar Ulise-odată buturi De iezi și
miei, învăluite-n prapuri,
- 825 Urarea-mi ascultați: să vie dînsul,
Stăpînul nostru, să-l aducă zeii, Ca-ți
scoate el din țeastă atunci tot fumul Și fala
asta care-o porți și țanțoș Te arăți mereu,
cînd umbli prin cetate,
- 880 Pe cînd păstorii răi fac jaf în turme."
Iar Melanteu căprarul îi răspunse:
„Vai, ce mai latră cinele, vicleanul! Hei
las" că pe corabie l-oi duce Odată eu,
departe de Itaca,
- 885 Și-acolo-l vînd și iau preț bun pe dînsul,
Trăsni-l-ar cu-a lui arc de-argint Apollon
Pe Telemah în casa lui chiar astăzi! Ori
pețitorii să-l răpuie-ntocmai Cum s-a
răpus departe și Ulise."
- 840 El asta zise și-i lăsă în urmă,

Căci ei păseau agale. Tot se duse Și fu-n curînd la curtea lui Ulise. Intră acolo-ntre bărbați și-n fața Lui Evrimah se puse.
felia din'sul

345 Ținea mai mult și parte din friptură-i Făcură cei care slujeau la masă. I-aduse atunci și chelărița pîne.

Venind apoi Ulise și porcarul Statură aproape. în auz le-ajunse

350 Răsunetul unei cîntări, că Femiū Din nou cînta din liră. Iar Ulise, Luînd de mină pe porcar îi zise:

„Ce lesne-i să cunoști mîndreța asta De case-a lui Ulise și-ntre atîtea'

865 Să le-osebești! Vin rînduri după rînduri; Și-ograda e cu șart împrejmuită Cu zid și streșini, și-are porți cu două Canaturi
îmbinate de minune. Cu armele nu-i nimeni să le calce. De bună seamă oameni mulți năuntru Caută de-ospețe, că fum se-nalță
De la fripturi și sună viers de liră, Cu care zeii mesele-nsoțiră." Eumeu porcarul i-a răspuns: „Tu lesne Te-ai priceput, că nu
ești slab de minte. Dar să vedem cum facem noi acum. Ori intri tu întîi în casa mare, Te furiși între pețitori și-afară Stau
singur eu. Ori, dacă vrei mai bine

370 Așteaptă tu și eu mă duc nainte. Dar nu întîrzia, să nu te vadă Pe-afară cineva și să te bată Sau să te-alunge. Chibzuiește
bine." Răspunse multpățitul crai Ulise:

375 „Doar știi și eu și cuget tot ca tine; Ci mergi nainte. Eu rămîn pe-aicea, Că-s învățat la brînci și la bătaie, Eu pot să rabd,
că pătimit-am multe Pe mare și-n război. Și asta una

³⁵⁴ Vezi mai înainte nota la I, 573.

110 Să fie pe deasupra. Nu se poate Să înfrînez și să ascund în mine Cumplita foame blăstemată, care Amar mai chinuiește biata lume, Că pentru ea corăbii se-narmeză **116** Și mări străbat și-aduc nenorocire La neprieteni." Astfel ei vorbiră. Un cîne tolănit atunci ridică Urechile și capul, bietul Argos Al lui Ulise, -ogarul care-odată •iO El însuși îl crescuse, dar n-avu parte De dînsul, că plecase el la Troia. Nainte vreme-l înhăitau bărbații Cu ei ca să vîneze cerbi și iepuri Și căprioare. Dar de cînd se duse **S95** Stăpînul său, sta oropsit deoparte, Culcat pe bălegarul care fuse Naintea porții aruncat grămadă Din grajd de muli și boi, pînă ce robi i Să-l care apoi spre-a gunoi cîmpia. **400** Acolo sta bătrînul cîne Argos Mîncat de jeg, de viermi și de gîngănii. Dar cum simți c-alătura-i Ulise, Clăti din coadă și-și bleji deodată Urechile, dar nu putu să vie **405** Aproape de stăpînul său. Ulise,

Deoparte stînd, o lacrimă își șterse Dar nu-l văzu de loc al lui tovarăș. Apoi îndată începu să-ntrebe:

„Eumeu, așa mă mir de bietul cîne, mo Că zace pe gunoi, căci tare-i chipeș. Dar nu știu dacă el pe lîngă asta Mai fu și iute de picior sau numai Așa un cîne ca oricare altul, Ce stă pe lîngă mese și pe care

■•• Probabil cel mai vechi text grec menționînd folosirea îngră-șămîntului animal la îmbunătățirea solului. Mai tîrziu Xenofon (*Oeconomica*, XX, 4) și marele botanist Teofrast (*Histeria plantarum*, II, 7, 1) vor recomanda insistent gunoitul ogoarelor pentru obținerea unor recolte bogate.

415 Stăpînii-1 țin la ei de frumusețe."

Eumeu îl desluși: „Este copoiul Aceluia care-a murit departe. De-ar fi rămas la trup și-n hărnicie Precum era cînd 1-a lăsat Ulise, 420 Pe loc te-ai fi uimit de repejunea Și de virtutea lui. Că prin adîncul Pădurii dese nu-i scăpa la goană Nici-o jivină, că-n aduimec fuse Neîntrecut. Acum însă nevoia 425 L-a copleșit că i-a pierit stăpînul Pe loc străin, iar slugile n-au grija Și știrea lui. Că robii, cînd stăpînii Nu poruncesc, s-abat din calea bună, Căci Dumnezeu pe oameni îi despoaie 430 De vrednicia lor pe jumătate,

Gînd ei ajung în stare de robie."

Așa vorbi. Apoi intră în curte Și merse drept la pețitori în sală. Atunci lui Argos i-a fost dat să moară, 435 îndată cum pe domnul său văzuse Întors la douăzeci de ani acasă. Iar Telemah năimea tuturor Zări prin sală cum venea porcarul Și repede-i făcu un semn poftindu-l. 440 Iar el în jur privind, luă un scaun De pe la masă, unde fripturarul Ședea și împărțea fripturăria La pețitori, cînd ei mîncau în sală, Și scaunul îl puse-n fața mesei 445 Lui Telemah și s-așază pe dînsul. Un crainic îi aduse o bucată De carne și din coș i-aduse pîne.

Gurînd apoi se strecură și-Ulise În chip de cerșetor bătrîn și jalnic,

429.431 Versuri rămase proverbiale, pentru a exprima decăderea fizică și morală decurgînd din starea de sclavie. Tristul lor adevăr avea să fie tot mai dureros resimțit pe măsura trecerii de la robia patriarhală a epocii homerice la sclavajul evoluat al perioadelor clasică și elenistică.

410 Proptit în băț și jerpelit în zdrențe, Șezu la ușă pe un prag de frasin Și-aci se răzică el de usciorul De chiparos,
 pe care-odinioară Cu meșteșug îl șlefui un meșter
 455 Și îl obli frumos pe ciripie.
 Iar Telemah, dintr-un paner de pâine Luînd un codru și friptură multă Cît mîinile-amîndouă-i încăpură Și pe
 porcar poftind apoi la sine,
 400 I-orîndui așa: „Tu astea dă-le
 Străinului ce stă în prag și-nvăță-l Să umble el cerșind la fiecare Din pețitori. Rușinea-i nerozie La nevoiași.” îl
 auzi porcarul
 465 Și merse-apoi pe lîngă el și-i zise:
 „Străine, acestea ți le dă băiatul Stăpînului și el te mai învață Să umbli și să ceri la fiecare Din pețitori, că
 zice că-i prostie
 470 Rușinea la un om lipsit”. Ulise
 Voios ură atunci: „Dă, doamne Joe, Ca Telemah să-mi fie între oameni De-a pururi fericit, să-i fie toate
 Dorințele-mplinite”. Asta zise
 475 Și le primi cu mîinile-amîndouă, Și-n față-i jos le puse pe desagă, Și cît hori în sală cîntărețul, El îmbuca
 mereu. Iar cum zîngarul Dumnezeiesc și-a încetat cîntarea,
 480 Cinase și Ulise și-ncepură
 Să lărmaie prin sală pețitorii.
 Ivindu-se Minerv-atunci pe lîngă, lise,-l învăța bucăți de pâine -adune de la domni, să vadă cine
 485 Sînt buni și drepți și care sînt nemernici, Deși de moarte n-avea să mai cruțe Pe nici un pețitor. Și el purcese
 S-Din dreapta fiecăruia să ceară Și mîna și-o întinse la tot insul,
 490 De parc-a fost milog de multă vreme.

Iar ei îl miluiau și-i dau pomană, Dar se uitau nedumeriți la dînsul, Se întrebau dar cine-o fi, de unde Să fi venit? Iar Melanteu le zise: 495 „Voi, pețitori crăieși preacinstite, Să ascultați să spun cine-i străinul. Pe dînsu-l colaci pe-aici porcarul, Dar nu știu bine din ce neam se trage.”

Iar Antinou îndată pe-Eumeos 500 îl dojeni: „Cumetre, tu, porcure, Ce l-ai cărat pe-acesta în cetate? Doar n-avem noi destui calici și scîrbe De cerșetori, a meselor năpastă? Ori nu șocoti destul c-atîția oameni 505 Mănînc-aci de la stăpîn averea Și mi-ai poftit încoace și pe-acesta?” Lui Antinou așa-i plăti Eumeos: „Tu, Antinou, cît ești de domn și mare, Tot n-ai vorbit frumos. Dar cine merge 510 De capul lui să cheme de pe-aiurea Un om, de nu-i în slujba obștii Cum e un vraci, un ghicitor, un meșter Zidar, un cîntăreț care deslăta Pe toți cu viersul lui? Numai aceia 515 Pe tot pămîntul sînt poftiți de oameni, Ci nimenea pe un milog nu-l cheamă Să stea pe capul lui. Dar tu de-a pururi Ești cel mai aspru între domni aicea Cu oamenii din casa lui Ulise 520 Și mai dihai cu mine. Insă mie De fel nu-mi pasă pînă ce viază La curte înțeleaptă Penelopa Și Telemah cel arătos ca zeii.”

Dar Telemah îi zise: „Taci din gură 525 Și nu-i răspunde tu cu vorbă multă, Că-i datina lui Antinou, amarnic

⁶¹¹ și urm. E de reținut pretuirea arătată în aceste versuri și în alte pasaje ale poemului muncii manuale, care n-a încăput a fi disprețuită decît mai tîrziu, pe urma înmulțirii sclavilor și a diferențierii ocupațiilor „servile” de cele „liberale”.

Să ne jignească tot cu vorbe grele Și asupră-ne s-asmuțe și pe alții”. Apoi spre Antinou se-ntoarse dînsul: 680 „O, Antinou, întocmai ca un tată De fiul său tu îngrijești de mine Cînd stărui ca acest străin să fie Gonit de-aici cu sila. Dar de asta Ferească Domnul! Ia tu de la masă 585 Și dă-i de toate lui. Eu n-am să-ți bănuie, Ba chiar te și îndemn. Și despre asta Să nu te temi de mama, nici de vrana Din roabele din casa lui Ulise. Dar alta ai pe suflet: vrei mai bine 640 Decît să dai, să te îmbuibii pe tine.” Dar Antinou lui Telemah răspunse:

„Ce spui tu, Telemah, așa cu ifos Și scos din fire. De i-ar da cu toții Cît eu îi dau, el ar putea departe 546 De-aici trei luni întregi să ție casă.”

Așa-i grăi. Și apucînd deodată Un scăunăș pe care el sub masă, Cînd ospăta, ținea picioare dalbe, l-l arăta amenințînd. Dar domnii 650 Ceilalți cu toții deteră pomană, Cu pine și cu cărnuri ei umplură Desaga lui. Și cînd venea Ulise, Napoi la prag, să guste din pomana Ce-avu, ling-Antinou s-opri și astfel 555 îi zise: „Dă-mi, prietene, că-mi pare Că nu ești cel din urmă, ci întîiul între ahei, că ai înfățișare De împărat. De-aceea se cuvine Să-mi dai mai mare halcă decît alții 560 Și pretutindeni te-oi slăvi. Odată Trăiam și eu mai norocit pe lume, Cu tot belșugu-n casă, și adese Mai dam și vrunei biet pribeag, oricare Să fi fost el și orișice nevoie 565 Să-l fi adus. Și slugi aveam o turmă Și alte multe bunătăți, cu care Duci trai ca lumea și bogat te cheamă.

Dar Joe mă pierdu, c-aşa-i fu vrerea.
 Mă-mpinse spre Egipt, cale lungă
 670 Cu derbedei vînturători de mare,
 Ca să mă piardă. Acolo eu pe riul
 Egiptul oprii şi pe tovarăşi
 Povătuii să steie la corăbii Spre
 paza lor şi repezii iscoade
 575 Să meargă la vedeli şi să vegheze.
 Dar dînşii ascultară de trufia Şi de
 pornirea lor şi începură Deodată să
 despoaie frumuseţea De ţar-a
 egiptenilor, să care
 580 Femei şi prunci şi pe bărbaţi s-omoare
 Şi larm-ajunse repede-n cetate. Cum
 auziră zarva, egiptenii Din zori de zi
 veniră şi tot şesul Fu plin de călăreţi
 şi de pedestri
 685 Şi arme lucii. Joe tunătorul Sili atunci
 la fugă ruşinoasă Pe soţii mei, de nu-
 ndrăzni nici unul Să ţie piept, aşa-i
 împresurase De pretutindenî răul. O
 mulţime
 590 De-ai noştri-au fost ucişi cu lănci de-aramă,
 Iar alţii fură duşi de vii la munca Cea
 silnică. Pe mine mă predară Unui străin ce
 oaspe fuse-acolo întîmplător, ca să mă ia
 la Chipros,
 595 Anume Dmetor, fiul lui Iasos,
 Stăpînitor în Chipros. Iar de-acolo
 Venii încoace-acum ca vai de mine."
 Dar Antinou aşa-l primi cu gura:
 „Ce zeu duşman mi-aduse astă ciumă
 600 Şi-această boală-mesei? Stai la mijloc
 Aşa cum stai, departe de-a mea masă,
 Să nu te pomeneşti degrabă-n Chipros
 Şi în Egiptul amar, tu care Cerşeşti
 cu îndrăzneală şi sfruntare
 •06 Şi mi-i colinzi pe toţi cu calicitul,
 Iar ei îţi dau cu ghiotura. N-au preget
 Şi milă nicidecum cînd este vorba Din
 bunurile altora să deie,

Căci ei cu toţii au destul." Ulise
 610 Feri în lături de la el şi zise:
 „Vai, eşti frumos, dar n-ai un dram de minte; Tu
 n-ai da unui scăpătat nici sare Din casa ta, tu,
 care şezi la masa Străinului şi nu te-nduri o pîne
 «16 Să-mi dai măcar, deşi ai mult-avere".
 Aşa-l picni. Şi Antinou mai tare
 Se îndirji şi crunt privind la dînsul,
 Aşa-i rosti cuvinte zburătoare:
 „Tu n-ai să te mai cari de-aici cu buna,
 620 Obraznice, dacă mă-nfrunţi pe mine".
 Apoi luă un scăunel cu care-l Izbi la
 dreapta-n spate pe la umăr, Iar el rămase
 ţapăn ca o stană, Că nu-l putu clinti din loc
 izbirea, 625 Şi stînd tăcut, clăti din cap şi-n
 sine Amar gîndi. Se trase-apoi şi stete Din
 nou pe prag, lăsă desaga-i plină Şi zise
 peţitorilor, Ulise:
 „Voi, peţitori ai preamăritei doamne, 680
 Guvîntul ascultaţi-mi. Vă voi spune Ce mă
 învaţă inima din mine. Doar nu-i atîta jalea
 şi mîhnirea Cînd omul e lovit în bătaia Ce-o
 duce pentru bunurile sale, 635 Cirezi de boi
 sau turme de oi albe. Dar Antinoos mă lovi
 pe mine Pentru un pîntec păcătos şi-amarnic
 Ce-aşa de rău mai chinuieşte lumea. Dar dacă
 mai sînt zei şi zîne Furii 640 Şi pentru
 cerşetori, ajungă-l moartea Pe Antinou nainte
 de nuntire!" Dar Antinou Eupitianu-i zise:
 „Stai şi îmbucă-n pace ori pleac-aiurea Străine
 tu, ca nu cumva-auzindu-ţi 645 Cuvintele, să
 mi te ia de labă Ț
 Sau de un crac voinicii şi prin casă
 Tîrîndu-te să-ţi sfîşie tot trupul".
 Aşa răcni şi toţi peste măsură Se
 înciudară şi ziceau din gură:

- 650 „Prietene Antinou, e o rușine
Să dai așa-ntr-un biet milog. El poate O
fi vr-un zeu ceresc. Adesea zeii Ga oameni
venetici și-n multe chipuri Orașele străbat
și cercetează
- 655 Ticăloșia și dreptatea lumii."
Așa-i ziceau cu ciudă pețitorii; El
nu voia de vorba lor să știe. Iar
Telemah simți cum crește-ntr-însul
Nespusă-ndurerare, bătut fiindu-i
- 660 Părintele. Dar el din ochi nu scoase O
lăcrimă. Mocnind rămase-acolo, Clăti
din cap și crunt gândi în sine.
Cum auzi-nțeleapta Penelopa
Gă-n sala mesei fu lovit străinul,
- 665 Femeilor le zise: „Așa pe tine,
O, Antinou, să te îoveasc-Apollon!"
Adause Evrinoma: „Dacă zeii Ne-ar
împlini asupra lor blăstemul Nici
unul n-ar vedea ziua de mîne".
- 670 Iar Penelopa-atunci urmă: „Bunico,
Ei toți îmi sînt grețoși, că pun la cale
Ticăloșii. Dar mai ales hainul De
Antinou, ca moartea mi-i de negru. Un
biet străin milog colindă sala
- 675 Și cere doar pomană de la dîșii
împins de sărăcie. Toți umplură
Desaga lui și numai el c-un scaun La
dreapta-n umăr îl izbi din spate." Așa
grăi femeilor crăiasa
- 680 De unde sta-n iatacul ei. Ulise Cina
în vremea asta. Penelopa Chemă la
dînsa pe porcar și-i zise:
„Eumee, fugi și cheamă pe străinul Să
vie-ncoace ca să stau cu dînsul
- 685 Și să-l întreb de nu-l văzu cu ochii Ori n-
auzi ceva despre Ulise, Că-mi pare-a fi
prea mult purtat în lume". Păstorul îi
răspunse Penelopei:
- 6*0 „Stăpînă, de-ar tăcea în sal-aheii,
El te-ar putea vrăji cu povestirea.

366

Trei nopți l-avui la mine în colibă, Trei
zile îl ținui. Că-ntîi la mine Veni fugar
de pe un vas pe mare, Dar încă nu-și
putu gata povestea 695 Nenorocirii lui.
Cum oarecine
Se uită la un cîntăreț cum cînta, Deprins de zei,
povești fermecătoare Și cu nesaț dorește el s-asculte
Cîntarea lui, tot astfel și străinul 700 Mă fermeca
pe mine stînd la vatră. El zice că-i prieten cu Ulise
De la părinți și locuiește-n Creta, Pe unde-i al lui
Minos neam. De-acolo El, vînturat prin lume, dus de
valuri 705 Și suferinți, sosi la noi acuma. Cic-auzi
că viu este Ulise Și chiar pe-aici aproape s-află-n țara
Tesproților și-aduce mult-avere." Luă din nou cuvîntul
Penelopa: 710 „Te du și-l cheamă-ncoa' să-mi
spuie singur în fața mea. Iar ei să șad-acolo Și să
petreacă-n sală sau pe-afară, Doar sînt cu voie bună,
căci avutul întreg și neatins și-l au în casă, 716 Din
pînea și din vinul lor se-nfruptă Doar robii lor, că
vin în toată ziua La noi și-njunghe boi și oi și capre,
Și chefuiesc și beau fără măsură Și-n mare parte-
averea ne-o băură. 720 Căci nu-i un om așa cum fu
Ulise Să scape casa de urgie. O, Doamne, De-ar fi să
vină el, s-ajungă-n țară, Ce repede-mpreună cu
fecioru-i Plătea nelegiuirea-acestor oameni" 725
Abia grăi și Telemah deodată Și strănută vîrtos și casa
toată

*• Prevestire favorabilă, în credințele superstițioase din anti-
chitate pînă în zilele noastre.

650 „Prietene Antinou, e o rușine
Să dai așa-ntr-un biet milog. El poate O fi vr-un
zeu ceresc. Adesea zeii Ga oameni venetici și-n
multe chipuri Orașele străbat și cercetează

- 655** Ticăloșia și dreptatea lumii."
Așa-i ziceau cu ciudă pețitorii; El
nu voia de vorba lor să știe. Iar
Telemah simți cum crește-ntr-însul
Nespună-ndurerare, bătut fiindu-i
- 660** Părintele. Dar el din ochi nu scoase O
lăcrimă. Mocnind rămase-acolo, Clăti
din cap și crunt gândi în sine.
Cum auzi-nțeleapta Penelopa
Gă-n sala mesei fu lovit străinul,
- 665** Femeilor le zise: „Așa pe tine,
O, Antinou, să te îoveasc-Apollon!”
Adause Evrinoma: „Dacă zeii Ne-ar
împlini asupra lor blăstemul Nici
unul n-ar vedea ziua de mîne”.
- 670** Iar Penelopa-atunci urmă: „Bunico,
Ei toți îmi sînt grețoși, că pun la cale
Ticăloșii. Dar mai ales hainul De
Antinou, ca moartea mi-i de negru. Un
biet străin milog colindă sala
- 675** Și cere doar pomană de la dînșii
împins de sărăcie. Toți umplură
Desaga lui și numai el c-un scaun La
dreapta-n umăr îl izbi din spate.” Așa
grăi femeilor crăiasa
- 680** De unde sta-n iatacul ei. Ulise Cina
în vremea asta. Penelopa Chemă la
dînsa pe porcar și-i zise:
„Eumee, fugi și cheamă pe străinul Să
vie-ncoace ca să stau cu dînsul
- 685** Și să-l întreb de nu-l văzu cu ochii Ori n-
auzi ceva despre Ulise, Că-mi pare-a fi
prea mult purtat în lume”. Păstorul îi
răspunse Penelopei:
- 6*0** „Stăpînă, de-ar tăcea în sal-aheii,
El te-ar putea vrăji cu povestirea.

Trei nopți l-avui la mine în colibă, Trei
zile îl ținui. Că-ntîi la mine Veni fugăr
de pe un vas pe mare, Dar încă nu-și
putu gata povestea **695** Nenorocirii lui.
Cum oarecine
Se uită la un cîntăreț cum cînta, Deprins de zei,
povești fermecătoare Și cu nesaț dorește el s-asculte
Cîntarea lui, tot astfel și străinul **700** Mă fermeca
pe mine stînd la vatră. El zice că-i prieten cu Ulise
De la părinți și locuiește-n Creta, Pe unde-i al lui
Minos neam. De-acolo El, vînturat prin lume, dus de
valuri **705** Și suferinți, sosi la noi acuma. Cic-auzi
că viu este Ulise Și chiar pe-aici aproape s-află-n țara
Tesproților și-aduce mult-avere.” Luă din nou cuvîntul
Penelopa: **710** „Te du și-l cheamă-ncoa' să-mi
spuie singur în fața mea. Iar ei să șad-acolo Și să
petreacă-n sală sau pe-afară, Doar sînt cu voie bună,
căci avutul întreg și neatins și-l au în casă, **716** Din
pînea și din vinul lor se-nfruptă Doar robii lor, că
vin în toată ziua La noi și-njunghe boi și oi și capre,
Și chefuiesc și beau fără măsură Și-n mare parte-
averea ne-o băură. **720** Căci nu-i un om așa cum fu
Ulise Să scape casa de urgie. O, Doamne, De-ar fi să
vină el, s-ajungă-n țară, Ce repede-mpreună cu
fecioru-i Plătea nelegiuirea-acestor oamenii” **725**
Abia grăi și Telemah deodată Și strănută vîrtos și casa
toată

*• Prevestire favorabilă, în credințele superstițioase din anti-
chitate pînă în zilele noastre.

650 „Prietene Antinou, e o rușine
Să dai așa-ntr-un biet milog. El poate O
fi vr-un zeu ceresc. Adesea zeii Ca
oameni venetici și-n multe chipuri
«65 Orașele străbat și cercetează Ticăloșia și
dreptatea lumii.”

Așa-i ziceau cu ciudă pețitorii; El nu
voia de vorba lor să știe. Iar Telemah
simți cum crește-ntr-însul Nespusă-
ndurerare, bătut fiindu-i¹ Părintele. Dar
el din ochi nu scoase O lacrimă. Mocnind
rămase-acolo, Clăti din cap și crunt gândi
în sine.

Cum auzi-nțeleapta Penelopa Că-n sala
mesei fu lovit străinul, Femeilor le zise:

665 „Așa pe tine, O, Antinou, să te loveasc-
Apollon!” Adause Evrinoma: „Dacă zeii
Ne-ar împlini asupra lor blăstemul Nici
unul n-ar vedea ziua de mîne”. Iar

670 Penelopa-atunci urmă: „Bunico, Ei toți
îmi sînt grețoși, că pun la cale Ticăloșii.
Dar mai ales hainul De Antinou, ca

moartea mi-i de negru. Un biet străin
milog colindă sala Și cere doar pomană
de la dînșii împins de sărăcie. Toți
675 umplură Desaga lui și numai el c-un scaun
La dreapta-n umăr îl izbi din spate.” Așa
grăi femeilor crăiasa De unde sta-n iatacul
ei. Ulise Cina în vremea asta. Penelopa
Chemă la dînsa pe porcar și-i zise:

680 „Eumee, fugi și cheamă pe străinul Să
vie-ncoace ca să stau cu dînsul Și să-l
întreb de nu-l văzu cu ochii Ori n-auzi
ceva despre Ulise, Că-mi pare-a fi prea
mult purtat în lume”. Păstorul îi răspunse

685 Penelopei:
„Stăplnă, de-ar tăcea în sal-aheii,
El te-ar putea vrăji cu povestirea.

Trei nopți 1-avui la mine în colibă,
Trei zile îl ținui. Că-ntîi la mine
Veni fugar de pe un vas pe mare, Dar
încă nu-și putu gata povestea

695 Nenorocirii lui. Cum oarecine
Se uită la un cîntăreț cum cîntă,
Deprins de zei, povești fermecătoare Și
cu nesaț dorește el s-asculte Cîntarea
lui, tot astfel și străinul

700 Mă fermeca pe mine sînd la vatră.
El zice că-i prieten cu Ulise De la
părinți și locuiește-n Creta, Pe unde-i
al lui Minoș neam. De-acolo El,
vînturat prin lume, dus de valuri

705 Și suferinți, sosi la noi acuma. Cic-
auzi că viu este Ulise Și chiar pe-aici
aproape s-află-n țara Tesproților și-
aduce mult-avere.” Luă din nou
cuvîntul Penelopa:

710 „Te du și-l cheamă-ncoa' să-mi spuie singur
În fața mea. Iar ei să șad-acolo Și să
petreacă-n sală sau pe-afară, Doar sînt cu voie
bună, căci avutul Întreg și neatins și-l au în
casă,

715 Din pînea și din vinul lor se-nfruptă
Doar robii lor, că vin în toată ziua
La noi și-njunghe boi și oi și capre, Și
chefuiesc și beau fără măsură Și-n
mare parte-averea ne-o băură.

720 Căci nu-i un om așa cum fu Ulise Să
scape casa de urgie. O, Doamne, De-ar
fi să vină el, s-ajungă-n țară, Ce
repede-mpreună cu fecioru-i Plătea
nelegiuirea-acestor oamenii”

725 Abia grăi și Telemah deodată Și
strănută vîrtos și casa toată

⁷²¹ Prevestire favorabilă, în credințele superstițioase din anti-
chitate pînă în zilele noastre.

Grozav mai răsună, iar Penelopa Voioasă rîse-atunci și pe Eumeos Grăbi din nou cu vorbe zburătoare:

730 „Dă fuga, cheamă-ncoace pe străinul Să vie-aici să stea în fața-mi. Nu vezi Cum fiul îmi răspunse cu strănutul? De bună seamă are să fie moarte La pețitori, nici unul n-o să scape. Eu ți-oi mai spune una, ține minte: De voi vedea că oaspele-mi nu minte, Am să-l îmbrac frumos cu haine nouă."

Cum auzi, porcarul merse-aproape De el și astfel îl vesti: „Străine taică, Te cheamă buna Penelopa, maica Lui Telemah, dorește să te-ntrebe De soțul ei, de patimile tale. Gînd va vedea că spus-ai adevărul, Te va-mbrăca frumos în haine nouă De care ești

740 lipsit mai mult, că hrana O poți cerși din om în om, ca foamea Să ți-o alini; ți-o poate da oricine." Ulise i-a răspuns:

„Eumeu, îndată Aș povesti pe nemiņite toate La fiica lui Icariu. Doar știu bine Ge-a fost cu bietu-Ulise, căci avurăm Aceeași soartă tristă. Dar mi-e teamă De pețitori, că-s mulți și răi la suflet, De-ajunse neobrăzarea lor și sila Pînă la cerul cel de fier. Că iată, Chiar adineauri, cînd umblam prin sală Și nu făcusem nici un rău, hainul De Antinou mă și pocni în spate Și mă duru. Și nu

745 vru să m-ajute Nici Telemah pe mine, nici un altul. Deci roagă pe șăpîna ța s-aștepte, Cu toată graba ei, pînă-n spre seară Și-atunci să stăm la vatră, să mă-ntrebe

™ Cf. mai înainte nota la III, 2.

750

368

mmm

755

700

De ziua cînd bărbatu-i se va-ntoarce, Că port pe mine haine rușinoase, Cum știi că eu întîi venii la tine."

765 Cum auzi, se-napoie porcarul, Și cînd să treacă pragul, Penelopa li întrebă: „Eumeu, nu vii cu dînsul? Ce pregetă milogul de nu vine? O fi ayînd de cineva el teamă Din cale-afară? Ori i-o fi rușine Prin casa mea să vie? Cerșetorul, De-i rușinos, își dăunează singur." Întîmpină din grai Eumeu porcarul:

770 „El zice drept cum ar gîndi tot omul Voind a se feri de înfruntarea Unor trufași. Te roagă dar pe tine S-aștepți pînă ce are să-nsereze. Și-ar fi și pentru tine doar, stăpînă, Mai bine așa, ca singură de vorbă Să stai cu el." Iar Penelopa zise:

„Înțelepțește cugetă streinul, Oricine-ar fi. Căci nicăieri pe lume Nu-s oameni cu purtare mai sfruntată Și mai fărădelege ca la mine."

785 Așa vorbi crăiasa, iar porcarul, Cum isprăvi, se duse prin duiumul De pețitori și-acolo-n șoaptă zise 79 0 Lui Telemah, 775 apropiindu-și capul De el, ca nimeni vorba să n-audă:

„Iubitul meu, eu plec să-mi văd la țară De porcii mei, de trebile de-acolo, De-a mea și-a ta avere. Iar tu vezi-ți De toate-aici, dar mai întîi de tine. Ia seama să n-o păți, că-s o mulțime Acei care te pasc. Dar bată-i Domnul Nainte de-a fi noi răpuși de dînșii!" Iar socotitul Telemah răspunse:

800 „Așa voi face, taică. Tu cinează Și pleac-apoi. Dar vino mini devreme

805 Și adu vite de junghiat pe-alese
 Și las' c-aici am grijă eu și zeii
 De toate cele." Mai șezu porcarul
 Pe jețul bine răzuit. Și-n urmă,
 Sătul de băutură și mâncare,
 810 Plecă la turmă și lăsă el sala Și-
 ograda plină de mesenii care Se
 veseleau la joc și la cântare, Pe
 cînd se cobora amurgul serii.

CÎNTUL XVIII

Atunci veni un cerșetor ușernic
 Spre a cerși-n Itaca, un nemernic
 Neîntrecut în lăcomie, gata De-a
 pururi pe mîncat și băutură, 5 Fricos
 și slab, dar mare la făptură.

Arneos îi ziceau, că astfel mama-i

*

10

La naștere-l numi, dar pețitorii
 îl porecliră Iros-trepădușul,
 Căci el mergea s-aducă știri la oameni,
 Oricînd era trimis. Și cum venise,
 Din casă-i vru s-alunge pe Ulise,
 Și cicălind așa-i toca: „la-ți talpa,
 15 Tu, moșule, din tindă și te cară,
 Că de picior te-azvîrl acum afară.

Nu vezi cum toți m-asmuță și-mi fac semne
 Să te înșfac? Dar mie mi-e rușine.
 Hai scoală-te, ca nu cumva s-ajungem
 Să ne-apucăm cu brațele la sfadă."

S-a încruntat la el și-a zis
 Ulise:

⁸ Lungul episod al luptei cu Iros (1—208), ca și acel al apariției Penelopei în sala ospățului (209—392), au fost și sînt suspectate ca puțin autentice de un mare număr de critici. Același lucru se poate spune și despre alte pasaje sau versuri izolate din acest cînt în care repetițiile și contradicțiile sînt numeroase, iar acțiunea stagnează.

20 „Eu nu-ți fac rău, sărmane, nici pe tine
Nu te grăiesc de rău și nici te pizmui De tot
ce capeți, cât or fi de multe, Iar pragul ăsta pe-
amîndoi ne-ncape. Nu trebuie să pizmuiești pe
alții. 25 Tu pari a fi un biet milog ca mine,
"Iar tot norocul de la zei ne vine. Dar nu mă
înteți la-ncăierare Și nu mă îndirji. Deși sînt
astfel, Moșneag cum vezi, te pot umplea de
sînge Pe buze și pe piept. Și-așa de mine M-
oi liniști, că nu te-i mai întoarce Napoi aici
30 la curtea lui Ulise." Dar cerșetorul se răsti
la dînsul:

„Vai, ce ușor mai troncăne-acest foite, De
parcă-i o cenușăreasă cloanță. Îmi vine să-l
zdrobesc, să-i dau cu pumnii, Să fac din
35 falcă jos să-i cadă colții Ca la un vier
bîntuitor de holde. Hai, te sumete-acum, ca
toată lumea De-aici pe noi la harță să ne
vadă. Dar cum te-i pune tu c-un om mai
june?"

40 Așa naintea naltelor canaturi Pe
repezitul prag în toată voia Se tot
sfădeau milogii. Luînd seama La
asta, Antinou cu poftă rîse Și zise
pețitorilor: „Prietenii, Așa ceva-i
45 nepomenit pe lume: Ce haz și ce
petrecere ne-aduse Un zeu în casă!
Acest străin și Iros Se ceartă și sînt
gata să se-nhațe. Hai repede să-i
punem la bătaie."

50 La vorba lui ceilalți atunci săriră
Cu hohote de rîs și ocoliră Pe
jerpeliții cerșetori. Și astfel Le zise
Antinou: „Luați aminte Ce-oi spune,
fălnici pețitori. Pe focul Din vatr-aici
sînt puse burți de capre Ce le-am
umplut cu sînge și grăsime Și le
păstrăm de cină. Care-acuma

372

60 Din doi va dovedi și-o fi mai tare,
Să vie să-și aleagă din bucate
Oricare parte-ar vrea, și numai dînsul
Va rămînea mereu cu noi la masă Și
n-om lăsa pe alt orbeț să vie
65 Pe-aicea la cerșit." Așa le zise Și
vorba lui plăcu. Atunci Ulise Cel
iscusit, șurubărind cu mintea, Luă
cuvîntul: „Dragii mei, nu poate Un
om bătrîn topit de suferințe,
70 C-un tînăr să dea piept. Însă mă-mpinge
Haina foame să-mi găsesc sfîrșitul în
pumni aci. Dar faceți-mi nainte Cu toți
mare jurămînt că nimeni, Pe Iros
părtinind pe nedreptate,
75 Nu-ntinde mina spre-a lovi în mine,
Ca astfel un potrivnic să mă-nvingă."
Și toți jurară cum ceru Ulise. Și
după ce rostiră jurămîntul, Grăi din
parte-i Telemah: „Străine,
80 De te îndeamnă inima și firea
Viteaz-a ta pe-acest calic să-nlături, Să
nu te temi de nimeni dintre-aheii Ce
sînt de față. Cine te-ar atinge S-ar bate
cu mai mulți, că eu sînt gazda
85 Și-apărătorul tău. Și sînt cu mine
Fruntașii Antinou și Evrimahos, Doi
oameni cumsecade." Așa el zise Și se-
nvoiră toți. Atunci Ulise Cu
zdrențele se-ncinse pe la mijloc
90 Și dezgoli el coapse mari și mîndre
Și pieptul, umeri lați, vînjoase brațe.
Minerva sta pe-aproape și-l făcuse
Mai împlinit. Și foarte se mirară De
dînsul pețitorii toți. Și unul
95 Zicea privind pe altul'mai de-aproape:
„Biet Iros și-a făcut de cap el singur. Ia
vezi acest moșneag ce pulpi arată De sub
bulendre!" Astfel cuvîntară, Și inima lui Iros
peste seamă 100 Se tulbură. Dar slugile cu
sila-l

373

Încinseră și-l duseră la harță Așa cum fu cuprins de-nfiorare, De-i tremura chiar carnea de pe dînsul. Dar Antinou
se și grăbi să-l certe: 105 „Gămanule, de n-ai fi fost mai bine Sau nu te-ai fi născut, dacă te sperii Și prea de

tot te temi de-un om ca dînsul, Moşneag cum e, topit de suferinţe. Dar una-ţi spun şi iute-are să fie **110** Aşa cum zic. Dacă te bate acesta

Şi-o fi mai tare, te-oi zvîrli pe-o navă Şi te-oi trimite-ndată peste mare în ţara lui Ehetos, domnul care E pacostea oricărui om din lume. **115** Urechile şi nasul o să-ţi taie Cu-arama nemiloasă şi ruşinea Ți-o va stîrpi şi o va da de crudă S-o-nhapse cîinii." Asta el îi zise Şi-un tremur şi mai straşnic îl cuprinse **120** Pe cerşetor. îl duseră la'mijloc Şi braţele-amîndoi îşi ridicară. Atunci Ulise cugetă în sine Sau să-l izbească greu ca el să cadă Nensufleţit, sau blînd numai lovindu-l **125** Să-l lase'jos lăţit. Şi mai cu cale-i Păru să-i dea o blîndă lovitură, Ca nu cumva să-l bănuiasc-aheii.

Cînd braţele amîndoi nălţară, Iros Lovi în umăru-i cel drept, Ulise **130** Ghionti în ceafă-i, sub ureche, osul îi zdrumecă, de-l podidi pe gură Un sînge roşu şi bufni deodată Lungit în praf, de-i clănţăniră diftţii Şi din picioare bocănea pămîntul. **135** Cu braţe-ntinse peţitorii mîndri Rîdeau să moară. Şi luînd Ulise Pe Iros de picior prin tindă-l duse Vintriş în curţe la pridvorul porţii. Şi-acolo-l răzimă de zidul curţii,

¹⁷⁹ Numele acestui căpcaun, „schiloditor de oameni”, nu apare decît aci şi în cîntul XXI, 403.

140 îi puse-n mână un toiag și-i zise:

„Aici să șezi și să păzești ograda De câini și porci. Nu face pe stăpînul Cu cerșetorii și străinii, scîrbo, Ca să n-o păți mai rău.” Așa el zise **145** Și-și aruncă pe umere desaga-i, Ruptura lui cu băieri răsucite. Se-ntoarse și din nou pe prag se puse. Iar pețitorii toți intrară-n sală, Rîdeau cu poftă și-l primeau zicîndu-i: **160** „Să-ți dea, străine, Joe și toți zeii Ce tu dorești mai mult și-ți place ție, Că-l întercași de la cerșit în lume Pe-acest nesățios. Noi peste mare Curînd l-om mătrăși pe la Ehetos, **155** Cumplitul crai schiloditor de oameni.”

Așa vorbiră dînșii, iar Ulise Se bucură de vorba ce-auzise Și Antinou îi puse-o burtă mare Cu sînge și grăsime împănată. **160** Iar Amfinom luînd de prin panere Vro două pini, le dete lui și-i zise Urînd așa cu un pahar de aur:

„Noroc, străine taică! Să dea Domnul Să fii ca mîne fericit, că multe **165** Sînt relele ce astăzi te apasă.” La asta i-a răspuns așa Ulise:

„O, Amfinom, tu prea îmi pari cuminte. Așa ți-a fost și tata, c-auzit-am De numele-i frumos, că fost-a Nisos **170** Dulichianul bun și-avut. Dintr-însul

Tu ești născut și pari un om temeinic. De-aceea-ți spun, ia seama și ascultă: Din tot ce-n lume mișcă și răsuflă, Nimic mai șubred pe pămînt ca omul. **176** Nu crede el c-are să dea vrodată De rău pînă ce zeii-i dau norocul Să-i meargă toate-n plin și-i pot genunchii. Iar cînd trimet răstriști asupra-i zeii, Le rabdă el pe vrute, pe nevrute,

180 Căci mintea-i se tot schimbă după ziua
Ce-o luminează Cel-de-sus. Pe vremuri,
Și eu aveam noroc de toate-n lume,
Dar prea mult am năpăstuit pe alții,
Căci ascultam orbește de putere

185 Și-n taică-meu și-n frați mă bizuisem.
Să nu fie dar omul niciodată
Nedrept și rău, ci-n sine să se-mpace
Cu darurile ce-i făcură zeii.

Văd răul care-l fac și pețitorii,
190 Cum prad-averea și aduc necinste
Soției unui om care departe

De țară și de-ai lui nu cred să steie
Prea mult; el e pe-aci, e foarte-aproape.
Dar Dumnezeu pe-ascuns să-ți ducă pașii

195 Spre casa ta, să nu dai ochi cu dînsul
La-ntorsul lui încoace-n scumpa-i țară,
Că sfada dintre pețitori și dînsul
Nu poate să se-ncheie fără sînge,
Cînd el s-ar furișa în casa asta."

200 Așa vorbi, stropi din vin și cupa
Golind o-napoie lui Amfinomos, Fruntaș de
oameni, care-apoi se duse în sală trist. Tot
da din cap, simțise Că nu-i a bine. Totuși
el de moarte **205** Nu fu scutit, că-l ferecă
Minerva, De-a fost răpus de sulita și brațul
Lui Telemah. Șezu el iar pe scaun De unde
se sculase din mulțime.

Atunci Minerva cea cu ochi albaștri **210**
In minte puse fetei lui Icariu, Mintoasei
Penelopa, să s-arate La pețitori să-i bucure
mai tare, De soț și fiu să fie prețuită Mai
mult ca înainte. Și-ntr-o doară **215** Ea rîse și
grai: „Tu, Evrinomo, Ca niciodată inima îmi
cere Să mă înfățișez la ei, cu toate Că-mi sînt
nesuferiți. Aș vrea eu totuși La fiul meu să
spun o vorbă bună, **220** Să nu se bage-ntr-
una prin diiumul

De pețitori care grăiesc în față-i
Frumos și-n dos îi cugetă pieirea,"
Iar chelărița Evrinoma-i zise:

„Copila mea, e drept ce-mi spui tu mie.
225 Te du și spune și nimic n-ascunde
La fiul tău. Ci-ntîi coboara-n baie
Și unge-ți tu obrazii cu miresme,
Să nu te duci cu fața-așa zoită De
plîns. Urîtă-i veșnica bocire.

230 Căci iată mare ți-a crescut copilul, Așa
cum te-ai rugat de zei fierbinte Să-l vezi
voinic pe el, mijindu-i barba." Răspunse
înțeleaptă Penelopa:

„Cu toată grija ta de mine, Evrinomo,
235 Să nu mă sfătuiești să merg la baie Și cu
miresme să mă ung, că zeii Din slavă
frumusețea-mi vestejiră, De cînd bărbatul
mi-a plecat pe mare. Dar spune Ipodamiei
să vie

240 Cu Autonoe ca să-mi steie-alături
Cînd voi intra la pețitori în sală, Că
singură între bărbați să intru
Rușine mi-i. " Așa vorbi, și baba
Prin curte merse ca să dea de știre

245 Și zor la slugi să vie la crăiasa.

Minerva-atunci a pus la cale alta: Somn
dulce-asupra fetei lui Icariu Ea revărsă, de
adormi culcată Și toate-ncheieturile-i slăbiră
250 Pe loc deodată-n patu-i. Zina-ntr-asta O-
mpodobi cu daruri fără moarte, Ca astfel ea
pe-ahei să-nminuneze. Lău întîi obrazu-i
dalb cu mirul Dumnezeieștei frumuseți, cu
care Se unge înstemata Citereia, Cînd
merge ea la hora fermecată A grațiilor. Și-i
făcu făptura Mai mare și mai plină și mai
albă Ca fildeşul. Apoi plecă Minerva.

²⁵⁵ Vezi mai înainte nota la VIII, 405.

- 260 Veniră odăiașele din curte;
Tot vorovind, din somn o deșteptară.
Ea șterse-atunci cu mîna ei obrazii
Și zise-așa: „O ațipire blîndă
Mă-nvăluî pe mine greu cercată.
265 Ah, de mi-ar da Diana preacurată
Acum pe loc o moarte-așa de lină
Să nu mai plîng, să nu-mi mai mistui veacul
De dorul unui soț cu-atîtea daruri,
Că nu e altul într-ahei ca dînsul.”
270 Rostind acestea, doamna se coboară
Din casele-i de sus strălucitoare. Nu-i
singură, urmată e de două Femei însoțitoare.
Cum ajunge La pețitori podoaba de femeie,
275 Stătu pe pragul sălii măestrite, C-un
luciu văl acoperindu-și fața;
Alături stau femeile-i cînstite.
Pe loc slăbiră în genunchi bărbații,
Cuprinși fiind de farmecul iubirii
280 Și toți doreau s-o aibă de soție.
Dar ea lui Telemah rosti cuvîntul: „N-
ai minte și pricepere deplină,
O, Telemah. Erai copil tu încă
Și tot mai bine judecai cu mintea.
285 Acum ești mare-n floarea tinereții,
Și un străin de ți-ar vedea statura
Și frumusețea, te-ar ținea de fiul
Unui bărbat ferice, și n-ai totuși
Priceperea și mintea cuvenită.
Ce-i asta care s-a-ntîmplat la curte?
290 Să lași pe-acel străin să fie astfel
Batjocorit? Ce hulă și rușine
Te-așteaptă-n lume, dacă tot străinul
Venit în casa noastră o să pată
O înfruntare-așa de dureroasă.”
295 Dar socotitul Telemah răspunse:
„De-a ta^ mînie, o , mamă, nu mă supăr.
Dar eu pricep și văd în toate cele
Ce-i bun și rău. Eram copil nainte,

- 300 Dar nu pot toate să le văd temeinic.
Mă tot izbesc la dreapta și la stînga
De-acești mișei și nimeni nu mi-ajută
Dar sfada dintre Iros și străinul Nu s-
a iscat din vrerea lor. Străinul
305 A fost mai tare. Jupiter, Minerva
Și tu, Apollon, faceți voi acuma
Bătuți să-și plece capul pețitorii
Afară-n curte unii, alții-n sală, Să
stea acolo cu puteri zdrobite
310 Așa cum stă la poart-acum și Iros
Clătind din cap ca omul în beție,
De nu-l mai țin picioarele să steie
Și nici să plece înapoi acasă, Că-i
toropită vîlaga lui întreagă.”
315 Iar Evrimah îi zise Penelopei:
„Tu, fiic-a lui Icariu, preacuminte
Femeie Penelopa, dac-aheii Din Argos,
din cetatea lui Iason, Pe tine te-ar
vedea în casa voastră,
320 Ar ospăta din zori de zi o droaie
De pețitori mai mulți, că-ntreci pe toate
Femeile, de mare, de frumoasă
Și de cuminte”. Zise Penelopa:
„Tot binele-mi, mîndrețea și făptura-mi,
325 ”O, Evrimah, mi le topiră zeii, De
cînd s-au dus spre Ilion aheii Cu care
a fost și soțul meu Ulise. O, de-ar
veni el paznic vieții mele, Mai mare,
mai frumoasă mi-ar fi slava.

³¹⁸ *Iason Argos* din textul grec înseamnă „Argos, cetatea ioniană”, mai curînd decît „cetatea lui Iason”, dat fiind că acesta din urmă e un erou tessalian și că nici un episod al legendei lui nu se petrece în Argos.

322 Pentru poetul homeric, idealul de frumusețe feminină e nedespărțit de ideea unei oarecari mărimi. Eroinele cele mai faimoase pentru farmecul exercitat asupra bărbaților sînt, în epopee, femei de talie înaltă: Elena, Andromaha, Penelopa. Mai remarcabil e că opinia e împărtășită și de Aristotel, după care mărimea e una din condițiile frumuseții (*Poetica*, VII, 1450 b 37) și în judecata căruia „fintele mărune pot fi plăcute și bine proporționate, dar nu frumoase” (*Ethica Nicomaheia*, IV, 7, 1123 b 7).

330 Dar astăzi sufăr greu, c-atît de multe
 Nevoi ursit-asupra mea trimise. Ulise la
 plecarea lui din țară, Luîndu-mă de mîna
 dreaptă-mi zise: «Femeie, nu cred eu că toți
 aheii 335 Se vor întoarce teferi de la Troia.
 Se *zice că troienii sînt războinici Cu sulița, cu
 arcul, cu minatul De cai sirepi, mijloace care
 soarta Războiului o hotărâsc mai iute, 340
 Deci nu știu dacă păsui-vor zeii Să vin napoi
 ori voi pieri la Troia. În lipsa mea, să te
 gîndești acasă La scumpii mei părinți, cum
 faci acuma, Ba și mai mult. Cînd vei vedea c-
 ajunge 345 Copilul nost' la vîrsta tinereții,
 Mărită-te cu cine vrei și lasă Căminul tău.»
 Așa rosti Ulise Și zisa lui se împlini în toate.
 Veni-va noaptea cînd avea-voi parte 350 De
 nuntă tristă eu sărman-al cărei Noroc mi-a fost
 luat de Joe. Tare Mă doare însă inima de una:
 Purtarea pețitorilor nainte Era în lume alta.
 Aceia care 355 Pețesc femeie de neam bun și
 fată De om bogat și se întrec s-o aibă, Aduc ei
 înșii oi și boi anume De ospătat prietenii
 miresei. Ba dau și mîndre daruri; nu se-
 ndoapă 360 Cu sila din avutul altor oameni."

Așa vorbi. Se bucură Ulise Că ea-i smomea
 spre dînsa pentru daruri Și-i prilestea cu vorbe
 unse-n miere, Dar ce gîndea era cu totul alta.
 365 Iar Antinou Eupitianul zise:

„Tu, fiic-a lui Icariu, Penelopă
 Cuminte, numai să primești tu daruri Cu
 care vor să te cinsteasc-aheii. Nu-i bine
 să-i respingi. Noi nu vom merge

370 Napoi pe la moșie, nici aiurea,
 Nainte de-a te mărita cu unul Dintre
 ahei, mai osebit în toate."

Acestea zise Antinou. Și spusa-i
 Plăcu la toți. Trimise fiecare

375 Pe cîte-un om ca să-i aducă daruri.
 Aduse Antinou o rochie mare Cu-
 alesături de-o frumusețe rară.
 Douăsprezece sponci avea de aur Și
 toate potrivite. Aduse-ndată

380 Și Evrimah o salbă măestrită De aur
 care avea-mbinate boabe De
 chihlimbar ca razele de soare, Aduse
 sluga lui Evridamante Cercei cu cîte
 trei bogate pietre,

385 Din care strălucea o frumusețe, De la
 Pisandru, fiul lui Polictor, I-aduse
 sluga un gherdan, podoabă Nespus de
 mîndră. Astfel fiecare I-aduseră cîte
 un dar aheii.

390 Apoi la dînsa se sui ea, zîna Intre
 femei, și fetele-mpreună Pășind
 purtau comoara dăruită. Atunci s-au
 pus să joace pețitorii, Să cînte viers
 fermecător, și astfel

395 Se desfătau. Ei așteptară pînă Pe
 înserat. Și cînd erau în toiul
 Petrecerii, veni amurgul serii.

⁸⁷⁶ în original: *peplos*, cuvînt cu care se indică în epopee un
 veșmînt purtat direct pe piele, principala piesă a costu-
 mului feminin. Gîndind dintr-o lungă bucată de stofă
 de cele mai multe ori colorată, înfășurată în jurul trupului,
peplos-ul nu era cusut, ci fixat prin „sponcile” pomenite
 în versul 378, în cazul nostru în număr de 12.

³⁷⁸ Pe numele lor grec *peronai*, aceste „sponci” (în latinește:
fibulae) erau niște agrafe de tipul acelor noastre de siguranță,
 adesea din metal prețios, constînd dintr-un arc terminat
 la una din extremități printr-un ac flexibil, la cealaltă,
 cu un cîrlig destinat să fixeze acul după trecerea lui prin
 stofă. în textul ce ne reține atenția, „toartele” pomenite
 în versul 379 sînt cîrligele celor 12 agrafe, în grecește *kleides*.
 «sa Vezi mai înainte nota la XV, 608.

Si-ndată trei luminători în sală
Au așezat spre-a lumina-ncăperea
400 Si-n jurul lor au pus grămezi de lemne
De mult uscate, despicate proaspăt,
Și facile între ele. Și luminează
Făceau pe rînd la făcliere-n sală
Femeile în casa lui Ulise.

405 Dar el le zise lor atunci: „Voi, roabe
A domnului cel dus de mult Ulise,
Duceți-vă-n odăi unde-i mărita Crăiasă,
toarceți lîngă ea cu furca Și-o-nveseliți
cu scărmanatul linii Șezînd în casă. Aici
410 în locul vostru Voi face eu luminează
tuturora. De vor s-aștepte ei chiar pînă-n
ziuă, Eu n-oi slăbi, că multă mi-i
răbdarea.”

Așa Ulise cuvînta, iar ele Rîdeau și se
415 uitau una la alta. Dar rău îl cicălea
îmbujorata Melanto, a lui Doliu fată,
care Fusesse îngrijită și crescută Ca un
copil al său de Penelopa, Ba-i da de toate
și-i făcu pe placu-i, Și totuși ea mîhnirea
420 Penelopei Nesocotea și se ținea într-una
Cu Evrimah și se iubea cu dînsul. Așa-l
certa Melanto pe Ulise Și-l ocăra:
„Sărace, tu, străine, De bună seamă ești
smintit, de nu vrei

425

⁸⁹⁸ Cum s-a relevat în legătură cu palatul lui Alcinoos (mai înainte nota la VII, 124), cum rezultă din însuși episodul recunoașterii lui Odiseu de Euriclea (mai departe, XIX, 503 și urm.), marea sală unde se desfășoară acțiunea descrisă în text nu era luminată decît de focul vetrei. Mențiunea celor trei „luminători” (*lampteras*), în care lemne amestecate cu torțe ard nu se știe în ce fel, apare deci neclară și îndreptățește presupunerea că textul original a fost în aceste două cînturi sensibil remaniat.

⁴¹⁷ Soră cu Melanteu, pomenit în XVII, 282 și urm.

Să mergi la han sau poate la vrun faur Ca să
te culci și-mi stai aici și-mi dondăi Așa
cutezător între mulțime 430 Și de nimic nu-ți
pasă și de nimeni. La cap ți se sui pesemne
vinul Ori ești din fire-așa, de ți-i vorbirea în
hohote. Ori ți-ai ieșit din sine, Că l-ai bătut pe
cerșetorul Iros? 435 Dar mi-i să nu se scoale
vreun altul Asupra ta mai mare decît Iros Să-ți
dea în cap mai zdravăn, să te-alunge Din sala
asta potopit de sînge.” Pieziș privind la ea, grăi
Ulise: 440 „Nerușinato, merg să-i spun
îndată Lui Telemah de-obrăznicia asta; Aici pe
loc bucăți o să te taie.” De-amenințarea lui se
speriară Femeile și prin odăi fugiră. 445
Slăbiseră-n genunchi de frică toate Gîndind că el
vorbise cu-nadînsul. Stătu atunci în locul lor
Ulise Pe lîngă făclierele arzătoare Și lumina
privind la toți bărbații. 450 Dar altele i se-
nvîrteau în minte, Gîndiri ce-aveau să fie
împlinite.

Iar pe trufașii pețitori Minerva De loc
nu-i mai lăsa să înceteze Cu-amarnicele lor
jigniri, ca astfel 455 Tot mai adînc să-l
doară pe Ulise. Deci Evrimah, feciorul lui
Polibos, Ia cel dintîi cuvîntul între dînșii
Să-ntarte pe viteaz și face hazul
Tovarășilor lui: „Luați aminte,

⁴¹⁷ Originalul grec nu vorbește de „han”, ci de un loc de adunare și de sfat (*lescley*) a cărui natură nu apare lămurit din context. Gît privește atelierul faurului, și el un punct de întîlnire a celor fără treabă, taclalele de aci sînt prezentate de Hesiod ca un mijloc de a pierde vremea, împotriva căruia se simte dator să-și prevină fratele, iubitor de asemenea distracții (*Munci și zile*, 493 și urm.).

460 Voi, pețitori ai preamăritei doamne, Să spun
ce-n minte mi-a venit. Sosirea Acestui om
la curtea lui Ulise Nu-i peste voia zeilor.
Lumina De torțe vine parcă de la dînsul Și
de la capul lui, că n-are bietul Un păr în
465 cap." Apoi către Ulise El cuvînta: „Străine,
vrei la mine Argat să fii, de te-aș lua în
fundul Moșiei mele, că-ți va fi simbria De-
ajuns, să-mi faci acolo niște garduri Și să-mi
sădești copaci? Ți-aș da de hrană Pe-un an
470 întreg, ți-oi da și-mbrăcăminte, Sandale să te-
ncalți. Dar tu la rele Te-ai năvălit și n-o să
ai plăcere La lucru să te pui, că vrei prin
lume Să umbli ca un cerșetor, să-ți ghiftui
Nesățiosul pîntece." Ulise Gel iscusit așa i-a-
475 ntors cuvîntul:
„Hei, Evrimah, că nu e sfada noastră Pe la
480 cositul ierbii primăvara, Gînd ziua-i lungă,
eu să am o coasă Cu șart încovoiată și tu alta
La fel și-atunci să ne fi pus la lucru Pe
nemîncate pînă la-nnoptare, G-am fi avut
destulă cositură. Ori boi să fi minat, jugari de
485 frunte, Tot mari și aprigi și sătui de hrană,
De-o vîrstă și-o putere, tari ca piatra, Pe un
pămînt de patru fălci, cu glie

⁴⁶⁸ Despre folosirea lucrătorilor liberi în lumea homerică, mai ales la muncile cîmpului, s-a vorbit în nota la XIV, 140. Aci e vorba de o muncă ingrată, săvîrșită „la capătul țării”, expresie cu care se indică de obicei pămînturile necultivate, rezervate pentru pășunat.

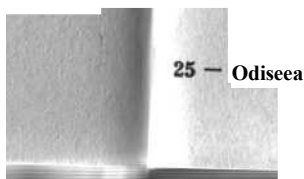
⁴⁷⁹ și urm. În legătură cu prețuirea muncii manuale în lumea homerică, cf. mai înainte notele la VII, 6 și XVII, 511. și mai departe XXIII, 231 și urm.

⁴⁸⁹ Înțelesul termenului *tetragyon* era departe de a fi limpede chiar pentru cei vechi. După un scholiast, ar fi vorba de suprafața putînd fi arată într-o singură zi de un muncitor

490 Ușor de-arat, să fi văzut atuncea De pot
să trag eu brazde necurmate. Ba chiar și
astăzi, dacă cel din slavă Război ar fi pornit
cumva de-oriunde Și-un scut aș fi avut și
două sulți 495 Și-un coif de-aramă potrivit
la tîmple, M-ai fi văzut la lupt-atunci în
frunte Și nu m-ai fi jignit așa rostindu-mi
Ponoase pentru lăcomie. Taie Mă-nfrunți cu
asta și n-ai pic de șuflet. 500 De pari aici
om mare și puternic, E pentru că te afli
între oameni Puțini și nebărbați. De-ar fi să
vie Ulise-ncoace, n țara-i de moșie, Oricît de
larg-ar fi această poarta, 505 Pe loc s-ar
îngusta, cînd ai zbughi-o Pe-aici prin tindă s-
o tulești afară." Așa-i vorbi, iar Evrimah
mai tare Se îndîrji și-i zise crunt privind-l:
„Nemernice, ți-oi arăta îndată, 510 Să-ți
iei tu nas în faț-atîtor oameni Și-obraznic să
vorbești fără să-ți pese. La cap ți se sui
pesemne vinul Ori ești din fire-așa, de ți-i
vorbirea În bobote, ori ți-ai ieșit din sine,
515 Că l-ai bătut pe cerșetorul Iros?"

El zise asta și-apucă deodată Un
scăunel. Ulise-atunci, de frica Lui
Evrimah, se puse pe genunchii Lui
Amfinom Dulichianul, astfel Că Evrimah
520 lovi în mîna dreaptă Pe un paharnic, de-i
căzu ulciorul Sunînd pe jos, iar el,
gemînd, pe spate Bufni în praf. Și zarv-
atunci făcură în sala cea umbroasă
pețitorii.

priceput, cu o bună pereche de boi (definiția dată de **Pliniu** unui *iugerum* roman). în această ipoteză, *tetragyon* ar echivala cu aproximativ 25 ari. Nu-i exclus totuși că o **gye** să fi fost egală nu cu un sfert de *iugerum*, ci cu un *iugerum* întreg; în care caz, *tetragyon*, reprezentînd 4 *iugera*, ar fi totalizat circa 100 de ari.

Și nu cumva stăpîna-ți de mînie Să-ți
 poarte-alean ori soțul ei să vie,
 110 Că doar mai e nădejde. Dacă dînsul Va fi
 pierit și nu se mai întoarce, Dar iată,
 slavă Domnului, băiatu-i Crescu și vede
 tot și nu-l însală Isprăvile nici uneia din
 roabe,
 115 Că nu mai e copil." Acestea-i zise.
 Dar l-auzi-nțeleapta Penelopa Și se
 răsti la dînsa dojenind-o:
 „Obraznico, sfruntato, vād eu bine Ce
 mișelie faci, dar vei plăti-o
 120 Cu capul tău. Știai doar tu, desigur,
 Căci auziseși singură din gură-mi C-
 aveam de gînd să-ntreb aci în sală Pe-
 acest străin de soțul meu, căci tare Mai
 sufăr după el/⁴ Rostind aceste,
 125 Ea zise chelăriței Evrinoma:
 „Tu, Evrinomo, adu-un jeț și-aruncă O
 blană peste el, să stea de vorbă Cu
 mine-aici străinul, să m-asculte, Că vreau
 să-l mai descos." Aceasta-i zise
 130 Și slug-aduse repede un scaun
 Cu șart strunjit și-asupra-i puse-o blană,
 Pe care-apoi se așeză Ulise Și începu a-l
 iscodi crăiasa:
 „Străine,-ntîi am să te-ntreb de unde
 135 Și cine ești? Și unde ți-i orașul ?
 Și-ai tăi părinți?" Răspunse-așa Ulise:
 „Femeie, nici un om din largul lumii
 Nu poate să te-nvinuie pe tine: Slăvitu-ți
 nume pîn'la cer ajunse
 140 Ca slava celui mai ales și vrednic
 Stăpînitor care, în veci cu teamă De cei-
 de-sus, domnind peste mulțime De oameni
 tari, s-arată-n cîrmuire Dibaci și drept.
 Sub el pămîntul negru

¹¹² în original: „cu voia lui Apollon”, „cu ajutorul lui Ape-
 lon”. ¹¹⁴ Un tablou al belșugului adus popoarelor de
 cîrmuitorii drept
 se citește și în Hesiod, *Munci și zile*, 225 și urm.

115 Dă grîu și orz și pomii gem de roadă,
 Și vitele se înmulțesc, și marea Dă
 peste mult și-i fericit poporul. Mă-
 ntreabă deci în casa ta de toate, Dar
 nu de neamul meu și de-a mea țară, Ca
 150 nu cumva, de ele pomenindu-mi, Să fiu
 cuprins mai tare de mîhnire. Că prea
 sînt greu lovit și nici se cade Să stau
 bocînd și tînguînd în casa Unui străin.
 Urît e să te viaieți Neconținut. Și mi-e
 155 că poate astfel Voi supăra pe-o slugă
 sau pe tine Și socoti-vei c-am băut; de-
 aceea Mă-neacă plînsul." Zise
 Penelopa:
 „Tot darul meu, mîndrețea și
 160 făptura, Străinule, mi le topiră zeii, De
 cînd s-au dus spre Ilion aheii Cu care-a
 fost și soțul meu Ulise. O, de-ar veni el,
 paznic vieții mele, Mi-ar fi mai mare,
 mai frumoasă slava! Dar azi tînjesc
 amar, c-atît de multe Nevoi ursit-
 asupra mea trimise. Toți tinerii frunțași
 de prin ostroave, Din Same, din
 170 Dulichiu, din Zachintos Cel păduros,
 precum și toți mai-marii Din țara
 noastră limpede Itaca, în butul meu mă
 cer și-mi storc averea De-aceea nu mai
 pot căta de oaspeți, De rugătorii de-
 adăpost, de crainici, Ai obștii slujitori.
 175 Și-n veci mă mistui De dorul lui Ulise.
 Pețitorii Zoresc nuntirea, eu i-amîn și-
 nchipui Înșelăciuni. Intîi un zeu îmi
 dete În minte să încep o țesătură. Și-
 ndată eu la stative'-n cămară M-am pus
 să țes o pînză, foarte lungă Și gingașă,
 180 iar lor le-am zis în urmă: Voi, tineri
 pețitori ai mei, acumă, Cînd răposat e
 soțul meu Ulise, Mai așteptați și nu
 dați zor cu nunta,

- 185 Să isprăvesc întâi acaastă pînză, Să
nu se mai destrame urzit ura, Că
vreau să fie giulgiul lui Laerte, Cînd
nemiloasa moarte o să-l culce, Ca nu
cumva femeile-aheene
- 190 Să aib-alean pe mine, că din parte-mi
Fu socrul meu nepînzuit la moarte,
Cînd el agonisi atîta-avere. Așa le-am
zis și dinșii mă crezură. Eu ziua tot
lucram la pînzătură,
- 195 Dar peste noapte, la lumina torței, Eu
deșiram tot ce lucrasem ziua. Așa-i tot
amăgii trei ani de-a rîndul.
- Dar cînd trecură patru ani și vremuri Și
luni și zile multe se-ncheiară,
- 200 Slugi mîrșave,-mpietrite, mă trădară;
Veniră peste mine pețitorii, Mă prinseră
și rău m-amenințară. De sil-atunci mi-am
isprăvit țesutul. Dar azi eu nu mai pot
scăpa de nuntă
- 205 Și nici găsesc un chip. Apoi părinții
Grozav dau zor să mă mărit. Pe urmă
Copilu-mi s-a trezit și nu mai poate, Cînd
vede că-i se spulber-avuția. De-acu-i bărbat
și-n cea mai bună stare
- 210 Să-și poarte grija casei și să-i deie Mărire
Cel-de-sus. Te rog eu totuși Să-mi spui tu
mie care ți-este neamul, De unde ești.
Doar nu te tragi, cum spune Povestea, din
stejar și nici din piatră."
- 215 Ulise iscusitul îi răspunse:
„Femeie preacinstit-a lui Ulise, Tu nu-
ncetezi să-ntrebi care mi-e neamul? Am să
ți-o spun, deși o să-mi pricinui Mai multă
jale decît am. C-așa e,

²¹⁴ Aluzia e la unele vechi legende grecești, potrivit cărora la începutul Firii oamenii s-ar fi născut din arbori sau din pietre. Un ecou al lor stăruie în mitul celor cinci „neamuri” povestit de Hesiod (*Munci și zile*, 143 și urm.), altul în povestea potopului la Ovidiu, *Metamorfoze*, I, 381 și urm.

- 220 Cînd omu-i dus, pierduț de mult ca mine
Din țara lui, pribeag prin multe-orașe,
Zdrobit de suferinți. Răspund eu totuși
La tot ce-ntrebi și iscodești. I-o țară Ce-i
zice Creta, mîndră, roditoare,
- 225 Cu ape-n jur, că e-n mijlocul mării,
Și oamenii foiesc în ea puzderii. Pe-
ntinsul ei sînt nouăzeci de-orașe. Cu
fel de fel de limbi: ahei și mîndri
Eteocreți, cidonieni alături
- 280 De dorienii războinici și de oameni
Dumnezeiești, pelasgi. Intre orașe E
unul mare, Cnossos, unde Minos Fu
rege tot la nouă ani și cel mai
Apropiat de Joe, Minos, tatăl

²²⁴ în poemele homerice Creta apare ca o insulă prin excelență bogată și populată. Această faimă s-a dovedit pe deplin întemeiată în urma cercetărilor arheologice întreprinse în ultima jumătate de veac la Gnossos, la Festos și în alte locuri, săpături ale căror rezultate, revoluționînd cunoștințele noastre despre lumea egeeană în mileniile III—II î.e.n. au deschis un nou și important capitol în istoria universului.

²²⁹ Cu numele de eteocreți aveau să fie cunoscuți pînă tîrziu, în epoca clasică, urmașii locuitorilor preelenici ai Cretei. Pentru cidonieni, vezi mai înainte nota la III, 403.

²³⁰ Singurul loc din poemele homerice unde e pomenită această ultimă venită dintre semințiile de greci coborîte în cursul mileniului al II-lea spre pămîntul viitoarelor patrii. După cronologia îndeobște admisă, pătrunderea dorienilor ar fi avut loc între 1200—1000 î.e.n.

²³¹ Și aceasta e o populație preelenică, vorbind o limbă necunoscută, menționată de tradiție în diferite puncte ale Greciei continentale și insulare.

²³² În partea de nord a insulei, nu departe de actualul port Candia. Incepînd din 1900, s-au făcut aci săpături arheologice de o însemnătate excepțională, scoțîndu-se la iveală un vast ansamblu monumental, mărturie grăitoare a unei civilizații rafinate, înainte necunoscute.

²³³ Altfel spus: „domnea pe cîte nouă ani”. După o legendă păstrată în dialogul pseudo-platonic *Minos* (p. 319 E), regele Cretei ar fi fost ținut să cerceteze din nouă în nouă ani peștera sfîntă de pe muntele Ida, pentru a sta de vorbă cu Zeus și a primi legi pentru poporul său. Cf. Strabon, *Geographia* X, 4, 8, 19, XVI, 2, 38.

\$35 Părintelui meu nobil Deucalion. Că
Deucalion mă nascu pe mine Și pe
Idomeneu, care-n corăbii Plecă-
ntovărășind pe Atrid la Troia. Eton mi-i
numele vestit și eu sînt
240 Mai mic de ani, iar dînsul e mai mare Și
mai viteaz. Acolo pe Ulise Eti l-am
văzut și datu-i-am și daruri De ospetî,
că-n mersul lui spre Troia De la Malea-l
abătuse vîntul
245 Și-l adusesese-n Creta. Poposise Pe-
Amnisos rîul, unde-i văgăuna Ilitei și-i
anevoios limanul; D-abia aci s-adăposti
de vifor. Suindu-se-n cetate, a prins
îndată
250 Să-ntrebe de Idomeneu, de care
Zicea că-i este drag, cinstit prieten. Dar el
era plecat în năvi la Troia De zece sau de
unsprezece zile. Eu l-am luat, l-am ospătat
la mine
255 Cu tot ce-avui mai bun, cu toată grija, C-
aveam de toate și de-ajuns în casă. Și celor
care-l întovărășiră Le-am dat de toate
din avutul obștii, Făină, vin și boi ca să-i
înjunghie,
260 Să-i sature pe toți. Acolo două —
Sprezece zile zăbovir-aheii; I-oprea
sălbatic vînt de miazănoapte, De nu
puteau să steie pe picioare. Vrun zeu
dușman l-o fi stîrnit și numai
265 În ziua cea de-a treisprezecea vîntul Se
potoli și ei atunci plecară."
Așa scornea el basme cîte toate
Asemeni cu-adevărul. Și crăiasa îl asculta
și tot plîngea cu lacrimi

²⁴⁴ Vezi mai înainte nota la 397.

²⁴⁶ Portul cel mai apropiat de Cnossos: astăzi Amisos.

²⁴⁷ După *Iliada*, XI, 269 și urm., Ilitiile (la plural) ar fi zîne
ale nașterii, personificări ale durerilor facerii. La poeții
mai noi, o unică zeiță cu aceste atribute e pomenită ca fiică
a lui Zeus și a Herei.

²⁶⁸ Vezi mai înainte nota la XIII, 20.

110 Și se topea la față. Cum adese
Pe culmile de munți se moaie neaua
Ce vîntul de apus o troienise Și o
dezgheață-acuma Băltărețul Și la
topirea ei se umplu rîuri
176 Zăpor la vale, așa obrații mîndri
Ai Penelopei se muiau la plînsul
Bărbatului care-i stătea aproape.
Se-nduioșă de mil-atunci Ulise, Cînd o
văzu jălind, dar lui sub pleoape-i
•80 Statură ochii nemlădii întocmai Ca
coarnele sau fierul. El în sine
Viclean și-ascunse lacrima. Crăiasa,
De mult jălit și tînguit sătulă, Mai
răspică din nou: „Acum, străine,
286 Eu voi să-ncerc să văd dacă-ntr-aiepe
Primitu-l-ai pe soțul meu acolo La
casa ta-mpreună cu voinicii Care-l
urmau, cum tu îmi povestiseși. Să-mi
spui dar cum era-mbrăcat Ulise
MO Și ce fel era el și ce tovarăși
Avea cu dînsul?" El la asta-i zise:
„Sînt ani la mijloc și e greu, femeie, Ca să-
ți răspund. Sînt douăzeci de vremuri, De cînd
trecu pe-acolo și se duse
H95 Din țara mea. Dar totuși eu voi spune
Așa cum mi se pare. Avea Ulise O
mantie pe dînsul, porfirie, Țesută-n
două cu fir des. Cheotoarea-i Cu-
ngemănate sponci era de aur
m>0 Și-nflorituri avea în față-i haina.

⁸⁷⁸ Boreas, vîntul de nord.

aBS „Cheotoarea" e o fibulă de «tipul descris în nota la XVIII,
378.

⁸⁰⁰ Pînă nu demult, întemeiați pe autoritatea unui scholiast
antic, traducătorii înțelegeau versul 227 al textului grec
în sensul că iedul și cinele ar fi fost brodați pe mantia lui
Odiseu. Descoperirile arheologice recente, familiarizîndu-ne
cu operele meșterilor giuvaergii din Creta și Micene, au
impus interpretarea după care scena în chestiune ar fi fost
înfățișată pe placa de aur a fibulei.

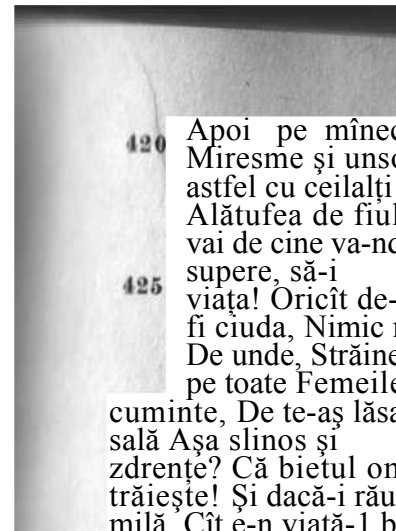
Cu labelle-i ținea-nhățat un cine Un ied
 bălțat de ciută, ce privindu-l Se tot
 zbătea. Se minunau cu toții De-aceste
 chipuri măestrite-n aur, Cum sta ogarul să
 305 sugrume puiul, Și-acesta se tot zvîrcolea
 în gheare, Voind să scape. Am văzut pe
 dînsul Cămașa-i moale, lucie, subțire Ca
 foaia unei cepi uscate. Tocmai Ca soarele
 lucea. Desigur multe Femei la dînsul
 310 galeș se uitară. Dar nu uita un lucru ce ți-
 oi spune: Eu nu știu dacă el le-avea de-
 acasă Cumva aceste haine sau că poate I Ie-
 o fi dat pe mare vrun tovarăș Ori un
 prieten, căci avea Ulise Prieteni mulți,
 315 fiind puțini ca dînsul între ahei. Și eu i-
 am dat din parte-mi O sabie de-aramă și-o
 frumoasă Manta țesută-n două, porfirie, Și-
 un strai pîn' la pămînt. Apoi spre cînstel
 am petrecut pe el pîn' la corăbii Și-un
 320 crainic mai trecut avea cu dînsul. Pot spune
 cum era și el: cu umeri Rotunzi, cu părul
 creț, cu fața smeadă Și Evribate se
 numea. Ulise Ținea la el mai mult ca la
 oricare De-ai lui, fiind el om întreg la
 325 minte."
 Așa el zise, și-o stîrni mai tare La
 tînguît, cînd ea văzu că-s bune
 Dovezile-arătate de Ulise. Iar după ce
 de-ajuns gemu și plînse, Se ușura și
 330 mai luă cuvîntul:
 „Străine,-ntîi mi-a fost de tine milă,
 De-acum vei fi cînstit și oaspe-n casă.
 Veșmintele de tine pomenite,
 Eu însămi i le-am dat împăturite
 335 Și scoase din odaie. Adăugasem
 Lucioasa cheotoare ca să-i fie Podoabă
 lui. Eu nu-l mai văd pe dînsul întors
 napoi acasă-n scumpa-i țară.

Plecă în ceas nenorocit Ulise Să
 vadă neagra, urgisita Troia."
 El i-a răspuns: „Femeie
 345 precînstită A lui Ulise, nu-ți
 strica frumoșii Obraji, nu-ți frînge
 inima jălindu-ți Bărbatul dus. De asta
 nu te-nvinui, Căci orișice femeie-și
 plînge astfel Pe soțul dus al tinereții
 350 sale, Cu care-avu copii, dar care nu e
 De seama lui Ulise cel asemenea Cu zeii,
 cum se zice. Alină-ți jalea Și-ascultă-
 mă, căci adevăr voi spune, Deschis și
 355 drept, așa cum eu în treacăt Am auzit
 de-ntorsul lui Ulise. Trăiește el pe-aici,
 aproape,-n țara Cea rodnic-a tesproților
 și-aduce Cu sine-avere, multe-odoare
 scumpe Ce strînse din popor, dar pe
 tovarăși El îi pierdu-n corabie prin
 360 valuri Venind de la Trinacria, căci Joe
 S-a mîniat și Soarele pe dînsul, Că
 -soții lui îi vătămăra boii. I-a înghițit
 pe toți talazul mării Și doar pe el, suit
 pe talpa năvii, îl scoase unda pe uscat
 365 în țara Feacilor cei înrudiți cu zeii.
 Iar ei din toată inima-l cînstiră Ca pe un
 zeu și multe-i dăruiră Și sănătos în țară-
 l petrecură. De mult era sosit pe-aici
 Ulise, Dar lui i se păru c-ar fi mai bine
 370 Să umble țară multă dup-avere, Că-
 ntrece el pe toți în dibăcie Și nimeni
 nu s-ar măsura cu dînsul. Așa îmi
 povesti Fidon, stăpînul Tesproților, și
 cînd la zei în casă Se închina, el se
 375 jură la mine C-atunci pe mare-o navă
 fuse trasă

880 Și că pe mal stau gata vîslitorii Ca să-
l petreacă-ncoaee pe Ulise. Dar craiu-nții pe
mine mă trimise, Că se brodi un vas atunci
să plece De la tesproți încoace spre Dulichiu
885 Mănosu-n grîu. El însuși mi-arătase
Averile-adunate de Ulise. Cu ele s-ar putea
hrăni o casă Pînă-ntr-a zecea spiță, așa de
multe Erau la curte strînsele odoare. El mai
spunea că dus era viteazul Pe la Dodona ca
s-audă sfatul Lui Joe din stejarul nalt, de
390 felul Cum el, cel dus de mult, să vie-n
țară. Pe față ori pe-ascuns. Așa Ulise E
teafăr și curînd va fi acasă. De-acuma mult
el nu mai stă departe De țară și de-ai lui. Și
pentru asta Eu pot să jur. Iau chiar acum
ca martor Pe Joe, Dumnezeu cel mai mare
Și mai puternic, martoră iau vatra Cea
sfîntă-a lui Ulise, unde astăzi M-adăpostesc,
c-așa va fi întocmai Cum eu îți cuvîntez.
Chiar estimp vine Ulise-aici, pe la-ncheierea
400 lunii Sau la-nceputul lunii viitoare."

Cuminte Penelopa îi răspunse:
„Străine, fie vorba-ți împlinită! Să vezi
îndată ce prietenie Precum și daruri vei
avea din parte-mi! Te-ar ferici-nțîlnindu-te
405 oricine. Dar eu mă tem c-almintreli o să
fie, Că nici Ulise nu mai vine-acasă Și
nici tu n-ai să fii trimis la tine, Că nu-s
aici stăpîni cum a fost dînsul — De-a fost
vreodată — gata de primire Și de trimis
410 străinii cumsecade.

Voi, fetelor, spălați-l pe picioare Și
puneți-i un pat cu așternuturi, Cu
cergă și cu-nvelitori curate

Și cu velinți și
perne sclipitoare,
De cald să-i fie
pînă dimineața.

420 Apoi pe mîncate dați-i baie,
Miresme și unsori de curățire, Ca
astfel cu ceilalți să șadă-n sală
Alătufea de fiul meu la masă. Și
vai de cine va-ndrăzni pe dînsul Să-l
425 supere, să-i amărască
viața! Oricît de- 480 nfricoșată i-ar
fi ciuda, Nimic nu izbîndește-aici.
De unde, Străine-, ai ști că eu întrec
pe toate Femeile de bună și
cuminte, De te-aș lăsa să ospătezi în
sală Așa slinos și 485 învâscut în
zdrențe? Că bietul om așa puțin
trăiește! Și dacă-i rău și n-are-un pic de
milă, Cît e-n viață-l blestemă cu toții, Iar
după moarte-i defăimat în lume. Dar
dacă-i bun și făcător de bine, Străinii-i
poartă numele departe 440 Și-l laudă
mulțimea pretutindeni."

Ulise-a zis: „Femeie preacinstită A lui
Ulise, fiu al lui Laerte, Veșmintele, velințele
curate Le-am oropsit din ziua cînd pe plaiul

Gel troienit al Cretei mă răznisem Pe vas
445 mînat de vîsle lungi. De-aceea Gulca-mă-
voi cum mă culcam nainte în nopți de
veghe. Cîte nopți dormit-am Pe un culcuș
sărac și prost de paie Și-am așteptat să vie
zorii zilei! Nu-mi place să mă spele pe
450 picioare Vreo slujnică; nu vreau să dea de
mină Nici o femeie-n slujba casei tale, Afară
dacă nu e vreo bătrînă 455 De treabă și ca
mine de pățită;

Doar numai ei încrede-m-aș să-mi spele
Picioarele." Răspunse Penelopa:

„Din toți străinii care de departe Ca
oaspeți îmi veniră-aici, străine, 460
Nici unul n-a vorbit așa ca tine,

530 „Tu singur, Autolicos, dă-i un nume,
Oricare-ar fi, odraslei fiicei tale Căci tare ți-
este drag”. Răspunse dînsul:
„Tu, ginere și draga mea copilă, Să-i dați
u& nume-așa cum vă voi spune. Fiindcă vin
aci plin de-nclădarea Ce-n sufletu-mi făcu
585 mulțime dintre Bărbați, femeii de pe
pămîntul rodnic, Să-i fie dară numele Ulise.
Iar cînd va crește mare și-o să vie La
curtea mamei sale, la Parnesos, Unde-i
avutul meu, i-oi da dintr-însul Și vesel va
pleca el de la mine.”
540 De-aceea și-o porni la el Ulise Ga bunul
său să-i dea bogate daruri. Cum l-au văzut
bătrînul și copiii, Primitu-l-au cu brațele
deschise, Cu vorbe dulci. Bunică-sa
545 Amfitea, Cu drag îl strînse-n brațe pe
Ulise Și-l sărută pe cap, pe ochii mîndri.
Iar Autolicos porunci la fiii Cei lăudați ai
lui să-ntindă masa. Ei bucuroși porunca i-
auziră Și-un bou cincar luînd, mînară-n
550 curte, îl jupoiară-apoi și-l dichisiră, Cu-
ndemînare carnea-nfeliară Și în frigări
feliile trecură. Le fripseră, le rumeniră
bine Și-n urmă între ei le merticiră. Și peste
555 zi pîn' la apus de soare Se ospătau, și
parte deopotrivă Avea la masa asta
fiecare. Cînd soarele-asfinți și fu-ntuneric,
Ei adormiră și gustară somnul. A doua zi
cînd zorile-nzoriră Cu degete trandafirii,
560 feciorii Lui Autolicos cu ogari plecară
565

⁶³⁷ Textul grec implică un joc de cuvinte între numele propriu *Odyseus* și verbul *odyssomai* („a fi mînios, a fi supărat p& cineva”).

Și merșeră spre a vîna la țară. Era cu ei
și falnicul Ulise. Suiră plaiul nalt și
păduratic Parnesos, pe vîntoase văi
sosiră. 570 Gînd soarele abia ieșind din
rîul Cu ape-adînci și line, Oceanul, își
răsfiră peste cîmpii lumina, Ajunse-
alaiul într-o vîgă,ună.

Aeolo-ntr-un desiş cuiba mistrețul, 575
Pe unde niciodată nu răzbise Nici rază de la
luminosul soare, Nici ploaie nicăieri, așa pe-
aeolo Era stufos bungetul, și sub dînsul
Zăcea frunzișul scuturat grămadă. 580 Dar
cum i-ajunse la urechi un tropot De oameni
și de haită la năvala Ce-a dat spre el, din
cuibul lui mistrețul Zburlit țuști nainte, și
pe-aproape De ei stătu cu ochii 'ca
văpaia. 585 Întîi la el se repezi Ulise
Și-asupra-i ridicînd prelunga-i lance, Cu
mîna-i grea sta gata să-l străpungă. Dar i-
apucă nainte-atunci giganul Și-l încolți pe
la genunchi și-n fugă 590 Pieziș din
carne-i rupse o fișie
Cu colțul lui, dar nu-i pătrunse osul.
Ulise-l nimeri la dreapta-n spate Și-l
străbătu cu lancea-i sclipitoare. Prin colb
se prăvăli icnind mistrețul 595 Și-
nșepeni pe loc. Iar de Ulise Avură grijă
repede feciorii Lui Autolicos, rana i-o
legară Cu meșteșug și sîngele-i curmară Cu
descîntări. Apoi se înturnară 600 Pripiti la
casa lor. Iar Autolicos Și fiii lui deplin îl
vindecară. Și după ce-i făcură scumpe
daruri, Ei fericit pe dînsu-l petrecură în
țara-i de moșie. Iar părinții 605 La-
ntorsul lui vîrtos se bucurară Și-l
întrebară toate cu-amănuntul

De rana lui, de tot ce pătimise.
 Iar el cu șart le povesti cum firea
 L-a încolțit pe el la vânătoare
 610 Pe muntele Parnesos, unde merse
 Cu verii lui mistrețul să-l vîneze. De
 rana-i veche dete-acum bătrîna
 Și^ pipăind o cunoscă îndată,
 Lăsă să-i cadă în lighean piciorul,
 615 Se răsturnă și zurul ligheanul.
 Și apa fu vărsată jos. Iar doică
 Șimți și bucurie și mîhnire
 Și lacrimi îi dadură-n ochi și glasul
 îi amuți. Dar iute duse mîna
 620 La barba lui Ulise-atunci și zise: „Tu,
 fătul meu, ești negreșit Ulise,
 Dar nu putui să te cunosc nainte
 De-a-mi pipăi cu mîna mea stăpînul”.
 Așa grăi. Apoi spre Penelopa
 625 Ea ochii și-aținti voind să spuie
 Că soțul ei e chiar acolo-n casă.
 Dar Penelopa nu putu s-o vadă, C-
 aiurea Palas i-abătuse mintea. Ci
 dibuind și apucînd cu dreapta Pe
 doica de grumaz, cu stînga dînsul O
 trase-aproape și răstit îi zise:
 „Vrei, doica, să mă pierzi? Tu care-odată
 La sînu-ți m-ai crescut, și dup-atîtea Necazuri
 ce-am avut pînă ce astăzi In douăzeci de ani s-
 685 ajung în țară? Dar dacă m-ai ghicit și-un zeu
 la asta Te-a luminat, să taci, ”*OSL* nimeni altul Să
 nu știe că sînt aici. Că altfel O vorbă-ți spun
 și ea va fi-implinită. Cînd eu cu ajutor de
 sus; voi pune capăt Mișeiilor odată, nici pe tine,
 640 Deși-mi ești doică, nu te cruț în oara Cînd voi
 ucide și pe celelalte Femei care slujesc la
 mine-n casă.” Dar i-a răspuns bătrîna cea
 cuminte:
 „Ce vorbă, maică, ți-a scăpat din gură* Tu
 645 știi ce tare și nenduplecată

E firea mea. Eu pot să stau tăcută
 Ca piatra sau ca fierul. Ba pot spune
 650 Și altceva, s-o ții tu minte asta
 De-o fi vrînd zeu cu mîna-ți să
 doboare Pe pețitori, am să-ți arăt
 eu care Femei din casă ți-au făcut
 rușine Și care-au fost de treabă.”
 Dar Ulise
 655 Din grai întîmpină: „De ce tu, doică, Să
 mi le spui pe ele? Nu-i nevoie. Iau seama
 doar și eu la fiecare Și-oi ști cum sînt. Tu
 taci, păzește-ți gura Și-ncrede-te în zei.”
 Acestea-i zise,
 660 Iar doica o zbughi prin toată sala
 S-aducă apă de lăut picioare,
 Căci ap-adusă toată-i se
 vărsase. Iar după ce-l luă pe el și-l
 unse Cu-mbălsămat ulei, atunci de
 vatră
 665 S-apropie cu scaunul Ulise
 La încălzit și zganca el sub trențe
 Și-acoperi. Iar Penelopa-i zise:
 „Voi să te mai întreb puțin,
 străine, Căci iată-i vreme de odihnă
 dulce,
 670 De-i chip s-adormi cînd ești cuprins de jale.
 Dar mie mi-a fost dat nemăsurate Dureri
 să sufăr. Zilele-mi de-a pururi Mi le petrec
 cu plîns și cu suspinuri Și-mi văd de lucrul
 meu și-al celor care-mi
 675 Lucrează-n casă. Dar cînd vine noaptea
 Și-adorm cu toții, eu veghez în patu-mi Și
 tînguioasă inima-mi se bate Sub ascuțite
 griji nenumărate, întocmai cum
 Privighetoarea, fiica
 680 Lui Pandareus, în dumbrava verde
 La începutul primăverii cîntă
 Frumos de tot sub des frunziș de
 arbori, Tot schimbă vîrsul
 răspîndind o ploaie

⁶⁷⁹ în această versiune a legendei, fiica lui Pandareu, soția lui Zetos — *Aedon* — își ucide din greșeală copilul, pe *Itilos*; urmărită de mînia soțului, e transformată de zei în privighetoare. Altă variantă se citește în cîntul XX, versurile 82 și urm.

- sunete și-și plînge pe Itilos,
 085 Născutul ei cu Zetos împăratul,
 Odoiu-i drag pe care din prostie
 Ea singură-l răpuse-odinioară, Așa
 și-n mine sufletul se zbate Învăluit
 și îndoit de-a pururi.
 090 Ori să rămîn cu fiul meu și toate întregi
 să le păzesc, slujitorimea Și-averea-mi
 și locașul sfînt și mare, Sau să-mi aleg
 din pețitori pe care Socot fruntaș și
 darnic la-nzestrare.
 095 Băiatul meu| cît fu copil și tînăr
 Necopt la minte, nu vru să mă lase Să
 părăsesc a soțului meu casă, Să mă
 mărit. Dar azi cînd el e mare Și-n anii
 tinereții, mă tot roagă
 700 Să plec din casă,. Dînsul nu mai poate
 Cînd vede cum averea-i storc aheii.
 Dar tîlcuiește visul meu și-ascultă:
 Se-ndoapă-n casă-mi douăzeci de gîște
 Din griul presărat în apă. Eu mă bucur
 705 Privind la ele. Dar un vultur mare, Cu
 ciocul coroiat, venind din munte Pe
 toate le sugrumă și le-omoară Și ele
 cad grămadă-aici în curte, Iar vulturul
 în slăvi se-nalță iară;
 710 Eu tot plîngeam și mă boceam în visu-mi
 Că-mi potopise gîștele din curte. Dar
 vulturul, venind napoi, se puse Pe-
 acoperiș și glăsuind ca omul Mă liniști
 și-mi zise: «Fii pe pace,
 715 Tu fiică laudată-a lui Icariu,
 Nu-i vis, ci-i lucru-aiieve, și-o să fie
 Cum ai visat. Gîscanii tăi din curte
 Sînt pețitorii. Eu am fost nainte Un
 vultur, dar acum îți sînt bărbatul
 720 Sosit aici să dau o moarte crudă La
 pețitorii toți» Așa el zise Și mă trezii
 din somn. Cătai prin curte Și iar văzui
 acolo cum gîscanii Din albie-nghiteau
 mereu grăunțe."

725

730

La asta dînsul i-a răspuns: „Femeie,
 Doar nu-i de tîlcuit âlmintreli visul; Te
 desluși-n visare chiar Ulise Cum are' să
 se-ntîmple. Pețitorii Pieri-vor toți: e
 limpede. Nici unul^ Din ei nu va scăpa
 din mina morții." Dar Penelopa-i zise:

735

„îngăimate Și fără rost sînt visele,
 străine, Și-arareori se izbîndesc la
 oameni. Pe două porți trec visele deșerte
 : Una-i de corn, cealaltă e de fildeș. Și
 care vin pe poarta cea de fildeș Te-
 nșală, c-aduc vorbe nemplinite. Iar
 care vin pe poarta cea durată Din
 cornul șlefuit, se-ntîmpl-aiieve Acelui
 care-n somnu-i le visează. Dar visul
 meu spăimîntător eu nu cred Să fi
 trecut pe-aici. Că pentru mine Și fiul
 meu ar fi nespun de bine. Dar ia aminte
 ce voi spune acum:

740

- 745 Veni-va ziua urgisită-n care M-oi
 depărta de casa lui Ulise, Căci iată, eu
 voi pune-aci la luptă Securile pe care
 bietu-Ulise Le-nșiruiă în sală cîte două —
 750 Sprezece cum se pun în șir proptele
 Cînd se lucrează talpa de corăbii. . El stînd
 departe, și-arunca săgeata, Și ea trecea prin
 găurile toate De la securi. Acum, la lupta
 asta, Voi face să se-ntreacă pețitorii. Și cine
 mai ușor va-ntinde arcul Și va răzbate cu
 756 săgeata toate Securile, bărbat al meu să
 fie; îl voi urma și părăsi-voi casa

734 Precizările referitoare la cele două porți ale viselor se
 leagă de o superstiție răspîdită în lumea veche și ale cărei
 ecouri sînt numeroase în literaturile greacă și latină. Ver-
 surile 734-737 din textul pe care-l comentăm, de pildă,
 sînt traduse întocmai de Vergiliu în cartea a Vi-a a *Eneidei*,
 893—896.

760 Cea plină de-amintiri de tinerețe,
De bogăție și de frumusețe, De care
cred că chiar în vis o dată îmi voi
aduce-aminte." El îi zise: „Femeie
prea-nchinat-a lui Ulise,
765 De loc nu amina tu lupta asta, Că-ți
va sosi bărbatul înainte Ca
pețitorii tai să puie mîna Pe arc, să-
ntindă coarda și să treacă Prin fier
săgeata lor". Iar Penelopa
770 Răspunse-atunci: „De-ai vrea să șezi, străine
Și de urît așa să-mi ții în sală/ De loc nu
s-ar lipi de mine somnul. Dar oamenii nu pot
să stea de-a pururi Neadormiți, că asta le-a
fost dată De cei-de-sus. De-aceea eu la
775 mine Mă sui și iar mă culc în așternutul
De jale-al meu, stropit de mii de lacrimi De
cînd Ulise a plecat pe mare. Să vadă neagra,
blestemata Troia, Acolo eu mă culc, tu
dormi în casă. Ți-așterni pe jos sau las'
780 să-ți puie patul."
Așa vorbind, ea se sui în catul
Strălucitor de sus și o-nsoțiră
Femeile. Iar cum ajunse-acolo, Ea se
785 porni pe plîns după Ulise, Bărbatul
ei, pînă ce blînd Minerva Pe
pleoape-i picură odihnă dulce.

C Î NTUL XX

În tindă sta culcat Ulise. O blană De bou
neargăsită-și tăvălise Și-asupra-i multe
piei de oi junghiate De-ahei și cu un țol
l-acoperise⁵ Pe dînsul Evrinoma. Sta
în patu-i Neadormit viteazul, tot cu
mintea La moartea pețitorilor. Ieșise
Din cas-atunci un rînd de roabe care S-
aveau cu pețitorii și-ncepură
10 A rîde și-a se veseli-mpreună
Și sufletu-i se-nviforă. Prin minte-i
Trecură multe gînduri: să dea buzna
Pe toate să le-omoare? Ori să lase Pe
data cea din urmă să se-nhaite
15 Cu tinerii? Și inima într-însul
Urla. Cum o cătea dă roată-n jurul
Căteilor plăpînzi și latră la un
Necunoscut și-i gata să se-nhațe, Așa
lătra și inima într-însul,
20 Că-i sîngera de ciudă-n faț-atîtp
Blăstemății. În piept își da cu pumnul
Și inima-și certa: „Mai rabdă încă, O,
inimă. Tu ai răbdat odată Ceva mai
fioros, pe cînd ciclopul

⁵Vezi mai înainte notă la 538.

25 Nesățios înfuleca pe soții
 Voinici ai mei. Te-ai stăpînit acolo
 Și tare-ai stat pînă ce sfatul minții
 Din peșteră te-a scos, unde crezuseși
 Că vei muri." Așa el se mustrase
 30 Și domolită sinea lui rămase
 Ga luntrea otgonită, dar în patu-i
 Se, răsucea Ulise în tot chipul.
 întocmai cum pe un jăratice mare
 Un om rotește pîntecul de capră
 Ce-i împănă cu sînge și grăsime,
 Voind mai iute carnea-i să se frigă,
 Așa în pat se tot suceea Ulise
 Și chibzuia cum el să pună mîna
 Pe șleaht-aceea de sfrunțați, el singur
 Fiind, vrăjmașii mulți. Veni la dînsul.
 Din cer atunci Minerva ca femeie,
 La creștet îi stătu și-i zise astfel:
 „Ce stai veghind, tu, cel mai neferice
 Din muritori? Aici ți-i doară casa
 45 Și-n casă ți-i femeia și copilul
 Cum orice tată l-ar dori să fie.”
 Ulise i-a răspuns așa Minervei:
 „Ce-mi spui, zeiță,-i prea frumos și bine,
 Dar inima-mi se tot frămîntă-n sine Și
 50 chibzuie cum pot să pun eu mîna Pe șleahta
 de sfrunțați, eu singur Fiind, iar ei mereu o
 droaie-n casă. Dar și mai crunt o grijă tot m-
 apasă: Cu voia ta și-a tatălui din ceruri
 Dacă-i dobor, oare-ncotro fugi-voi Ca să m-
 55 ascund. Te rog să-mi spui tu mie.” Grăi
 Minerva cea cu ochi albaștri:
 „Abrașule, sînt oameni care-ascultă
 De un tovarăș mai de rînd, de unul

Ce-i muritor și nu dă sfat ca mine.
 60 Eu sînt zeița care-n veci te apăr
 În tot ce faci și ți-oi vorbi pe față:
 De ne-ar încercui cincizeci de cete
 De oameni ahtiați să te omoare,
 Tu poți să-i birui și să capeți turma
 65 De oi și boi. Dar las' să-ți vie somnul.
 Că ți-ar fi rău să stai de veghe o noapte.”
 Și zîna somn îi picură pe gene, Apoi
 se-ntoarse la Olimp. Iar somnul 70
 Moleșitor îl copleşi pe dînsul Și inima
 i-o dezrobi de grija.
 în vremea asta se trezi soția-i Cea vrednică și-n
 așternutu-i moale Se puse iar pe plîns. Și cînd de
 lacrimi Se satură, întîi zeiței sfinte, Diana, ruga își |
 rosti: „Diano, Zeiță naltă, fiică de-a lui Joe,
 75 Săgeată-mă în piept și-acum în clipă Ia-mi
 sufletul sau să mă ia un vifor Pe căi de nori și să m-
 arunce-n valul Vîrtelnicului Ocean întocmai Cum a
 luat vîrtej de vînt odată Pe fetele lui Pandareus!
 80 Ele, Cînd zeii le pierduseră părinții, 85 La
 curte au rămas copile-orfane, Dar le hrăni zeița
 Afrodita Cu caș, cu vin plăcut, cu miere dulce, Le
 dăruî Junona frumusețe Și minte mai presus decît
 la toate 90 Femeile, boi nalt apoi le dete Diana
 preacurata, și Minerva Cu măestria minii le deprinse.
 Cînd Afrodita spre Olimp se duse Să ceară pentru
 fete-n floarea vîrstei ⁸⁸ Variantă simțitor deosebită a
 mitului povestit în cîntul XIX,
 679 și urm.
⁸⁷ Vinul, brînză și mierea intră invariabil în compoziția anu-
 mitor băuturi, uneori magice, ca așa-numitul *kykeon*, oferit
 de Girce tovarășilor lui Odiseu (mai înainte, X, 323 și urm.),
 alteori vindecătoare, ca amestecul pregătit de Hecamede
 pentru Nestor și Mahaon (*Iliada*, XI, 638 și urm.).

⁴⁹ în original: *thyrsos*, termen al cărui conținut e mai vast decît al cuvîntului *kradie* (inima, ca organ anatomic), însemnînd duhul de viață din fiecare om, izvorul acțiunilor și al sentimentelor. în acest înțeles, *thymos* e des întrebuintat în poemele homerice pentru a indica sediul reflecțiunii care precede fapta.

95 Nuntirea de Ia domnul fulgerării — Căci el le
 știe toate, și norocul și nenorocul tuturor în
 lume — Vintoasele pe fete le răpiră și le robiră
 groaznicelor Furii; Așa să mă doboare și pe
 mine Cei din Olimp, trăsnească-mă Diana,
 100 S-ajung sub țarnă-alături de Ulise, Decît
 să bucur pe un om ce nu e De seama lui. Ba tot
 mai rabzi nevoia Gînd noaptea poți dormi, după
 ce ziua Ai plîns zdrobit,⁹⁸ că somnul, după-nchisul
 Pleoapelor, e balsamul uitării A toate, rău
 105 și bun. Dar mie, biata, îmi mai trimite-un
 zeu și vise rele. 110 Chiar noaptea asta mi-
 a dormit alături Un om ca el. Era leit cum fuse
 Cînd a purces cu armia la Troia, Mă-nveselii în
 suflet că-mi păruse Că nu e vis, ci dînsul chiar
 aieve." 115 Așa grăi. Și zîna dimineții
 Curînd sosi pe tronul ei de aur. Ulise i-auzi din
 pat jălitul, Stătu pe gînduri și-i păru în sine Gă-l
 cunoscă nevastă-sa și stete 120 La capul lui.
 împăturindu-și tolul Și pieile pe care se culcase, Le
 așeză în sală pe un scaun Și blana cea de bou
 luînd afară, O puse jos și cu întinse brațe El
 ruga-și-ncepu: „Părinte Joe, De m-ați adus în țara
 mea pe apă Și pe uscat cu voia voastră, după Ce-
 așa de crîncen m-ați bătut, ajută S-aud menind a
 bine doar pe unul

⁹⁸ Vezi mai înainte nota la I, 332.

⁹⁹ Ceea ce textul laconic nu spune, dar rezultă dintr-o tradiție păstrată de autori mai noi, e că pedeapsa fiicelor lui Pandareus ispășea o crimă a părintelui lor, furtul cîinelui de aur răpit dintr-un templu al lui Zeus din Creta și dăruit lui Tantal, regele Frigiei.

130 Din oamenii ce se deșteaptă-n casă Și
 Joe să-mi arate-un semn pe-afară".
 Așa zicea. Luă aminte domnul. Și
 bubui din cer, de sus din nouri, Și-n
 sinea lui se bucură Ulise. Din casă i-a
 135 menit a bine-o șerbă Din cele care
 măcinau pș unde Palatul lui Ulise-
 avea merinde. Lucrau acolo zi și
 noapte două-Sprezece roabe și tocău
 făină De orz și grîu, care-i a lumii
 140 hrană Și măduvă. Dormeau acolo
 toate Femeile cînd măcinase grîul Și
 numai una nu-și gătasă lucrul, Fiind
 cea mai nevolnică din toate. Și-opri
 morișca și meni a bine Pentru stăpîna
 145 ei: „Părinte Joe, Tu, împărate peste
 zei și oameni, Puternic ai turnat din
 cer și totuși Nu-i pic de nor. E semn
 că piață bună Trimiți cuiva. Mi-ascultă
 demîndarea Și mie bieteii. Fă ca
 150 pețitorii În ziua asta cea din urmă
 dată Să ospăteze-n casa lui Ulise,
 Mișeii care-aici în trud-amară La
 măcinat puterile-mi secară, Să fie
 masa lor cea de pe urmă!"
 155 Așa ură femeia, iar Ulise Se
 bucură cînd i-auzi menirea Și tunetul
 lui Joe; avea nădejde Că poate să-și
 160 răzbune pe nemernici.
 În vremea asta celelalte roabe Se
 strinseră prin casă și-ncepură S-
 aprindă foc neobosit în vatră. Din pat
 se scoală Telemah, viteazul, Cu zeii
 165 deopotrivă, și se-mbracă, Pe umăr pune
 sabie ascuțită Și în picioare dalbele
 sandale

¹⁸« Vezi mai înainte nota II, 479.

170 Ia lancea tare cu țugui de-araină, S-
oprește-n prag și Evriclei zice: „Cînsti-
ați pe străin cu pat și hrană? Ori n-ați
grijit de el? Așa e mama, Cu toată-
nțelepciunea-i. Nu-și dă seama, Primește
175 ea pe ticăloși cu cînst, Iar pe cei buni
nesocotind i-alungă." „Copilul meu,
răspunse Evriclea, Nu-nvinui pe cine nu-i
de vină. Stătu doar și bău cît vru el
singur, Zicea însă că nu-i flămînd, în
180 vreme Ce doamna-l întreba. Dar cînd îi
fuse De somn, și de culcat, zori stăpîna
Pe roabe să-i aștearnă de culcare. Dar el
ca omul cufundat în jale Și în răstriște,
nu vru să se culce În pat pe perne moi:
185 dormi în tindă Pe piei de oi, pe-o blană
nedubită De bou și noi c-un țol l-
acoperirăm."
Așa ea zise. El ieși din sală Cu
lancea-n mînă. Li'urmai ogarii Cei
190 sprinteni de picioare. El la sfatul
Aheilor se duse. Evriclea, Fiica lui
Op, nepoata lui Pișenor, Mai-marea-
ntre femei, silea pe roabe:
„Hai maturați de zor stropind în sală
195 Și aruncați pe jeturile mîndre Covoare
porfirii. Și cu bureții Voi ștergeți toate
mesele din sală, Curate faceți oluri și
pahare Cu două toarte și cu șart lucrate,
Iar altele să mergeți'după apă De la
200 fîntînă și-o cărați mai iute. Că n-or sta
mult departe peșitorii, Sosesc pe
mîncate aici la curte, Căci astăzi pentru
toți e sărbătoare."
Așa zorea; ele ascultau supuse.
205 Și douăzeci porniră la fîntînă Să
care apă. Celelalte harnic Lucrau
prin casă, toate pricepute.
Rîndașii peșitorilor intrară,

Frumos și bine lemne despicară.
210 Femeile-'au venit de la fîntînă Și mai veni
porcarul și le-aduse Trei vieri, pe cei mai
buni din toată turma. Lăsă în curtea-
mprejmută porcii Să pască și-ntrebă el
pe Ulise
215 'Prietenos:' „Străine, oare-aheii
Se uită mai frumos acum la tine?
Sau te batjocoresc ca mai înainte în
casa asta?" I-a răspuns Ulise: „Să le
plătească cei-de-sus ocară,
220 Necuviința și nelegiuirea
Ce-o fac mișei-n casa cea străină,
Că n-au un'pic de-obraz și de rușine!"
Așa vorbeau. S-apropie Melantiu
Căprarul. El mîna mai multe capre
225 Din cele mai alese, demîncare La
peșitori. Următ era căprarul De doi
păștori. El caprele-n pridvorul
Răsunător legă și lui Ulise Așa-i
făcu: „Străine, tu și-acuma
230 Vei necăji pe domni cerșind prin casă.
Și n-ai să te mai cari de-aici? Pesemne
Noi nu ne-om despărți, de nu vei face
Safta din pumnii mei. Că ți-i cerșitul
Nesocotit. Mai sînt și alte mese
235 Pe la ahei." Așa-l certa, și-Ulise
Nimic n-a zis. Tăcu ca piatra molcom,
Tot da din cap și tănuia în sine
Cumplite gînduri. Mai veni pe urmă
Al treilea, Filetios, scutarul
240 Păștorilor. Mîna o vacă steapă Și
capre grase pentru ospătare. De pe
uscat veniseră pe mare De dincolo, că
i-au trecut plutașii Ce trec pe toți
care sosesc la dînșii.
245 Le priponi el bine sub pridvorul
Răsunător și întrebă porcarul
Mergînd la el aproape: „Cine-i oare
Acest străin sosit acumă proaspăt La
casa noastră? Gare-i semînția,

250 Părinții lui și neamul și moșia?
Sărac de el! După făptură pare Că-i
domn stăpînitor. N-au milă zeii De
oamenii pribegi; i-afundă-n jale.
Chiar domnilor le sorocesc răstriștel"
255 Și cum vorbi, se duse la Ulise Și
îmbiindu-i mina dreaptă-i zise: „Noroc,
străine taică! Fie barem De-acum să-ți
meargă bine, c-azi te-apasă Necazuri
multe. Doamne, tată Joe, Nu-i altul între
260 zei mai crud ca tine. Tu nu te-nduri de
oameni și ești totuși Părinte-al lor. Tu-i
lași de-a pururi pradă Nevoii și durerilor
să cadă. Cum te-am văzut, am nădușit și
lacrimi Mi-au dat în ochi gîndind la bietu-
265 Ulise. Că mi-l închipui și pe el tot astfel
Umblînd rufos și lainic între oameni, De
mai trăiește și mai vede soare. Iar dacă-i
mort și-i dus pe ceea-lume, Vai cum îl
plîng pe bunul meu Ulise! Eram un
270 copilandru cînd mă puse Să fiu peste
văcarii lui mai mare în țara chefalenilor.
Acuma Cu miile i se-nmulțiră boii Și n-
are nici un om așa prăsilă De boi frunțoși.
Dar alții dau poruncă Să-i mîn la dînșii
275 pentru ospătare. De fiul său din casă nu țin
seamă, Nu tremură de-a zeilor minie. Sînt
gata între ei să-mpart-averea Stăpînului
cel dus demult. Și-n mine Mă tot vînzol
cu mintea, stau pe gînduri.

280

²⁷³ „Ghefalenii” nu apar nicăieri în părțile sigur autentice ale poemului, numele homeric al insulei astăzi numită Chefalonia fiind Same (v. mai înainte nota la IX, 32). Pentru apărătorii teoriei după care vechea Itaca trebuie căutată în Leucas, în schimb, actuala Chefalonia e vechiul Dulichion, iar „chefalenii”, supușii lui Odiseu îndeobște, indiferent de locul lor de proveniență. (Gf. *Iliada*, II, 631 — 635, probabil tot un adaos.)

Mi-e foarte rău, pe cînd e-n viață fiul
Stăpînului, să plec în altă țară
285 Și să mă car cu boi cu tot la alții. Dar e
și mai grozav să stau pe-aicea Și boii
altora păzind, să sufăr Așa de greu. De
mult plecăm în lume Și m-aciolam la alt
stăpîn puternic,
290 Că nu mai pot. Mai am însă nădejde
Că vine bietul domn al meu săracul
Și spulberă din casă pe nemernici."
Ulise iscusitul îi răspunse:
„Văcarule, tu pari un om de treabă
295 Și chibzuit. Văd c-ai vorbit cuminte,
De-aceea eu din partea mea ți-oi spune
Și-oi face-un mare jurămînt. Ca mător
Să-mi fie Joe între zei întîiul Și masa
primitoare ca și vatra
300 Cea sfînt-a lui Ulise, unde astăzi M-
adăpostesc, că tu vei fi de față Cînd
va sosi al tău stăpîn acasă Și, dacă
vrei, vedea-vei tu cu ochii Cum cad
uciși mișei care astăzi
305 Domnesc aici." Aداuse văcarul:
„Străine taică, să te-asculte zeii! Să
vezi atunci ce poate-a mea virtute Și
brațul meu." Așijderea Eumeos Rugă
pe zeii toți ca înțeleptul
310 Ulise la palatul lui să vie.
Așa ei laolaltă cuvîntară.
Iar pețitorii unelteau omorul Lui
Telemah. Dar le zbură din stingă Un
vultur nalt în zbor ce-avea în gheare
315 Un porumbel sfios. Cum vede asta Și
zice Amfinom atunci: „Prietenii, Nu
izbutește gîndul nostru moartea Lui
Telemah. Să ne vedem de masă." Așa le
spuse Amfinom și spusa-i
320 Plăcu la toți. Veniră ei la curtea
Măritului Ulise, și pe jeturi Și-n
scaune veșmintele-și lăsară. Și
prinseră să-njunghie capre grase

825 Și mari berbeci, grăsuți și-un bou din turmă
 Și fripseră-n frigare măruntaie
 Și le-mpărțiră între ei. Cu apă
 Amestecară-n oluri vin, și cupe
 Văcarul împărți la toți; și pine
 330 Le mertici Filetios, vătaful
 Păstorilor, în dalbele panere,
 Turnă în cupe Melanteu și-n urmă
 Ei minile-ntindeau înspre bucate
 Ce-n fața lor stau gata. între acestea
 Pofți-nadins feciorul lui Ulise
 Pe tatăl său să șadă lângă pragul
 De piatră-n sala bine-ntemeiată.
 Și-un scaun prost îi puse și-o măsuță,
 Și peste ea ceva din măruntaie
 340 Și vin turnându-i în pahar de aur,
 Așa-i grăi: „Aci să șezi la masă
 Să bei între bărbați, și las' pe mine
 Că te păzesc de blendele și-ocara
 Oricărui pețitor. Nu-i casa obștii,
 345 Ci-i casa mea lăsată de la tata.
 Voi, pețitori, nu faceți gură, nu dați
 Cu minile, să nu se iste sfadă
 Și-ncaier între noi." Așa voinicul
 I-amenință. Ei buzele-și mușcară,
 350 Mirindu-se că Telemah vorbise
 Cutezător. Dar Antinou le zise:
 „Aheilor, să-ngăduim cuvântul Lui
 Telemah, deși e greu, că tare Ne-
 amenință pe noi. Păcat că Joe Se-
 355 mpotrivi, că-i astupam noi gura
 Acestui meșter vorbitor." El astfel
 Le cuvînta, dar nu-i păsa de vorbe
 Lui Telemah. Atunci minară crainici
 Prin mijlocul cetății hecatomba

»7-36i Acolo unde se citesc astăzi, versurile referitoare la crainici nu par la locul firesc. Rostul lor fiind să explice pentru ce pețitorii sînt nevoiți să-și pregătească singuri prînzul, întregul episod s-ar înfățișa mai clar, dacă amănuntele în legătură cu jertfa pentru Apollon ar figura îndată după convorbirea dintre Odiseu și Filetios.

Cea sfîntă pentru zei. Sobor ținură
 ttOO Aheii prin dumbrava cea umbroasă
 A marelui săgetător Apollon.
 Ei cărnurile fripseră-n
 frigare, Le traseră din foc, le
 împărțiră Și la bogatul praznic
 s-așezară.
 865 Iar oamenii care slujeau la masă
 Făcură parte lui Ulise-ntocmai Ca la
 ceilalți, c-așa i-a fost porunca Lui
 Telemah, feciorul lui Ulise. Iar pe
 frunțașii pețitori Minerva
 «70 Tot nu-i lăsa de loc să înceteze
 Cu dureroasele-nfruntări, ca astfel
 Tot mai adînc să-l doară pe Ulise.
 Era-ntre pețitori un om pornit spre
 Necuviinți, unul numit Ctesipos,
 875 Din Same. Bizuindu-se pe-averea
 Cea mult-a lui, pețea și el pe mîndra
 Soție-a celui dus. Ctesip acesta
 Ocarnicilor pețitori le zise:
 „Luați aminte, am să vă spun o
 vorbă.
 380 Străinul are parte cumsecade
 La fel cu noi. Nu-i bine nici cu cale
 Neospătați să fie musafirii Lui Telemah,
 cînd vin la casa asta. Să-i dau și eu un
 dar de ospetie,
 385 Ca doar și el la rîndu-i să-l îmbie La
 vrun băiaș, sau la vro altă slugă Din
 casa lui Ulise." Astfel zise Și din paner
 luînd cu mîna-i grasă Un arm de bou
 asupra-i îl răpede.
 390 Dar se feri de el atunci Ulise
 Puțin plecîndu-și capul și c-un zîmbet
 Amar rînji. Atins fu numai zidul

³⁷⁵ Cum s-a arătat în nota la versul 273, Same e numele homeric al insulei astăzi numită Ghefalonia. În plină epocă clasică, cînd nu se mai cunoștea o insulă Same, acesta era numele unei cetăți situate pe coasta răsăriteană a Chefaloniei.
 391-392 zîmbetul „amar" (*sardonion*) e, potrivit celor mai multe manuscrise, un zîmbet „sardonic" (*sardonion*: de la *Sa.rdo*, vechiul nume al Sardiniei). De reținut totuși că nici un

- Cel măestrit. Dar lui Gtesip îi zise
 Muștrîndu-l Telemah: „Noroc de tine
 195 C-a fost așa, că n-ai zdrelit pe oaspe, C-
 almintrelea te străpungeam cu lancea Și
 tatăl tău aici, în loc de nuntă, Ți-ar fi
 gătit mormîntul. Să ia seama, Să nu-și
 dea nimenea pe faț-arama.
 100 Căci știu acum și seamă-mi dau de toate,
 Și bun și rău. Eu nu mai sînt copilul De
 pîn-aci. Destul că rabd în mine Privind
 la jaful vostru: oi junghiate Și vin băut
 și pîne risipită,
 406 Că-i greu să va opresc eu unul singur
 Pe voi cei mulți. Nu-mi fiți dușmani de moarte,
 Nu-mi faceți rău. De vreți să-mi puneți capul,
 O vreau și eu. Mi-ar fi cu mult mai bine Să
 mor decît mereu să-mi vadă ochii
 410 Aceste mîrșăvii, stîlcîți pe oaspeți,
 Femeile urît batjocorite Prin casa mea
 frumoasă." Asta zise Și toți tăcură
 molcom. Agelaos, Al lui Damastor
 fiu, vorbi în urmă:
 415 „Nu vă-nciudați, prieteni, nu răspundeți
 Potrivnic celor zise cu dreptate. Nu-l mai
 jigniți pe-acest străin, pe nimeni Din robii de
 la curtea lui Ulise. Aș vrea să spun lui
 Telemah și mamei
 420 Acestuia o vorbă bună; poate Va fi
 plăcut-amînduror. Gît fuse Nădejde-n
 noi că se va-ntoarce-acasă Cumintele
 Ulise, n-avea nimeni De ce cîrti, dacă-
 i făceați s-adaste
 426 Și să mai stea prin casă pețitorii. Mai
 bine ar fi fost dacă el însuși S-ar fi
 întors și-ar fi venit în țară. **Dar** astăzi
 e vădit că nu mai vine. Deci du-te tu
 la maică-ta și spune-i
 480 Să ia de soț pe cine-i mai de frunte

poemelor homerice nu presupune cunoașterea acestei

- Și-o înzestrează mai bogat, ca astfel
 De-avutul părintesc tu să te bucuri,
 Să bei, să ospătezi, iar ea să cate De
 casa altuia." Lui Agelaos
 4B5 Răspunse Telemah: „Îți jur pe Joe, Pe
 suferința tatei, care bietul De bună
 seamă-i dus ori bate drumuri Departe de
 Itaca, nunta mamei Eu n-o amîn. Ba zic
 să se mărite
 440 Cu cine-o vrea; i-oi da chiar multe daruri.
 Dar peste voia dînsei, mi-e rușine S-o
 scot cu sila și cu zor din casă. Ferească
 Dumnezeu de-una ca asta!" Așa le zise el.
 Atunci Minerva
 <4fi Trezi un rîs la pețitori, un hohot
 Nepotolit; ea le scrîntise mintea, De
 tot rîdeau parcă din fălci străine.
 Mîncau din cărnuri crude și cu sînge,
 Și ochii lor erau muiați de lacrimi
 4i>0 Și toți erau porniți pe tînguire.
 Atunci luă cuvîntul și le zise
 Teoclimen: „Ce crunt blăstem vă paște,
 Sărmanilor? Vă-mpresură-ntuneric Și capul
 și obrazul și genunchii.
 455 Răsună vaiet, lacrimi curg pe față,
 Stropit cu sînge-i zidul și tavanul. Și
 geme și pridvorul și ograda De
 umbrele ce năziiie spre bezna De
 întuneric. Soarele din slavă
 400 Se-ntunecă,-nfiorătoare noapte
 Se-ntinde peste tot." Așa el zise,
 Și toți rîdeau voios de cele spuse.
 Dar Evrimah, odrasla lui Polibos,
 Așa-i răspunse: „E nebun străinul
 405 Ge-abia veni din alte părți. Hai iute
 Să-l scoatem noi, băieți, afară-n piață,
 G-aici îi pare lui că e-ntuneric."
 Teoclimen în chip de zeu răspunse:
 „O, Evrimah, eu nu cer călăuză
 470 Căci am urechi și ochi, picioare bune

Și minte-ntreagă, nicidecum scrîntită.
 Cu ele voi ieși de-aici afară, Fiindcă
 văd c-asupra voastră vine Un rău de
 care nu mai scapă nimeni,
 475 O, pețitori, din voi care-n căminuJ
 Viteazului batjocoriți pe oameni Și
 izvodiți nelegiuii." El zise, Apoi ieși
 din luminoasa curte, Și merse la
 Pireos, care vesel
 480 La dînsul îl primi. Iar pețitorii
 Priveau unii la alții și cu toții Rîdeau
 de oaspeți și-ntărtau cu asta Pe
 Telemah. Iar unul din duiumul
 Obraznicilor tineri astfel zise:
 485 „O, Telemah, nu-i nimeni alt ca tine
 Așa fără noroc de oaspeți: unul Aici i-un
 biet calic hoinar, cu poftă Nesățioasă
 după vin și pine, Un leneș și un păcătos,
 povara
 490 Pămîntului. Cellalt se apucase
 De prorocit. Dar de m-ascuți pe mine Și
 faci cum zic, ți-ar fi cu mult mai biner Pe-
 acești străini să-i îmbarcăm îndată Și să-i
 trimitem la siculi, pe unde
 495 Să-i vinzi pe preț." Așa vorbeau cei tineri,
 Dar nu-i păsa lui Telemah de vorbe;
 Tăcut privea la tatăl său cum gata Tot sta
 să-nalțe brațul lui puternic Asupra
 pețitorilor nemernici.
 500 Iar Penelopa-n fața lor se puse
 Pe-un jeț frumos și asculta cuvîntul
 Rostit de fiecare om din sală.

Ei tot rîdeau și-și pregăteau ospățul Pe
 pofta lor, c-așa de multe vite 505
 Junghiaseră. Dar nici n-avea să fie O
 masă mai lehamite ca asta Ce o puneau
 la cale-acum Minerva Și marele viteaz,
 că pețitorii Făcuseră-nceputul fărdelegii.

⁴⁹⁴ Cum s-a relevat în mai multe rînduri, problema legăturilor
 dintre Grecia homerică și Peninsula italică (inclusiv insu-
 lele din imediata-i apropiere) e obscură. Măcar că verosi-
 milă, însăși cunoașterea de către poet a Siciliei nu poate
 fi susținută, cită vreme nu se știe dacă Temesa din cîntul I>
 259 nu-i cumva un oraș din Cipru (vezi nota la acest vers),
 cită vreme, mai ales, nu se va fi dovedit în chip definitiv
 autenticitatea pasajelor unde se menționează sicilienii:
 versul pe care-l comentăm și 285 și 520 din cîntul XXIV.

C I N T U L X X I

Atunci Minerva cea cu ochi albaștri Povățuia pe fiica lui Icariu, Mintoasa Penelopa, să ia
arcul Și fierul brumăriu de la topoare

5 La pețitori în față să le puie De întrecut la curtea lui Ulise, Și-a fost aceasta jocul și
prilejul Pîcirii lor. Sui dar scara naltă La casa ei, luă cu mîna-i plină

10 O cheie bine-nevoiată, mare, Frumoasă și lucrată din aramă Și cu mîner de fildeș. Dup-
aceea Se duse ea cu roabele-mpreună La cea din urm-a ei cămară, unde

15 Erau odoarele domnești, aramă Și fier din greu lucrat și-aurărie, Precum și arcul încordat
și tolba Cea plină de săgeți amare, darul Ce-i dase lui Ulise un prieten

⁴ Despre folosirea fierului în *Odiseea*, vezi mai înainte notele la I, 258; IX, 504; XIV, 440.

¹⁰ Guvîntul grec *kleis*, care va rămîne în lumea greacă termenul consacrat pentru „cheie”, la Homer nu înseamnă decît „bară de
siguranță”, „zăvor”. Singurul text din poeme unde înțe- lesul de „cheie” apare neîndoielnic e cel pe care-l comentăm,, dar tocmai
această împrejurare trezește suspiciuni în pri- vința autenticității versurilor 9—12.

- 20 Odată în Lacedemon, Ifitos Evritianul, un bărbat ca zeii. Ei în Messenia se-ntîlniră-acasă
La ortomanul Orsiloh. Ulise Mersese-atunci pe-acolo ca să ceară
25 Despăgubire de la-ntreg poporul, Căci oameni din Mesena în corăbii Răpiseră oi multe din
Itaca, Trei sute, împreună cu păstorii De-aceea și Ulise, un copilandru,
80 Ga sol făcuse calea asta lungă Fiind trimis de tata-i și de sfetnici.
Ifitos căuta în vremea-aceea Douăsprezece iepe-a lui pierdute Și supte de-a lor muli robaci,
și asta.i
35 Pricinui la urma și sfîrșitul, Gînd el ajuns-acasă la feciorul Lui Jupiter, la Hercule-
oțelitul, Viteazul marilor isprăvi. Acesta Ga oaspe chiar acasă îl răpuse,
40 Năstrușnicul, căci n-avusese teamă De-a zeilor mînie, nu cinstise Nici masa însăși unde îl
poftise; Ba după ce-l ucise pe Ifitos, Și iepele i-opri la el în grajduri.
45 Așa se întîlni el cu Ulise
- ²¹ Fiul al lui Euritos, în legătură cu care vezi mai înainte aota
la VIII, 314.
- ²² Orașul *Messene* avea să fie întemeiat abia în secolul al IV-lea
î.e.n. în aceste condiții, textul nu se poate referi decît la
ținutul cu acest nume din sud-vestul Peloponesului, a cărui
mențiune nu se întîlnește însă în nici un alt pasaj din poe-
mele homerice. Mai mult, după versul 20, poetul consideră
Messenia ca o împărțire a Lacedemoniei, ceea ce n-avea
să se întîmple decît în ultimii ani ai veacului al VIII-lea
î.e.n., la sfîrșitul primului război „messenic”.
- ⁴² Pe potriua vetrei, masa, este un element al cultului domestic,
Gf. mai înainte, XIV, 214-216.
- ⁴⁵ Data întîlnirii cu Ifitos trezește nedumeriri îndreptățite, dacă
ne gîndim că, după unele texte din *Iliada*, hălăduirea pe
lui Heracle ar fi avut loc în timpul tinereții lui Nestor (XI, 690—691; XV, 640), de unde s-ar putea trage

Și-n dar îi dete arcul ce-l avuse Părintele-i vestit
arcaș Evritos Și eare-apoi, cînd el muri la curte,
Fiului său lăsase moștenire. 50 Ulise-n schimb îi
dete-o lance tare Și-o sabie,-nceputul unei calde
Prietenii, măcar că niciodată Ei nu se ospătaseră-
ntre dîșii, Căci Hercule nainte l-omorise 65 Pe
fiul lui Evritos, de la care Avea Ulise arcul.
Arma asta El n-o lua cu dînsul niciodată La
mersul lui în bătălii pe mare, Ci-n casă o păstra
ca amintire 60 De la un bun prieten; doar în țară
La el de-o mai purta. Cum ea, zeița Intre femei,
ajunse la cămara Cu pragul de stejar, pe care-un
meșter îl netezi,-! obli pe ciripie, 65 Și potrivit
usciorii puse asupra-i Lucioasele canaturi, ea în
grabă De la belciug desprinsese-atunci cureaua Și
dibuind în față-i puse cheia Și dete-n lături drugii
de la ușă; 7# Trosni atunci, cînd se deschise, ușa
Ca mugetul de taur la pășune. Sui crăiașa podu-
nalt de scînduri Pe care sta un șir de lăzi cu
straie Frumos-mirositoare. Se întinse 75 Și din
cuier luă ea însăși arcul Cu tocul lucitor, unde el
fuse Adăpostit; șezu-ntr-un colț pe urmă, Și pe
genunchi proptindu-l, plînsese-n hohot Pe vechiul
arc după ce-l scoase-afară. 80 La urmă, cînd
destul gemu și plînsese, Se duse ea la pețitori în sală
Cu arcul ce răsaltă și cu tolba

concluzia, că Odiseu era egalul în vîrstă al centenarului crai
68 Textual: „n-apucaseră să-și cunoască masa unul altuia”
Cu alte cuvinte, să se viziteze reciproc.

Cea plină de săgeți otrăvitoare. Iar
slugile-au cărat o ladă plină De
85 fierărie și de-aramă, scule De lupt-
a lui Ulise. Cum ajunse La pețitori, ca
o zeiță dînsa Stătu pe pragul sălii
măestrite C-un vâl strălucitor lăsat pe
față. 90 Și-avînd alături două-
nsoțitoare, Ea astfel pețitorilor le zise:

„Voi, mîndri pețitori, ați dat năvală La
casă mea, ca necurmat și pururi Să beți și să
mîncati, că mi-e bărbatul 95 Plecat de mult.
Și pentru ast-avurâți Și-aveți doar un cuvînt:
dorința De-a vă-nsura și-a mă lua pe mine.
Dar iată-acum vă dau prilej de luptă Și-
ntrecere: vă pun nainte arcul Cel mare-al lui
Ulise. Și oricine li va destinde mai cu-
100 ndeminare Și va răzbate cu săgeata toate
Securile, bărbatul meu sa fie. li voi urma, și
părăsi-voi casa 105 Cea plină de-amintiri
din tinerețe, De bogăție și de frumusețe, De
care cred că eu cîndva și-n vise îmi voi
aduce-aminte.” Asta zise Și porunci
porcarului Eumeos 110 Naintea pețitorilor s-
așeze

Topoarele și arcul. El cu lacrimi In
ochi primi odoarele-amintirii De la
stăpîn și-n fața lor le-aduse. Și la
vederea arcului văcarul Plîngea și el.
115 Iar Antinou, văzîndu-i Așa-i certa și-
i ocăra: „Voi, tuieși Țărani care
gîndiți numai la ziua De astăzi, voi,
ființe păcătoase, De ce vă miorcăiți
așa și faceți

83 Textual: „săgeți ce aveți 427 pricinuiască suferințe”. în legă-
tură cu otrăvirea săgeților în lumea homerică, vezi nota
la 1, 358.

120 Să i se frîngă inima femeii?
 Și-așa e biata-n sufletu-i rănită, Că soțul
 și-a pierdut. Ci stați mai bine Tăcuți la
 masă ori ieșiți afară Și plîngeți. Părăsiți
 mai iute arcul 126 Să-nceapă jocul vajnic
 peștorii,
 Că-mi pare că nu-i lesne-a trage arcul
 Acesta lustruit; doar nu-i nici unul
 Din cei de față tare ca Ulise. Eu
 însumi îl văzui; eram pe-atuncea Doar
 130 un copil și tot mi-aduc aminte." Așa
 zicea și-avea nădejde-n sine Să-ntindă
 coarda, să răzbată fierul, Dar el avea
 întîiul să se-nfrupte De-amarnica
 săgeat-a lui Ulise, Pe care-l necinstea
 135 șezînd în casă-i Și asmuțind asupra-i
 pe tovarăși. Dumnezeiescul Telemah le
 zise:
 „Vai mie, Joe mă sminti cu totul!
 Iubita-mi mamă, cît e de cuminte, Tot
 140 zice că se va-nsoți cu altul Și se va-
 ndepărta din casa asta. Și eu prostește rîd
 și tot mă bucur. Dar haide, peștori, acum
 la luptă, Răsplata-i o femeie ca nici una în
 toată-Ahaia și-n cetatea Pilos, Și-n
 145 Argos, și-n Micena, și-n Itaca, Și pe
 uscatul negru. O știți bine Voi înșivă, de
 ce să-mi laud mama? Deci hai odată, n-o
 lungiți cu mofturi Și nu mai pregetați să-
 ntindeți arcul, Ca să vedem pe cel care
 150 va baté. Și em m-aș încerca să trag
 dintr-însuh De l-aș putea întinde și
 săgeata-i S-o trec prin fier, eu n-aș avea
 durerea 155 Să văd că maica-mi părăsește
 casa, Cu altul pleacă și mă lasă singur, Și pot
 și eu s-am biruiți frumoase Ca tatăl meu."
 El zice și-n picioare Răsare drept, aruncă
 de pe umăr Veșmîntu-i porfiriu, descinge
 spada

160

Și sapă-ntîi un singur șanț de-a **lungul**
 Și-mplintă-n el topoarele, le-nșiră
 Pe ciripie toate, apoi adună
 Și calcă țărna-n jurul lor, de-i prinse
 165 Pe toți mirarea de frumos ce puse
 Topoarele la rînd, că niciodată El
 jocul nu văzuse. Apoi el merse, Stătu
 la ușă-n prag să-ncerce arcul. De trei
 ori îl clinti și vru să tragă,
 170 De trei ori brațu-i se muie și totuși
 Se bizuia c-ar fi putut la urmă Să-
 ntindă coarda, să răzbată fierul. L-ar
 fi întins și tras a patra oară Din
 răspuțeri, dar îl opri Ulise
 175 C-un semn din ochi. Și Telemah **mai zise:**
 „Vai, fi-voi un molîu și un nevolnic Ori
 sînt prea tînăr și-ncă nu **mă-ncumet** În
 brațul meu să-nlătur pe orcine M-ar
 încolți întîi. Dar hai încoace
 180 Voi toți care sînteți mai tari ca **mine**,
 Cercați din arc, să isprăvim mai **iute** Cu-
 ntrecerea." Așa vorbi și arcul îl puse jos
 proptindu-l de-ale ușii Frumos-strujite și-
 ncheiate scînduri,
 185 Și sprijini săgeata de belciugul
 Scînteietor al arcului. Se duse
 Și iar șezu pe jețu-i de-nainte.
 Luă cuvîntul Antinou și zise:
 „Sculați pe rînd, tovarăși, cîte **unul**
 190 Din dreapta, de la locul unde-ncepe
 Paharnicul să toarne vin în cupe",
 întîiul se sculă din jeț Leodes,
 Feciorul lui Enop și ghicitorul Din
 jerfe care-aproape de ulciorul
 195 Frumos de vin stătea în fundul sălii,
 Căci numai el ura nelegiuirea Și-
 avea pe toți tovarășii minie. El cel
 dintîi ia arcul și săgeata,

-mQ_a haruspicii etrusci și romani, Leodes **citea viitorul**
 în măruntaiele victimelor sau, poate, în **fumul jertfelor**.

- Se pune-apoi pe prag și-ncearcă arcul,
200 Nu-l poate trage însă, că nainte-i
 Cad minile lui moi și nedeprinse,
 De ostenite, și-astfel cuvîntează:
 „Prietenii, nu-l pot trage, să-l ia altul.
 Că arcul ăsta va scurta viața
205 La mulți fruntași și-ar fi mai bine moarte
 Decît așa trăind să n-avem parte De-aceea
 pentru care noi ne strîngem Pe-aici și
 așteptăm în toată ziua. Dorește-acum și
 crede fiecare
210 Nevasta lui să fie Penelopa,
 Dar după ce cu arcul o să-ncerce
 Și va vedea că e-n deșert, să plece
 Cu daruri în petit după vreo altă
 Femeie-mpodobită din Ahaia,
215 Iar Penelopa de bărbat să-și ieie Pe-
 acela care-i dă mai multă avere Și-i fu
 sortit." Așa vorbi, și arcul îl puse jos
 proptindu-l de-ale ușii Frumos strujite
 și-ncheiate scînduri.
220 Și sprijini sâgeata de belciugul
 Scînteietor al arcului. Se duse Și iar
 șezu pe jețu-i de nainte. Dar Antinou
 așa-ncepu să-l certe: „Leodes, tu, ce
 grea și-nfricoșată
225 Ți-e vorba care ți-a scăpat din gură! Mi-e
 greață să te-aud, dacă ți-nchipui Că arcul
 ăsta va curma viața Și sufletul la mulți
 fruntași, fiindcă Tu nu poți să-l întinzi.
 Dar vezi că mama
230 Pe tine nu mi te făcu destoinic
 Să tragi din arc, la țel s-arunci sâgeata.
 Sînt alții care-l vor putea destinde." Apoi
 el lui Melantiu da poruncă:
 „Melantiu, hai și-aprinde foc în vatră,
235 Așază lîngă el un scaun mare
 C-o blan-asupra-i și-adu-o roată bună De
 său, ca arcul să-ncălzim, să-l ungem Și să-
 ncercăm apoi cu el și jocul Să-l isprăvim".
 Iar el îndată focul

240 L-aprinse-n vatră, puse-un scaun mare
 C-o blan-asupra-i și aduse o turtă De său
 păstrat în casă, și cu săul Ei arma o-ncălzira
 și-o-ncercară, Dar n-o putură-ntinde, căci n-
 avură 245 De-ajuns putere și-ncă stau
 deoparte Cei doi care erau cei mai puternici
 Acolo, Antinou și Evrimahos.^ Ieșir-atunci
 din casă laolaltă Văcarul și porcarul lui
 Ulise 250 Și-n urma lor se furișă yiteazuL
 Iar cînd erau tustrei ieșiți afară De curte și
 de porți, blajin cu graiul Asa-i luăp^e
 amîndoi Ulise:

' „Văcarul meu și tu, porcure scumpe, 255 Să
 tac ori să vă spun ceva? Nevoia Mă biruie să fac
 destăinuire. Ce-ați face voi de dragul lui Ulise,
 De-a'r fi să vie așa pe nevestite Și să-l aducă
 zeii? Oare fi-veți 260 Cu el alături sau cu
 pețitorii?

Să-mi spuneți drept, cum vă învață mintea
 Si inima." Văcarul îi răspunse:

„O, doamne Joe, împlinește-mi voia Să vină
 el, un zeu să mi-l aducă, ^ 265 Să vezi ce
 pot și mîna mea ce poate .

Așijderea se tot ruga Eumeos De zeii toți
 să-i vie-acasă domnul. Cum îi văzu pe amîndoi
 statornici Și cu credință, așa le zise dînsul: 270
 „Sînt eu Ulise-aici la mine acasă, Eu bietul
 care după cazne multe La douăzeci de ani
 venii în țară. Voi singuri între robi îmi vreți
 sosirea-Eu n-auzii pe altul între dînșii 275
 Dorind să mă întorc la mine-acasa. De-aceea
 vă spun drept cum o să fie: De-ajută Dumnezeu
 să pot răpune Pe mîndrii pețitori, amîndurora
 Vă dau cîte-o femeie și avere, 280 Și casă vă
 voi face lîngă mine

Și o să fiți tovarășii și frații / Lui Telemah. Și eu că sînt Ulise, V-arăt un semn învederat cu care Să mă cunoașteți și să-mi dați crezare: 285 E rana ce-mi făcu de mult* mistrețul Cu colțu-i alb cînd eu fusei cu fiii Lui Autolic pe muntele Parnesos."

Zicînd așa, dă zdrențele deoparte Și arată urma unei sgance-ntinse. 290 Ei cum o văd și se încredințează, Încep a plînge, brațele și-aruncă Asupra lui Ulise și-i sărută Cu dragoste pe cap și pe la umeri. Asemenea-i cuprinde și Ulise 295 Și le sărută minile și capul.

Și-ar fi tot stat bocînd ei pînă-n seară,

De nu-i oprea și nu zicea Ulise:

„Destul acum cu vaietul și plînsul, Să nu ne vadă cineva din casă, 300 Ieșind aici, și să ne spuie celor

Ce stau năuntru. Să intrăm în sală, Nu toți deodată, ci pe rînd. Nainte Voi merge eu, voi după. Și să fie Acesta semnul: Pețitorii mîndri «05 Cu greu s-or învoi să-mi lase arcul Și cucura, dar tu, Eumeu, ridică-l Și adu-mi-l și pune-mi-l în mînă Și spune apoi femeilor să-ncuie Canaturile de la ușa sălii. 310 De-ar auzi cumva din ele vruna Un gemet ori un vaiet din ogradă De la bărbați, să n-o zbughească-afară Pe uliță, ci-n loc să stea tăcută La lucrul ei. Pe tine-apoi, Filetiu, Te-nsărcinez să-nchizi cu cheia poarta Din curte și s-o-ncui vîrtos cu nodul."

■ Despre caracterul relativ patriarhal al sclaviei homerice vezi înainte nota la XIV, 80. Gf. și XV, 438 și urm.

Așa vorbi și în palat se-ntoarse

Și iar stătu pe unde mai stătuse;
Întrar-apoi și robii lui Ulise.

«20 într-asta Evrimah umbla cu arcul, îl mînuia și-l tot călca la vatră, Ci nu putea el totuși să-l întindă Și-ofta din greu în sinea lui cea dîrză Și cuvînta cu ciudă:
„Vai, mă doare De mine și de toți ceilalți tovarăși. Și nu mi-i doar așa de mult de nuntă, Măcar că-mi pare rău — mai sînt destule Femei și-n țar-aici și-n altă parte — Mă doare că ne biruie-n putere

«80 Ulise și că nu putem să batem Cu arcul noi. Ce rîs și ce ocară, De-or auzi cîndva urmașii noștri!" Iar Antinou Eupitianu-i zise: „Dar nu va fi așa, o știi tu bine,

ii:15 O, Evrimah. Căci azi e sărbătoare, E ziua ce poporul o sarbează în cinstea zeului arcaș Apollon, Și cine azi cutează-a-ntinde arcul? Ci stați pe loc și n-aveți nici o grijă,

«40 Lăsăm să stea topoarele-nșirate. Mi-nchipui doar că nimenea nu vine Ca să le ia din casa lui Ulise. Să toarne-acum paharnicul în cupe Să punem arcul jos după-nchinare

«45 Și porunțiți căprarului Melantiu S-aducă mine aici pe minecate Tot ce-i mai bun din turmele-i de capre. Să ardem buturi jertfe lui Apollon, Slăvit arcaș, să mai-ncercăm cu arcul

«50 Și lupta să-ncheiem." De vorba asta Ei toți se mulțumiră și-ncepură Să toarne apă crainicii pe mînă, Cu vin umplură vasele feciorii

«•»Festivitatea în cinstea lui Apellon amintită mai sus în cîntul XX, 355—358, în măsura în care va fi revenit periodic, lasă să se bănuiască existența unui început de calendar sacru.

- 355 Și împărțiră tuturor pahare
Și începutul ei întâi făcură
Din el și după ce stropiră paos La zei și după vrere toți băură, Cu mintea iscusind grăi Ulise:
„Voi, pețitori ai preamăritei doamne,
360 Luați aminte, am să vă spun o vorbă Cum mă învață inima din mine. Dar mai ales mă rog de Evrimahos Și Antinou care frumos acum V-a sfătuit să încetați
cu arcul
365 Și să cinstiți pe zei cu sărbătoarea, Iar mine să dea zeii biruință Oricui va vrea. Să-mi dați și mie arcul Ca între voi să-ncerc și eu puterea Cu brațele-mi, să văd
mai am eu oare
370 Virtutea ce-am avut cândva, ori poate Nevoile și drumul mi-o sleiră." Ei auzind, grozav se mai zburliară Temîndu-se să nu destindă arcul. Și Antinou sări la el cu
gura:
375 „Nemernic, veneti, n-ai pic de minte.
Tu nu te mulțumești c-aici te lăfăi • Cu noi la masă și te-ndopi din toate Și ne ascuți vorbirile și sfatul Ca nici un alt străin milog ca tine.
380 Te strică băutura care scoate
Din minți pe-oricine, dacă soarbe lacom Și nu bea cu măsură. Băutura Sminti și pe centaurul, vestitul Evrition, când merse în ținutul
385 Lapiților și petrecu la curtea Lui Piritou. îl amețise vinul Și, căpiat, el săvârși tot felul De nebunii la Piritou în casă, De-i prinse ciuda pe voinici; săriră
390 Asupra lui, pe jos îl tîrnuiră

Si-1 scoaseră-amețit prin tind-afară Și-urechile și nasu-i retezară, Și năucit așa plecînd bețivul Besmetic își'purta nenorocirea;
395 De-aicea se iscă apoi bătaie
Intre centauri și lapiți, și dînsul Acolo-ntîiul își plăti cu viața Beția lui. Urgie așa de mare Din partea mea te-așteaptă și pe tine,
400 De-i trage arcul. Nici o îndurare Nu vei găsi pe-aici în adunare. Pe loc pe mare te-oi porni la craiul Ehetos, crud schiloditor de oameni Și-acolo nu scapi teafăr și cu zile.
405 be-aceea stai și bea-ți paharu-n pace Și nu te pune cu bărbați mai tineri." Dar mijloci cumînța Penelopă:
„Nu-i drept, nici bine, Antinou, să superi Pe oaspeții lui Telemah, pe-aceia
410 Ce vin în casa asta. Crezi că dacă Acest străin, încrezător în vlaga Și-n mîna lui, ar fi în stare-a trage Din arcu-acesta mare-al lui Ulise, Mă va lua pe mine de soție?
415 Doar nici el însuși nu gîndește asta; De-aceea pentru el să nu-și mai strice Nici unul poft-aici, că nu se cade."
Răspunse Eyrimah: „O, înțeleaptă Copil-a lui Icariu, Penelopă,
420 Noi n-avem grijă că te ia străinul, Că nici nu se cuvine, dar ne temem De gura lumii. Poate-odată vrunul Și cel din urmă dintre ahei să zică: Nevrednici oameni mai păteau femeia
425 Unui fruntaș viteaz și nu putură Să-ndoaie arcul, dar veni o liftă De cerșetor pribeag și lesne-1 trase

3*5 Popor mitic din părțile Tessaliei. Sub regele lor Piritoos (tovarăș de vitejii legendare al lui Tezeu), lapiții au purtat cu centaurii războiul amintit în text, prilejuit de încercarea lui Eurytion de a răpi pe mireasa lui Piritoos, Hippodamia.

395-396 Lupta dintre centauri și lapiți se află săpată în marmură pe frontonul occidental al templului lui Zeus din Olympia.
*◇3Vezi mai înainte nota la XVIII, 113.

Și răzbătu prin fier. Așa vor zice,
 Și pentru noi va fi pe veci rușine."
 430 Ađaose-mpotrivă Penelopa:
 „Doar n-au să fie lăudați de oameni, O,
 Evrimah, acei care-njosindu-l, Despoaie
 casa unui om de frunte. De ce dar voi găsiți
 că i-o rușine
 435 Dacă-ntre voi acum și-un altul vine?
 Acest străin e mare și puternic Și se
 fălește că-i născut din tată De neam
 înalt. De-aceea dați-i arma Ca să-l
 vedem. Că iată-mi dau cuvîntul
 440 Și-l voi îndeplini, dacă va trage
 La țintă el și-o să-l ajute-Apollon, L-oi
 îmbrăca frumos în haine mîndre, I-oi da,
 spre-a se păzi de cîini și oameni, O suliță
 și-o sabie cu două
 445 Țăișuri; i-oi mai da și-ncălțăminte
 Și l-oi trimite-oriunde i-ar fi voia."
 Iar chibzuitul Telemah îi zise:
 „O, mamă, nimeni n-are drept ca mine
 Să dea cui vrea ori să respingă arcul.
 450 Nici unul dintre domnii din Itaca Și
 nici de prin ostroave de pe lîngă Elida
 nu m-or stingheri cu silă, De-oi vrea
 să dau acestui oaspe arcul Și chiar să-
 l dăruiesc pe totdeauna.
 455 Dar du-te tu la tine sus și vezi-ți De
 stative și furcă și zorește-ți Femeile
 să-și caute de treburi. Aici vor îngriji
 de arc bărbații Și mai cu seamă eu,
 stăpînul casei."
 460 Uimită ea se-napoie la dînsa,
 Luase-aminte cu ce rost vorbise
 Băiatul ei. Suindu-se-mpreună Cu
 roabele însoțitoare-n catul De sus al
 curții, ea-și plîngea bărbatul
 465 Plecat de mult, pînă ce somn prielnic
 Pe pleoape lin îi picură Minerva.
 Luînd porcaru-n vremea asta arcul^
 Porni să-l ducă. Pețitorii-n sală

Strigau vîrtos, l-amenințau cu toții
 470 Și unul se răsti la dînsul: „Unde
 Duci arcul tu, nemernice, trăsните?
 Curînd la turma ta de porci, departe
 De oameni, leșul ți-or mînca dulăii
 Ce însuți i-ai hrănit, dacă Apollon
 475 Și ceilalți zei o să ne-ajute nouă."
 Așa-i ziceau. De team-atunci porcarul,
 Că mulți amenințau răcnind în sală,
 La locul lui napoi aduse arcul.
 Striga și Telemah înfricoșîndu-l: 480
 „Du arcul, taică. Vei păți-o-ndată,
 De-ascuți de ei. C-am să te iau la goană
 Cu pietrele pe cîmp. Deși-s mai tînăr,
 Sînt mai vînjos ca tine. De-ar fi, Doamne,
 Să-ntrec pe-atîta în puteri mulțimea
 485 De pețitori care se află-n sală,
 Ce strașnic eu le-aș face vînt de-aicea,
 Din casa mea, că numai rău făcură."
 Așa țipa la el, și pețitorii
 Cu haz de dînsul rîseră cu toții 490
 Și-o mai lăsară moale la mînia
 Lui Telemah. Porcarul duse arcul
 Și-l încrezu în mîna lui Ulise.
 Apoi ieșind chemă pe Evriclea
 Și-i zise: „Doică bună și cuminte,
 495 Poruncă-i de la Telemah: închide
 Canaturile de la ușa sălii.
 Iar dac-aude o slugă din ogradă
 Vrun gemet sau vrun vuiet dinăuntru
 De la bărbați, să nu iasă din curte,
 500 Să stea pe loc la lucrul ei tăcută."
 Așa-i vorbi. Ea nu rosti nimica
 Și-nchise ușa sălii strălucite.
 Tăcut din casă o zbughi pe-afară
 Filetiu și închise poarta curții.
 505 Era-n pridvor lăsată o fișie
 De funie de la un vas pe mare.
 Cu ea legă și-nțepeni văcarul
 Canaturile porții și se-ntoarse,
 Șezu pe jețul unde sta nainte,

510 Și urmărea cu ochii pe Ulise.
 În vremea asta el umbla cu arcul, li
 pipăia și-l învîrtea-n tot felul, Ga
 nu cumva în lipsa-i îndelungă Să-i
 fi fost coarnele de cari mîncate.
 515 Iar pețitorii se mirau, și unul
 Zicea privind la altul mai de-aproape:
 „O fi om meșter, priceput la arcuiri;
 Va fi avînd și el de-aceste-acasă; Ori
 vrea la fel să-și facă poate vrurul,
 520 De-aceea și-l tot dibuie milogul
 Deprins la rău." Se mîngîia un altul:
 „Atîta bine și folos să aibă Cît va
 putea el să destindă arcul". Așa
 ziceau cu toții. Iar Ulise
 525 Cel iscusit, îndată ce-a pus mîna Pe
 arcul mare, peste tot cu ochii li
 cercetă. Și cum un maestru vrednic
 Pricepător de eîntec și lăută Pe-un nou
 căluș întinde lesne coarda
 530 Din mațul răsucit de oaie, -ntocmai
 Așa struni și el netrudnic arcul, Cu
 dreapta-i prinse și-ncercă el coarda, Iar
 ea sună frumos ca ciripitul De
 rîndunică. Pețitorii fură
 535 Cuprinși de-obidă și schimbară fețe.
 Iar cerul bubui atunci prin nouri
 Vădind semn bun: se bucură Ulise
 De piaza care domnul îi trimise.
 Luă săgeata ce stătea stingheră
 540 Pe masă lîngă el, că celelalte Ce-
 aveau să le cunoască pețitorii S-aflau
 grămadă-n scobitura tolbei, Și-o trase
 el, de unde sta pe scaun, De creștături
 și coardă pîn' la cotul
 545 De corn al arcului și-ochind în față-i
 Zvîrli săgeata, nimeri la țintă:

Prin capetele de securi deodată
 Trecu pe rînd țuguil ei de-aramă
 Și dincolo răzbi! Și-a zis Ulise:
 550 „Vezi, Telemah, că chiar șezînd pe scaun
 Tot nu se rușinează musafirul, Doar nu
 greșii și nu trudii cu arcul Prea mult ca
 să-l întind. Puterea-mi încă E neslăbită,
 nu cum mă defăima
 555 Și zic nesocotind-o pețitorii.
 Dar iată ceasul, pînă ce-i lumină,
 De pregătit aheilor de cină, Apoi
 să mai petrecem noi cu lira Și
 cîntecul, podoaba mesei." Zise
 560 Și semn făcu viteazul din sprîncene, Iar
 Telemah o sabie și-ncinse Și-o sulîț-
 apucînd se duse-alături De jeful lui și-
 aci stătu-n picioare Sub armătura
 lucie de-aramă.

⁵¹⁴ Ga arcul lui Pandaros în *Iliada*, IV, 109 și urm., arcul lui
 Odiseu e alcătuit din două coarne legate între ele printr-un
 inel de metal.

C I N T U L XXII

Ulise-atunci se dezgoli de zdrențe,
Sări pe pragu-nalt cu arc și tolă,
Turnă din tolă-n față-i la picioare
Săgețile-i și tinerilor zise:

„Acest necrâncen joc al nostru-i gata.
Acum căta-voi eu o altă țintă, La care
nimeni n-a bătut, că poate Voi izbuti,
dacă mi-ajut-Apollon.”

Așa grăi și aținti săgeata Spre
10 Antinou. Acesta de pe masă Lua
mîndrețe de pocal de aur Cu două toarte,
dibuind cu mîna Voind să bea. Nici nu-i
trecu prin minte Uciderea-i. Că cine putea
oare Să cugete că vrulul, cit de tare, în
15 mijlocul mulțimii pe el singur L-ar fi
ajuns cu moarte-așa de crudă? li nimeri-n
grumaz; săgeata-n carne-i Trecu prin ceafa-i
gingașă, iar dînsul 20 Se răsturnă în lături
și pocalul
Din p#mn i-alunecă, șiroi de sînge Pe
nări îl podidi, împinse masa Departe cu
picioarele izbind-o, Bucatele pe jos se
răvășiră 25 Și pînea și friptura se
mînjiră.

Iar tinerii făcură zarvă-n sală,

Cînd au văzut că soțul lor căzuse.
Sculîndu-se, prin sală se-mbulziră, Nici
pavăză, nici lance nu găsiră 30 Și
mînioși certară pe Ulise:

„Străinule, faci rău că tragi în oameni. De
alte jocuri n-o să ai tu parte, Că nu mai
scapi de sîngeroasa moarte, C-ai omorît un
om fruntaș în țară; 35 Pe-aici au să te sfișie
vultanii.” Și-nchipuiau cu toții că Ulise
Omorul pe nevrute-l făptuise Și nu se
dumiriseră nebunii, Că le sosise ceasul
tuturora. 40 Privindu-i crunt, așa-i trezi
Ulise:

„Voi, Clinilor! Credeți că niciodată Eu n-
aveam să mai vin de pe pămîntul Troienilor,
de-mi spulberați avutul Și vă culcați cu
roabele-mi de-a sila 45 Și-umblați după
nevastă-mea, în vreme Ce eu trăiam, și n-
aveați nici o teamă De zei și de ocara lumii.
Iată Sosit vi-i ceasul, lîngă voi e moartea.”

La vorba asta toți îngălbeniră, 50
Cătau cu ochii încotro să fugă De
pacoste, de groaznica năpastă. Doar
Evrimah se-ncumetă a zice:

„De ești chiar tu Ulise din Itaca, Ai
drept cînd spui că ți-au făcut aheii 55 Atîta
rău pe-aici și pe la țară. Dar mort e Antinou,
acela care-i Pricina tuturor acestor rele, Căci el
împinse lucrul pîn-aicea, Și nu atît de dragul
și nevoia 60 Nuntirii lui, ci pentru că el
alta Clocea în gînd, dar nu i-o-implini Joe: Voia
să fie domn peste Itaca, Hoțis pîndea el să-ți
omoare fiul. Deci el pieri acuma pe dreptate.
65 Te-ndură dar și miluie-ți supușii. Te-om
împăca pe urmă noi cu daruri Culese de la toți
și-n schimb cu-averea

Ce s-a băut și s-a mâncat pe-aicea
 Noi ți-om plăti fieștecare prețul
 70 De douăzeci de boi în bronz și aur Ca să
 te mulțumim. Dar pîn-ktuncea Găsim că-
 i drept să ții pe noi minie." „O, Evrimah,
 răspunse crunt Ulise, Să-mi dați și toat-
 areea moștenită
 75 Ce-aveți acum și-o veți spori cu alta De
 oriunde, tot nu înceta-va mîna-mi Să
 secere pînă ce nu plăti-veți Cu vîrf și
 îndesat nelegiuirea. Aveți s-alegeți
 lupt-aci sau fuga,
 80 De-i chip să fugă cineva de moarte.
 Dar nu cred să mai scape-acum nici unul
 De grozăvia morții." Astfel zise Și toți
 în suflet și-n genunchi slăbiră. Dar
 Evrimah îi sprijinea cu graiul:
 85 „El n-are să s-astîmpere, prieteni,
 Odată ce pe armă puse mîna Cumplit-a
 lui, va fulgera de-acolo Din prag pînă ce
 are să ne culce Pe toți. Dar hai la luptă,
 trageți
 00 Jungherele și v-apărați sub mese De
 lovituri și-asupra lui cu toții Sa
 năvălim grămadă, să-l respingem Din
 prag și de la ușă și să mergem Sa
 facem iute larmă prin cetate,
 95 Și-ar fi aceasta data cea din urmă
 Cînd el mai săgetează." Asta zise, Din
 teacă smulse un jungher cu două Taișuri
 ascuțite din aramă Și asupra-i năvăli
 răcnind sălbatic. 100 Pe loc Ulise-l
 aținti. L-ajunse
 La piept săgeata-i lîngă sîn și-acolo Răzbi
 ficatul, de-i pică din pumnul-i Cuțitul jos. El,
 șovăind, pe masă Căzu lungit, de răsturnă
 mîncarea 105 Și cupa cea cu două toarte,
 fruntea-i Izbindu-și de podea cu-amar în suflet
 Și scaunul trînti el, din picioare Zbătîndu-se
 pînă ce noaptea morții

Vederea i-o-mpăinjeni. Deodată 110 Și
 Amfinom asupra lui Ulise Sări cu sabia să-
 l deie-n laturi, Dar Telemah îi apucă
 nainte, Cu sulița l-ajunse pe la spate Și
 între umeri pieptul îi străpunse, 115
 Iar el bufni pe jos, cu latul frunții
 Pocnindu-se. Dar Telemah din față-i Napoi
 se dete părăsindu-și lancea In leșul lui, căci
 se temu că poate, Sărind vreunul, să-l
 însăbieze 120 Din față sau din spate. Det
 fuga Spre tatăl său, s-apropie și-i zise:
 „O, tată, să-ți aduc vreo două suliți, Un
 scut și-o bună chivără de-aramă Și eu să mă-
 narmez, să dau și arme 125 Văcarului și lui
 Eumeu porcarul. Mai bine-i'să ne înarmăm."
 Ulise-i Răspunse lui: „Fugi iute și le adu
 Cit eu mai am săgeți ca să mă apăr, Să nu
 mă dea deoparte de la ușă, 130 Fiind în
 luptă singur". Asta-i spuse Și Telemah
 poruncii se supuse. Da fuga către cămara cea
 cu arme, Luă opt suliți, cîte patru scuturi Și
 coifuri de aramă cu podoabe 135 De cozi de
 cal și repede le-aduse, întîi el însuși îmbrăcă-
 armătura. Frumos se înarmară și păstorii Și
 se-mplîntară-alături de Ulise.
 Iar dînsul, cît avea săgeți s-aținte, 140
 Chitind mereu, culca pe cîte unul Din
 pețitori, și mulți din ei căzură. Dar cînd
 apoi săgețile-i lipsiră, își răzimă el arcul de
 usciorul Măreței săli spre luciul perete, 145
 Își puse-un scut de patru piei pe umăr, Tuf li
 pe cap un zdravăn coif de-aramă, Din care
 filfîia cumplită coamă Și împumnă
 puternicele suliți.

Era în zid pe lingă pragul sălii
 150 O dosnică porțiță treptuită
 Ce da pe-acolo pe-o strîmtoare-afară
 Și-avea canaturi îmbucate bine.
 Porcarului i-orîndui Ulise Să stea de
 pază la porțița asta,
 165 Căci ea rămase singura ieșire.
 Striga și Agelaos la tovarăși:
 „Nu poate vrunul să se urce oare
 La ușa-aceea ca să dea de veste
 Poporului și să se facă vuiet
 160 Mai repede, ca săgetarea asta
 Să fie cea din urm-a lui Ulise?”
 Melantios căprarul îi răspunse:
 „Nu-i chip de fel, mărite Agelaos, Că
 prea-i de tot aproape ușa-n curte
 165 Și grea ieșirea. Lesne doar pe-acolo Pe
 toți ne poate-opri în loc un singur
 Bărbat, dacă-i voinic. Dar hai mai bine
 Eu arme să v-aduc din armărie Să vă-
 narmați, că-mi pare că Ulise
 170 Și Telemah năuntru le dosiră
 Și nu-s în altă parte.” Asta zise
 Melantios și se sui-n cămară Pe
 gangurile-nguste-n dosul sălii. Luă
 de-acolo scuturi douăsprezece
 175 Și-atîtea lănci și chivere de-aramă Cu
 păr stufos de cal. Și-apoi o-ntinse Și
 repede la pețitori le-aduse. Ulise se
 muie-n genunchi și-n suflet Văzînd cum
 ei se înarmau, cum suliți
 180 Prelungi clăteau cu pumnii, și cumplită,
 Năprasnică-i păru de-acum bătaia. Și-a
 zis lui Telemah: „De bună seamă, Vreo
 femeie-n casă sau Melantiu Asupra-ne-
 nteți mai crunt încaier”.
 185 Iar socotitul Telemah răspunse:
 „O, tată, eu sînt vinovat de asta
 Și nimeni altul, c-am lăsat la arme
 Deschisă ușa ce se-nchide bine, Și
 cineva m-o fi pîndit pe mine.

190 Porcare, du-te tu de-nceiue ușa Și vezi
 dac-a făcut-o vro femeie Ticăloșia asta
 ori Melantiu, Pe care-l bănuî.” Astfel
 ei vorbiră, Pe cînd pastorul caprelor,
 Melantiu
 1.95 Se furișă din nou s-aducă arme.
 Porcarul îi zări și-ndată zise
 Viteazului, fiind de el aproape:
 „Nălțate fiu al lui Laert, Ulise,
 Mișelul care noi îl bănuisem
 200 Se duce după arme. Spune-mi verde
 Să-i fac eu felul, dacă pot să-l birui,
 Ori să-l aduc aici ca să-i dai plata
 Păcatelor de dînsul făptuite în casa
 ta.” Ulise-așa-i răspunse:
 \$05 „In sală eu cu Telemah țin-e vom In
 Mu pe tineri, cît or fi de aprigi. Voi
 doi legați-l cobză pe Melantiu De mîni
 și de picioare și-aruncați-l în dosnica
 odaie, -nchideți ușa
 210 Și ferecați-l bine c-o frînghie,
 Și trageți-l pe stîlpu-nalt s-ajungă Pîn'
 la tavan și atîrnat acolo Amar să-i
 fie-n viață multă vreme.” Ei amîndoi
 voios îl ascultară,
 215 Dau fuga spre cămară, dar căprarul
 De loc nu-i bănuî, fiind năuntru Pe
 unde el cotrobăia la arme. Ei doi
 stătură-n lături de la ușa, Pe-aproape
 de usciori. Și cînd Melantiu
 220 Trecu pe prag c-un mîndru coif în mînă
 Și-ntr-alta cu un scut rotund și mare,
 Străvechi, mucegăit de-al lui Laerte,
 Pe care el, viteazul, îl purtase în
 tinerețea lui, dar care-acuma
 225 Era trîntit acolo între arme Și
 descusut pe la curele, dînșii
 Sărir-asupra-i și de păr luîndu-l,
 îl traseră-n odaie și-l trîntiră Pe
 jos, de stete otrăvit la suflet.
 2\$0 Și mîinile, picioarele sucindu-i

Din răspuțeri, amarnic îl legară
 Intocmai cum le porunci Ulise
 Și-l prinseră pe urmă de-o frînghie,
 îl traseră pe stîlpu-nalt, de-ajunse 235
 Pîn'la tavan. Și-așa Eumeu porcarul
 Rîdea de el: „De-acuma toată noaptea
 Vegheaz-aici culcat pe patul moale
 Așa cum ți se cade. Aici te-apucă
 Pe tine ziua alb-a dimineții 240
 Cînd ea se va ivi pe tron de aur
 Din Ocean, ca-n vremea cînd spre curte
 La pețitori mînai alese capre
 Pentru ospaț.” Așa rămase-acolo
 Găpraru-ntins și ferecat amarnic,
 245 Iar amîndoi ceilalți se înarmară
 Și după ce-ncuiară ușa bine,
 Din nou se-napoiară la Ulise.
 Acolo toți luptau cu-nversunare,
 La prag cei patru și-n cuprinsul sălii
 250 Voinicii mulți. Atunci venind Minerva
 S-apropie de ei; după făptura
 Și glasul ei era leită Mentor.
 Se-nvioră cum o văzu Ulise
 Și-i glăsui: „Ajută, Mentor, scapă-1
 255 De rău și nu-l uita pe-un prieten care
 Doar bine ți-a făcut, tu mi-ești de-o seamă.”
 Așa-i zicea simțînd că e Minerva.
 Strigau la ea ceilalți cu-amenințarea
 Și între ei o-nfricoșă întîiul 260
 Feciorul lui Damastor, Agelaos:
 „Ia seama, Mentor, nu cumva Ulise
 Cu vorba să te-nșele, ca tu astfel
 Să lupți cu noi și să-l ajuți pe dînsul,
 C-așa socot că fi-va dup-aceea 265 Cum
 noi gîndim: că-ndată ce-om răpune
 Pe-aceștia doi, pe tatăl și pe fiul,
 Și tu vei fi ucis cu ei alături;
 De faci prostia asta, vei plăti-o
 Cu capul tău; și după ce cu arma 270
 Vă vom zdrobi pe voi, averea-ți toată
 Din casă și de-afară vom prăda-o

Deodată cu avutul lui Ulise, Și n-om
 lăsa pe fiii tăi acasă Și nici pe fete, nici
 pe-a ta soție^ 275 Să mai petreacă în
 cetatea asta.”

Dar mai dihai se înciuda Minerva Și se
 răsti așa către Ulise:

„Tu nu mai ești viteaz și bun de arme Ca
 "altădată cînd pentru Elena, 280 Frumoasa
 preamărită după tată,
 Te-ai războit vro nouă ani la Troia Și cînd cu
 sfatu-ți s-a luat cetatea. Cum poți acum, cînd
 ești la tine-acasă Și-aproape de-ale tale, să te
 vaieti 285 Naintea lor că nu te mai poți bate?
 Dar haide-ncoa', iubitul meu, alături Să-mi stai
 aci, să vezi ce poate Mpntor Și cum plătește
 facerea de bine.” Așa grăi și cumpăna izbîndei
 290 Ea încă o ținu neșovăită
 Și vru să mai încerce bărbăția Și vrednicia-n
 arme-a lui Ulise Și Telemah. Deci ea zburînd
 deodată, Ca rîndunica stete pe grindîșul 295
 Tavanului funingit al sălii.
 Atunci a prins să-nflacăre pe tineri Feciorul
 lui Damastor și-Amfimedon, Demoptolem și
 Evrinom și fiul Lui Polictor Pisandru și Polibos,
 300 Fiind cei mai aleși și vrednici tineri Ce
 mai trăiau și se luptau pe viață; Pe ceilalți îi
 toropise arcul Și deseale săgeți. Striga la dînșn
 Zicîndu-le Agelaos: „O, prieteni, 305 S-
 astîmpără de-acum această fiară, Căci iată, după
 laudele goale, S-a dus și Mentor și-au rămas ei
 singuri Naintea'ușii. Nu dați voi deodată

SăSaifiJ &S&S. î-^U IV, 258, pentru auto-
 rul *Odiseii* Elena e fiica lui Zeus.

- Cu lancea toți, să tragă-ntîi cei șase
- 310** Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrîngem și să batem pe Ulise-
De cade el, de ceilalți nu ne pasă".
Așa vorbi. Și dup-a lui povață Ei
ahtiați asupra-i sulițară,
- 315** Dar zîna le făcu deșert ochitul,
Căci unul nimeri în ușă, altul într-
un uscior, al treilea în perete.. Dar
cînd ai lui de arme se feriră, Le-a
zis Ulise: „Dragii mei, acuma
- 320** Să dăm și noi cu sulițe-n mișei Ce vor
să ne omoare după groaza De rele ce-au
făcut". Chitind tuspătru Asupra lor, pe
loc și sulițară. Ulise pe Demoptolem
străpunse,
- 325** Iar Telemah pe Evriad, porcarul Pe
Elatos, văcarul pe Pisandru. Ei toți
odat-au și mușcat pămîntul, Ceilalți s-
au det napoi spre fundul sălii. Ulise-
atunci și-ai lui se repeziră
- 830** Și boldurile scoaseră din trupuri. Din
nou dușmanii suliți azvîrliră, Din
nou deșerte le făcu Minerva, Căci
unul nimeri în ușă, altul într-un
uscior, al treilea în perete»
- 335** Doar • Amfimedon îl păli la mîină
Pe Telemah, julindu-l pe deasupra,
Și pe Eumeos peste scut Ctesipos La
umăr îl zdreli și pe deasupra-i
Zburîndu-i lancea se lăsă pe țarnă-
- 340** Ulise și ai lui din nou mulțimea De
pețitori cu armele atîntiră. Tot
dînsul mai răzbi pe Evridâmas, Iar
fiul său la fel pe Amfimedon,
Porcarul pe Polib, pe cînd văcarul
- 345** în piept împunse pe Ctesip și-i zise
Fălindu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul, Să
nu mai fi nerod și să te lauzi Cu
vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,

- 350** Căci ei doar sînt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ți darul de-ospeție De răsplătit
piciorul care-l deteși Odată lui Ulise, cînd
prin sală Umbla cerșind." Așa grăi păstorul
- 355** Cornacilor juncani. Atunci Ulise Brățiș lovi
pe fiul lui Damastor, Iar Telemah pe Leocrit,
feciorul Lui Evenor, cu sulița-n deserturi, Iar
el străpuns căzu pe brînci, cu fruntea
- 360** Pocnită de pămînt. în clipa asta, Din
culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut și pețitorii
Cuprinși de spaimă toți fugiră-n sală
împrăștiați întocmai ca cireada
- 365** De boi cînd strechea, iute năpădind-o,
O-mprăstie în zile lungi de vară.
Cum vulturii cu cioc și gheare strîmbe,
Venind din plaiuri, tabără năvalnici în stol de
păsări care-nfricoșate,
- 370** De sus din nori se lasă pe cîmpie,
Ei sar asupra lor și le sfîșie, Că
nu pot ele să le stea-mpotrivă Și
nici să fugă, de fac haz țaranii,
Vînatul urmărind, așa Ulise
- 375** Și-ai lui atunci se năpustiră-n sală
Roțiș lovind, și pețitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul. Și
pardoseala fu scăldată-n sînge.
Leodes, repezindu-se din ceată,
- 380** S-aruncă la genunchii lui Ulise
Și-l roag-asa: „îngenunchez, viteze,
Și, rogu-te, ai milă și-ndurare. Mă
pot jura că n-am atins vrodată Cu
vorba sau c-o faptă rea pe vrana
- 385** Din slugile-ți din casă, ba de-a pururi

³⁶² Propriu vorbind, așa-numita „egidă" (*aigis*), de care vor-
bește originalul grec, nu-i un scut, ci o platoșă, și anume
platoșa lui Zeus (*Iliada*, IV, 167, XV, 308), în unele împre-
jurări folosită și de Athena pentru a-și înpăimînta vrăj-
mașii (II, 447; XXI, 400).

- Cu lancea toți, să tragă-ntîi cei șase
- 310** Ca să vedem de nu ne-ajută Joe
Să-nfrîngem și să batem pe Ulise~
De cade el, de ceilalți nu ne pasă".
Așa vorbi. Și dup-a lui povață Ei
ahtiați asupra-i sulițară,
- 315** Dar zîna le făcu deșert ochitul, Căci
unul nimeri în ușa, altul într-un
uscior, al treilea în perete -Dar cînd
ai lui de arme se feriră, Le-a zis
Ulise: „Dragii mei, acuma
- 320** Să dăm și noi cu sulițe-n mișeei Ce vor
să ne omoare după groaza De rele ce-au
făcut". Chitind tîspatru Asupra lor, pe
loc și sulițară. Ulise pe Demoptolem
străpunse,
- 325** Iar Telemah pe Evriad, porcarul Pe
Elatos, văcarul pe Pisandru. Ei toți
odat-au și mușcat pămîntul, Ceilalți s-
au *ăst* napoi spre fundul sălii. Ulise-
atunci și-ai lui se repeziră
- 830** Și boldurile scoaseră din trupuri. Din
nou dușmanii suliți azvîrliră, Din
nou deșerte le făcu Minerva, Căci
unul nimeri în ușa, altul într-un
uscior, al treilea în perete.
- 335** Doar Amfimedon îl pâlî la mînă
Pe Telemah, julindu-l pe deasupra,
Și pe Eumeos peste scut Ctesipos La
umăr îl zdreli și pe deasupra-i
Zburîndu-i lancea se lăsă pe țarnă,
- 340** Ulise și ai lui din nou mulțimea De
pețitori cu armele ațintiră. Tot
dînsul mai răzbi pe Evridâmas, Iar
fiul său la fel pe Amfimedon,
Porcarul pe Polib, pe cînd văcarul
- 345** în piept împunse pe Ctesip și-i zise
Fălindu-se din gură: „Tu, feciorul
Lui Politers, tu, batjocoritorul, Să
nu mai fi nerod și să te lauzi Cu
vorbe mari, ci zeilor te-ncrede,

350 Căci ei doar sînt cu mult mai tari ca tine.
Aceasta fie-ți darul de-ospeție De răsplătit piciorul
care-l deteși Odată lui Ulise, cînd prin sală
Umbla cerșind." Așa grăi păstorul 355 Cornacilor
juncani. Atunci Ulise Brățiș lovi pe fiul lui
Damastor, Iar Telemah pe Leocrit, feciorul Lui
Evenor, cu sulița-n deserturi, Iar el străpuns căzu
pe brînci, cu fruntea 360 Pocnită de pămînt. în
clipa asta, Din culmea casei ridică Minerva
Urgelnicul ei scut și pețitorii Cuprinși de spaimă
toți fugiră-n sală împrăstiați întocmai ca cireada
366 De boi cînd strechea, iute năpădind-o, O-
mprăstie în zile lungi de vară.

Cum vulturii cu cioc și gheare strîmbe, Venind
din plaiuri, tabără năvalnici în stol de păsări care-
nfricoșate, **370** De sus din nori se lasă pe cîmpie, Ei
sar asupra lor și le sfîșie, Că nu pot ele să le stea-
mpotrivă Și nici să fugă, de făc haz țărani, Vînatul
urmărind, așa Ulise **375** Și-ai lui atunci se
năpustiră-n sală Rotiș lovind, și pețitorii groaznic
Gemeau pe jos izbindu-se cu capul. Și pardoseala fu
scăldată-n sînge.

Leodes, repezindu-se din ceată,
380 S-aruncă la genunchii lui Ulise
Și-l roag-așa: „îngenunchez, viteze, Și,
rogu-te, ai milă și-ndurare. Mă pot jura
că n-am atins vrodată Cu vorba sau c-o
faptă rea pe vruna **886** Din slugile-ți din
casă, ba de-a pururi

³¹² Propriu vorbind, așa-numita „egidă" (*aigis*), de care vor-
bește originalul grec, nu-i un scut, ci o platoșă, și anume
platoșa lui Zeus (*Iliada*, IV, 167, XV, 308), în unele împr-
jurări folosită și de Athena pentru a-și înspăimînta vrăj-
mașii (II, 447; XXI, 400).

Opream și pe ceilalți de-a face asta,
 Dar nu-i puteam abate de la rele,
 De-aceea și din vina lor pieriră.
 Dar eu, ca ghicitor al lor, muri-voi
 390 Nevinovat, că nu-i vro mulțumire
 La binele ce l-ai făcut." Ulise
 Se uită crunt și-i zice: „De te lauzi
 G-ai fost prorocul lor, de bună seamă
 395 C-adeseori te-i fi rugat în casă
 Să n-aibă loc întorsul meu mai iute
 Și-a mea soție să te ia pe tine
 Și s-ai copii cu dînsa. Nu scapi dară
 De feroasa moarte." Astfel zise
 400 Și, înpumnînd o sabie ce-acolo
 Pe jos era zvîrlită de-Agelaos,
 Gu ea-l pâlî din răputeri în ceafă
 Și capu-i retezat căzu în țărână
 Bolborosind. Iar Femiu cîntărețul,
 405 Feciorul lui Terpias, care numai
 De silă pețitorilor cîntase,
 El singur fu scutit de neagra moarte.
 Stătu cu lira-n mîină lîngă treapta
 Portiței din perete, dus cu mintea.
 De-i bine să se fiirîse-n ogradă,
 410 Să-și caute-adăpost pe lîngă altarul
 Frumos zidit puternicului Joe,
 Pe care-atîtea jertfe închinăra
 Laerte și Ulise, ori să sară
 Să-i cadă la picioare lui Ulise.
 415 Și tot gîndind așa-i păru mai bine
 Să-i cadă la genunchi. El puse lira
 Pe jos acolo-ntre ol și scaun;
 Apoi dînd buzna și-apucînd genunchii
 Viteazului, se milcui de dînsul:
 420 „Te rog, Ulise, ai milă și cruțare.
 Chiar tu te vei căi de vei ucide Pe
 cîntăreț, pe-âcela care cîntă

⁴⁰⁴ Tatăl lui Femios, Terpias („Desfătătorul”: cf. verbul *terpe*, „desfăta”), poartă un nume ce nu-i fără legătură cu meseria fiului.

La oameni și la zei, că eu cîntarea De
 sine-am învățat. Un zeu tot felul
 425 De cîntece mi-a insuflat în minte Să-ți pot
 cînta și ție ca în fața Celui-de-sus. Deci
 nu căta, Ulise, Să mă înjunghi. Să-ți sptiie
 însuți fiul, Că nu cu drag și nici cu voie
 bună
 480 Veneam la pețitori să cînt la mese,
 Ci oameni mulți și mult mai tari ca mine
 Mă tot purtau pe-aici să cînt cu sila."
 Dar Telemah îl auzi și-ndată De-
 aproape a zis iubitului său tată:
 485 „Oprește, taică, nu-l lovi pe dînsul,
 Că n-are vină. Să cruțăm asemeni Pe
 bunul crainic Medon, care pururi, Gînd
 eu eram copil, căta de mine . La curtea
 noastră, dacă nu-l răpuse
 440 Pe-aici cumva Filetiu sau porcarul Sau
 n-o fi dat de tine cînd prin sală Ai
 năvălit." Așa-i grăi, și Medon Cel
 chibzuit îl auzi de unde Sub jeț se
 tupilase și în blană
 445 De bou abia jupit se îmbrăcase
 Ferindu-se de neagra zîn-a morții.
 Tîșni de-acolo, iute smulse blana,
 Se repezi și cuprinzînd genunchii
 Lui Telemah începe-să se roage:
 460 „Prietene, eu sînt aici. Să nu dai,
 Și lui Ulise zi-i să nu mă-mpungă Cu
 lancea-i cotropindu-mă, de ciudă Pe-
 acei nebuni care-i mînceau averea Și te-
 njoseau pe tine." Iar Ulise
 455 Zîmbindu-i i-a răspuns: „Să fii pe pace, Că
 te-a scăpat și te-a luat în pază Feciorul
 meu, ca să cunoști un lucru Și altora să
 spui că-i mult mai bine Să nu fii rău, ci
 bun față de oameni.
 460 Dar voi ieșiți în curte, tu și Femiu
 Vestitul cîntăreț, și stați deoparte De-
 acest măcel pînă ceTaici în sală Eu pun
 la cale tot ce se cuvine."

CLU '-v

Aşa vorbi, iar ei ieşind, şezură Pe
465 lîng-altar şi-n jur priveau cu groază Şi
aşteptau mereu a lor pieire.

Ulise-ntr-asta cerceta prin sală De nu-i ascuns
cumva-ntre morţi, sub mese Vreunul încă viu,
ferit de moarte. 470 El i-a văzut pe toţi în praf
şi-n sînge Căzuţi grămadă-ntocmai ca şi peştii
Ce-i scot pescarii în năvod din 'mare Pe-un mal
scobit, pe unde ei cu toţii Se-ntind pe prund
lipsiţi de apa mării Şi mor răpuşi de luminosul
soare. Aşa pe jos lungiţi şi peştiorii Steteau
475 în valma unul peste altul. Lui Telemah îi
zise-atunci Ulise:

„Pofteşte-ncoa' pe doica Evriclea Să-i
480 spun o vorbă care-mi stă pe suflet." Şi
Telemah poruncii se supuse, Bătu la uşă
şi chemă pe doică: „Hai scoaF, bunico,
vino cît mai iute, Tu care-ai paza
slugilor la curte. Te cheamă tata, vrea
485 ceva să-ţi spuie." Aşa grăi şi ea porni
tăcută, Deschise uşa sălii mari şi merse
Nainte Telemah şi-n urmă dînsa. Găsi ea
pe Ulise între leşuri Pătat de sînge şi de
praf ca leul Ce sfîşie un bou pe la păşune
Şi are înroşit de sînge pieptul Şi falcile,
şi-i groaznic la vedere; Aşa era la mîni şi
490 la picioare Mînjit Ulise. Cînd văzu
bătrîna Mormanele de morţi, un lac de
sînge, Se puse-a chiui privind minune De
fapta-i izbîndită. Dar Ulise Oprind-o şi
strunindu-i gura-i zise:

495 „Taci, doică, şi te bucură în tine. Dar
nu mai chiui, că nu-i a bine Să te
mîndreşti cu moartea unor oameni. Că lor
le puse capăt doar ursita Ce-a fost de sus
şi-a lor nelegiuire,

500

452

505 Că nu cinsteau pe nici un om din lume,
Nici bun, nici rău, apropiat de dînşii,
Şi deci din mişelia lor muriră Aşa de
crud. Ci numără-mi tu mie Femeile
din casă; arată care

610 M-a ruşinat şi care-a fost de treabă."

Răspunse Evriclea: „Eu ţi-o spun,
Copilul meu, aşa cum i-adevărul.

Cincizeci la număr sînt aici la curte
Femeile ce le-am deprins la lucru
515 De mîna şi la pieptănatul lîinii Şi la
răbdarea vieţii de robie Din toate
numai douăsprezece fură Neruşinate şi
se destrămară, De n-au mai vrut să ştie
nici de mine

620 Şi nici măcar de însăşi Penelopa. Că
Telemah abia crescui, şi mama-i La
şerbi să dea poruncă nu-i da voie. Dar
să mă sui acum, să dau de veste Soţiei
tale care-i adormită

625 înpatu-i de vrun zeu." Însă Ulise
Se-mpotrivi: „Să n-o trezeşti tu încă,
Ci cheamă-ncoace pe femei să vie, Pe
toate cîte-au fost neruşinate". Aşa-i
roşti. Ieşi din sală doica

530 Să înştiinţeze pe femei să vie.
Chemînd pe Telemah atunci Ulise
Şi pe porcar şi pe văcar, le zise:

„Acum începeţi să căraţi afară
Acele trupuri şi zoriţi pe roabe
5H5 Să cureţe şi cu bureţi să frece Şi
mesele şi scaunele toate. Şi după ce voi
casa veţi griji-o, Luaţi şi scoateţi pe
femei afară, La mijloc între chioşc şi
între zidul

540 Frumos al curţii şi loviţi în ele Cu
săbiile lungi pînă ce viaţa Le-o veţi
curma şi-uita-vor desfătarea Ce-n
drăgostirea lor pe-ascuns avură Cu
peştiorii." Asta-i fu porunca

545 Şi roabele buluc veniră toate.

453

J

Aşa vorbi, iar ei ieşind, şezură Pe
 465 lîng-altar şi-n jur priveau cu groază 91
 aşteptau mereu a lor pieire.
 Ulise-ntr-asta cerceta prin sală De nu-i
 ascuns cumva-ntre morţi, sub mese Vreunul
 încă viu, ferit de moarte. El î-a văzut pe toţi
 470 în praf şi-n sînge Căzuţi grămadă-ntocmai
 ca şi peştii Ce-i scot pescarii în năvod'din
 mare Pe-un mal scobit, pe unde ei cu toţii
 be-ntmd pe prund lipsiţi de apa mării Şi
 mor răpuşi de luminosul soare. Aşa pe jos
 475 lungiţi şi peţitorii bteteau în valma unul
 peste altul. Lui Telemah îi zise-atunci
 Ulise:
 „Pofteşte-ncoa' pe doica Evriclea ba-i
 480 spun o vorbă oare-mi stă pe suflet.” Şi
 Telemah poruncii se supuse, Bătu la uşă şi
 chemă pe doică: „Hai scoaF, bunico, vino cît
 mai iute lu care-ai paza slugilor la curte. Te
 cheamă tata, vrea ceva să-ţi spuie.” Aşa
 485 grăi şi ea porni tăcută, Deschise uşa sălii
 mari şi merse Nainte Telemah şi-n urmă dînsa.
 Găsi ea pe Ulise între leşuri 490 Pătat de sînge
 şi de praf ca leul Ce sfîşie un bou pe la păşune
 Şi are înroşit de sînge pieptul Şi falcile, şi-i
 groaznic la vedere; Aşa era la mîni şi la
 picioare 495 Mînjit Ulise. Cînd văzu bătrîna
 Mormanele de morţi, un lac de sînge
 Se puse-a chiui privind minune De
 fapta-i izbîndită. Dar Ulise Oprind-o
 şi strunindu-i gura-i zise:
 500 „Taci, doică, şi te bucură în tine. Dar
 nu mai chiui, că nu-i a bine Să te
 mîndreşti cu moartea unor oameni. La lor
 le puse capăt doar ursita Ce-a fost de sus
 şi-a lor nelegiuire,

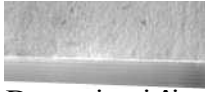
605 Că nu cinsteau pe nici un om din lume,
 Nici bun, nici rău, apropiat de dînşii, Şi
 deci din mişelia lor muriră Aşa de
 crud. Ci numără-mi tu mie Femeile
 din casă; arată care
 510 M-a ruşinat şi care-a fost de treabă.”
 Răspunse Evriclea: „Eu ţi-o spune,
 Copilul meu, aşa cum i-adevărul.
 Cincizeci la număr sînt aici la curte
 Femeile ce le-am deprins la lucru
 515 De mîna şi la pieptănatul lîinii Şi la
 răbdarea vieţii de robie Din toate
 numai douăsprezece fură Neruşinate şi
 se destrămară, De n-au mai vrut să ştie
 nici de mine
 520 Şi nici măcar de însăşi Penelopa. Că
 Telemah abia crescui, şi mama-i La
 şerbi să dea poruncă nu-i da voie. Dar
 să mă sui acum, să dau de veste Soţiei
 tale care-i adormită
 525 In patu-i de vrut zeu.” Însă Ulise
 Se-mpotrivi: „Să n-o trezeşti tu încă,
 Ci cheamă-ncoace pe femei să vie, Pe
 toate cîte-au fost neruşinate”. Aşa-i
 rosti. Ieşi din sală doica
 530 Să înştiinţeze pe femei să vie.
 Chemînd pe Telemah atunci Ulise
 Şi pe porcar şi pe văcar, le zise:
 „Acum începeţi să căraţi afară
 Aceste trupuri şi zoriţi pe roabe
 5B5 Să cureţe şi cu bureţi să frece Şi
 mesele şi scaunele toate. Şi după ce voi
 casa veţi griji-o, Luaţi şi scoateţi pe
 femei afară, La mijloc între chioşc şi
 între zidul
 540 Frumos al curţii şi loviţi în ele Cu
 săbiile lungi pînă ce viaţa Le-o veţi
 curma şi-uita-vor desfătarea Ce-n
 dragostirea lor pe-ascuns avură Cu
 peţitorii.” Asta-i fu porunca
 545 Şi roabele buluc veniră toate.

Morțiș se văietau, văr sau șiroaie De lacrimi. Ele morții-ntîi'cărară Și sub pridvorul curții i-așezară
 Proptindu-se-ntre dînsele.'Ulise
 550 Le poruncea <i>le da el singur, Și ele duceau morții cu de-a sila. Apoi cu apă și bureți frecară Și
 curățiră mesele de-a rîndul Și scaunele toate. În oara asta
 555 Văcarul și porcarul împreună
 Cu Telemah, luînd lopeți, podeaua De lut învîrtoșat o răzuiră Și roabele cărar-apoi gunoiul Și-l lepădară
 dincolo de poartă.
 5f>0 Și-n urmă cînd ei casa o grijiră, Luînd pe slugi, le scoaseră din sală La mijloc între chioșc și-mprejmuirea
 Frumoas-a curții, le-au* închis acolo În loc îngust, de n-aveau cum să scape,
 505 Iar Telemah a început a zice:
 „Eu n-aș vrea să le dau o moarte bună Acestor păcătoase care mie Și mamei mele ne-au adus atîta
 Batjocură și foc pe capul nostru
 570 Și care se culcau cu pețitorii”.
 Legă atunci de stîlpul mare-al bolții O funie de vas albastru-n proră Și-o prinse de grumazul tuturor Si-o
 trase-n sus, ca nu cumva s-ajungă
 575 Pîn' la pămînt picioarele-atîrnate.
 Cum sturzii lați în aripi sau porumbii Se prind în cursa ce-n tufiș s-ascunde, Voind să intre-n cuibul lor, și-
 acolo Găsesc odihna morții, astfel ele
 580 Cu capete-atîrnate-n șir stau toate
 Cu lațul de grumaz, ca s-aibă moartea Cea mai de plîns; oleacă din picioare Se mai zbăteau și-n clipă erau gata.
 L-au scos atunci din casă pe Melantiu
 585 Prin tindă și prin curte și-i tăiară Urechile și nasul și-i stîrpiră

- Ruşinea şi la cîini o lepădară; Ba,' în mînia lor, îl mai trunchiară De braţe şi de craci. Şi dup-aceea
590 Spălîndu-se pe mini şi pe picioare, Se-napoiară-n sală la Ulise. Şi truda lor se isprăvi. Ulise 6răi atunci
bătrînei Evriclea:
„Măicuţo, adu-ncoace a-jum pucioasă,
595 Leac bun de molimi, adu foc să curăţ Cu fumul sala. Tu pe urmă du-te La Penelopa, fă-o-neoa' să vie Cu
roabele-i şi pe femei sileşte Mai repede să vie-n sală toate."
000 Iar doica i-a răspuns: „Tu ai dreptate, Copilul meu, dar să-ţi aduc o haină Şi o cămaşă să le-mbraci pe tine, Să
nu mai stai aşa zdrenţos în sală Naintea lor, că nu-ţi mai sade bine".
605 Dar stărui şi-orîndui Ulise:
„S-aprind'eţi focul mai întîi în vatră". Şi doica l-ascultă pe el şi-aduse Pucioasă şi aprinse foc. Ulise
bezmolipsi cu fumul toată sala
010 Şi curtea lui şi-ograda pretutindeni.
Iar doica prin palat apoi se duse
Spre a vesti şi a pofti pe şerbe.
Ieşiră ele din cămări şi toate
Se repeziră-n jurul lui Ulise.
015 Cu drag primindu-l, îl strîngeau de mînă Şi-l sărutau pe cap şi peste umeri Urîndu-i bun sosit, iar el îndată Le
cunoscă pe toate şi-l cuprinse Un dulce dor de plîns şi de suspinuri.

Bătrîna chiuind de bucurie | Sui în casă
 sus să dea de veste \ Ștăpîni-sei că-n sală e
 Ulise. ■ i întineri-n genunchi, se sprinteniră
 5 Picioarele-i și cum ajunse-acolo, Ea
 peste capu-i s-aplecă și zise: >— „Scoal’
 Penelopō, draga mea copilă %j Să vezi aieve
 ce-ai dorit de-a pururi,
 Veni Ulise, aici sosi în casă, 10 Deși
 tîrziu. El chiar acum ucise *pe* mîndrii
 pețitori care palatul li năruiau și-i tot
 mînceau averea Și-i asupreau copilul." Dar
 crăiasa O dojeni: JVtăicuțo, te smintiră 15
 Doar zeii care pot prosti pe unul Întreg la
 minte, și pe un zănatic li cumîțesc. Mi te
 scrîntiră zeii. Nainte ai fost cu totul
 cumpănită, De ce tu rîzi de mine-ndurerata
 20 Și-mi buigui de-astea și-mi alungi odihna
 Ce-așa de dulce pleoapele-mi închise? Așa
 frumos eu n-am dormit vrodată De cînd
 Ulise a plecat la Troia, La ciuma de cetate
 blestemată. 25 Coboară-te mai bine, du-te-n
 sală. De-ar fi venit în locul tău vreo

- Femeie de-ale mele să-mi dea mie
 O veste așa, din somn să mă deștepte,
 Urît o mai făceam napoi să plece.
 30 Dar ai noroc de bătrînețe." Doica
 I-a zis: „Eu nu rid, fata mea, de tine,
 Ci-i drept așa cum zic, veni Ulise, I-
 aici în casă. Este chiar străinul —
 Ge-a fost batjocorit de toți în sală.
 35 De mult știa doar Telemah de asta,
 Dar el, băiat cuminte, ascunse gîndul
 Și socoteala bunului său tată Ga să-și
 răzbune pe dușmanii noștri." La vorba
 asta ea, sărind din patu-i,
 40 Cuprinse pe bătrîna și din pleoape Un
 strop îi curse și-ncepu s-o roage:
 „Măicuțo, spune-mi drept, dacă Ulise
 Veni, cum zici, cu-adevărat acasă. Cum
 oare el putu să puie mîna
 45 Pe acești nemernici? El doar fuse singur,
 Iar ei o droaie-ntotdeauna-n casă."
 Răspunse doica: „Nu văzui și nu știul
 Ci auzii doar gemetul acelor Răpuși de el.
 Noi stăm de spaimă-n fundul
 50 Palatului și ușile-au fost bine închise
 toate pînă ce în sală Veni fecioru-ți
 singur să mă cheme, Trimis fiind de
 tatăl său anume. Eu l-am găsit în urmă
 pe Ulise
 55 Stînd oblu între morți care-mprejuru-i
 Zăceau pe jos grămadă lîng-olaltă. Te-
 ai fi înveselit în tine, dacă L-ai fi
 văzut mînjit de praf și sînge Ca leul.
 Acum morții stau cu toții
 <0 Eungiți la poarta curții, iar Ulise Cu
 focul mare-aprins și cu pucioasă/
 Dezmolipsește sala cea frumoasă. / Dar
 vino să vă bucurați acuma Voi
 amîndoi, că prea mult pătimirăți.
 65 Căci iată că vi se-mplini dorința
 îndelungată. El veni la vatră-i. Și-

Și pe băiat acasă, iar pe cîinii De pețitori îi pedepsi cu moartea 70 La curtea lui pe toți." Dar Penelopa Se tot temea și cuvînta bătrînei:

„Măicuțo, nu te prea mîndri tu încă Și nu mai rîde-așa de bunăvoie. Tu știi ce bine-ar fi primit Ulise De toți ai lui și mai ales de mine Și fiul nostru, dac-ar fi să vie; Dar nu-i adevărat ce-mi spui tu mie. Pe pețitori i-o fi ucis vreunul Din zei pe care i-o fi-ndîrjit urgia Trufiei lor și faptele mișele, Că nu cinsteau pe nici un om din lume, Nici rău, nici bun, oricine-a fost. Ia dînșii. De-aceea și-o pățiră. 75 Iar Ulise Pierdu nădejdea-ntoarcerii în țară, Pieri și biet el însuși." Doica-i zise:

„Ce vorbă ți-a scăpat din rostul gurii, Copila mea? Bărbatu-ți este-n casă, La vatră, și tu zici că nu mai vine De-acum pe veci? Ești tot necrezătoare. Dar am să-ți dau dovadă-nvederată: ^E rana care i-a făcut odată (Mistrețul. Am văzut-o doar cu ochii Cînd l-am spălat. Am vrut s-o spun și ție, Dar el, chitit, îmi puse pumnu-n gură Și mă opri să-ți spun. Dar hai cu mine, Și dacă te-amăgesc cumva, stau bună Și-omoară-mă cu moartea cea mai crudă."

80 Iar Penelopa i-a răspuns: „Măicuță, Oricît de mult te-ajută mintea-n toate, Tu anevoie vei pătrunde gîndul Celor-de-sus. Ci hai să mergem totuși La fiul meu, să văd pe pețitorii Cei morți și pe bărbatul ce-i răpuse."

100 Ea zice și din casă-i se coboară 105 În cumpănă: să-ntrebe de departe Pe soțul ei sau drept la el să meargă Și să-i cuprindă mînile și capul Să le sărute? Și cum trece pragul

De piatră, intră-n sală și s-așază **110** La celălalt perete. El într-asta, Proptit de stîlpu-nalt, stătea la vatra Cu ochii-n jos și aștepta cuvîntul Femeii lui, cînd ea-l văzu cu ochii. Dar dînsa de uimire sta tăcută. **115** Aci-l vedea pe el aievea-n față, Aci se îndoia c-ar fi chiar dînsul, G-așa de slut era-mbrăcat în zdrențe. Iar Telemah o dojeni și-i zise:

„Tu, maică rea și maică fără sufleO

120 De ce te depărtezi așa de tata

Și nu te-apropii să-i rostești o vorbă? Nici o femeie alt-așa ca tine, Ținîndu-și firea, n-ar fi stat departe De soțu-i, care suferind atîtea

125 Nevoi și patimi i-a sosit în țară La douăzeci de ani. La tine pururi E sufletul mai tare decît piatra." Lui Telemah îi zise

Penelopa:

„Copilul meu, sînt toată buimăcită. **180** Nu pot să. spun și nici să-ntreb nimica Și nici să stau și să mă uit în față De-i chiar Ulise-aci venit în casă, Noi negreșit pe urmă ne-om cunoaște Mai bine între noi, c-avem noi semne **185** Ce numai noi le știm și nimeni altul."

Așa vorbi crăiasa, iar Ulise Zîmbi și-ndată fiului său zise:

„Tu lasă pe-a ta mamă să mă-ncerce Pe mine-n casă, Telemah, că-ndată **140** Se va încredința și mai temeinic, Imos cum sînt și jerpelit acuma7~\ Ea nu mă prețuiește și nu crede^^ Că eu sînt soțul ei. Dar noi cu mintea Să chibzuim cum poate fi **mai** bine. **145** Cînd cineva din obște-omoară numai

¹⁴⁶ Aluzie la străvechea lege a talionului, în vigoare de-a lungul celei mai mari părți a istoriei arnaice a Greciei, potrivit căreia, cum se exprimă o eroină a lui Eshyl, „a ucide la rîndu-ți pe ucigași e legiuit“ (*Prinosul la mormînt*, 144).

220 Pe-afară scoate-1 și așterne asupra-i
Velințe, cergi și blănuri." Asta zise Ea
încercîndu-și soțul, dar Ulise Răspunse
înciudat măritei doamne: 'sj'*. „Mă doare-n
suflet ce mi-ai spus, femeie. Dar cine patul
225 meu să-l mute-aiurea? Căci anevoie ar fi
putut s-o facă Și cel mai priceput, de n-a
fost doară Vrun zeu care venind cu
dinadinsul L-o fi mutat acolo, că nici unu]
Din muritorii vii, oricît de tare Și june să
fi fost, ușor să-l miște De loc n-ar fi putut.
280 Că i-o minune Cu patul meu lucrat cu
măestrie De mine, nu de altul. In ogradă
Crescuse un măslin cu frunze late, Vînjos și
verde, gros la trunchi ca stîlpul. În jurul
lui eu mi-am zidit iatacul Cu pietre dese
235 și-am făcut dea.supra-i Acoperiș și-am pus
canaturi strînse Și îmbucate bine la
intrare. Am retezat din ramuri tot
măslinul Și l-am tăiat apoi din rădăcină,
I-am netezit tulpina cu arama Frumos, cu
240 șart și drept pe ciripie. Din trunchi făcui
picior de pat, cu sfredel îl sfredelii și
începui de-aicea Și meșterii deasupra lui
crivatul Cu flori de-argint, de aur și de
fildeș. Și peste dînsul mai lății curele
245 Strălucii de porfiră. Iată semnul De care eu
spuneam că i-o minune. Acum eu nu știu,
stă la lpcu-i patul? Sau cineva, tăind
întreg măslinul, L-o fi mutat cumva în
altă parte?" Așa vorbi. Și ea-naintea-
250 acestor Dovezi întemeiate-a lui Ulise,
Slăbind la suflet și-n genunchi, deodată
Zbucni în plîns, se repezi de-a dreptul Și
de grumaz cu brațele-1 cuprinse, Pe cap îl
sărută și prinse a-i zice:

462

200 „Ulise, nu te supăra pe mine, Tu
care ești întîiul între oameni De
luminat în toate, că doar zeii Ne-au dat
răstriștea și pe noi sărmanii Ne-au
pizmuț, de n-am fost laolaltă
2fi5 Ca să ne bucurăm de tinerețe
S-ajungem pîn-la pragul bătrîneții. Nu
fi ciudos, nu mă muștra că nu te-am?
Primit cu drag cum te văzui pe tine.
j Căci pururea eu tremuram în mine
270 Să nu mă-nșele cineva cu vorba
Venind pe-aici, că mulți mai umblă-n
lume Cu vicleșug. Doar nici Elena,
fiica Lui Jupiter, nu s-ar fi dat
vrodată în dragoste c-un om din altă
țară,
275 De-ar fi știut că-aheii cei războinici
Aveau napoi s-o întoarce acasă.
Un zeu o-mpinse la rușinea astă,
Că de la sine nu-i trăzni să facă
Păcatul greu, de unde apoi se trase
280 Și jalea noastră. Acum mi-ai dat tu
însă Vădite semne despre patul nostru
Ce nimenea, nu-l mai văzu, ci numai
Noi singuri, tu și eu, îl știm și una
Din roabe, Actorida, care-odată,
285 Cînd am venit mireasă, mi-a fost dată
De tatăl meu ca paznică la ușa
Iatacului. De-aceea și pe tine Te
cred, oricît de tare sînt la suflet." Așa
grăi. Și tot mai mult Ulise
290 Se-nduioșă și se porni a plînge Și
tot plîngea mereu țîind în brațe Pe
scumpa și cinstita lui soție.
-----Pe cil y-ai'Ula de dorit pămîntul
Sărmanilor înotători a căror
295 Corabie Neptun pe mare-o sparse,
Fiind de vînt și valuri mari bătută,
Puțini mai scapă de talaz și-noată
Spre mal împresurați de spuma mării,
Și bucuroși ei pe uscat se suie
300 Fugind de-acel potop, așa crăiasa

463

Căta cu drag și veselă la soțu-i Și-l tot ținea de
gît cu brațe albe. I-ar fi găsit așa lumina zilei
Pe amîndoi jălind, dacă Minervei Nu-i fulgeră
un gînd; ea lunga noapte Opri la capăt și
³⁰⁵ ținu sub apă în Ocean pe zîna dimineții In
aur întronată: nu-i da voie La revărsarea zorilor
pe lume Să-nhame telegarii săi, pe Lampos Și
Faeton ce-o poartă-n car pe dînsa. Și-a zis
nevastei sale-atunci viteazul: ^ „Femeie,
310 noi cu trudele și greul jLa capăt încă n-am
ajuns. Mai este Ghiar mult nainte înc-atîta
zbucium Și lung și-anevoios peste măsură Și
totul de făcut numai de mine. Căci astfel îmi
ghici odată umbra Lui Tiresias cînd mă
³¹⁵ coborîsem lîi iad ca să-l întreb de întinare
In țara mea și între ai mei. Dar vino Să ne
culcăm și să dormim, femeie, Dulceața tihnei să
gustăm.” Crăiasa Cuminte i-a răspuns: „Tu poți
acuma, Oricînd ai vrea, să guști în pat
320 odihnă, Că zeii te-ajută pe pămîntul Și-n
casa ta s-ajungi. Fiindcă însă Tu te-ai gîndit și-
un zeu ți-a pomenit-o, Hai spune-mi care luptă-
ți mai rămîne, Că tot socot că mai tîrziu voi
ști-o, Și nu-i mai rău de pot s-o aflu-ndată.”
Ulise-ndemînaticu-i răspunse: / „De ce tot
stărui să ți-o spun, sărmano? jEu totuși o voi
povesti și iată, ³³⁵ Nimic n-ascund, dar nici o
bucurie

Nu vei avea cum nici eu nu mă bucur,
(Că mi-i ursit orașe să cutreier

Mi:

r

⁸⁸⁷ Ciclul pănaniilor lui Odiseu nu se încheie, după toate probabilitățile, o dată cu întoarcerea în Itaca. După tradiții ce aparțin celui mai vechi strat al legendei, revenirea la cămin era urmată de noi peripeții, anunțate în pasajul pe care-l

Avînd cu mine o vîslă-ndemînată, Să
merg pîn-oi sosi la oameni care ³⁴⁰ / Nu
sînt deprinși cu marea și nu gustă
Bucatele din sare potrivite, Nici știu de
rumenitele corăbii Și nici de vîsle,
aripele năvii. îmi spuse Tiresias care-i
semnul ³⁴⁵ Cel mai vădit spre-a nu da
greș în cale. j Gînd alt drumet mă va-
ntîlni pe mine ! Și zice-va că am pe
dalbul umăr Lopată-n loc de vîslă,
acolo-n glie Să-nfig eu vîsla, lui Neptun
prinoase ³⁵⁰; Pe-altar să-nchin, un taur,
un berbec : Și un grăsun. Apoi venind
acasă I Mărește jerfe sfinte de o sută

De boi să-nalț la zeii cei din slavă, La
toți pe rînd. Iar moartea mea-n afară j
De mare o să-mi fie prea ușoară.

Stiiri-voi doar îngreuiat de-o lungă \
Și^erde bltrmete. Și sub mine
^lfe toate-ndestulat va fi poporul.
Aoestea-mi spuse mie Tiresias Că-
ntocmai o să mi se-ntîmple toate.”

Iar Penelopa zise: „Dacă zeii Ursitu-
ți-au frumoase bătrînețe, Tu ai
nădejde-a fi scutit de rele”. Într-asta
doică și cu Evrinoma ³⁰⁵ Gatiră-
ndată, sub lumini de facile,

comentăm și din numărul cărora unele aveau să fie
cîntate de poetul Eugammon din Gyrene, care a trăit
spre sfîrșitul secolului al VII-lea î.e.n. în poemul în
două cînturi intitulat *Telegonia*, acesta înfățișa
cititorilor întîmplările lui Telegonos, feciorul lui Odiseu
și al Gircei, pornit să-și găsească părintele în părțile
Itacei. Ajuns în insulă, fiul vrăjitoarei ucidea pe Oliissu
din greșeală, apoi se însura cu Penelopa (în timp ce
Telemah se căsătorea și el cu Girce), sfîrșit grotesc,
ieșit din imaginația unui autor în căutare de
senzațional.

³⁴⁰ și urm. Sînt, cu unele schimbări neînsemnate, propriile
cuvinte ale lui Tiresias în cîntul XI, 163 și urm.

³⁵⁰ și ³⁵¹ Sacrificiul solemn al celor trei victime, numit de
greci *tritîya*, e cunoscut și în religia romană sub numele
de *suove-aurilia*.

- Culcuș de Țoale moi. Și cum în pripă
 Crivatul trainic ele l-așternură,
 Bătrîna în iatacul ei se-ntoarse Ca să
 se culce, iar cu facla-n mîină
 370 Purcese odăiasa Eyrinoma
 Naintea lui Ulise și-a crăieșei La
 mersul lor spre pat. După ce-i duse în
 dormitor, porni napoi, și soții în
 vechiul pat cu drag s-adăpostiră.
 375 Iar Telemah, porcarul și văcarul
 Curmară jocul din picioare, hora
 Femeilor. Și dînșii se culcară La urmă
 în umbroasa locuință.
 Iar cînd de-ajuns se desfătără soții
 380 în dragoste plăcută, stau de vorbă Și
 petreceau istorisind trecutul. Ea-i
 povesti tot răul ce-ndurase De la
 femei și de la urgisitul Duium de
 pețitori care, de dragu-i,
 385 Junghiau la boi și-oî grase-n toată ziua
 Și-i tot secău vinațul din butoaie, far
 el viteazu-i povestea tot răul Ce
 altora-l pricinui și cîte Mai suferi el
 singur la nevoie.
 390 Ea cu nesaț îl asculta și somnul Pe
 gene nu-i veni pînă ce dînsul Nu
 încetă de-a povesti. Îi spuse La
 început cum pe ciconi răpuse Și
 cum sosi în țara cea mănoasă
 395 La lotofagi, ce rău făcu ciclopul
 Și cum îl pedepsi pe el Ulise

⁸⁷⁴ Cu retragerea „în vechiul iatac” a celor doi soți — în sfîrșit regăsiți — se sfîrșea^ versiunea autentică a *Odiseii*, cum rezultă neîndoios din însemnările păstrate de o întreagă serie de manuscrise, după mărturia cărora doi din cei mai de seamă homerizanți ai antichității, Aristofanes din Byzanț și Aristarch din Samothrake, considerau versul 296 al originalului drept ultimul vers al poemului. Alți comentatori, în schimb, n-au întîrziat să ridice proteste împotriva unei judecăți care — sacrificînd cîntul al XXIV-lea, împreună cu preciziunile privitoare la împăcare — părea a lipsi epopeea de sfîrșitu-i firesc.

Și-și răzbună pe vrednicii
 tovarăși' Pe'care-i tot mînca fără
 de milă.y Și cum ajunse la Eol
 și-acesta

- 400 Cu dragoste-l primi și de la
 dînsul Cu bine-l petrecu napoi,
 dar n-a fost Menit s-ajungă el în
 scumpa-i țară, Căci viforu-l răpi
 și pe noianul Bogat în pești îl
 duse pe Ulise,
 405 De tot ofta din greu. Și cum pe
 urmă La lestrigoni sosi, în
 Telepilos, Pe unde ei și oameni
 și corăbii l-au potopit și într-un
 vas el singur Se strecură de-
 acolo. Și de Girce
 410 Vorbi apoi, de toată
 măestTîă" Și viclenia ei; și
 cum în navă" Călători pe
 lumea ceealaltă \ Să-
 ntrebe pe prorocul Tiresias \
 Și soții și-i văzu și pe-a sa
 mamă
 415 Care-l crescă și-l alăpta din
 fașaj Cum auzi el cîntec de
 sirene Și-ajunse pe la Stiireile
 Izbite, La groaznica Haribda și
 la Scila, De unde teafăr nu mai
 scapă nimeni.
 420 Și cum ai lui vînaseră cireada" ^
 —\
 De boi a Soarelui; cum Joe,
 domnul;
 Detunător din slăvi, răzbi c-un
 fulgei"
 înflăcărat corabia-i pe mare,
 /
 De se-necară toți ai lui tovarăși
 425 Și numai el se smulse morții
 crude Și s-aciolă în insula zeiței
 Calipso, Ogigia. Și cum dînsa La
 ea-l ținu, dorînd bărbat să-i fie,
 în peștera-i boltită, și-i da hrană
 430 Și-i juruia să-l facă fără moarte
 Și fără bătrînețe cît e veacul.

D
ar
v
re
re
a
lu
i
e
a
n
-
o
p
ut
u
în
vi
n
g
e
·
V
Ș
i
c
u
m
,
d
u
p
ă
n
e
s
p
u
s
d
e
m
ul
te
c
a
z

ne, Se-nlimăni pe la feaci și-acolo
435 Ca pe un zeu toți oamenii-l cinstiră Și-n vas
îl petrecură pînă-n țară

467

5

C
e

468

C Î
N T
U L
X X I
V

I
n
v
r
e
m
e
a
a
s
t
a
H
e
r
m
e
s
d
i
n
C
i
l
e
n
e
C
h
e
m
ă

10

l
a
s
i
n
e
s
u
f
l
e
t
e
l
e
c
e
l
o
r
G
a
r
e
-
a
u
p
e
t
i
t
·
P
u
r
t
a
c
u
e
l

20 ca domn,
mureai
pe câmp
la Troia!
30 Așa ți-
ar fi
durat
35 mormînt
aheii Și-
un
falnic
nume-ai
fi lăsat
în urmă

¹⁶ Nicăieri amintită
în vreun alt pasaj
din Homer,
Stîncă Albă ar
putea fi
promontoriul
Leucas, pe insula
cu același nume»
devenit celebru
în legenda după
care —
îndrăgostită de
Phaon — Sappho
și-ar fi dat
moartea
zvirlindu-se în
mare. Firește, o
asemenea tradiție
nu s-a putut
răspîndi decît în

urma morții
poetei, care
reprezintă deci
data în urma
căreia va fi
fost compusă
această primă
parte din cîntul
XXIV.
17-18 Nici despre
înțelesul acestor
expresii nu se pot
face decît
presupuneri. A
susține că e vorba
de „poarta” prin
care în fiecare zi
Soarele coboară
în lumea de sub
pămînt, sau de
„poarta viselor”
(despre care cf.
XIX, 753), e
posibil, dar nu
convingător. Mai
plauzibilă apare
ipoteza că ne-am
găsi înaintea
unor aluzii
inspirate de o
învățătură despre
lumea de
dincolo, de felul
orfismului sau
altei concepții
înrudite.
is-19 vezi mai
înainte nota la XI,
539.

La fiul tău. Dar ți-a fost scris pe lume
 45 Să mori de moartea cea mai dureroasă."
 Iar umbra lui Atrid așa-i răspunse:
 „Tu, norocite fiu al lui Peleus, Ahile cel
 asemenea cu zeii, Tu ai murit la Troia, așa
 departe De Argos, și în lupta pentru tine
 50 Se omorau în preajma ta fruntașii Troieni
 și-ahei, când tu, pe jos ca bradul întins în
 volbura de praf, uitaseși De-al cailor mînat
 în bătlie. Noi cît e ziua ne-am bătut și nu
 stăm De loc atunci din harță, dacă cerul Cu-
 55 o vijelie nu curma-nceștarea. Te-aduseră pe
 urmă la corăbii De la război și-ți curățirăm
 trupul Cel arătos cu apă încropită Și-ulei
 mirositor. Plîngeau danaii În jurul tău cu
 lacrimi calde, părul rȘi-l depărau, și mumă-
 60 ta-mpreună * Cu zînele suron din fundul
 mării Veni și ea, când auzi de asta, Și chiu
 năprasnic răsună pe ape, De se-ngroziră-
 ndată toți aheii Și-ar fi luat-o fuga spre
 corăbii, De nu-i oprea moș Nestor, știutorul
 05 De multe și din vechi, a cărui minte #
 Păruse a fi deapururi cea mai bună, Și-i
 sfătui așa el cu-nadinsul:
 «Argiilor, mai stați și nu dați fuga,
 Ostași ahei. E mama lui Ahile; Ea vine-
 75 aci cu zînele-mpreună Să-și vadă fiul
 mort.» Stătură-aheii, Bărbații toți. Și te
 împresurără Copilele lui moș Nereu din
 mare Bocind duios și te-mbrăcară-n
 haine Dumnezeiești. Iar cele două muze
 80

⁷⁸ Nereidele, divinități marine, alcătuind „suita” micii lui Ahile. ⁸⁰ în poemele homerice, acest pasaj e unicul unde numărul muzelor apare fixat la nouă, ca în tradiția posteroară; în

Cu viers frumos jăleau de-a rîndul toatei.
 De nu rămase nici un om cu ochii /
 Nelăcrimați: așa-i mișcase Muza /
 Cu glasu-i plin de farmec. Nopti și zile /
 Nemuritorii zei și muritorii \
 85 Te-au plîns mereu, și-n ziua-a optsprezecea
 Te-au pus pe rug, și-am ars alături multe
 Nămaie grase, boi cornaci, și-n urmă
 Ai ars și tu în strai de zei, în rîuri
 90 De mir și miere dulce. Oaste multă,
 Pedestri și călări, se perindară
 În jurul tău și durdui pămîntul
 De tropot mult. Iar cînd pe rug văpaia
 Te mistui, noi albele-osaminte \
 96 În vin și-n balsam le-am cules, Ahile,
 Și-ți dete maica un ulcior de aur,
 Un dar care zicea că-i de la Bacchus,
 Măestritur-a lui Vulcan slăvitul. —
 Și oasele-n ulcior ți-adăpostiră -H
 100 O, strălucite-Ahile, laolaltă
 Cu oasele firtatului Patroclu. /
 Deosebit mai puseră cenușa """"x
 Lui Antiloh, cel care ți-a fost ție
 Nespus mai drag decît oricare dintre
 105 Prieteni, după moartea lui Patroclu.
 Deasupra lor noi, oastea cea aleasă
 De-ahei războinici, am durat un mare
 Și minunat mormînt pe-o ieșitură
 De țarm din largul Helespönt, ca astfel
 110 Din mare, de departe, el să fie
 Văzut de călătorii toți și-acuma Și-n
 zilele de-apoi. Iubita-ți mamă Ceru-
 nvoirea zeilor și puse

cîteva alte locuri din *Odiseea* e vorba de o singură muză (1,1; VIII, 86, 681), iar în *Iliada* de „muze” în număr nedeterminat, îeo-ioi potrivit dorinței exprimate în chip repetat de cei doi prieteni; cf. *Iliada*, XXIII, 91 și 243. ¹⁰⁸ În epoca clasică, un tumul situat la nord-est de capul Sigeion, pe țărmul Hellespontului, trecea drept mormîntul comun al celor doi inseparabili.

- In mijlocul băтелиștei mîndrețe
- 115** De-odoare de răsplată pentru lupta De-ntrecere dintre vitejii noștri.
Am fost de față la-ngroparea multor Viteji și am văzut la moartea unui Stăpînitor cum se încing voinicii
- 120** Cu arma și se-ntrec după răsplată;
|Dar nicăieri n-am stat uimit mai tare /Ca la vederea mîndrelor odoare /Ce zîna Tetis, a ta mamă, ți le puse iXia jocurile
prohodirii tale.
- 125** Că prea erai iubit de zei; de-aceea,
Deși ești mort, dar numele-ți nu moare; Gi-n toată lumea faima lui va merge Și-n veci de veci va fi slăvit, Ahile. Dar eu ce
bine-avui după-ncetarea
- ISO** Războiului? La-ntorsul meu acasă
Menit mi-a fost de Joe să am moartea Cea mai de plîns, să mă omoare văru-mi Egist și blestemata mea soție." Așa vorbiră dînșii
întreolaltă.
- 135** Venir-atunci la ei, aduși de Hermes, Ucișii lui Ulise, pețitorii. Și sufletele,-ndată ce-i văzură, Naintea lor uimite se-ndreptară.
Și umbra lui Atride Agamemnon .;
- 140** A cunoscut pe A«o^iinMra^JiuJ Lui Menelau, căci eTTTtTuse oaspe, ETeșMtacauT locuia-n Itaca, Și începu pe dînsul să-l întrebe:
„Ce-a fost de v-a-nghițit pămîntul negru
- 145** j^e voi, o, Amfimădon, oameni tineri, Aleși, de-o seamă toți? C-așa pe-alese Oșteni de frunte, nimenea-n cetate N-ar fi putut s-
adune laolaltă Neptun pe voi v-a potopit pe mare
- 150** Stîrnind furtună și talazuri multe? Sau pe uscat v-au cotropit dușmanii La harțele pentru răpiri de turme Sau cînd luptați
pentru soții și țară? Răspunde-mi la-ntrebare, că mă laud

155 C-am fost cu voi legat prin ospetie.i/ Tu nu ții minte c-am venit acolo La voi cu Menelau după Ulise Ca să-1 luăm la Troia în corăbii? Băturăm marea în răstimp de-o lună 160 Și-abia-1 înduplecarăm ca să vie." Iar sufletul lui Amfimedon zise:

„Slăvite fiu al lui Atreu, tu, craiul

Vitejilor, ba eu mi-aduc aminte

De tot ce-mi spui, mărite, și sînt gata

165 Să-ți povestesc deschis cu de-amănuntul

Și-ntocmai cum a fost sfîrșitul nostru.

Pețirăm pe soția lui Ulise

"^

Cel dus de muît. Ea nici nu ne respinse Și nici se învoi să facem nunta 170 Nesuferită ei, și-urzea Cu mintea-i)

Pieirea noastră. Iată dar vicleana

. Ce născoci. La stativile curții

Ea puse la țesut o pînzetură

Subțire și prelungă și ne zise:

175 «Voi, tineri pețitori ai mei, acum,

Cînd răposat e soțul meu Ulise. Mai așteptați și nu dați zor cu nunta, Să isprăvesc întîi această pînză Să nu mi se destrame ur-zitura,

ISO Că vreau să fie giulgiul lui Laerte Cînd nemiloasa moarte o să-1 culce, Ca nu cumva femeile-aheene Să aibă-alean pe mine, că din parte-mi Fu socrul meu nepînzuit la moarte, Cînd el agonisise-atît-avere.» Așa ne spuse și-o crezurăm, proștii, Ea ziua tot lucra la pînza mare, Dar peste noapte, la lumini de torțe, Ea deșira tot ce lucrase ziua. Așa ne tot prosti trei ani de-a rîndul.

Dar cînd veni al patrulea și vremuri, Și luni, și zile multe se-ncheiară, Atunci ea fu trădată de-o femeie 'Care-i știuse bine-nșelăciunea 195 Și noi am apucat-o și-am văzut-o

200 Cum deșira mîndrețea ei de pînă. De sil-
atunci ea isprăvi țesutul. Și-n timp ce
dînsa pînțetura-i mare Ne-o arăta spălată
și frumoasă,* De semăna cu Soarele și
205 Luna, Un zeu dușman aduse pe Ulise La
capătul moșiei lui, pe unde Ședea
păstorul porcilor în staul. Aci veni și
fiul lui Ulise La-ntoarcerea-i pe mare de
la Pilos. Și-acolo pețitorilor croiră O
210 moarte cruntă și-amîndoi pe urmă Veniră
în cetate; înainte Ajunse Telemah, apoi
Ulise. Porcarul ni-l aduse-n haine slute;
Părea un cerșetor, bătrîn cu totul, /
Proptit de un toiag, purta bulendre Și
cum era de jerpelit și jalnic Nici unul
215 dintre noi, mai vechi sau tînăr, Nu-l
bănuî când el pică la curte. Și-l necăjeam
cu vorba și bătaia. El înghiți o vreme cu
răbdare Ocările și blendele, ci-n urmă,
în cugetu-i fiind trezit de Joe, El, ajutat
220 de Telemah, îsistrînse în armărie
mîndra-i armătură Și-o încuie. Apoi pe-a
lui soție O sfătui cu multă viclenie La
luptă între pețitori să puie Securile și
225 arcul lui Ulise, Și-aceasta ne-a fost jocul
și-nceputul Topeniei, săraci de noi. Nici
unul Nu am putut să-ntindem coarda de
la Călitul arc, că ne lipsea puterea. Dar
cînd ajunse-n mina lui Ulise Cumplita
230 armă, noi strigam cu toții Și-amenințam
să nu i-o dea, să zică Ce-o zice 'el. Doar
Telemah el singur Tot stăruia și-l
îndemna-mpotrivă. Și cum pe arc Ulise
puse mîna, Ușor destinse coarda-i și
săgeata
285

Trecu prin fier. Pe urmă el cu arcul
Stătu pe prag și ochii crunt rotindu-și,
240 Turnă o ploaie de săgeți în față-i.
întîi străpunse pe-Antinou frunțașul.
Apoi, ochind, svîrli săgeți amare

\\
Și-n toți ceilalți, și noi cădeam grămadă.
^ Vedeai ușor că le-ajuta în luptă Un
zeu de sus, căci repede prin sală,
245 Cuprinși de-avînt nebun, roțiș dau
moarte. Un groaznic gemet s-auzea și
pocnet De capete, și toată pardoseala
Era un lac de sînge. Așa pierirăm
Sărmanii noi și trupurile noastre
250 Și-acuma zac la curtea lui Ulise,
Că n-au vro știre-ai noștri cei de-acasă;
Ei sîngele cel negru de la rane Ne-ar fi
spălat și la înmormîntare Ne-ar fi
bocit, că asta-i cîntea dată
255 La răposăți." Iar Agamemnon zise:
„O, fericite fiu al lui
Laerte,-' Preaiscusite vrednice
Ulise, Cu-a ta neîntrecută
vrednicie Din nou ai dobîndit
pe-a ta soție.
260 Prea cuminte a fost neprihănită^
Copil-a lui Icariu. Penelopa! \\
Cum ea de soțul tinereții sale Mereu
și-aduse-aminte! Niciodată Nu-i
piere slava de femeie bună.
265 în cîntea ei cînta-vor
muritorii, înduhuiți de zei,
cîntare mîndră. Ea nu făcu
nelegiuiri în viață Ca fiica lui
Tindar care-și ucise Pe soțul
ei; de-aceea și-o să fie
270 Hulită ea în cîntecele lumii,
Căci nume rușinos lăsă în
urmă Femeilor și chiar celei
mai bune."

Așa ei întreolaltă cuvîntară în
tăiniți sub pămînt, pe ceea-lume.

²⁶⁸ Clitem nestra.

476

477

S-au coborât într-asta din cetate Ulise cu
 ai lui și-au fost îndată La falnica moșie-a lui
 Laerte, Pe care el după trudire multă Prin
 vitejie-n dar o dobîndise De la popor. Și-aci
 280 și-avea lăcașul Și-n jurul lui bordeie unde
 robii Și-aveau șederea, hrana și culcușul Și-i
 tot munceau pe placul lui de silă.
 Pe lângă el era și o bătrînă
 285 Siciliana ce-avea toată grija
 Moșneagului departe de cetate. Și
 la ai lui grăi atunci Ulise:
 „Intrați acuma voi aci în casa Frumos
 zidită, puneți iute masa, Tăiați un porc, pe cel
 290 mai bun din turmă, Gă eu mă duc să-ncerc
 puțin pe tata, Să văd oare mă mai cunoaște
 dînsul Ori m-a uitat, că prea e multă vreme
 De cînd plecai". Așa vorbi Ulise Și le dădu
 războinicele arme, Cînd ei spre curte iute-
 295 naintară.
 Ulise merse-aproape de pometul Gel
 încărcat de poame ca să-ncerce Pe tatăl
 său, se coborî-n grădină, Dar nu găsi
 300 pe Doliu grădinarul Și nici pe fiii lui
 sau pe vro slugă;

²⁷⁶ și urm. După lunga interpolare a celei de a doua „coborîri în lumea morților” — episod fără legături logice ori artistice cu restul poemului — povestea întîmplărilor lui Odiseu reîncepe cu versul 275, care continuă nemijlocit expunerea întreruptă la sfîrșitul cîntului XXIII.

279.280 Textul, neclar, nu ne lămurește asupra condițiilor dobîndirii acestui domeniu. Lîmpede e doar că e vorba de un bun „agonisit” de Laerte cu prețul „multor osteneli”. De ce natură vor fi fost acestea, nu ni se spune, iar interpretarea că ogorul i-ar fi fost dăruit de popor e o simplă presupunere. Gf. totuși mai înainte, VII, 190 și *Iliada*, VI, 194, cu notele respective.

285 Vezi mai înainte nota la XX, 492.

³⁰¹ Măcar că, din punctul de vedere al condiției juridice, fiii lui Dolios erau sclavi, ca părintele lor, textul face aci o

Ei duși erau cu toții ca s-adune
 Mărăciniș de îngădit livada;
 Moș Doliu era-n fruntea lor. De-aceea
 305 Găsi pe tata-i singur în grădina |
 Cea bine-orînduită, unde dînsu
 Moșoroia sub un răsad cu sapa. y
 Purta pe el o haină peticită,
 Soioasă, slută. Și carîmbi de piele
 310 De bou cîrpiți avea el în picioare Spre a-l
 feri de zgîrieturi, și-n mină Purta mănuși să
 nu-l înghimpe spinii, Și-n cap avea căciulă
 el de capră, Sporindu-și astfel jalea de
 pîrinte.
 315 Dar cum Ulise îl văzu pe dînsul
 Ingheboșat de greul bătrîneții Și cufundat
 în jale, stete-acolo Pe sub un păr înalt, din
 pleoape lacrimi li picurau. Se puse-apoi pe
 gînduri
 320 Și cugeta cum poate fi mai bine: S-alerge,
 să-l cuprindă, să-l sărute Pe tatăl său, să-i
 spuie de-amănuntul Cum el veni și se
 întoarse-n țară? Ori să-l întrebe-nții pe-
 ncercate?
 325 La urmă-i se păru c-ar fi mai bine Cu
 vorba, iscodindu-l să-l încerce întîi pe el. Și-
 așa gîndind, Ulise Păși spre tata-i drept. Și
 cînd moșneagul Plecat pe la răsad scurma
 țarina,
 330 Feciorul lui s-apropie și zise:
 „Bunicule, grădinăritul nu ți-i
 Necunoscut; ba ești tu meșter mare, Gă
 nici un pom aici, smochin sau viță, Măslin
 sau păr nu-i nengrijit de tine,
 335 Ba nici verdeța asta prin grădină. Dar
 nu te supăra de-ți spun o vorbă: Tu nu te
 îngrijești de tine însuși Și bătrîneța ta-i
 de plîns, că tare Mai ești slinos și-mbraci
 rupturi pe tine,

deosebire între acești robi născuți în casă și sclavii cumpărați (*dmoes*), în general tratați cu niai puține menajamente.

340 Nu pentru că ești leneș și stăpînul
Nu-ți poartă grijă, că nimic la tine,
Nici fața, nici făptura nu te-arată Că
ești un rob; se vede-n toate domnul. Tu
pari ca unul care după baie
345 Și ospătat, molatic, cum e felul
Bătrînului, stă gata să se culce. Dar
spuii-mi mie apriat: la care Bărbat
slujești? De-a cui grădină cauți? Și-
adeverește-mi una să știu bine,
350 De am sosit aieve aci-n Itaca,
Cum de curînd îmi zise unul care, Cînd
eu veneam, m-a întîlnit pe cale, Un om ce
nu-mi părea întreg la minte, Că nu vru
să-mi dea lămuriri în toate
355 Și nici să mă asculte la-ntrebarea
Ce i-am făcut despre un vechi prieten, De
mai trăiește ori e dus din lume, Că vreau
să-ți spun, ia seama și m-ascultă: De mult
am găzduit la noi în țară
860 Pe unul care mi-a venit acasă,
Mai drag decît oricare din străinii
Cei perindați la casa mea ca oaspeți.
Zicea că el se trage din Itaca Și tată
i-e Laert Arcesianul.
365 L-am dus la mine, l-am ținut în gazdă
Frumos, cu toată dragostea și grija,
C-aveam de toate eu la mine-acasă. Ba
datu-i-am și daruri cuvenite; Ca unui
oaspe-al meu: talanturi șapte
370 De aur măestrit și o părnaie
De argint curat și toată înflorată, Și
douăsprezece mantii, tot atîtea
Covoare și cămăși, dulămi frumoase. I-
am dat pe lîngă ast-apoi și patru
375 Femei deprinse meșter să lucreze,
Chipoase toate, alese de el însuși."
\\Laerte, podidit de lacrimi, zise:

³⁶⁴ Fiul lui Arcesios. Cf. nota la IV, 1010.

³«»Vezi mai înainte nota la VIII, 543.

„Aici, străine, este țar-aceea
De care-ntrebi. Dar ea e stăpînită
380. De oameni ticăloși și fărdelege.
Poman-a fost din parte-ți scumpătatea De
daruri dăruite. Dacă-n viață L-ai fi găsit
pe dînsul în Itaca, S-ar fi plătit frumos
de-a ta primire
385 Și te-ar fi dăruit de-ajuns în ziua Plecării
tale, așa cum se cuvine Acelui care-ncepe
ospetia. Dar spune-mi tu cinstit și
lămurește-mi: E mult de cînd l-ai găzduit
pe dînsul,
390 Pe bietul oaspe-al tău, nenorocitul? Că
el mi-e fiul, dac-a fost vrodată.
Departe de ai lui și de-a lui țară, L-or
fi-nghițit în mare poate peștii Sau pe
uscat a fost mîncat de fiare
395 Și de zăgani. Nu-l plînseseră părinții, Nici
taică-său, nici mama la-ngropare Și-n patul
morții nu-i închise ochii Și nu-l boci-
nțeleapta Penelopa, Soția lui, cum se
cuvine, c-asta
400 E data pentru morți. Dar mai grăiește-mi
Adevărat, că vreau să știu: de unde Și cine
ești? Și unde ți-s părinții \\ Și țara ta?
Șirunde ți-e otgonită V Corabia care la
n©i te-aduse
405 Pe tine cu voinicii tăi tovarăși? Ori călător
venit-ai în străină Corabie care pe-aici te
scoase Și-apoi s-a dus?" Și i-a răspuns
Ulise: „Eu drept la toate ți-oi răspunde ție.
410 Sînt din Alibas, unde-am case mîndre Și
tată mi-i Afidas, care-i fiul

⁴¹⁰ Nume plăsmuit, poate în legătură cu verbele *alaomai* — *alyo* („a rătăci”, „a colinda”), mai probabil cu legendara țară a argintului, *Alybe*, pomenită în *Iliada*, II, 845. Venit din acest ținut fabulos, pretinsul Eperitos („Dușmanitul”, „Combătutul”) se dă drept fiul lui Afeidas („Gel ce nu-și cruță mijloacele”, „Cheltuiitorul”), la rîndu-i fiul lui Poly-pammon („Gel cu multe resurse”, „Bogatul”).

Lui Polipemon craiul și mă cheamă
Rgeritos. Mă-mpinse un zeu din țara
SicarTiei, rătăcitor încoace

- 415 Să vin silit. Corabia mi-i trasă La
mal, departe de cetate. Iată Sînt azi
cinci ani de cînd trecu Ulise
Nenorocitul pe la noi în țară, De
unde-apoi plecă. Și la pornire
420 I s-arătară semne bune, pasări
Zburau din dreapta. De-asta și eu vesel li
petrecui și el voios se duse, C-aveam
nădejde că noi iar ca oaspeți Ne-om
întîlni, ne-om face daruri mîndre."
425(Așa-i vorbi. Și-un negru nor de jale L-
acoperi și-i cotropi ființa Moșneagului, de
ridică cenușă Și-o-mprăstie cu minile-
amîndouă • Pe capu-i alb și suspina din
suflet.
430 Privind la el, se-nduioșă viteazul
Și-un fum parcă-i trecu pe nări. Deodată
Se repezi la el și-mbrățișîndu-l Cu drag îl
sărută și-i zise: „Eu sînt Acela, tată, eu
pe care-l cauți,
435 Întors la douăzeci de ani în țară,
Dar nu mai plînge, nu bocî cu lacrimi, Ți-
aduc o știre și e grabă mare, C-am secerat
acasă pe mișeii De pețitori plătîndu-le tot
răul
440 Și-ocara sîngeroasă ce-mi făcură".
La asta însă cuvîntă Laerte:
„De ești tu fiul meu Ulise, arată-mi
Un semn vădit, ca eu să te pot crede".
Răspunse-ndemînaticul Ulise:
445 „întîi cu ochii cercetează-mi semnul
Rămas din rana ce-mi făcu mistrețul Gînd
mă dusei pe muntele Parnesos. Tu singur
m-ai trimis și maica-mi scumpă La tatăl
ei, la moșul Autolicoș,
450 Să capăt niște daruri juruite

«"Sicilia. Gf. nota la XX, 492.

- De dînsul la întorsul meu de-aeolo.
Pe lîngă asta pot să-ți număr pomii
Livezii tale, care odinioară, Copil
fiind, cu tine în grădină,
455 Ți i-am cerut și tu mi-i deteși mie.
Umblarăm prin pomet și tu de-a rîndul Mi
i-ai numit și numărat. În totul Vro
patruzeci smochini. Și-mi juruișezi
Cincizeci de rînduri de butuci de vie
460 Cu brazdele de grîu la fiecare.
Și cresc în vie struguri de tot felul h
Cînd vine vremea lor și-ajută cerul."
Așa-i grăi. Slăbi-n genunchi Laerte Și-
n sine se muie știind că bune-s
465 Dovezile-arătate de Ulise.
Pe fiul său cu brațele-l cuprinse. Ulise-1
sprijini, că leșinase Bătrînul de mișcat
ce-a fost. La urmă, Cînd se trezi și prinse
să răsufle,
470 El începu din nou să cuvînteze:
„O, doamne, tot mai sînt în slavă zeei,
Dac-au plătit aievea pețitorii Nelegiuirea
lor și mîrșăvia. t)ar prea mă tem ca nu
cumva deodată
475 Să vie peste noi itacienii,
Să nu dea glas chemînd de pretutindeni Și
celelalte-orașe chef alene." Ci-1 întări așa
din grai Ulise:
„Încrede-te și n-avea nici o grijă.
480 Dar hai curînd să mergem noi acasă,
La capătul livezii unde-acuma E
Telemah, văcarul și porcarul,
Trimiși de mine spre-a găti mai iute
Ospățul nostru." Așa-ntre ei vorbiră
485 Și spre conacul mîndru o porniră.
Sosînd aci, aflară ei la curte Pe
Telemah, văcarul și porcarul Tăind la
cărnuri, pregătînd la vinuri. În
vremea asta îngriji bătrîna

⁴⁷⁷ Vezi mai înainte nota la XX,
271.

Pe mulți voinici aleși, dar el și oastea Și
năvile-și pierdu și-acum la-ntorsu-i Pe
cei mai nobili chefaleni răpuse. /f Să
mergem dar asupra lui, nainte

670 Ca el să se strecoare pîn' la Pilos Ori
poate și-n Elida, țara unde Domneșc
epei. Altfel pe vecie Ne-om face noi
de-ocară, că-i rușine S-audă după
moarte toți că fiii

575 Și frații noștri nu ni-i răzbunarăm De
ucigași. Mi-ar fi viață-amară Și-aș vrea
pe dată mort să cad mai bine. Deci să
pornim, ca nu cumva pe mare Nainte
el să afle-a lui scăpare."

580 Așa zicea plîngînd. Și toți aheii
Cuprinși au fost de milă. Însă iată,
Trezii din somn, de la palat veniră
Dumnezeiescul cîntăreț și Medon Și
steteră în mijlocul mulțimii

586 Și uluit ramase fiecare,
Iar Medon cuvîntă așa-adunării: ,
„Itacieni, voi dați-mi ascultare. Să
știți că tot ce-a izbîndit Ulise Nu-i
peste voia zeilor. Eu însumi

690 Cu ochii mei văzui cum sta pe-alături
De el un zeu asemenea lui Mentor. Aci
ieșea nainte lui și-ntr-una-l
îmbărbăta, aci da buzna-n sală La
pețitori și-i îmbulzea, iar dînșii

695 Cădeau polog." Acestea zise Medon
Și ei de teamă toți îngălbeniră. [Luă
cuvîntul Aliters, viteazul Lui Mas tor
fiu, moșneagul care singur Vede nainte
și napoi, și astfel

600 li povățui cu bună judecată: / „Iubiți
itacieni, luați aminte De ce-am să
spun. Nenorocirea asta Din slăbiciunea
noastră ni se trage. Voi n-ați vrut să mă
ascultați pe mine

605 Și nici pe Mentor, un păstor de oameni,
Să fi strunit pe fiii voștri-n oarba
Trufie-a lor, c-au fost a lor păcate
De neiertat, prea mare le-a fost vina

^N
C-au stors averea, au necinstit femeia **610**
Unui fruntaș viteaz închipuindu-și Că nu mai
vine el. Acum să faceți Cum eu vă zic, să n-
ascultați pe nimeni. Să stăm pe loc, ca nu
cumva noi singuri De pacoste să dăm."
Acestea spuse. **615** Ei se sculară-atunci cu
strigăt mare, Mai mult de jumătate, și-o
porniră; Ceilalți au stat pe loc în adunare, Că
nu plăcu acelora îndemnul Lui Aliters, ci
sfatul lui Eupites. **620** Și gloată s-adunară
toți-nainte
Cetății mari. În fruntea lor zănatic Mergea
Eupites socotind în sine Că va răstoarce
moartea lui Antenor, Feciorul său. Dar n-avu
să se-ntoarrie, **625** C-a fost sortit să moară el
acolo.

Pe Joe-atunci îl întrebă Minerva: „Părinte, tu,
Saturniene, cel mai înalt stăpînitor, raspunde-mi
mie Care te-htreb. Ce gînd ascunzi în tine? **630**
Vrei tu să faci război amar și crîncen? Ori pace și
frăție-ntre amîndouă Aceste taberi?" Joe viforosul
Răspunse-așa: „Tu, fiica mea iubită, De ce mă-
ntrebi și mă descoși pe mine? **685** N-ai pus la cale
singură-nturnarea Și răzbunarea lui Ulise? Fă dar
Cum vrei. Ți-oi spune eu cum cred că-i bine
Acuma, cînd Ulise pedepsit-a Pe vinovați: să-și
dea cu toții mîna, **640** Jerfind să jure între ei
credință. Și-Ulise să domnească mai departe, Iar
noi să facem ca ceilalți să uite De-a fiilor și-a
fraților pieire,

De-aci nainte dragoste să fie
 645 Și pace în belșug și bogăție."
 Așa vorbi. Și zîna, și mai gata De
 ajutorare, se grăbi din piscul
 Olimpului în zbor s-o ia la vale.
 Cînd toți de hrană dulce-avură parte
 650 La masa de la curtea lui Laerte,
 Ulise-orîndui: „Să iasă unul Să
 vadă dacă nu cumva vrăjmașii S-
 apropie". Și la poruncă fiul Lui
 Doliu alergă și c-o privire
 655 Din prag văzu cum ei s-apropiară,
 Și repede vesti el pe Ulise:
 „Ei sînt aci. Să-ncingem arma iute."
 La vorba asta toți se repeziră Și
 armele-apucară. Ședeau gata
 660 Cei patru cu Ulise și feciorii
 Lui Doliu șase. Se-narmă și Doliu Și
 moș Laert. Deși cu plete albe, Dau zor
 și ei, războinici de nevoie. Și după ce-
 armătura o-mbrăcară,
 665 Deschiseră ei poarta și ieșiră
 În frunte cu Ulise. Atunci Minerva S-
 apropie de ei, leită Mentor s La glas
 și la făptură. Iar Ulise Se bucură cum
 o zări și zise
 670 La fiul său: „Tu, Telemah, ia seama.
 Cînd oamenii s-or încleșta la luptă Pe
 unde-aleșii se cunosc, ia parte Și tu, să
 nu-mi faci de rușine neamul Părinților,
 ce peste tot pămîntul
 675 în frunte-au fost cu sufletul și brațul
 Întotdeauna." Telemah răspunse:
 „Tu ai să vezi, de vrei, iubite tată,
 Că nu-ți voi face de rușine neamul
 Cu ce pot eu". Se bucură Laerte
 680 Și glăsui: „Ce zi de fericire
 Trăiesc eu, Doamne! Fiul și nepotu-mi
 Se-ntrec în vitejie." De Laerte S-
 apropie și-l îndemnă Minerva:

„Tu, fiu al lui Arcesiu, moș Laerte,
 685 Tu, cel mai scump firtat al meu, te
 roagă Zeitei Palas cea cu ochi
 albaștri Și tatălui ceresc, apoi îndată
 Rotește-ți lancea lungă și dă-i
 drumul". Așa din gură-l îmboldi
 Minerva
 690 Și-l întări vîrtos. Iar el se
 roagă Zeitei Palas cea cu
 ochi albaștri Și tatălui
 ceresc, apoi îndată Rotește
 lancea lungă și-o răpede. Și-
 n chivără de-aramă pe
 Eupites
 695 îl nimeri și-l răzbătu cu lancea
 Prin chivără. Bufni pe jos
 Eupites Și zăngăniră armele
 pe dînsul.
 Și printre-naintași atunci
 Ulise Și falnicul său fiu se
 năpustiră
 700 Și-i secerau din săbii și din sulii. Ar
 fi pierit cu toții și nici unuF Nu s-ar
 fi-ntors, de nu striga Minerva Și nu
 împiedica din grai oștirea: „Itacieni,
 lăsați războiul crîncen,
 705 Vă dați în lături pe nesîngerate
 Și cît mai iute". Așa striga
 Minerva Și ei de frică toți
 îngălbeniră, Cînd strigătul
 zeitei auziră, Și de cutremur
 armele din mînă
 710 Le tot scăpau, cădeau pe
 țărână toate Și toți fugeau
 napoi înspre cetate De
 dragul vieții. Dar Ulise
 groaznic Răcni atunci, luă
 avînt și dete Năvală ca o
 pajură din nouri,
 715 Și cerul azvîrli-nfocatu-
 i fulger Ce se lăsă pe
 jos naintea zînei.
 Atunci a zis Minerva
 lui Ulise:

, Ca nu cumva să mîinii
tu cu asta Pe zeul care
bubuie-n văzduhuri".

489

— Odiseea

T u l o
f i u c u
u l u
d e i
v i o
ț p
ă r
720 n R e
a ș
l z
t b
ă o
- i
a u
l l
l c
u a
i r
L e
a -
e i
r g
t r
e o
Ŭ a
l a
i z
s a
e a
t
, t
t u
u t
, u
s r
t o
a r
i a

La-ndemnul ei se-nduplecă Ulise Și-n
suflet se înveseli. Iar Palas, 725 Leită
Mentor după glas și față, Făcu-ntre taberi
șă se-ncheie pace **Și-unire** pe credința lor
jurată.

GLOSAR*

⁷¹⁷ Sfirșitul brusc al narațiunii, particularitate tot atât de izbitoare în cazul *Iliadei* (încheiată pe neașteptate cu descrierea funeraliilor lui Hecțor), se explică, așa cum s-a relevat nu o dată, prin împrejurarea că poemele homerice făceau parte dintr-un întreg „ciclu”, fiind legate nemijlocit de alte epopei: *Iliada* de *Aithiopsis*, atribuită lui Arctinos din Milet; *Odiseea* de *Telegonia* lui Eugammon din Cyrene, în legătură cu care vezi mai înainte nota la XXIII, 137.

Acioală: adăpost
aciola (a se[^]): a se adăposti, a-și căuta refugiu
albiat, -ă, *adj.*: adâncit în chip de albie, scobit
alean: dușmănie, necaz
alergaei, -e, *adj.*: alergător, iute de picior
apriat, *adv.*: lămurit, limpede, răspicat
arcăni (a): a prinde în arcane, a lega
arete: berbec
arm: picior
armălaie: zgomot, zarvă

B

Banta (pi. bente): lanțuri, legături

bănui (a): a lua în nume de rău
barai (a): a mîna, a îndemna
bătăliște: bătaie, întrecere
beldie: țeapă de lemn, sulică, catarg
binevenita (a) a întâmpina cu urări de bun ven*
bleandă (pi. blende): lovitura

491

boată: cracă, bîță
bolii (a se): a se umfla

* în acest glosar lămurirea cuvintelor pornește de la înțelesul atribuit acestora de traducător. Nu s-au înregistrat termeni de folosință curentă, nici bei al căr3P sens rezultă limpede din context.